

Broj 1/2013.

SLUŽBENI VJESNIK

BISKUPIJA
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupija
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

BISKUPOVA USKRSNA ČESTITKA	
Treći dan uskrsnuo od mrtvih	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	9
Papino odreknuće od Petrove službe	10
Govor pape Benedikta XVI. na susretu s predstavnicima svijeta kulture	11
Dvjesto šezdeset i šesti Papa	16
Homilija pape Franje na sv. Misi prigodom početka Petrove službe	16
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	
I HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	19
Priopćenje sa zasjedanja HBK i BK BiH	20
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	23
Čestitka predsjednika Biskupske konferencije BiH papi Franji	24
Priopćenje s 57. redovnog zasjedanja Biskupske konferencije BiH	25
Apel Biskupske konferencije BiH	26
Poruka biskupa Semrena za Dan života 2013.	28
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	31
Odredbe u povodu Papina odlaska s Petrove službe	32
Biskupov pozdrav papi Benediktu XVI.	33
Papa Franjo - Argentinac i isusovac	35
Imenovanja, razrješenja	36
OKRUŽNICE	37
O potpunom oprost u Godini vjere	37
Dekret o Potpunom oprost za Godinu vjere	38
Djelo za duhovna zvanja	40
Obrazloženje "Djela za duhovna zvanja"	41
REĐENJA, SLUŽBE	43
Đakonat Josip Serdo Ćavar, Stanko Ćosić, Mario Ostojić, Ivan Bijakšić	43
Duhovne vježbe	44
IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2012. GODINU	45
Izvješće iz župe sv. Jure u Viru	45
Izvješće iz župe Rođenja Blažene Djevice Marije Ravno	47
Izvješće o djelovanju Caritasa	48
Izvješće o radu Caritasova obiteljskog savjetovišta	51
Izvješće o radu Katehetskog ureda	53
Izvješće o radu Teološko-katehetskog instituta u akademskoj godini 2011./2012.	55

Izvjješće o Bolničkoj kapelaniji	58
Izvjješće o radu u Crkvi na kamenu	60
OBLJETNICE	61
Trideset godina Caritasova djelovanja u Hercegovini	61
Govor don Ante Komadine, ravnatelja Caritasa	62
Pozdrav i čestitka biskupa Franje Komarice, predsjednika Caritasa BK BiH	63
Osvrt biskupa Ratka, predsjednika Biskupijskog caritasa	64
Propovijed nuncija Pezzuta u mostarskoj katedrali na svetkovinu sv. Josipa	67
BISKUPOVE HOMILIJE, GOVORI, PORUKE	68
Božićna poruka	68
Propovijed na Božićnoj polnočki u katedrali u Mostaru	70
Propovijed na Božićnoj dnevnoj misi u katedrali	72
Propovijed na đakonskom ređenju fra Josipa Serđe Ćavara, fra Stanka Ćosića i fra Marija Ostojića	75
Propovijed na Dan Bogu posvećenih osoba	76
Propovijed na misi zadušnici za don Ivana Barišića	77
Propovijed na sprovodnoj misi za don Ivana Pavlovića	79
Biskupova uvodna riječ na Studijskom danu Ovim znakom pobijedi - Hoc vince!	81
VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	83
Proradio pastoralni centar u Čapljini	83
Duhovna obnova bogoslovima	84
Tri nova zvona u slavu Presvetoga Trojstva	86
Misionarski križ novom misionaru	87
Dan Bogu posvećenih osoba	89
Završetak Pučkih misija u župi Blagaj-Buna	89
Svećenička duhovna obnova	90
Studijski dan o Kristovu križu	92
PROPOVIJEDI, NAGOVORI, POZDRAVI	95
Pozdravni govor ravnatelja Biskupijskoga caritasa, dr. don Ante Komadine na otvaranju Caritasova pastoralno-socijalnog centra "Betanija"	95
Pozdravni govor don Nikole Menala, župnika župe Blagaj-Buna na završetku Misija	96
Nagovor don Ante Luburića, trebinjskoga dekana svećenicima na dan Pepelnice	97
USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	102
Don Ivan Barišić	102
Don Ivan Pavlović	102
BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	103

TREĆI DAN USKRSNUO OD MRTVIH

Isusovo je uskrsnuće jedinstvena činjenica u povijesti čovječanstva.¹ Kršćanstvo stoji na događaju Kristova ustajanja od mrtvih. Da se ispustilo ono iz propovijedi prve Crkve i da mi danas iz svojih propovijedi i kateheza ostavimo po strani, to bi značilo slomiti osovину naše svete vjere. Uskrsnuće se ne može logično dokazivati. Ono ima svoje specifične dokaze, božanskoga podrijetla, sveto-pisamske snage. Ti dokazi mogu jednom vjerničkom naraštaju biti jači ili slabiji, ovisno o raspoloženju ljudi, o mentalitetu same epohe. Spomenut ćemo tri dokaza za Isusovo uskrsnuće koji nama kršćanima puno znače i na čemu temeljimo svoje vjerovanje, jer su objavljeni. Čitatelju mogu poslužiti za razmišljanje u ovoj Godini vjere.

I. Svetopisamski dokazi

1. Stari Zavjet, osobito proroci. Novozavjetni propovjednici počinju svoje govore pozivajući se na proročanstva Staroga Zavjeta o Kristovu uskrsnuću. Petar apostol započinje svoj govor: "Braćo,... David je unaprijed vidio i navijestio uskrsnuće Kristovo: Nije ostavljen u Podzemlju, niti mu tijelo truleži ugleda" (Dj 2,30-31, usp. Ps 16,10). Za sv. Pavla jednako vrijedi starozavjetni dokaz: "Bog je ispunio djeci, nama, uskrsivši Isusa, kao što je pisano u Psalmu drugom: Ti si sin moj, ja te danas rodih!" (Dj 13,33).

Izaija (53,11): "Zbog patnja duše svoje vidjet će svjetlost". Hošea (6,2): "Poslije dva dana oživit će nas, trećeg će nas dana podignuti".

2. Isusove riječi. Ne jedanput-dvaput, nego toliko puta Isus govori o vlastitoj mucij, smrti i uskrsnuću. Evo pokojega primjera:

Mk 8,31: "I počeo ih poučavati kako Sin čovječji treba da mnogo pretrpi... da bude ubijen i nakon tri dana da ustane" /prvi navještaj/.

Mt 17,22-23: "Sin čovječji ima biti predan ljudima u ruke, i ubit će ga, ali on će treći dan uskrsnuti" /drugi navještaj/.

Lk 18,31-33: "Evo uzlazimo u Jeruzalem, i na Sinu čovječjem ispunit će se sve što su napisali proroci: doista, bit će izručen poganima, izrugaan, zlostavljan i popljuvan; i pošto ga izbiču, ubit će ga, ali on će treći dan ustati" /treći navještaj/.

Unatoč tomu što su ove rečenice jasne i prejasne, ipak ostaje činjenica u Novom Zavjetu da Isusovi učenici nisu bili spremni dočekati Isusovu smrt, niti su imali ikakve nade u uskrsnuće i potpuno su se začudili, ili točnije zaprepastili kada im se Isus ukazao nakon uskrsnuća. Ili su učenici bili toliko pogođeni Isusovim navještajem smrti da nisu pazili na daljnje riječi, ili su Isusove riječi poprimile svu jasnoću tek u svjetlu uskrsnuća. (Nešto slično i mi doživljavamo, npr. kada nam netko iznenada nestane iz obitelji, onda se prisjećamo svega što je dotični član govorio prije nekoliko dana ili tjedana ili čak godina. Sve pred očima "iskrsne" - uskrsne!/.)

3. Svjedoci Krista uskrsloga. Znamo da nitko od ljudi nije bio nazočan u trenutku Isusova dizanja iz groba. Jedina je sigurna povijesna činjenica, za koju svjedoci tvrde, da je grob prazan i da

¹ Vidi R. P., *Kratak Komentar Apostolskog vjerovanja*. Za upotrebu katehetama. Ciklostilom, Sarajevo, 1981., str. 29-31, sastavljeno prema više autora, osobito J. RATZINGER, *Uvod u kršćanstvo*, Zagreb, 1972., i W. BARCLAY, *The Plan Man Looks at the Apostles Creed*, Glasgow, 1967., str. 134-161.

su u njemu povoji uredno složeni. Ali naknadno Uskrsli se često ukazuje, što je bitna i odlučujuća činjenica. Kada je Juda napustio apostolsku družbu i službu, apostoli su smatrali da moraju popuniti njegovo mjesto. Petar apostol uzima riječ i veli: "Jedan, dakle, od ovih ljudi što bijahu s nama za sve vrijeme što je među nama živio Gospodin Isus... treba da bude svjedokom njegova uskrsnuća" (Dj 1,21-22). Ne zaboravimo da se taj izbor dogodio odmah nakon Uzašašća, a prije silaska Duha Svetoga. Petar će jasno istaknuti za sebe i za Ivana: "Ali Bog ga uskrisi od mrtvih, čemu smo mi svjedoci" (Dj 3,15).

II. Prigovori - odgovori u vezi s biblijskim izvještajima

1. Pavao ne spominje žene na grobu. "Doista, predadoh vam ponajprije što i primih: Krist umrije za grijehe naše po Pismima; bi pokopan i uskrsnu treći dan po Pismima; ukaza se *Kefi*, zatim *Dvanaestorici* (zapravo Jedanaestorici, jer je Juda otišao. Ali tu se vidi da su Dvanaestorica - pojam!). Potom se ukaza braći, kojih bijaše više od *pet stotina* zajedno; većina ih još i sada živi, a neki umriješe. Zatim se ukaza *Jakovu*, onda *svim apostolima*. Najposlije, kao nedonoščetu, ukaza se i *meni*" (1 Kor 15,3-8).

Odgovor: Pavao ne spominje ženâ na grobu, ali spominje osobe koje nisu navedene kod drugih svetih pisaca. Pavao prenosi službenu predaju ukazanja u kojima su sudjelovali apostoli. Žene nisu "mjerodavni svjedoci".

2. Mjesta ukazanja različita. Evanđelist Luka govori o ukazanjima u Jeruzalemu, odnosno na relaciji prema Emausu. Matej govori o Galileji, Ivan o Jeruzalemu i o Galileji.

Odgovor. Isus se ukazivao četrdeset dana. Prema tomu mogao se ukazati i u Judeji i u Galileji, kao što se i ukazivao.

3. Postoji velika razlika u vjesnicima: Kod sv. Marka (16,5) mladić, kod Luke (24,4) dva čovjeka. Kod Mateja (28,2) anđeo Gospodnji, kod Ivana (20,12) dva anđela. Tko je bio i koliko ih je bilo?

Odgovor. To uopće nije problem za svete pisce. Njima je središnja činjenica ISUSOVO USKR-SNUĆE, sve je drugo sporedno. Ti različiti detalji više doprinose autentičnosti izvještaja nego li što pothranjuju maštu o različitosti.

4. Razlika u vremenu koje je Isus proveo u grobu. Činjenica je da je Isus položen u grob prije 6 sati navečer, dakle prije početka subote. U grobu je bio cijelu noć na subotu, cio dan subotnji i cijelu noć na nedjelju ujutro. Međutim, Marko (8,31) govori o uskrsnuću nakon tri dana; Matej (12,40): "Doista, kao što Jona bijaše u utrobi kito-voj tri dana i tri noći, tako će i Sin čovječji biti u srcu zemlje tri dana i tri noći". A Isus je stvarno bio u "utrobi" zemlje samo dvije noći. Međutim, Luka (11,30) govori o *Joni kao znaku*, a ne o danima i noćima: "Doista kao što je Jona bio znak Ninivljanima, tako će biti i Sin čovječji ovom naraštaju".

- I ovdje valja svratiti pozornost na ono sveti pisac želi naglasiti, pa zato ne pazi na druge detalje. Uvijek je u centru pozornosti Isusovo uskrsnuće.

III. Pozitivne činjenice koje svjedoče o Isusovu Uskrsnuću

1. Uvođenje Gospodnjeg dana. Dj 20,7 govore o kršćanskom liturgijskom sastanku *prvoga dana u tjednu*, na spomen Kristova uskrsnuća.

1 Kor 16,2 upućuje na skupljanje milostinje za Crkvu u *prvom danu u tjednu*.

Otk 1,10: Ivanovo viđenje u *prvom danu tjedna* itd. Dakle, događaju se značajne stvari, sve kao spomen na Kristovo uskrsnuće, u Gospodnji dan, a napušta se subota ili "šabat".

2. Postojanje Crkve. Kada se sjetimo kakvi su bili apostoli prije Isusova uskrsnuća, a kakvi su nakon toga, moramo se doista čuditi. Na primjer, jadni Petar u dvorištu niječe Isusa, kukavički, a nakon uskrsnuća i silaska Duha Svetoga izlaže se najvećoj životnoj opasnosti. Jednako tako i svi apostoli... Crkva Kristova počiva upravo na svjedočanstvu m/učenika o uskrsnuću. Što bilo da bilo, sigurna je činjenica da su Isusovi učenici, i svi Božji sveci, bili apsolutno uvjereni da je raspeti Krist uskrsnuo, i za to su davali najveće svjedočanstvo: svoj zemaljski život.

Zaključak

Završit ćemo navodom prof. Josepha Ratzingera: "Ponajprije, posve je jasno da se Krist, kod uskrsnuća nije vratio u svoj prijašnji zemaljski život, kako je to bilo, na primjer, s mladićem i Naima i s Lazarom. Njegovo uskrsnuće znači

ulazak u definitivan život, koji više nije podložan kemijskim i biološkim zakonima te se zato nalazi izvan dometa smrti, u onoj vječnosti koju daje ljubav. Zato su susreti s njima 'ukazanja'; zato ga ne mogu prepoznati ni njegovi najbolji prijatelji, premda su samo dva dana ranije zajedno s njime jeli za stolom; pa ako ga i spoznaju, on im može ostati stran, jer samo ga onaj može vidjeti kojemu je on dao moć da vidi; samo onaj kojemu je on otvorio oči i čije je srce spremno, samo takav može u ovom svijetu smrti spoznati naličje vječne ljubavi koja pobjeđuje smrt, a u toj ljubavi, novi drugi svijet: svijet onoga što ima doći. Zato i jest evanđelistima tako teško, upravo nemoguće,

opisati susrete s uskrslim Gospodinom; zato kad o tome govore, oni samo mucaju, i čini se da prikazujući te susrete, protuslove sami sebi. Zapravo su oni iznenađujuće jedinstveni u dijalektici svojih konstatacija; jedinstveni su kada govore kako je Gospodin bio u isti mah opipljiv i neopipljiv, spoznatljiv i nespoznatljiv i kako vlada savršeni identitet između Raspetoga i Uskrsloga i njegove potpune preobraženosti. Gospodin je spoznatljiv, a opet i nespoznatljiv, dotiču ga se, premda je u biti neopipljiv; on je onaj isti, premda posve drugačiji".²

Svim čitateljima Službenoga vjesnika sretni uskrсни blagdani.

† Ratko Perić, biskup

² J. RATZINGER, *Uvod u kršćanstvo*, KS, 1972., str. 283-284.

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PAPINO ODREKNUĆE OD PETROVE SLUŽBE

Vatikan, 11. veljače 2013.

Fratres carissimi,

Non solum propter tres canonizationes ad hoc Consistorium vos convocavi, sed etiam ut vobis decisionem magni momenti pro Ecclesiae vitae communicem.

Conscientia mea iterum atque iterum coram Deo explorata ad cognitionem certam perveni vires meas ingravescente aetate non iam aptas esse ad munus Petrinum aequè administrandum. Bene conscius sum hoc munus secundum suam essentiam spiritualem non solum agendo et loquendo exsequi debere, sed non minus patiendo et orando. Attamen in mundo nostri temporis rapidis mutationibus subiecto et quaestionibus magni ponderis pro vita fidei perturbato ad navem Sancti Petri gubernandam et ad annuntium Evangelium etiam vigor quidam corporis et animae necessarius est, qui ultimis mensibus in me modo tali minuitur, ut incapacitatem meam ad ministerium mihi commissum bene administrandum agnoscere debeam.

Quapropter bene conscius ponderis huius actus plena libertate declaro me ministerio Episcopi Romae, Successoris Sancti Petri, mihi per manus Cardinalium die 19 aprilis MMV commissum renuntiare ita ut a die 28 februarii MMXIII, hora vicesima, sedes Romae, sedes Sancti Petri vacet et Conclave ad eligendum novum Summum Pontificem ab his quibus competit convocandum esse.

Fratres carissimi, ex toto corde gratias ago vobis pro omni amore et labore, quo mecum pondus ministerii mei portastis et veniam peto pro omnibus defectibus meis. Nunc autem Sanctam Dei Ecclesiam curae Summi eius Pastoris, Domini nostri Iesu Christi confidimus sanctamque eius Matrem Mariam imploramus, ut patribus Cardinalibus in eligendo novo Summo Pontifice materna sua bonitate assistat. Quod ad me attinet etiam in futuro vita orationi dedicata Sanctae Ecclesiae Dei toto ex corde servire velim.

Draga braćo,

sazvao sam vas na ovaj konzistorij ne samo radi triju kanonizacija, nego i zato da vam priopćim jednu veoma važnu odluku za život Crkve.

Nakon što sam se više puta preispitao pred Bogom, došao sam do uvjerenja da mi moje snage, zbog poodmakle dobi, više ne dopuštaju na prikladan način vršiti moju papinsku službu. Veoma sam svjestan da se tu službu, zbog njezine duhovne naravi, mora obnašati ne samo djelima i riječima, nego ništa manje patnjom i molitvom. No, u današnjem svijetu, izloženu brzim promjenama i potresanu veoma važnim pitanjima za život vjere, za upravljanje lađom svetoga Petra i naviještanje evanđelja potrebna je također tjelesna i duševna snaga, koja se, posljednjih mjeseci, kod mene smanjila tako da moram priznati da nisam više sposoban dobro vršiti povjerenu mi službu.

Zbog toga, duboko svjestan težine ovoga čina, u punoj slobodi, izjavljujem da se odričem službe Rimskoga biskupa, nasljednika svetoga Petra, koju su mi 19. travnja 2005. povjerili kardinali, tako da će od 28. veljače 2013., u 20 sati, Stolica Svetoga Petra biti upražnjena i morat će se sazvati - od strane onih kojima je to zadaća - konklave za izbor novoga Pape.

Draga braćo, zahvaljujem vam od svega srca za svu ljubav i rad kojima ste sa mnom nosili teret moje službe i molim oproštenje za sve svoje pogreške. Povjerimo, sada, svetu Crkvu brizi Vrhovnoga Pastira, našega Gospodina Isusa Krista i zazovimo svetu Majku Mariju da svojom majčinskom dobrotom bude na pomoć ocima kardinalima u izboru novoga Pape. Što se mene osobno tiče, želim i ubuduće služiti svim srcem, čitavim životom posvećenim molitvi, svetu Crkvu Božju.

**GOVOR PAPE BENEDIKTA XVI.
NA SUSRETU S PREDSTAVNICIMA
SVIJETA KULTURE
Collège des Bernardins, Pariz
petak, 12. rujna 2008.**

*(Apostolsko putovanje njegove svetosti Benedikta XVI. u Francusku
povodom 150. godišnjice ukazanja Blažene Djevice Marije u Lourdesu, 12.-15. rujna 2008.)*

Gospodine kardinale, Gospođo ministrice kulture, Gospodine gradonačelnice, Gospodine kancelaru Francuskoga instituta, Dragi prijatelji!

Zahvaljujem Vam, gospodine kardinale, za Vaše srdačne riječi. Okupili smo se na povijesnom mjestu, koje su izgradili duhovni sinovi sv. Bernarda iz Clairvauxa, i za koje je Vaš časni prethodnik, pokojni kardinal Jean-Marie Lustiger, želio da bude središte dijaloga između kršćanske Mudrosti i kulturalnih, intelektualnih i umjetničkih stečevina našega društva. Posebno pozdravljam ministricu kulture, koja ovdje predstavlja Vladu, zajedno s gosp. Giscardom d'Estaingom i gosp. Chiracom. Također pozdravljam sve prisutne ministre, predstavnike UNESCO-a, gradonačelnika Pariza, i sve druge prisutne vlasti. Ne želim zaboraviti svoje kolege iz Francuskoga instituta, koji su dobro svjesni moga uvažavanja prema njima. Zahvaljujem Princu de Broglie za njegove srdačne riječi. Mi ćemo se ponovno vidjeti sutra ujutro. Zahvaljujem delegatima Francuske islamske zajednice što su prihvatili poziv za sudjelovanje na ovom susretu: Prenosim im najbolje želje u ovo vrijeme Ramazana. Naravno, upućujem tople pozdrave cijelom, višeobraznom svijetu kulture, kojega vi, dragi gosti, tako dostojno predstavljate.

Želio bih večeras s vama govoriti o izvorima zapadne teologije i korijenima europske kulture. Spomenuo sam na početku da je mjesto na kojem smo se okupili simbolično. Ono je vezano uz monašku kulturu. Mladi su monasi dolazili živjeti ovdje kako bi naučili dublje razumjeti

svoj poziv i vjerno živjeti svoje poslanje. Govorili nam ovo mjesto još uvijek nešto, ili tek susrećemo svijet prošlosti? Kako bismo odgovorili na to pitanje, moramo na trenutak razmotriti samu narav zapadnoga monaštva. O čemu se radilo? Iz perspektive povijesnog utjecaja monaštva, možemo reći da, usred velikoga kulturalnog preokreta koji je proizišao iz migracija naroda i nastalih novih državnih poredaka, samostani su bili mjesta gdje su preživjela blaga drevnih kultura, i gdje se malo po malo oblikovala nova kultura. Ali kako se to dogodilo? Što je poticalo ljude da se okupe na ovim mjestima? Što su htjeli? Kako su živjeli?

Prije svega, mora se realno odmah priznati da njihova namjera nije bila stvarati novu kulturu, pa čak niti čuvati kulturu iz prošlosti. Njihov je motiv bio mnogo jednostavniji. Njihov je cilj bio tražiti Boga, *quaerere Deum*. Usred meteža tih vremenâ, u kojem se ništa nije činilo trajnim, željeli su raditi ono što je najbitnije: truditi se naći ono što vrijedi i postoji zauvijek, sam život. Tražili su Boga. Željeli su ići od nebitnoga prema bitnomu, jedinoj istinski važnoj i pouzdanoj stvari koja postoji. Ponekad se kaže da su bili "eshatološki" orijentirani. Ali to ne treba razumjeti u vremenskom smislu, kao da su gledali prema svršetku svijeta ili svojoj vlastitoj smrti, nego u egzistencijalnom smislu: tražili su konačno iza privremenoga. *Quaerere Deum*: kako su bili kršćani, ovo nije bio podvig u divljini bez staze, potraga koja bi ih vodila u potpunu tamu. Sam je Bog postavio putokaze, štoviše, označio je stazu koju su trebali pronaći i slijediti. Ta je staza bila njegova riječ, koja je ljudima bila ponuđena u knjigama

Svetoga Pisma. Tako, po unutarnjoj potrebi, potraga za Bogom zahtijeva kulturu riječi, ili, kako je rekao Dom Jean Leclercq: eshatologija i gramatika nerazdvojive su jedna od druge u zapadnom monaštvu.¹ Čežnja za Bogom uključuje ljubav prema slovima, ljubav prema riječi, istraživanje svih njezinih dimenzija. Budući da u biblijskoj riječi Bog dolazi k nama i mi k njemu, moramo naučiti prodrijeti u tajnu jezika, razumjeti ga u njegovoj konstrukciji i u načinu njegova izražaja. Tako su kroz potragu za Bogom svjetovne znanosti poprimile na svojoj važnosti, znanosti koje nam pokazuju put prema jeziku. Knjižnica je, kao takva, sastavni dio samostana, jednako kao i škola. Ta dva mjesta zapravo otvaraju put prema riječi. Benedikt naziva samostan *dominici servitii schola*, školom služenja Gospodinu. Škola i knjižnica osiguravale su formaciju razuma i *eruditio*, na temelju kojih čovjek uči kako usred riječi spoznati Riječ.

Da bi se imao potpun pogled na kulturu riječi, koja se bitno tiče traženja Boga, moramo učiniti korak dalje. Riječ koja otvara put toga traženja, a i ono je samo taj put, jest Riječ koja rađa zajednicu. Istina, ona probada svakoga pojedinca do srca (usp. Dj 2,37). Grgur Veliki opisuje ovo kao oštru probadajuću bol, koja protresa našu uspavanu dušu i budi nas, čineći nas pozornima prema bitnoj realnosti, prema Bogu.² Ali to nas također čini pozornima jedne prema drugima. Riječ ne vodi samo prema individualnom putu mistike, nego nas uvodi u zajedništvo svih onih koji hode u vjeri. Zbog toga Riječ treba ne samo razmatrati, nego i pravilno čitati. Kao i u rabinskoj škola, kod redovnika je čitanje pojedinca, istovremeno i zajednički čin. "Obično, ako se *legere* i *lectio* koriste bez objašnjenja, predstavljaju aktivnost koja, poput pjevanja ili pisanja, zahvaća cijelo tijelo i cijeli duh", kaže o tome Dom Leclercq.³

Potrebno je napraviti još jedan korak dalje. Sama nas Riječ Božja uvodi u dijalog s Njim. Bog koji govori u Bibliji poučava nas kako mi možemo govoriti s Njim. U Knjizi psalama, posebno, daje nam riječi kojima Mu se možemo obratiti. U ovom dijalogu, predstavljamo Mu svoj život, sa svojim usponima i padovima, i preusmjeravamo svoj život u kretanje prema Njemu. Psalmi sadrže

na brojnim mjestima upute o tome kako ih treba pjevati i pratiti glazbenim instrumentima. Za molitvu utemeljenu na Riječi Božjoj, izgovaranje nije dovoljno, potrebna je glazba. Dvije pjesme kršćanske liturgije dolaze iz biblijskih tekstova, koji ih stavljaju na usne anđela: *Gloria*, koju prvi put pjevaju anđeli kod rođenja Isusova, i *Sanctus*, koji je prema Izaiji 6 usklik serafina koji stoje neposredno pred Bogom. U tom svjetlu, kršćanska je liturgija poziv na pjevanje s anđelima, kako bi se riječ dovela do svoje najviše funkcije. U tom smislu, poslušajmo još jednom Jeana Leclercqa: "Monasi su trebali naći melodije koje prevode u glazbu pristanak otkupljenoga čovjeka na otajstva koja slavi. Nekoliko očuvanih kapitela iz Clunyja pokazuju kristološke simbole različitih tonusa pjevanja".⁴

Za sv. Benedikta, presudno pravilo molitve i pjesme monaha riječi su psalma: *Coram angelis psallam Tibi, Domine* - pred licem anđela pjevam tebi, Gospodine (usp. 138,1). Ovdje se izražava svijest da se u zajedničkoj molitvi pjeva u prisutnosti cijeloga nebeskog dvora, i pojedinca se mjeri po najvišim standardima: da moli i pjeva kako bi se ujedinio s glazbom plemenitih duhova koji su se smatrali izvorima harmonije kozmosa, glazbe sferâ. Polazeći odatle, može se razumjeti ozbiljnost meditacije sv. Bernarda iz Clairvauxa, koji je upotrijebio jedan izraz iz platonske tradicije, koji je prenio sv. Augustin, kako bi prosudio loše pjevanje monaha, što u njegovim očima, nipošto nije bio sporedan incident. On kvalificira kakofo-niju loše izvedenoga pjevanja poput pada u *regio dissimilitudinis*, u područje nejednakosti. Sveti je Augustin preuzeo taj izraz iz platonske filozofije, kako bi karakterizirao stanje svoje duše prije svoga obraćenja:⁵ čovjek, koji je stvoren na sliku Božju, pada, kao posljedica svojega napuštanja Boga, u "područje nejednakosti", u udaljenost od Boga, gdje više ne razmatra o Njemu, i gdje postaje različit ne samo od Boga, nego i od svoje istinske čovjekove naravi. Sveti Bernard ovdje očito pokazuje strogoću koristeći taj izraz, koji ukazuje na čovjekov pad daleko od samoga sebe, kako bi okarakterizirao loše izvedeno monaško pjevanje, ali time pokazuje kako ozbiljno shvaća tu stvar. On ovdje pokazuje da je kultura pjevanja i kultu-

¹ Usp. J. LECLERCQ, *L'amour des lettres et le désir de Dieu*, str. 14.

² Isto, str. 35.

³ Isto, str. 21.

⁴ Isto, str. 229.

⁵ Usp. Sv. AUGUSTIN, *Ispovijesti*, VII., 10,16.

ra bitka, i da monasi, svojim molitvama i svojim pjevanjem moraju odgovarati raskoši Riječi koja im je povjerena, njezinu imperativu istinske ljepote. Iz ovoga ključnog zahtjeva za razgovaranjem s Bogom i pjevanja Njemu riječima koje je On sam dao, rođena je velika glazba Zapada. To nije bilo djelo neke osobne "kreativnosti" gdje pojedinac, uzimajući kao bitan kriterij predstavljanje svojega ja, podiže spomenik samomu sebi. Radilo se, radije, o budnu prepoznavanju "ušima srca" temeljnih zakona glazbene harmonije stvaranja, bitnih oblika glazbe koju je Stvoritelj predao u svijet i u čovjeka, kako bi otkrio glazbu dostojnu Boga koja je u isto vrijeme autentično dostojna čovjeka i koja visoko naviješta to dostojanstvo.

Konačno, u nastojanju da bismo razumjeli ovu kulturu riječi zapadnoga monaštva, koja se razvila iz unutrašnje potrage za Bogom, trebamo se barem kratko osvrnuti na osobitosti knjige ili knjiga po kojima je ova Riječ došla ususret monasima. Promatrano iz posve povijesnoga ili književnoga gledišta, Biblija nije jednostavno knjiga, nego zbirka književnih tekstova, čije se nastajanje proteže duže od tisućljeća i u kojoj se različite knjige ne prepoznaju olako kao sastavni dijelovi jedinstvenoga korpusa. Naprotiv, među njima postoje vidljive tenzije. To je slučaj već s Biblijom Izraela, koju mi kršćani nazivamo Stari Zavjet. To vrijedi još više kada mi, kršćani, povežemo Novi Zavjet i njegove tekstove s Biblijom Izraela, tumačeći ih kao put prema Kristu. S dobrim se razlogom u Novom Zavjetu Biblija obično ne naziva "Pismo" nego "Pisma", koja se onda, međutim, promatraju u svojoj cijelosti kao jedna Božja Riječ, upućena nama. Već ova množina jasno naglašava da nam Božja Riječ dolazi samo kroz ljudsku riječ, i kroz ljudske riječi, to jest da nam Bog govori samo kroz ljudskost ljudi, kroz njihove riječi i njihovu povijest. To ponovno znači da božanski vid Riječi i riječi nije odmah primjetan. Rečeno na moderan način: jedinstvo biblijskih knjiga i božanskoga karaktera njihovih riječi nije dohvatljivo s posve povijesnoga gledišta. Povijesni se element očituje u mnogostrukosti i ljudskosti. Odatle se objašnjava formulacija jednoga srednjovjekovnog distiha, koji se na prvi pogled čini zbunjujućim: *Littera gesta docet - quid credas allegoria...*⁶ Slovo uči događaje, alegorija uči što vjerovati, to jest kristološko i pneumatsko tumačenje.

Sve ovo možemo izraziti i na jednostavniji način: Pismu je potrebno tumačenje, a za to je potrebna zajednica u kojoj je formirano i u kojoj je življeno. Samo u njoj ono ima svoje jedinstvo, i u njoj se otkriva smisao koji sve ujedinjuje. Rečeno na još jedan način: postoje dimenzije smisla Riječi i riječi koje se otkrivaju jedino u življenom zajedništvu te Riječi koje stvara povijest. Kroz rastuće zapažanje množine njezinih značenja, Riječ ne gubi na vrijednosti, nego se, naprotiv, ukazuje u svom svojem veličanstvu i dostojanstvu. Stoga Katekizam Katoličke Crkve s pravom može potvrditi da kršćanstvo nije u klasičnom smislu religija knjige.⁷ Kršćanstvo u riječima spoznaje Riječ, sami Logos, koji širi svoje otajstvo kroz ovu mnogostrukost i realnost ljudske povijesti. Ova je specifična struktura Biblije uvijek nov izazov za svaku generaciju. Po svojoj naravi, ona isključuje sve ono što se danas naziva fundamentalizmom. Božja Riječ, zapravo, nikada nije jednostavno prisutna u samoj doslovnosti teksta. Da bi se dosegnula, potrebno je nadilaženje i proces razumijevanja koji je vođen unutarnjim pokretom skupa tekstova, i polazeći odatle, treba jednako postati i životnim procesom. Tek u dinamičnom jedinstvu cjeline, brojne knjige postaju jedna Knjiga. Božja Riječ i Njegovo djelovanje u svijetu otkrivaju se tek kroz riječ i kroz ljudsku povijest.

Presudni značaj ove teme rasvijetljen je u pisanju svetoga Pavla. Što označava nadvladavanje slova i njegovo razumijevanje iz cjeline, on je izrazio na radikalni način rečenicom: "Slovo ubija, ali Duh oživljuje" (2 Kor 3,6). I ponovno: "Gdje je Duh..., ondje je sloboda" (2 Kor 3,17). Međutim, veličina i širina toga viđenja biblijske Riječi, ne može se razumjeti ako se ne posluša sv. Pavla do kraja, shvaćajući da taj Duh osloboditelj ima ime, a time i da sloboda ima unutrašnju mjeru: "Gospodin je Duh, a gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda" (2 Kor 3,17). Duh koji oslobađa ne može se svesti na ideju ili osobnu viziju tumača. Duh je Krist, i Krist je Gospodin koji nam pokazuje put. S ovom riječju o Duhu i o slobodi, otvara se široki horizont, ali se u isto vrijeme postavlja jasna granica samovolji i subjektivnosti, granica koja snažno obvezuje pojedinca kao i zajednicu i uspostavlja obvezu višu od one koja je u slovima teksta: obvezu intelekta i ljubavi. Ova napetost između obveze i slobode, koja značajno nadilazi

⁶ Usp. AUGUSTIN DE DACIE, *Rotulus pugillaris*, I.

⁷ KKC, br. 108.

književni problem tumačenja Pisma, također je odredila misao i djelovanje monasticizma i duboko je oblikovala zapadnu kulturu. Ta se tenzija nanovo predstavlja našoj generaciji kao izazov pred dvama polovima, koji su s jedne strane subjektivna samovolja, a s druge fundamentalistički fanatizam. Ako bi današnja europska kultura slobodu shvaćala samo kao potpunu odsutnost obveza, bilo bi to kobno i neminovno bi favoriziralo fanatizam i samovolju. Odsutnost obveza i samovolja nisu sloboda, nego njezino uništenje.

Razmatrajući "školu služenja Gospodinu" - kako je Benedikt nazvao monasticizam - mi smo do sada usmjerili svoju pozornost u prvom redu prema riječi, prema "ora". I dosta, polazeći odatle, određuje se cjelokupnost monaškoga života. Ipak, naše bi razmatranje ostalo nepotpuno, da barem nakratko ne upravimo pogled na drugu sastavnicu monaštva, označenu izrazom "labora". U grčkom svijetu, fizički je rad bio smatran poslom za robove. Mudar, istinski slobodan čovjek, posvećivao se jedino duhovnim stvarima; fizički rad, koji je smatran inferiornom stvarnošću, prepustio je onim ljudima za koje se nije pretpostavljalo da će dostići više postojanje, postojanje duha. Židovska je tradicija bila prilično različita: svi su veliki rabini istodobno prakticirali neki obrt. Pavao, kao *rabbi*, i zatim kao navjestitelj Evanđelja narodima, bio je proizvođač šatora i zarađivao je za život radom svojih ruku. On nije bio iznimka, nego stoji u zajedničkoj tradiciji rabinizma. Kršćansko je monaštvo prihvatilo tu tradiciju: ručni je rad njegov temeljni element. U svojoj *Reguli*, sveti Benedikt ne govori izričito o školi, iako se poučavanje i učenje - kao što smo vidjeli - u njoj praktično pretpostavljaju; međutim, u jednom poglavlju svoga *Pravila* on izričito spominje rad.⁸ Isto je učinio i Augustin, posvetivši monaškom radu posebnu knjigu. Kršćani su se, nastavljajući predaju koja je prethodno dugo prakticirana u židovstvu, morali osjećati pozvanima Isusovom riječju u Evanđelju po Ivanu, gdje je branio svoj rad na dan šabata: "Otac moj sve do sada radi pa i ja radim" (5,17). Grčko-rimski svijet nije poznavao Boga Stvoritelja. Prema njihovu viđenju, vrhovno božanstvo nije moglo, tako reći, onečistiti svoje ruke stvaranjem materije. "Uređenje" svijeta bilo je djelo demijurga, podređenoga božanstva. Biblijski je Bog prilično različit: On, Jedini, živi

i istiniti Bog, također je i Stvoritelj. Bog radi, on nastavlja djelovati na ljudsku povijest, i kroz nju. Po Kristu, on poput Osobe ulazi u mukotrpno rađanje povijesti. "Otac moj sve do sada radi pa i ja radim." Sâm Bog je Stvoritelj svijeta, i stvaranje još nije završeno. Bog radi, *ergázetai*! Stoga se ljudski rad trebao pokazati posebnim izrazom čovjekove sličnosti s Bogom koji čovjeka čini sudionikom u stvarateljskom Božjem djelu u svijetu. Bez te kulture rada koja, zajedno s kulturom riječi, tvori monaštvo, nezamisliv je razvoj Europe, njezin etos i njezina koncepcija svijeta. Izvornost ovoga etosa morala je, međutim, razumijevati da rad i određivanje povijesti s čovjekove strane jesu suradnja sa Stvoriteljem, uzimajući Njegova mjerila. Ondje gdje ta mjerila nedostaju, i gdje čovjek sâma sebe uzdiže na razinu bogonalična stvaratelja, preobrazba svijeta može lako dovesti do njegova uništenja.

Pošli smo od opažanja da je, u propasti staroga poretka i drevnih uvjerenja, temeljni stav monaha bio *quaerere Deum* - dati se u traženje Boga. To je, mogli bismo reći, zaista filozofski stav: gledati preko pretposljednjih stvarnosti i staviti se u potragu za konačnim stvarnostima, koje su istinske. Onaj tko bi postao monahom, upuštao se na uzvišen i dug put, međutim, već je imao smjer: biblijsku Riječ u kojoj je slušao Boga kako govori. Morao se, stoga, potruditi da ga razumije, kako bi mogao ići prema Njemu. Tako se put monaha, koji uvijek ostaje nemjerljiv u svomu napretku, ostvaruje u srcu primljene Riječi. Monaško traženje obuhvaća u sebi, u nekoj mjeri, i nalaženje. Da bi ova potraga bila moguća, potrebno je da u početku postoji unutarnji pokret, koji uzrokuje ne samo volju za potragom, nego također čini vjerodostojnom činjenicu da se u toj Riječi nalazi životni put, životni put na kojemu Bog ide u susret čovjeku, kako bi mu dopustio da dođe Njemu u susret. Drugim riječima, naviještanje Riječi je nužno. Ona se obraća čovjeku i u njemu oblikuje uvjerenje koje može postati životom. Kako bi se otvorio put do srca biblijske riječi i time Božje Riječi, tu istu Riječ prvo treba navijestiti na otvoren način. Klasična formulacija potrebe da se kršćanska vjera učini priopćivom drugima može se sažeti jednom frazom iz Prve Petrove poslanice, koju je srednjovjekovna teologija smatrala biblijskim temeljem za rad teologa: "Budite uvijek spre-

⁸ Sv. BENEDIKT, *Regula*, poglavlje 48.

mni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje (*logos*) nade koja je u vama" (1 Pt 3,15). (*Logos*, razlog nade treba postati apologija, treba postati odgovor). I zaista, kršćani Crkve u nastanku svoje misionarsko naviještanje nisu smatrali propagandom, koja treba služiti za povećanje njihove skupine, nego kao unutarnju potrebu koja proizlazi iz naravi njihove vjere. Bog u kojega su vjerovali bio je Bog svijui, Jedini i Pravi Bog koji se objavio kroz povijest Izraelovu, i konačno, po svomu Sinu, donosi odgovor koji se tiče svih ljudi, i kojega su, duboko u sebi, svi oni očekivali. Božja sveobuhvatnost i sveobuhvatnost razuma koji je otvoren prema Njemu predstavljali su im motivaciju i, istodobno, dužnost za naviještanje. Za njih vjera nije pripadala kulturalnim navikama, koje se razlikuju među narodima, nego domeni istine koja se jednako odnosi na sve ljude.

Temeljna struktura kršćanskoga naviještanja *ad extra* - prema ljudima koji su kroz svoja pitanja u potrazi - zacrtana je u govoru sv. Pavla na Areopagu. Nemojte zaboraviti da u to vrijeme Areopag nije bio neka vrsta akademije gdje su se najučeniji umovi sastajali kako bi raspravljali o najuzvišenijim pitanjima, nego sudište koje je bilo mjerodavno u stvarima religije, i koje se trebalo opirati uvođenju stranih religija. Upravo se za to optuživao Pavao: "Navješćuje, čini se, neke tuđe bogove" (Dj 17,18). Na što Pavao odgovara: "Promatrajući vaše svetinje nađoh i žrtvenik s natpisom: *Nepoznatom Bogu*. Što dakle ne poznajete, a štujete, to vam ja navješćujem" (usp. 17,23). Pavao nije navješćao nepoznate bogove. On navješća Onoga kojega ljudi ne znaju, a ipak poznaju: Nepoznatoga-Poznatoga. On je Onaj kojega traže, i kojega su, u stvari, svjesni, a koji je ipak Nepoznat i Nespoznatljiv. U najdubljim mislima i osjećajima ljudi znaju da na neki način Bog mora postojati, i da na izvoru svih stvari ne može biti iracionalnost, nego kreativan Razum, ne slijepa slučajnost, nego sloboda. Međutim, iako svi lju-

di to na neki način znaju - kao što Pavao ističe u *Poslanici Rimljanima* (1,21) - to znanje ostaje dvoznačno: Bog koji je tek zamišljen i razvijen od ljudskoga duha, nije pravi Bog. Ako se on ne objavi, što god mi činili, ne možemo potpuno doći do Njega. Novost kršćanskoga navještanja jest u tome da se sada svim narodima može reći: On se očitovao, On osobno. I sada, put koji vodi k Njemu jest otvoren. Novina kršćanskoga navještanja nije u misli, nego u činjenici: Bog se objavio. No to nije gola činjenica, nego činjenica koja je sama po sebi *Logos* - prisutnost vječnoga Razuma u našem tijelu. *Verbum caro factum est* (Iv 1,14): upravo je tako u stvarnosti, u sadašnjosti, *Logos* je tu, *Logos* je nazočan među nama. To je razumna činjenica. No, uvijek je potrebna poniznost uma, kako bismo je mogli prihvatiti. Potrebna je čovjekova poniznost kako bi se odgovorilo na Božju poniznost.

Na mnogo načina, današnje je stanje drugačije od onoga s kojim se Pavao susreo u Ateni, ali unatoč razlikama, ono je u brojnim aspektima vrlo slično. Naši gradovi više nisu ispunjeni oltarima i slikama brojnih božanstava. Bog je za mnoge postao zaista velikom nepoznanicom. Unatoč svemu, upravo kao i u prošlosti, gdje je iza brojnih prikaza bogova stajalo skriveno pitanje o nepoznatom Bogu, jednako tako i danas aktualnu Božju odsutnost tiho progoni pitanje o Njemu. *Quaerere Deum* - tražiti Boga i prepustiti se da nas On nađe, potrebno je i danas, ništa manje negoli u prošlosti. Puka pozitivistička kultura, koja bi pitanje o Bogu odmaknula u područje subjektivnoga, kao nešto neznanstveno, bila bi kapitulacija razuma, odreknuće njegovih najviših mogućnosti i time propast humanizma, s vrlo teškim posljedicama. Ono što je u temeljima europske kulture, traženje Boga i raspoloživost da Ga se sluša, ostaje i danas temeljem svake istinske kulture. Hvala lijepa.

DVJESTA ŠEZDESET I ŠESTI PAPA

Vatikan, 13 Martii 2013

*Annuntio vobis gaudium magnum
habemus Papam:
Eminentissimum ac Reverendissimum
Dominum, Georgium Marium Sanctae
Romanae Ecclesiae Cardinalem Bergoglio*

qui sibi nomen imposuit Franciscum

Vatikan, 13. ožujka 2013.

**NAVJEŠĆUJEM VAM RADOSNU VIJEST
IMAMO PAPU:
UZORITOGA I PREČASNOGA
GOSPODINA, JORGEA MARIJA SVETE
RIMSKE CRKVE KARDINALA BERGOGLIA**

KOJI JE SEBI UZEO IME FRANJO

HOMILIJA PAPE FRANJE

na sv. Misi prigodom početka Petrove službe

Vatikan, 19. ožujka 2013.

Draga braćo i sestre!

Zahvaljujem Gospodinu što mogu slaviti ovu Misu uz početak petrovske službe na svetkovinu svetoga Josipa, zaručnika Djevice Marije i zaštitnika opće Crkve: to je podudarnost vrlo bremente značenjem, a i imendan je moga časnog predšasnika: blizu smo mu u molitvi, ispunjenoj ljubavi i zahvalnošću.

Srdačno pozdravljam kardinale i biskupe, svećenike, đakone, redovnike i redovnice i sve vjernike laike. Zahvaljujem na prisutnosti predstavnicima ostalih Crkava i crkvenih zajednica, kao i predstavnicima židovske zajednice i ostalih vjerskih zajednica. Upućujem svoj pozdrav i vođama država i vlada, službenim izaslanstvima iz brojnih zemalja svijeta i diplomatskom zboru.

U Evanđelju smo čuli da "Josip... učini kako mu naredi anđeo Gospodnji: uze k sebi svoju ženu" (Mt 1,24). U tim je riječima već sadržano poslanje koje Bog povjerava Josipu: on je *custos*, čuvar. Čiji čuvar? Marije i Isusa. No, to se čuvanje proteže zatim na Crkvu, kao što je istaknuo blaženi Ivan Pavao II.: "Kao što je brižno i s ljubavlju

skrbio za Mariju i posvećivao se s radosnom zauzetošću odgajanju Isusa Krista, tako sveti Josip čuva i štiti svoje mistično tijelo - Crkvu, čija je Presveta Djevica slika i uzor" (Apost. pobud. Redemptoris Custos, 1).

Kako Josip vrši to čuvanje? Diskretno, ponizno, u tišini, ali sa stalnom prisutnošću i punom vjernošću, i onda kada ne razumije. Od trenutka kada je Mariju uzeo sebi za ženu pa do događaja s 12-godišnjim Isusom u jeruzalemskom Hramu, prati brižno i silnom ljubavlju svaki događaj. On je uz Mariju, svoju zaručnicu, i u radosnim i u teškim životnim trenucima, na putovanju u Betlehem radi popisa stanovništva i u tjeskobnim i istodobno radosnim trenucima poroda; u dramatičnom događaju bijega u Egipat i u tjeskobnom traženju Isusa u hramu; a zatim u svakodnevici nazaretskog doma, u zanatskoj radionici gdje je Isusa učio zanatu.

Kako Josip živi svoj poziv čuvara Marije, Isusa, Crkve? U stalnoj pozornosti prema Bogu, otvoren njegovim znakovima, raspoloživ ne toliko za vlastite planove koliko za njegov naum; a to

je ono što Bog traži od Davida, kao što smo čuli u prvom čitanju: Bog ne želi neku kuću koju je sagradio čovjek, već želi vjernost svojoj riječi, svome naumu; sâm Bog je taj koji gradi kuću, ali od živog kamenja označenog njegovim Duhom. A Josip je "čuvar", jer zna slušati Boga, pušta da ga on vodi po svojoj volji i upravo je zato osjetljiviji za osobe koje su mu povjerene, zna tumačiti s realizmom događaje, pažljiv je prema bližnjima i zna donositi naj mudrije odluke. U njemu, dragi prijatelji, vidimo kako se odgovara na Božji poziv, s raspoloživošću, spremnošću, ali vidimo također što je središte kršćanskog poziva: Krist! Čuvajmo Krista u svome životu, da bismo čuvali druge, da bismo čuvali stvoreni svijet!

Poziv na čuvanje, međutim, ne tiče se samo nas kršćana, već ima jednu prioritetnu dimenziju koja je jednostavno općeljudska, tiče se svijetu. To je čuvanje čitavog stvorenog svijeta, ljepote stvorenja, kao što nam se poručuje u Knjizi Postanka i kao što nam je pokazao sveti Franjo Asiški: čuvati znači gajiti poštovanje prema svakom Božjem stvorenju i svijetu u kojem živimo. To znači čuvati ljude, brinuti se za sve, za svaku osobu, s ljubavlju, osobito za djecu, starije, one koji su najslabiji, koji su često posljednji na koje mislimo. To znači brinuti jedni za druge u obitelji: braćni drugovi čuvaju jedan drugoga, zatim kao roditelji brinu se za djecu, a vremenom i djeca postaju čuvari roditelja. To znači gajiti iskrena prijateljstva, koja su uzajamno čuvanje u povjerenju, poštovanju i dobru. U konačnici, sve je povjereno čovjeku na čuvanje, i to je odgovornost koja se tiče svih nas. Budite čuvari Božjih darova!

A kada čovjek ne vrši tu zadaću, kada se ne brinemo za stvoreni svijet i braću, tada se stvara prostor za uništenje i ljudsko srce otvrdne. U svakom povijesnom razdoblju, nažalost, bilo je "Herodâ" koji kuje smrtonosne planove, uništavaju i nagrđuju lice muškarca i žene.

Ljubazno molim sve one koji su na odgovornim položajima u ekonomiji, politici i društvu, sve muškarce i žene dobre volje: budimo "čuvari" stvorenog svijeta, Božjeg nauma upisanog u svijet, čuvari drugoga, okoliša; ne dopustimo da znakovi uništenja i smrti prate naš svijet na putu njegova napretka! Ali da bismo "čuvali" moramo se brinuti također za sebe same! Sjetimo se da mržnja, zavist, oholost kaljaju život! Čuvati život znači dakle bdjeti nad našim osjećajima, nad našim srcem, jer upravo odatle izlaze dobre i zle namjere: one koje grade i one koje uništavaju! Ne

smijemo se bojati dobrote pa ni same nježnosti!

Želim ovdje još nešto nadodati: skrb, čuvanje traže dobrotu, zahtijevaju stanovitu nježnost. U Evanđeljima se sveti Josip pojavljuje kao snažni, hrabri čovjek, radnik, ali u njegovoj duši ima velike nježnosti, koja nije krepost slabih, naprotiv, ona je štoviše odlika snažnog duha i pokazatelj čovjekove sposobnosti da bude pažljiv, suosjećajan, otvoren prema drugome, da ljubi. Ne smijemo se bojati dobrote i nježnosti.

Danas zajedno s blagdanom svetog Josipa, slavimo početak službe novog rimskog biskupa, Petrova nasljednika, koja uključuje i stanovitu vlast. Nema sumnje da je Isus Krist dao Petru vlast, ali o kojoj je vlasti riječ? Na tri Isusova pitanja Petru o ljubavi, slijede tri poziva: pasi jaganjce moje, pasi ovce moje. Nikada ne zaboravimo da je prava vlast služenje i da i Papa u vršenju svoje vlasti mora na sve potpuniji način ulaziti u onu službu koja ima svoj svijetli vrhunac na križu. Mora se nadahnjivati poniznim, konkretnim i vjernim služenjem svetoga Josipa i poput njega širiti ruke da čuva cio Božji narod i obuhvati s ljubavlju i nježnošću čitav ljudski rod, osobito najsiromašnije, najslabije, najmanje, one koje Matej nabroja na posljednjem sudu o ljubavi: gladnoga, stranca, gologa, bolesna, zatočena (usp. Mt 25,31-46). Samo onaj koji služi s ljubavlju zna čuvati!

U drugom čitanju sveti Pavao govori o Abrahamu koji "u nadi protiv svake nade povjerova" (Rim 4,18). Postojan u nadi, protiv svake nade! I danas kada su se nad svijetom nadvili tmurni oblaci, trebamo vidjeti svjetlo nade i mi sami davati nadu. Čuvati stvoreni svijet, svakog muškarca i ženu, s pogledom nježnosti i ljubavi, znači otvoriti obzor nade, znači omogućiti svjetlu da se probije kroz guste oblake, znači donositi toplinu nade. A za nas vjernike, za nas kršćane, poput Abrahama, poput svetog Josipa, nada koju nosimo ima Božji obzor koji nam je otvoren u Kristu i počiva na stijeni koja je Bog.

Čuvati Isusa s Marijom, čuvati čitavi stvoreni svijet, čuvati svaku osobu, osobito najsiromašnije, čuvati nas same: to je služba koju je rimski biskup pozvan vršiti, ali na koju smo svi pozvani, da zvijezda nade zablista u svem sjaju: čuvajmo s ljubavlju sve što nam je Bog darovao!

Zazivam zagovor Djevice Marije, svetog Josipa, svetih Petra i Pavla, svetog Franje, da me Duh Sveti prati u mojoj službi, a od svih vas tražim da molite za mene! Amen. (KTA)

II.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE
I
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

PRIOPĆENJE SA ZASJEDANJA HBK I BK BiH

ZAGREB - 21. siječnja 2013. - Članovi Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su svoje XV. redovno godišnje zajedničko zasjedanje 21. siječnja 2013. u zgradi HBK u Zagrebu. Predsjedao je nadbiskup zadarski mons. Želimir Puljić, predsjednik HBK, koji je nazočnima uputio prigodnu pozdravnu riječ. Biskupima se zatim obratio i predsjednik BK BiH mons. Franjo Komarica, biskup banjolučki.

Tijekom zasjedanja s biskupima dviju Biskupskih konferencija susreo se i apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Alessandro D'Errico koji je prenio posebni blagoslov Svetog Oca. Podsjetio je na Pismo-Poruku državnog tajnika Svete Stolice kardinala Tarcisija Bertonea upućenu biskupima HBK i BK BiH prije godinu dana, u kojoj je izražena zabrinutost Svetog Oca i Svete Stolice glede budućnosti Katoličke Crkve u BiH zbog izostanka pomoći organiziranom povratku prognanih Hrvata odnosno katolika. Izrazio je žaljenje što se situacija s povratkom Hrvata u BiH tijekom prošle godine nije poboljšala. Nadodao je da Sveta Stolica očekuje izvješće o akcijama koje su dvije Konferencije poduzele za poboljšanje nezavidne situacije katolika u BiH. Naglasio je važnost provođenja zajedničkih akcija poput Tjedna solidarnosti te poduzimanja sličnih zajedničkih inicijativa dviju Biskupskih konferencija u sučeljavanju s egzistencijalnim izazovima i poteškoćama s kojima se susreću katolici u Bosni i Hercegovini. Izvijestio je biskupe o svojim razgovorima s predstavnicima vlasti Republike Hrvatske koji su mu obećali veće i odlučnije zauzimanje za jednakopravnost hrvatskog naroda u BiH i za održiv povratak onim prognanim i izbjeglim Hrvatima koji to žele.

Biskupi iz Bosne i Hercegovine su zahvalili svima koji sudjeluju i podupiru akciju Tjedna solidarnosti na područjima biskupija u Repu-

blici Hrvatskoj i svima koji pokazuju razumijevanje za nezavidno stanje katolika u BiH, osobito u entitetu RS, gdje ih je jedva pet posto od predratnog broja. Istaknuli su osobitu važnost duhovne i svake druge međusobne povezanosti i potpore. Izrazili su svoju solidarnost i potporu biskupima iz Hrvatske u nastojanjima da jasno i odlučno iznose službeni moralni i socijalni nauk Katoličke Crkve pred članovima svojih biskupijskih zajednica i pred cijelom domaćom javnošću. Biskupi obiju BK su saslušali izvješće o radu Biskupske komisije HBK za liturgiju na novom prijevodu Misala, razmotrili neka pitanja u vezi s liturgijskim kalendarom te izdavanjem kantuala i graduala i dali svoje sugestije.

Saslušali su i prodiskutirali izvješće zajedničkog Vijeća HBK i BK BiH te Ureda za hrvatsku inozemnu pastvu koji brinu o djelovanju 197 hrvatskih katoličkih župa i misija širom svijeta.

Potvrdili su izabrane delegate za članove Vijeća za dušobrižništvo Hrvata u inozemstvu. Izrazili su zahvalnost svim biskupima i redovničkim poglavarima i poglavaricama koji stavljaju na raspolaganje svoje članove za pastoralno djelovanje u hrvatskoj inozemnoj pastvi.

Osobitu zahvalnost uputili su svim svećenicima, redovnicima, redovnicama i zauzetim vjernicima laicima u hrvatskim misijama i župama koji pomažu da Hrvati katolici u inozemstvu ostanu postojani u vjeri svojih predaka u staroj domovini.

Saslušavši izvješće o radu Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij, biskupi su odobrili nove članove Komisije te dali smjernice za izradu Pravilnika spomenute Komisije. Poduprli su prijedlog predstavljanja projekta Hrvatskog martirologija u svim biskupijskim središtima i većim centrima u svakoj biskupiji te nastavak prikupljanja potrebnih podataka o svim stradalim župljanima, o mjestima masovnih grobišta i svjedočanstva preživjelih svjedoka s ciljem kasnijeg

izdvajanja osoba za koje bi mogao biti pokrenut proces kanonizacije.

Biskupi su također saslušali godišnje izvješće o radu Komisije za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu. Zahvalili su mons. Ratku Periću, biskupu mostarsko-duvanjskom i apostolskom upravitelju trebinjsko-mrkanskom, za njegovu

pomoć nadležnoj Komisiji i Upravi Zavoda oko dorade Statuta i Pravilnika koji je odobrila nadležna Kongregacija. Prihvatili su prijedlog imenovanja novih članova Nadzornog vijeća spomenutog Zavoda.

Tajništva HBK i BK BiH

III.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

ČESTITKA PREDSJEDNIKA BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH PAPI FRANJI

Sveti Oče!

S velikom radošću upućujem Vam najiskrenije čestitke u ime svih članova Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i u ime svih svećenika, redovnika, redovnica i svih članova Katoličke Crkve u našoj domovini Bosni i Hercegovini koji su najvećim dijelom pripadnici hrvatskog naroda. Uvjeran sam da smijem prenijeti čestitke i svih drugih građana ove zemlje koja, nakon nesretnog rata devedesetih godina, još uvijek nije našla siguran i prosperitetan put u budućnost.

U crkvama i samostanima širom Bosne i Hercegovine, čini se kao nikada do sada, molilo se zdušno za kardinale izbornike i zajednički i pojedinačno da ih nadahne Duh Sveti kako bi, svojim izborom, proniknuli u volju Božju i prepoznali, kome Isus u ovom vremenu želi povjeriti Petrovu lađu na tako uzburkanom moru današnjice. Dopusnite mi da Vašoj Svetosti prenesem ozračje, ne samo u Crkvi nego i uopće, da je Vašim izborom ponovno progovorio Duh Sveti. Crkva u Bosni i Hercegovini dobro je prepoznala i rado prihvatila Vaš poziv da s Vama i za Vas moli; da s Vama i pod Vašim vodstvom plovi u Petrovoj lađi prema sretnoj vječnosti; da u Vašem glasu i Vašem učenju prepozna nebeskog Učitelja kako bi se Njegovo evanđelje - radosna vijest širila i naviještala; da s Vama čuje glas svih obespravljenih, a takvih je i u našoj domovini Bosni i Hercegovini jako mnogo, glas siromašnih, gladnih, bolesnih, zatočenih,

zlostavljanih, prognanih, očajnih... te im bude ruka pomoćnica i tješiteljica.

Nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić iz Sarajeva obradovao nas je viješću da ste ga, u trenutku čestitanja odmah nakon Vašeg izbora za Papu, prepoznali kao onoga koji dolazi iz trpeće Crkve u Bosni i Hercegovini. Zato Vas osobito molim da molite i za nas u Bosni i Hercegovini u kojoj mi - kao i naši preci, želimo ostati postojani i vjerni Petrovoj Stolici unatoč svim nedaćama.

Ovu čestitku šaljem Vam preko Vašeg predstavnika u Bosni i Hercegovini apostolskog nuncija nadbiskupa Luigija Pezzuta koji, iako je nedavno došao, pokazuje veliko zanimanje i zauzimanje za Crkvu i ljude u ovoj zemlji. Uvjeran sam da će biti snažna poveznica između članova Katoličke Crkve i svih drugih stanovnika naše napaćene zemlje s Vama i s Vašim prvim suradnicima.

Dragi Sveti Oče Franjo, najiskrenije Vas molim: podijelite nam svoj apostolski blagoslov i nosite nas u svom plemenitom i ljubavlju ispunjenom srcu!

Vašoj Svetosti odani u Kristu Patniku i Uskrslo!

Sarajevo, 15. ožujka 2013.

† Mons. dr. Franjo Komarica
biskup banjolučki i predsjednik BK BiH

PRIOPĆENJE S 57. REDOVNOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su svoje 57. redovno zasjedanje 20. i 21. ožujka 2013. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru. Predsjedao je biskup banjolučki mons. dr. Franjo Komarica, a sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije. Biskup križevački mons. Nikola Kekić sudjelovao je u svojstvu delegata Hrvatske biskupske konferencije, ali i kao pastir grkokatoličke zajednice u Bosni i Hercegovini. Na osobit je način upoznao biskupe s prošlogodišnjim obilježavanjem 400. obljetnicu Marčanske unije tijekom koje su nastojali pobuditi vjeru u Godini vjere i svijest identiteta kod njihovih vjernika. Izraze bratskog zajedništva članova Talijanske biskupske konferencije prenio je njihov delegat mons. Sebastiano Dho, umirovljeni biskup Albe.

Na zasjedanju je sudjelovao i delegat Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda mons. Stanislav Hočevar, nadbiskup metropolit beogradski, koji je biskupe upoznao sa središnjim događajima Katoličke Crkve u Jubilarnoj godini 2013. u Republici Srbiji. Spomenuo je najvažnija događanja u povodu obilježavanja 1700. obljetnice Milanskog edikta te zamolio biskupe da osobno sudjeluju, ali i da na sudjelovanje potaknu i svoje vjernike a osobito mlade karitativne i medijske djelatnike, na središnjem događaju: hodočašću pod geslom "Za slobodu u Isusu Kristu" koje će biti organizirano 21. rujna 2013. u Nišu.

Tijekom zasjedanja s biskupima se po prvi put na zasjedanju susreo novi apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Luigi Pezzuto koji je prenio blagoslov Svetog Oca Franje i zahvalio biskupima za bratsku dobrodošlicu. Nuncij Pezzuto se osvrnuo na svoje susrete s predstavnicima vlasti u BiH i nekim međunarodnim predstavnicima ističući da je naišao na vrlo dobar prijem iako je svjestan da brojne nepravde još uvijek nisu ispravljene posebno kada je riječ o povratku i opstanku katolika u mnogim dijelovima u BiH.

Biskupi su s zanimanjem saslušali izvješće nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinca Puljića o njegovu sudjelovanju na nedavno održanim konklavama i izboru pape Franje. Kardinal Puljić je sažeto prikazao tijek i naglaske na pripremnim kongregacijama koje su održali kardinali prije samih konklava te iznio neka svoja zapažanja uza sve što se u Vatikanu događalo tih dana. Naglasio je kako je i njega, kao i sve kardinale, osobito radovalo da se cijela Crkva ujedinila u molitvi za izbor novog pape, ali i veliku otvorenost ne samo katolika za papu Franju u čemu su najvećim dijelom pozitivan doprinos dali i mediji.

Biskupi su saslušali izvješća o radu svih komisija i vijeća Biskupske konferencije BiH tijekom kojih su na osobit način upoznati s inicijativama u duhu Godine vjere. Podržali su prijedloge Vijeća za kler u vezi s pripremama za održavanje Drugog susreta svećenika Bosne i Hercegovine koji će se održati 18. lipnja 2013. u Livnu te već sada potiču svećenike na sudjelovanje. Izražavaju svoju potporu svim svećenicima, redovnicima i redovnicama, na osobit način zauzetim u pastoralu mladih, koji će se u travnju okupiti na svoju prvu nacionalnu konferenciju od 12. do 14. travnja u Sarajevu.

Saslušavši izvješće o radu Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela Bosne i Hercegovine, biskupi su izrazili zahvalnost svim animatorima i svima koji duhovno i materijalno pomažu misije i misionare. Izražavaju osobitu radost što ove godine u Afriku odlazi jedan svećenik i dvije redovnice kako bi se pridružili onima koji tamo već djeluju. Rado daju svoju potporu da početkom srpnja 2013. započne sedma po redu godišnja akcija koja će ovaj put biti namijenjena za pomoć u izgradnji crkve u Kisongu u Tanzaniji.

Na svetkovinu sv. Josipa, 19. ožujka, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, biskupi su slavili Euharistiju u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru. Misu je prvi put u mostarskoj stolnici predslavio apostolski nuncij u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto koji je izrekao i prigodnu propovijed.

Tajništvo BK BiH

APEL BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Sa svoga 57. redovnog plenarnog zasjedanja u ovoj Godini vjere i u obilježavanju 50. obljetnice početka Drugog vatikanskog koncila smatramo potrebnim obratiti se posebnim Apelom članovima naših biskupijskih zajednica ali i cjelokupnoj domaćoj javnosti i međunarodnoj zajednici.

1. Svjesni kroz kakve su nevolje prošli i s kakvim se sve poteškoćama susreću, članovima Katoličke Crkve, ali i tolikim drugima u Bosni i Hercegovini koji su proživjeli i proživljavaju slične poteškoće i nedaće, izražavamo svoje poštovanje i divljenje što nisu izgubili ljubav prema svojoj domovini Bosni i Hercegovini i spremnost da u njoj zajedno žive. Želimo vama katolicima zajamčiti da ćemo, kao vaši pastiri, zajedno sa svećenicima, redovnicima i redovnicama, biti i ubuduće potpora u okviru svojih nadležnosti i mogućnosti. Također želimo pomagati i svima drugima s kojima dijelimo ovaj dio kugle zemaljske na kojem, po Božjem promislu, skupa živimo.

2. Nedavna donatorska konferencija, kao i gotovo sva nastojanja većine domaćih i svjetskih predstavnika centara moći od Daytona do danas, pokrenuta je s ciljem cementiranja nepravde postignute ratnim osvajanjima i progonima drugih i drugačijih te utvrđivanja etnički što "čistijih prostora". Naime, ova konferencija svojim donacijama i svojim načinom dodjele sredstava izjednačava one koji su došli na tuđe i one koji su prognani sa svoga. Unatoč tome i upravo zbog toga, želja nam je probuditi i ohrabriti sve pozitivne snage, kojih ima i u Bosni i Hercegovini ali i izvan nje, kako bi što veći dio doniranih sredstava bio namijenjen prije svega onima koji su već izrazili spremnost vratiti se tamo odakle su prognani i kako bi, posebno kada je o katolicima riječ, napokon započeo njihov istinski proces povratka na svoje. Krajnje je vrijeme da najodgovorniji politički dužnosnici u ovoj zemlji, domaći i međunarodni, prijeđu s riječi na djela i omogućе svima kojih se to tiče održivi povratak što uključuje ravnopravnost, sigurnost, radna mjesta i život dostojan čovjeka.

3. U duhu katoličkog učenja znamo da cilj Crkve, doduše, nije ovaj svijet, ali Crkva, u duhu Koncila, naučava da svi njezini članovi žele i trebaju doprinijeti što humanijem svijetu. Tamo

gdje žive, kršćani trebaju izvršavati svoje dužnosti i tako ljudima današnjice služiti što velikodušnije i što učinkovitije. Temeljni razlog zašto mi, kao članovi Crkve, trebamo surađivati sa svim ljudima jest činjenica da je Krist umro i uskrsnuo za sve ljude. Stoga, zapreke za jedan uistinu humani razvoj društva u našoj zemlji leže poglavito u sadašnjim nametnutim i nepravednim društvenim strukturama pa, zbog toga, i u srcima njezinih žitelja kao i nas, ovdašnjih katolika.

4. Budući da je svaki čovjek društveno biće, dobro pojedinca i dobro zajednice ovisi jedno o drugome. Zajednica je dužna brinuti da svaki njezin član ima pristup svim osnovnim ljudskim pravima i slobodama, da ima pravo na svoj identitet, na svoj rodni kraj, svoju imovinu, zaposlenje, na pravednu plaću, na ishranu i odjeću, na obrazovanje, na mogućnost osnivanja vlastite obitelji, na slobodu vjere i savjesti, na zaštićenost dobrog glasa itd. Međutim, učinkovitost svake zajednice ovisi o konstruktivnim i zauzetim pojedincima. Zato potičemo svakog da, u okviru svojih nadležnosti i mogućnosti, doprinese ozdravljenju i boljitku bosansko-hercegovačkog društva.

5. Svjedoci smo svih poratnih godina da stotine tisuća naših sunarodnjaka i sugrađana nema, nažalost, mnoga od neupitnih temeljnih ljudskih prava i sloboda, jer im dosadašnje unutrašnje uređenje i vođenje naše zemlje to onemogućuje. Zato su nužne što skorije temeljite promjene u stavovima mnogih pojedinaca u našoj zemlji kao i temeljite društvene promjene, ali ne onakve kakve se, opet sa strane međunarodne zajednice, ovih mjeseci najavljuju i kojih se pribojavamo.

6. S tugom moramo i ovaj put ustvrditi da rat u našoj zemlji još nije prestao, nego se i dalje vodi na drugačiji način. Kao vjernici bili smo i jesmo svjesni da se moramo zalagati za pravedni i trajni mir. A mir je više nego odsutnost oružanih sukoba ili zapovijed jačega. Mir zahtijeva istinu, sigurnost, poštovanje, pravednost, praštanje, pomirenje, solidarnost, ljubav. Tko krši i niječe prava pojedinaca ili naroda, taj čini zločin. Tko se suprotstavlja zločinačkim odredbama, taj za služuje najveće priznanje i podršku.

7. Općenito je poznata tragična činjenica da je katolicima, koji su uglavnom Hrvati - zajedno s

mnogim drugim našim sugrađanima, pripadnicima drugih naroda, nacionalnih manjina i vjerskih zajednica u našoj zemlji tijekom svih ratnih i poratnih godina učinjena ogromna, nepopravljiva nepravda. Pred vihorom razaranja i zločina skoro polovina cjelokupne katoličke populacije bila je prisiljena napustiti svoje domove, župe i svoju višestoljetnu djedovinu. Određene političke i društvene strukture mnogima od njih sve ove godine, ne samo da nisu omogućile ponovno se vratiti, nego su im na razne načine to onemogućavali i danas im još uvijek onemogućuju. A u mnogim slučajevima vodi se takva politika, osobito ekonomska, da se i one katolike, koji su do sada uspjeli ostati u zemlji, prisiljava da je napuste.

Teško se oteti dojmu da je nakana nekih utjecajnih političkih moćnika iskorjenjivanje katolika s velikog područja njihove domovine, osobito sjevernog, sjeverozapadnog i srednjeg dijela Bosne i Hercegovine. S druge strane, nesporna je činjenica da su s tim obespravljenim ljudima - prognanicima bili cijelo vrijeme njihovi svećenici potpomognuti brojnim ljudima dobre volje, dijeleći s njima njihov teški životni jad i bodreći ih da ne posustanu u vjeri u Boga i u vlastitom nastojanju oko ispravljanja velike nepravde koja im je nanesena. Svećenicima odajemo priznanje, a dobročiniteljima ponovno izražavamo svoju iskrenu zahvalnost.

8. Početkom ove godine, nakon mnogobrojnih i učestalih intervencija nas biskupa i predstavnika Svete Stolice, konačno postoje naznake da je od strane nekih državnih i političkih struktura, uključujući i utjecajne međunarodne čimbenike, još jednom izražena načelna spremnost da i prognanim katolicima politički, pravno i materijalno omogući održiv povratak u njihova mjesta i župe.

Podržavamo tu spremnost nadležnih domaćih institucija i međunarodnih organizacija. Očekujemo da će zajedno uspjeti napraviti učinkovitu

strategiju za obnavljanje domova, gospodarstava i infrastrukture za održiv povratak svih koji to žele, pa tako i za povratnike katolike, i tu strategiju doista odlučno provoditi u djelo. To se odnosi osobito na mnoge općine u Srednjoj Bosni, a pogotovo na općine Sjeverne i Sjeverozapadne Bosne, iz kojih je protjerano oko 95% svih tamošnjih katolika. A budući da im nije omogućen povratak, danas ih tamo ima jedva 5% od predratnog broja. U ime prognanih katolika Hrvata apeliramo na sadašnje službene političke predstavnika hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i na Vladu Republike Hrvatske da konačno počnu odlučno i djelotvorno ispravljati velike nepravde. Apeliramo također na međunarodne predstavnika kao i na sve predstavnike domaće vlasti na svim razinama da u duhu pravednosti omoguće ravnopravnost i svim onim preostalim katolicima pri zapošljavanju i mogućnosti da žive u svom rodnom kraju od vlastitog rada.

Potičemo sve vas, članove naših biskupijskih zajednica na međusobnu solidarnost, te na pojačan život iz vjere protkan pouzdanjem u Božju providnost, molitvom zahvaljivanja i prošnje Bogu po zagovoru Presvete Bogorodice i naših nebeskih Zaštitnika. Pravi kršćani neće očajavati niti bježati od životnih izazova i teškoća, nego će biti ispunjeni kršćanskom nadom i kršćanskim pogledom i na svoj osobni život i na druge ljude oko sebe i otvoreni za kršćansku, djelotvornu ljubav prema svima. Ako igdje, onda upravo u našoj zemlji kršćani imaju divnu prigodu pokazati svoje vjerodostojno lice istinskih Kristovih vjernika. Molimo Boga za sve vas i bodrimo vas da budete i ostanete vjerodostojni vjernici i sljedbenici Krista raspjetoga i uskrsloga!

Mostar, 21. ožujka 2013.

Vaši biskupi

PORUKA BISKUPA SEMRENA ZA DAN ŽIVOTA 2013. ZAŠTITA ŽIVOTA I PRAVO NA ŽIVOT OD SAMOG ZAČEĆA

Predsjednik Vijeća za obitelj mons. dr. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, uputio je Poruku za Dan života, koji se obilježava u nedjelju 3. veljače 2013., pod naslovom "Zaštita života i pravo na život od samog začeca".

U Godini vjere, a pod vjerom mislimo na dje-latnu vjeru, koja nas potiče na evangelizaciju i prenošenje vjere bližnjima i potrebnima, možemo je svjedočiti ako smo evangelizirani, ako smo prihvatili Isusovu Radosnu vijest i ako smo prihvatili život kao vrhunski Božji dar. - Život smo dobili besplatno, nismo ga zaslužili, pa se zato život kao Božji dar umnaža daljnjim davanjem drugima. Da je život Božji dar i da je ljubav Božji dar, to se najjasnije očituje u obitelji, koja veliku ulogu ima u prenošenju vjere djeci. I otac i majka na to su pozvani kao i bliži rođaci koji žive u obitelji. I ovo je prigoda da jasno i javno iskažemo svoje opredjeljenje, da razmotrimo bitne elemente u našim nastojanjima oko zaštite i razvoja ljudskog života u svim njegovim etapama, te da pritom razvidimo mogućnosti o udruživanju svojih akcija i napora s akcijama i naporima koje imaju i provode ljudi i institucije u našoj zemlji koji su izvan Katoličke crkve.

Prihvatanje i svjedočenje "Evandjelja obitelji" nudi svjetliju perspektivu društvu u različitim krizama, jer nema budućnosti čovječanstva bez obitelji. Napose djeca i mladi, da bi usvojili vrijednosti koje daju smisao životu, trebaju se radati i stasavati u onoj zajednici života i ljubavi koju je sam Bog htio za muškarca i ženu: **to je zajednica ljubavi, utemeljena na braku i pozvana biti svetištem života, mala Crkva, stanica društva.** Sretne obitelji šalju poruku nade, koja je srž njihovih iskustava: moguće je i radosno, premda u isti mah i zahtjevno, živjeti trajno vjernu ljubav, otvorenu životu; kao takve sudjeluju u poslanju Crkve i u izgradnji društva. Djeca po roditeljima upoznaju ljubav i po toj ljubavi upoznaju Boga koji je sama Ljubav. Neka s Božjom pomoći i posebnom zaštitom Presvete Marije, Kraljice obitelji, iskustvo stečeno u obitelji donese obilne plodove na putu Crkve i

neka bude zalogom sve veće pozornosti prema obitelji, koja je samo izvor života i društva.

Od trenutka začeca počinje novi život koji nije ni očevo ni majčino, nego **život novoga ljudskog bića** koje se samo za sebe razvija. Suvremena genetika je utvrdila da je tu od prvog časa utvrđen program onoga što će to biće biti - čovjek. To biće nikada neće postati ljudsko ako to nije već od tada. Prema tome, od prvog časa svog postojanja, to biće zahtjeva, u svojoj cjelokupnosti, bezuvjetno poštovanje koje dugujemo prema svakom čovjeku. Stoga je život svet i nepovrediv od prvog časa začeca. A čovjeka se vrednuje kao osobu i ljubi ga se takvoga kakav jest, bez obzira na njegovu fizičko ili mentalno zdravstveno stanje i bez obzira na njegove osobine.

Dijete nije preslika roditelja. Razlikuje se od njih. I od svakog pojedinačno i od njihova zbroja. Ipak, gledajući u svoje dijete roditelji traže svoje tragove. I kada ih nađu, moraju priznati svoje nerazumijevanje. Ono što vide je njihovo, ali oni ne znaju ni kako su se njihove crte našle izvan njih niti što će njihovo dijete od njih učiniti. Postavljeni su pred tajnu koja je veća od njihova znanja. Otkrićem svoga nerazumijevanja došli su mu bliže i njihov je odnos postao dublji.

Mnogi zahtijevaju da se u nacionalnim i međunarodnim zakonodavstvima točno odredi da **život počinje začecem i da država jamči i štiti ljudski život od samog početka, a to znači od začeca.** Time je rečeno da je pravo na život bitno čovjekovo pravo, a moglo bi ga se potvrditi i ustavnom odredbom koja bi glasila: "zaštita života i pravo na život od samog začeca", obranu života od začeca do prirodne smrti (C. Mirabelli).

U zemljama gdje je drukčija obiteljska politika, državne ustanove brane i podupiru obitelj u rješavanju problema s kojima se sučeljavaju, jer se

obitelj smatra izvorom bogatstva. Političari to nikako ne žele shvatiti premda sve činjenice govore u prilog obitelji. Obitelj nosi teret sadašnje krize, a jedino obitelj može pridonijeti izlasku iz nje.

Suočavamo se danas sa sve većim "pobačajnim mentalitetom"- narodom nerođenih. Ako čovjek ne poštuje život u majčinoj utrobi, ako ne poštuje vlastito nerođeno dijete, što će nas onda spriječiti da se ubijamo oružjem? Kakvu vrijednost ima život? Je li čovjek gospodar života? Carlo Casini, predsjednik Povjerenstva za ustavne poslove Europskog parlamenta i predsjednik Talijanskog pokreta za život, dodijelio je 10. 12. 2012. nagradu "Majka Tereza iz Kalkute" Chiari Corbello Petrillo koja je žrtvovala život da rodi živo dijete. Casini je rekao da **u današnjoj Europi ima više od milijun dragovoljnih prekida trudnoće te da se time očituje "poraz Europe"**. U ovome kontekstu Europska nagrada za život, dodijeljena majkama Europe, okrenuta je budućnosti, jer bez djece nema budućnosti te bezbrojne i tihe europske majke šire i promiču vrijednosti koje Europa proglašava, ali ih često ne uvažava. Ne zaboravimo da je Europa srce humanizma, gdje se proglašavaju prava i jednakost, nadahnuti na općoj *Povelji ljudskih prava*, ali i gdje je očita proturječnost glede **začete i nikad rođene djece**. Kao što je Europi, tako je i našoj domovini potreban život ako želi biti luč čovječanstva i prava u svijetu.

Ako se osvrnemo na gospodarski vidik te tragedije, moramo priznati da smo izgubili golemi potencijal blagostanja. A istražimo li uzroke toga, uvjerit ćemo se da se s malo dobre volje mogla izbjeći katastrofa. Iskustvo nas uči da je obitelj stožer društvenoga sustava. Mladi su jamci naše bezbrižne starosti. Iz krize nas može izvući samo čvrsta obitelj jer je ona siguran jamac društvenoga sustava.

Obitelj kao sustav odnosa između muškarca i žene, roditelja i djece, ne valja miješati s drugim oblicima suživota, koji pak nastaju po drugoj logici: iz slaganja pojedinačnih interesa koji su više ili manje nesigurni, i više ili manje trajni. Bog želi da ljudi, koji su stvoreni na njegovu sliku, budu

pojedinci ali u međusobnom zajedništvu, kao božanske osobe. A to se vidi počevši upravo od obitelji: *obitelj je prva slika Trojstva*.

Moramo se suočiti s **denatalitetom**, koji je velika opasnost za gospodarsku, društvenu i kulturnu budućnost europskih naroda. Stoga se, polazeći od toga, počinje razmišljati o tomu što se može učiniti kako bi se omogućila smjena naraštaja, a to već dovodi do nekih promišljanja koja podupiru majčinstvo, obitelj i odgoj djece.

Ovom prigodom u ime svih katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem iskrenu zahvalnost svima vama, svećenicima i drugima oko vas, koji se na razne načine trudite oko izgradnje kulture života, civilizacije života, a protiv civilizacije smrti.

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj domovini koji s velikom sviješću o odgovornosti prema Bogu, prema svojoj savjesti i prema svome narodu štite ljudski život i visoko cijene dostojanstvo pojedinca, braka i obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade "*Da životu*", koju smo ustanovili prije više godina, a koja pomaže naše hrabre bračne drugove, koji su spremni imati više djece.

Zahvaljujem i raznim karitativnim i molitvenim skupinama koje se mnogo trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima kao i siromašnijim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkom osoblju, kao i članovima obitelji koji su se istakli u spašavanju nerođenih života.

Sve Vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štitite i ubuduće ljudski život u njegovoj sveobuhvatnosti! To je veliki zadatak i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjerio sam Bog, Životvorac. Neka Vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, 3. siječnja 2013.

† Dr. Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki i
Predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH

IV.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

ODREDBE U POVODU PAPINA ODLASKA S PETROVE SLUŽBE

Župnim uredima hercegovačkih biskupija

Velečasni župniče!

U četvrtak u 20 sati 28. veljače ove godine sadašnji Sveti Otac Benedikt XVI., nakon 7 godina, 10 mjeseci i 9 dana blagoslovljena Papinstva, prestaje sa službom Rimskoga biskupa i istodobno Vrhovnoga svećenika cijele Katoličke Crkve. U propovijedi pod sv. Misom inauguracije 2005. godine ovaj je Papa sebi zacrtao: "Moj istinski program djelovanja jest taj da ne vršim svoju volju, da ne slijedim svoje ideje, nego da se, skupa s čitavom Crkvom, stavim u stav slušanja riječi i volje Gospodnje te dopustim da me On vodi, tako da On sam vodi Crkvu u ovom času naše povijesti". Zahvalni svemogućemu Bogu koji je to Papi omogućio, zahvalni i papi Benediktu XVI., Kristovu namjesniku na zemlji i Petrovu nasljedniku, koji je to nastojao ostvariti, ovim određujem za sve župnike/dušobrižnike i župe:

- da se u četvrtak 28. veljače navečer u župnim crkvama služi sv. Misa, s *Te Deum-om*, za vjerno odsluženo papinstvo Benedikta XVI.; u Gospine katedrale u Mostaru i Trebinju poziva se što veći broj vjernika sudionika;

- da se u svim sv. Misama od 1. ožujka 2013. do izbora novoga Pape u misnom kanonu izostavlja Papino ime;

- da se od 1. ožujka do izbora novoga Pape u svim sv. Misama doda - može i nakon *Zborne* - molitva za izbor novoga Pape: **"Bože, vječni Pastiru, Ti svoje stado trajno štitiš i upravljaš. U svojoj dobroti daj Crkvi Pastira kakav joj treba: da svetošću Tebi ugodi, a svome narodu koristi. Po Gospodinu našem..."**;

ili doda u *Molitvi vjernika*: **"Gospodine, utječemo se Tvojim providnosti: svojim Duhom prosvijetli kardinale izbornike da izaberu novoga Papu koji će, Tvojom milošću osnažen, mudro i hrabro naviještati Evanđelje te tako ljudima našega vremena svjedočiti Tvoju ljubav i milosrđe, molimo Te"**;

- u korizmene svagdane, ali ne i u korizmene nedjelje, može se uzeti obrazac sv. Mise za izbor Pape (*Rimski misal*, str. 703);

- da se po primljenoj vijesti o izboru novoga Pape oglase crkvena zvona na svečan način;

- da se u nedjelju po izboru na svršetku glavne pučke sv. Mise svečano pjeva *Te Deum*.

Srdačno pozdravlja

† Ratko Perić, biskup

BISKUPOV POZDRAV PAPI BENEDIKTU XVI.

Mostar, 13. siječnja 2013.

Preblašeni Oče, Benedikte Šesnaesti!

Niste nas jednom iznenadili u ovih osam godina svojega blagoslovljena Pontifikata. Iako ste i sami u dobi - kada je Mojsije bio pozvan izbaviti izraelski narod iz egipatskoga sužanjstva (Izl 7,7) - preuzeli kormilo Petrove barke, 2005., ipak ste se, na tragu svojih Prethodnika, žarkom brigom zauzeli za **unutarnju duhovnu obnovu i vanjsku reformu** Crkve, klera i puka. U tu svrhu obdarili ste nas trima magistralnim enciklikama o bogobličnoj krjeposti ljubavi: *Deus Caritas est*, 2005., o neslomivoj nadi: *Spe salvi*, 2007., te o cjelovitu ljudskom razvoju u istini i ljubavi *Caritas in veritate*, 2009., a čekamo još i onu o teologalnoj krjeposti vjere u ovoj Godini vjere. U svima o svemu najjasnijim svjetlom razuma i svjetlom vjere! Pokazivali ste nam i riječju i djelom, kretnjom, glazbom i pjesmom ljepotu božanske liturgije kao vrhunskoga čina Crkve gdje se očituje sve umijeće svetkovanja.

Vi ste najavili, cijeloj Crkvi zadali i sustavno osobno pratili tri velike crkvene teme raspoređene na razmišljanje i duhovnu obnovu kroz cijelu godinu: *Godinu sv. Pavla* (2008.-2009.), apostola naroda, propovjednika istine i izumitelja himna ljubavi; *Godinu svećenika* (2009.-2010.), produbljujući pojam i stvarnost, te pročišćujući život i djelo katoličkoga klera, i *Godinu vjere* (2012.-2013.), vraćajući nas sve na dublju prouku i primjenu suvremenih učiteljskih tekstova Drugoga vatikanskoga koncila od prije 50 godina i na Katekizam Katoličke Crkve od prije 20 godina.

Poticali ste nas i svježinom teološko-egzegetskih knjiga, osobito osobnom trilogijom vlastite vjere i znanja o Gospodinu Isusu Kristu: *Isus iz Nazareta*, 2007.; *Isus iz Nazareta. Od ulaska u Jeruzalem do uskrsnuća*, 2011. i *Djetinjstvo Isusovo*, 2012., zatim novošću homilija i govora, i smio-

nošću motuproprija (18) kojima ste rehabilitirali i učvršćivali vrijednosti iz tradicije i istodobno otvarali nove vidike Katoličke Crkve.

Ekumenizam i dijalog. Zalažući se za provedbu katoličkih načela u ekumenskom dijalogu, iznesenih na Drugom vatikanskom koncilu, istodobno ste pružali ruku prema kršćanima koji drukčije misle od nas katolika. Vama je uspjelo vratiti u Katoličku Crkvu izopćene pristaše nadbiskupa Marcela Lefebvrea i zapodjenuti teološko-liturgijski dijalog s njima da im se omogući pripadno mjesto u okrilju Crkve. Primili ste, prvi put u povijesti, velike skupine kršćanskih zajednica s biskupima, pastorima i vjernicima iz Anglikanskoga zajedništva, omogućujući im tri velika Ordinarijata. Poticali ste teološki dijalog s pravoslavnima, koji je dospio do najveće i najspornije točke: Je li Isus postavio Prvoga među Dvanaestoricom i u Crkvi i je li postojao Prvi ikada u povijesti Crkve? Ako to zajednički priznamo, možda smo riješili najveći čvor ekumenizma.

U Regensburgu 2006. govorili ste o potrebi iluminizma u islamu. Te ste iste godine u bivšoj kršćanskoj bazilici Svete Mudrosti, "Hagiji Sofiji", i kasnije bivšoj džamiji Ayasofyi u Stambulu molili, a u Bazilici svetoga Petra na Uskrs 2008. krstili muslimana novinara. Hrabro i svjedočki. Dok pružate ruku drugima i drukčijima, nikada ništa ne gubite od svoga identiteta. Kakva pouka svima nama!

Ponosni smo na Vas kao na moralni svjetionik u suvremenom vrtlogu svijeta u kojem se pod navalom nemani relativizma ugrožavaju i razaraju temeljne vrijednosti osobe, ženidbe i obitelji; ponosni na Vas kao "stup i uporište istine", koju ste, kao *cooperator Veritas*, naučavali i po svojim knjigama i po svojim propovijedima i po svojim zajedničkim činima sa sinodalnim ocima, gdje ste pozorno pratili mišljenja cijele Crkve i svijeta

i u obliku apostolskih pobudnica objavljivali ih Crkvi: *Sacramentum caritatis* o Euharistiji, 2007., *Verbum Domini* o Božjoj riječi, 2010. Snažan i važan oslonac na Božji, naravni zakon, koji, ako se ukloni, cijela moralna i kulturalna zgrada čovječanstva pada. Bez toga je zakona čovjekovo dostojanstvo prazna fraza.

Ali jučerašnja izjava i najava da 28. veljače u 20 sati prestajete biti Papa, najviše nas je iznenadila i pogodila. Iako ste to teorijski najavljivali, dozrelo je evo i stvarno vrijeme da, zbog poodmakle dobi, u punoj svijesti i odgovornosti odlučite prepustiti vodstvo Crkve svomemu nasljedniku kojega će po Kardinalskom zboru Duh svjetla i vodstva izabrati kao što je i Vas izabrao u travnju 2005. na vrhovnu službu u Crkvi. Kanonski moguć čin, ali neviđen u praksi od 1415., kada se Grgur XII. odrekao službe radi rješenja zapadnoga raskola. Doista hrabar ovaj Vaš čin! U više ste navrata u svojim homilijama govorili prigodom biskupskoga ređenja da je bitna biskupska karakteristika hrabrost, odlučnost. Vi ste kao Rimski biskup, *Prima sedes*, pokazali važnu i odvažnu gestu svoga motivirana odreknuća od službe, gdje je zastao dah ne samo Crkvi nego i svijetu. I dali ste primjer svima, osobito onima kojih se tiče.

Umnošću svoje ljubavi i žarom istine, njezinom uvjerljivošću i beskompromisnošću, čime odišu Vaši nagovori i spisi, natkriljivali ste teret svojih godina i zdravstvenoga stanja. Učili ste nas i podupirali u nošenju s nevoljama kroz koje nam je u Kraljevstvo Božje. Vaša nas je odluka zatekla nespremne na ovu promjenu. Jučer smo suočeni s činjenicom Vaših tereta o kojima nismo vodili računa. Vaše odstupanje s Petrove stolice zahtijeva da spoznamo kako cijela kršćanska zajednica nosi odgovornost za Spasiteljevo pitanje: "A Sin

Čovječji, kad dođe, hoće li naći vjere na zemlji?" (Lk 18,8). U naše vrijeme shvaćamo da to nije retoričko pitanje, iako nije ni apokaliptičko.

Hvala Vam, što ste nam donosili sjaj i miris krjeposti, vjerni suradniče Istine i Slugo Isusa Krista!

Sveti Oče!

Imao sam s Vama više susreta dok sam bio u Rimu (1980.-1992.), a dva susreta s Vama kao Papom: u službenom pohodu *ad limina*, 24. veljače 2006. kada smo razgovarali o trima velikim radostima i o trima problemima u ovim hercegovačkim biskupijama. Željeli ste nam pomoći. Čak je jedan od tih problema preuzela Sveta Stolica formirajući Komisiju za ispitivanje poznatoga fenomena. I drugi susret 21. siječnja 2009. na općoj audijenciji kada sam Vas pozdravio i predstavio iz koje biskupije dolazim, a Vi onako nasmijano: *O, molti problemi!* Bio mi je to znak ne samo da dobro poznate našu problematiku nego i očinsko ohrabrenje da se *mnogi problemi* trebaju rješavati, a ne da se nad njima jadikuje. Hvala Vam na susretima i ohrabrenjima!

Zahvalni smo Vam na imenovanjima svećenika iz ovih biskupija: dr. Želimira Puljića, dubrovačkoga biskupa, nadbiskupom zadarskim, 2010.; dr. Petra Rajića nadbiskupom i nuncijem na Arapskom poluotoku, 2009.; dr. Tome Vukšića vojnim ordinarijem u BiH, 2011.; dr. Dražena Kutleše porečko-pulskim biskupom, 2011.

Želeći Vaš apostolski blagoslov za svu zajednicu koju ste 5. lipnja 2011. nazvali *Ljubljena Crkvo u Hrvata*, uvjeravamo Vas da vjernici ovih dviju hercegovačkih biskupija Bogu preporučuju Vaše dragocjeno zdravlje i sretan izbor Vašega nasljednika.

† Ratko Perić, biskup

PAPA FRANJO - ARGENTINAC I ISUSOVAC

U petom krugu izbornika kardinala skupljenih u Sikstinskoj kapeli u Vatikanu 13. ožujka 2013. izabran je za Papu kardinal Jorgea Mario Bergoglio, nadbiskup Buenos Airesa, argentinski isusovac. Sedamdeset mu je i sedam godina.

Rođen je u Buenos Airesu 17. prosinca 1936., od oca Marija i majke Regine r. Sivori u obitelji od petero djece talijanskih imigranata. Studirao je kemiju. U 22. godini ušao je u isusovački novicijat, 11. ožujka 1958. u Villa Devoto. Završio je studij filozofije i teologije i zaređen je za svećenika u 33. godini života, 13. prosinca 1969. Obavljao je razne službe u Provinciji: bio je provincijal Argentinske provincije Družbe Isusove od 1973. do 1979. Od 1980. do 1986. rektor je Kolegija u San Joseu. Bio je profesor i duhovnik u provincijskim kolegijima. Od 1986. u Njemačkoj je dovršavao doktorat. Prijatelj je sirotinje i odbačenih i ujedno kritičar "teologije oslobođenja".

Imenovan je pomoćnim biskupom Buenos Airesa 20. svibnja 1992. Koadjutorom s pravom nasljedstva postao je 3. lipnja 1997. Nakon smrti nadbiskupa A. Quarracina, 28. veljače 1998. preuzeo je upravu nadbiskupije Buenos Airesa. U nadbiskupiji postavio je četiri cilja: zajednice otvorene i bratske; prvenstvo svjesna laikata; evangelizacija usmjerena na svakoga stanovnika grada; pomoć siromasima i bolesnima.

Godine 2001. postao je kardinal. U dva maha od 2005. do 2011. obnašao je ulogu predsjednika

Biskupske konferencije Argentine.

Biskup je Bergoglio za svoje biskupsko geslo, a sada i za papinsko, uzeo riječi: "Miserando atque eligendo", preuzeto iz homilije sv. Bede Časnoga, crkvenoga naučitelja, o izboru sv. Mateja apostola: "Vidio je carinika, a kako je gledao **pun smilovanja i odabirući**, reče mu: Slijedi me" (Časoslov, IV., str. 1086). U grb je unio i kriptogram Družbe Isusove IHS[OUS] - na grčkom: Isus.

Ime Franjo podsjeća ga i na sv. Franju Asiškoga, utemeljitelja franjevac, koji je osobno bio sirotan da nije mogao biti veći i osobito volio sirotinju, ali i na sv. Franju Ksaverskoga, isusovca, zaštitnika misija.

Napisao je knjige "Meditaciones para religiosos" - Razmatranja za redovnike (1982.), "Reflexiones sobre la vida apostólica" - Razmišljanja o apostolskom životu (1986.) i "Reflexiones de esperanza" - Razmišljanja o nadi (1992.).

Pojavivši se, nakon izbora za Papu, na balkonu bazilike sv. Petra pozdravio je okupljeni narod i zamolio ga da se u šutnji pomoli da njega prvoga Bog blagoslovi pa da onda on blagoslovi svoju Rimsku biskupiju i sav narod. Pozdravio je i svoga prethodnika bivšega "Rimskoga biskupa" Benedikta XVI.

Srdačan pozdrav iz Mostara Tebi, Vrhovni svećeniče Franjo!

IMENOVANJA, RAZRJEŠENJA

Odlukama dijecezanskoga biskupa Mostarsko-duvanjske biskupije i apostolskoga upravitelja trebinjskoga, Ratka Perića, provedena su sljedeća razrješenja i imenovanja:

- fra **Josip Serdo Ćavar** imenovan je đakonskim pomoćnikom u župi Posušje, dekretom br. 45/2013., od 18. siječnja 2013.

- fra **Stanko Ćosić** imenovan je đakonskim pomoćnikom u župi Međugorje, dekretom br. 46/2013., od 18. siječnja 2013.

- fra **Mario Ostojić** imenovan je đakonskim pomoćnikom u župi Široki Brijeg, dekretom br. 47/2013., od 18. siječnja 2013.

- don **Slavku Maslaću** potvrđeno je, zbog zdravstvenih potreba, izbivanje iz župe Trebinje, dekretom br. 109/2013., od 4. veljače 2013.

- don **Pero Pavlović** privremeno je ovlašten za vođenje župe Trebinja, za vrijeme odsutnosti i spriječenosti župnika don Slavka Maslaća, dekretom br. 111/2013., od 4. veljače 2013.

- don **Ivan Bijakšić** imenovan đakonskim pomoćnikom u župi Dračevo, dekretom 278/2013., od 21. ožujka 2013.

Primili su od biskupa kanonske misije vjeroučitelji i vjeroučiteljice:

- **Klaudija Maj Jozić**, za Osnovnu školu Vladimira Pavlovića u Čapljini u školskoj godini 2012./2013., br. 1597/2012., od 11. prosinca 2012.

- **Kristina Soldo**, za Osnovnu školu Vladimira Pavlovića u Čapljini u školskoj godini 2012./2013., br. 86/2013., od 28. siječnja 2013.

- **Slađana Teisler Perić**, za Osnovnu školu u Bijakovićima u školskoj godini 2012./2013., br. 87/2013., od 28. siječnja 2013.

- **Ivica Vizentaner**, za Osnovnu školu Tina Ujevića u Vitini u školskoj godini 2012./2013., br. 88/2013., od 28. siječnja 2013.

- **Dijana Lončar**, za Drugu osnovnu školu u Širokom Brijegu u školskoj godini 2012./2013., br. 89/2013., od 28. siječnja 2013.

- **Matea Gale**, za Osnovnu školu Ruđera Boškovića u Grudama u školskoj godini 2012./2013., br. 90/2013., od 28. siječnja 2013.

- **Marijana Bokšić**, za Internacionalnu privatnu gimnaziju u Mostaru u skladu s odredbama Zakonika kanonskog prava i člankom 16. § 3. Temelnog ugovora između Svete Stolicy i Bosne i Hercegovine, br. 113/2013., od 4. veljače 2013.

- **Danijela Bašić**, za Osnovnu školu Marina Držića na Buni u školskoj godini 2012./2013., br. 114/2013., od 4. veljače 2013.

- **don Pero Miličević**, za Gimnaziju fra Grge Martića u Mostaru u školskoj godini 2012./2013., br. 169/2013., od 22. veljače 2013.

- **fra Dalibor Milas**, za Gimnaziju fra Grge Martića u Mostaru u školskoj godini 2012./2013., br. 170/2013., od 22. veljače 2013.

- **Darijo Gulin**, za Gimnaziju fra Grge Martića u Mostaru u školskoj godini 2012./2013., br. 171/2013., od 22. veljače 2013.

- **Dijana Lončar**, za Gimnaziju fra Grge Martića u Mostaru u školskoj godini 2012./2013., br. 172/2013., od 22. veljače 2013.

- **Antonija Boban**, za Osnovnu školu Ruđera Boškovića u Grudama u školskoj godini 2012./2013., br. 173/2013., od 22. veljače 2013.

- **Karmela Zubac**, za Osnovnu školu u Cimu i u Treću osnovnu školu u Mostaru u školskoj godini 2012./2013., br. 254/2013., od 21. ožujka 2013.

- U *Službenom vjesniku* ovih Biskupija, 2/2011., str. 147, objavljena je obavijest: "Po dogovoru viših crkvenih poglavara, u svibnju i lipnju 2011. godine, don **Zoran Pinjuh** provest će dulje vrijeme u Hrvatskoj provinciji karmelićana." Pinjuh je zaređen za prezbitera 29. lipnja 2008. (SV, 2/2008., str. 61-63), a 7. lipnja 2012. podnio je Svetomu Ocu osobno napisanu molbu da bude oslobođen od svećeničkih prava i dužnosti, što mu je papa Benedikt XVI. udovoljio Oprostom, uključujući i oslobođenje od svećeničkoga celibata, 23. studenoga 2012. Zoran je 15. siječnja 2013. potpisao na ovom Ordinarijatu da je taj Oprost primio, a dijecezanski biskup Ratko Perić supotpisao. (O "gubitku kleričkoga staleža" vidi *Zakonik kanonskoga prava*, kan. 290-293).

OKRUŽNICE

O POTPUNOM OPROSTU U GODINI VJERE

Mostar, 18. listopada 2012.
Prot.: 1416/2012.

Poštovani župnici, dragi svećenici!

Šaljući vam Dekret, od 14. rujna 2012., o mogućnostima i dopuštenju Potpuna oprosta prigodom *Godine vjere*, želio bih podsjetiti na neka bogoslovna načela.

Čistilište. Katekizam Katoličke Crkve kaže: Oni koji umru u milosti i prijateljstvu s Bogom, a nisu potpuno čisti, moraju se poslije smrti podvrgnuti čišćenju. To konačno čišćenje izabranih Crkva naziva Čistilištem (usp. br. 1030-1031). Crkva je, od prvih vremena, častila spomen mrtvih i za njih prinosila molitve, poglavito misnu žrtvu, da bi očišćeni, mogli prispjeti k blaženom gledanju Boga. Crkva također preporučuje milostinju, **oprost** i djela pokore u korist pokojnika (br. 1032).

Potpuni oprost. Svaki grijeh ili prijestup nosi sa sobom krivnju i kaznu. Krivnja je u unutarnjoj svijesti ili osjećaj u savjesti, a kazna ili pokora jest posljedica grijeha nazvana "vremenita kazna", vanjsko trpljenje, čin zadovoljštine za počinjeno zlo. Čovjek ubije sina susjedne obitelji. Za taj zločin ili grijeh slijedi zatvor ili pokora od 20 godina. Čovjeku koji grijeh u ispovijedi priznaje i za koji se kaje, podjeljuje se apsolutija ili odrješenje, a pokoru - kaznu treba ispaštati u zatvoru, makar mu i susjedna obitelj sve oprostila. Iako nam je u našem kajanju Bog izbrisao krivnju, ipak ostaje vremenita kazna na ovome svijetu ili u čistilištu. Potpuni oprost, primijenjen na pokojnike, jest otpuštanje zaslužene kazne u čistilištu snagom Isusova Otkupljenja i zadovoljštine Svetih.

Jasan primjer potpuna oprosta jest Isusova rečenica desnomu raskajanom razbojniku na Kalvariji, koji je bio zaslužio i vanjsku kaznu, u čistilišnim mukama. Ali mu Isus veli: "Danas ćeš biti sa mnom u raju" (Lk 23,43). Ne će ni vidjeti čistilišta. Isus mu je podijelio i *apsolutiju* - odrješenje za njegovo kajanje i udijelio mu *indulgenciju* - oprost umjesto pokore u čistilištu.

Apostolska pokorničarna omogućuje vjernicima Potpuni oprost, primjenjiv i za pokojne, uz uobičajene uvjete potpuna kajanja, ispovijedi, pričesti, Vjerovanja ili Očenaša, tj. molitve na nakanu Svetog Oca, kroz Godinu vjere te ovlašćuje mjesnog Ordinarija da u vlastitoj biskupiji odredi sveta mjesta i pojedine blagdane kao mjesta i dane Potpuna oprosta. Stoga, u skladu s Dekretom, određujemo mogućnosti Potpuna oprosta u našim biskupijama u ovim prigodama:

- **Prvo**, tko tri puta sudjeluje na propovijedima o misijama ili u predavanjima o Drugom vaticanском koncilu ili o člancima Katekizma u crkvi ili na drugom prikladnu mjestu.

- **Drugo**, tko pohodi katedrale u Mostaru ili Trebinju, zatim označujemo također župne crkve u Duvnu - Sv. Nikole Tavelića; na Širokom Brijegu - Velike Gospe; na Humcu - Sv. Ante; u Studencima - Srca Isusova; Sv. Petra i Pavla u Mostaru, te u Hrasnu - Bezgrješnog Začeca, Svetište Kraljice mira i Svih Svetih u Aladinićima.

- **Treće**, za svetkovine u svim crkvama: za Pre-sveto Trojstvo; Božić, Uskrs, Tijelovo, Krista Kralja; za svetkovinu Duha Svetoga; Veliku Gospu; Svete Apostole: Petra i Pavla, Jakova Starijega, Mateja evanđelista, Ivana evanđelista, Tomu, koji su zaštitnici nekih naših župa.

- **Četvrto**, koji posjete crkvu krštenja i izmole propisane molitve.

- **Peto**, svi vjernici opravdano spriječeni mogu udovoljiti u bilo kojoj navedenoj prigodi, a priključiti se molitvom drugim vjernicima, sudionicima slavlja, slušajući preko radija ili televizije Svetog Oca ili Biskupa prilikom spomenutih vjerskih događaja, prikazujući svoja trpljenja.

O svemu ovome detaljnije pročitati u priloženu Dekretu Apostolske pokorničarne.

S poštovanjem vas sve pozdravljam

Dekret o Potpunom oprostu za Godinu vjere

Apostolska pokorničarna objavila je 14. rujna 2012. Dekret kojim se u povodu Godine vjere vjernicima podjeljuje Potpuni oprost, a koji se može zadobiti od dana otvorenja Godine vjere (11. listopada 2012.) do dana njezina zatvaranja (24. studenoga 2013.).

URBIS ET ORBIS DEKRET

Darom Svetih Oprosta obogaćuju se posebne pobožnosti koje će se provoditi tijekom **Godine vjere**.

Za dan pedesete obljetnice svečanog otvorenja Drugoga ekumenskog vatikanskog koncila, kojemu je blaženi Ivan XXIII. "dodijelio kao glavnu zadaću bolje čuvati i predstaviti dragocjeni poklad kršćanskog nauka, kako bi ga se učinilo dostupnijim Kristovim vjernicima i svim ljudima dobre volje",¹ Vrhovni Svećenik Benedikt XVI. je odredio početak Godine koja će osobito biti posvećena ispovijedanju prave vjere i njezinom ispravnom tumačenju, kroz čitanje, ili još bolje, pobožno razmatranje *Koncilskih dokumenata* i članaka *Katekizma Katoličke Crkve*, kojeg je blaženi Ivan Pavao II. objavio trideset godina od početka Koncila, s jasnom nakanom "potaknuti vjernike na bolje prianjanje uz njega i promicanje njegova poznavanja i primjene".²

Već godine Gospodnje 1967., u spomen na devetnaest stoljeća mučeništva apostola Petra i Pavla, sličnu *Godinu vjere* proglasio je sluga Božji Pavao VI., "kako bi potvrdio u svečanoj ispovijesti Vjere kako bitni sadržaji koji već vjekovima čine baštinu svih vjernika trebaju biti potvrđeni, shvaćeni i produbljavani na uvijek nov način kako bi se pružalo svjedočanstvo u skladu s povijesnim prilikama koje su različite od negdašnjih".³

U ovo naše vrijeme vrlo dubokih promjena, kojima je izloženo čovječanstvo, Sveti Otac Benedikt XVI., proglašavanjem ove druge *Godine vjere*, kani pozvati Božji narod, kojemu je sveopći Pastir, kao i braću biskupe čitava svijeta "da se pridruže Petrovu nasljedniku, u vrijeme duhov-

ne milosti koje nam Gospodin daje, da bismo se spomenuli dragocjenog dara vjere".⁴

Svim će vjernicima biti dana "prilika ispovijedati vjeru u Uskrslog Gospodina... u katedralama i u crkvama u cijelom svijetu; u [njihovim] kućama i u [njihovim] obiteljima, tako da svatko uzmogne osjetiti snažnu potrebu bolje upoznati i budućim naraštajima prenositi neprolaznu vjeru. Redovničke zajednice, jednako kao i župne zajednice, kao i sve stare i nove crkvene stvarnosti, zacijelo će, u ovoj *Godini*, znati iznaći načina da javnom učine ispovijest *Vjervovanja*".⁵

Osim toga, svi vjernici, pojedinačno i zajednički, bit će pozvani davati otvoreno svjedočanstvo vlastite vjere pred drugima u posebnim okolnostima svakodnevnog života: "sama društvena narav čovjeka traži da čovjek unutarne vjerske čine izrazi na izvanjski način, da u vjerskoj stvari saobraća s drugima, da svoju religiju ispovijeda na društveni način".⁶

Budući da se prije svega radi o razvijanju u najvišem stupnju - koliko je moguće na ovoj zemlji - svetosti života i prema tome, o postizanju, u najvišem stupnju, čistoće duše, od velike koristi bit će veliki dar Oprosta, koji Crkva, na temelju vlasti dodijeljene joj od Krista, pruža svima onima koji, da bi ga zadobili, uz obvezne odredbe izvrše i posebne propise. "Oprostom - učio je Pavao VI. - Crkva, koristeći svoju vlast poslužiteljice Otkupljenja izvršenog od Krista Gospodina, prenosi vjernicima sudjelovanje ove Kristove punine u zajedništvu Svetih, pružajući im u najširoj mjeri sredstva za postizanje spasenja".⁷ Tako se očituje "blago Crkve", čije "daljnje umnažanje čine i za-

¹ IVAN PAVAO II., Apost. konst. *Fidei Depositum*, 11. listopada 1992.: AAS 86 [1994] 113.

² Isto, 114.

³ BENEDIKT XVI., Apost. pismo *Porta Fidei*, br. 4.

⁴ Isto, br. 8.

⁵ Isto.

⁶ Deklaracija *Dignitatis humanae*, 7. prosinca 1965.; hrv. prijevod iz: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dokumenti, KS, str. 473.

⁷ Apost. pismo *Apostolorum Limina*, 23. svibnja 1974.: AAS 66 [1974] 289.

sluge Blažene Majke Božje i svih izabranih, od prvog do posljednjeg pravednika".⁸

Apostolska pokorničarna, koja ima dužnost uređivati ono što se odnosi na podjeljivanje i primjenu Oprosta, kao i poticati duh vjernika na ispravno poimanje i gajenje pobožne želje za njegovim zadobivanjem, uz potporu Papinskoga vijeća za promicanje nove evangelizacije, u pažljivu razmatranju *Note s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere* Kongregacije za nauk vjere, sa svrhom zadobivanja dara Oprosta za vrijeme *Godine vjere*, utvrdila je sljedeće odredbe, izdane u suglasnosti s nakanom Vrhovnoga Svećenika, da bi vjernici bili više potaknuti na poznavanje i na ljubav prema Nauku Katoličke Crkve te iz njega postigli što izobilnije duhovne plodove.

Za čitavo vrijeme trajanja *Godine vjere*, tj. od 11. listopada 2012. pa sve do uključivo 24. studenoga 2013., moći će zadobiti *Potpuni oprost* od vremenitih kazni za vlastite grijehe, podijeljen po milosrđu Božjem, koji se može namijeniti za duše preminulih vjernika, svaki pojedini vjernik koji se iskreno pokaje, propisno ispovjedi, sakramentalno pričesti, i koji izmoli molitve na nakane Vrhovnoga Svećenika, i to:

a) - svaki put kada sudjeluje na najmanje tri propovijedi tijekom Svetih Misija, ili na najmanje tri predavanja o *Dokumentima Drugoga vatikanskog koncila* i o člancima *Katekizma Katoličke Crkve*, u bilo kojoj crkvi ili prikladnu mjestu;

b) - svaki put kada u obliku hodočašća posjeti Papinsku Baziliku, kršćanske katakombe, Katedralnu crkvu, sveto mjesto određeno od mjesnog Ordinarija za *Godinu vjere* (npr. među manjim bazilikama i svetištima posvećenima Blaženoj Djevici Mariji, Svetim apostolima i Svetim zaštitnicima) i ondje sudjeluje na nekom svetom obredu ili se barem kroz neko prikladno vrijeme zadrži u sabranosti s pobožnim razmatranjima, završavajući molitvom Oče naš, Ispovijesti vjere u bilo kojem odobrenom obrascu, zazivima Blaženoj Djevici Mariji i, ovisno o slučaju, Svetim apostolima i zaštitnicima;

c) - svaki put kada, u dane određene od mjesnog Ordinarija za *Godinu vjere* (npr. na Gospodinove svetkovine, na svetkovine Blažene Djevice

Marije, na blagdane Svetih apostola i zaštitnika, na Katedru sv. Petra), u bilo kojem svetom mjestu sudjeluje na svečanom euharistijskom slavlju ili liturgiji časova, dodajući Ispovijest Vjere u bilo kojem odobrenom obrascu;

d) - na dan, slobodno izabran tijekom *Godine vjere*, za pobožni posjet krstionici ili drugom mjestu, na kojem je primio sakrament Krštenja, ako obnovi krsna obećanja u bilo kojoj odobrenoj formuli.

Dijecezanski i eparhijski biskupi, te oni koji su po pravu njima izjednačeni, na najprikladniji dan toga vremena, u prigodi glavnog slavlja (npr. 24. studenog 2013., na svetkovinu Isusa Krista, Kralja Svemira, kojom se zaključuje *Godina vjere*) moći će podijeliti *Papinski Blagoslov* s Potpunim oprostom, koji mogu zadobiti svi vjernici koji taj *Blagoslov* pobožno prime.

Vjernici koji se iskreno pokaju, a koji ne će moći sudjelovati na svečanim slavljima iz ozbiljnih razloga (kao, prije svega, sve redovnice koje žive u samostanima u trajnoj klauzuri, anakoreti i pustinjaci, zatvorenici, stare osobe, bolesnici, kao i oni koji, u bolnici ili drugim lječilišnim mjestima, trajno skrbe o bolesnicima...), zadobit će *Potpuni oprost*, pod jednakim uvjetima, ako, duhom i mislima povezani s prisutnim vjernicima, osobito u trenucima u kojima će riječi Vrhovnoga Svećenika ili dijecezanskih biskupa biti prenošene putem televizije i radija, izmole u vlastitoj kući ili ondje gdje ih zapriječenost zatekne (npr. u kapelici samostana, u bolnici, u ustanovi za skrb, u zatvoru...) Oče naš, Ispovijest Vjere u bilo kojem odobrenom obrascu, i druge molitve u skladu sa svrhom *Godine vjere*, prikazujući svoja trpljenja ili nevolje vlastitog života.

Kako bi pristup sakramentu Pokore i zadobivanju božanskog oprostjenja po vlasti Ključeva bio pastoralno olakšan, mjesni su ordinariji pozvani kanonicima i svećenicima koji će, u katedralama i crkvama određenima za *Godinu vjere* ispovijedati vjernike, podijeliti povlastice ograničene za unutrašnje područje, za vjernike istočnih Crkava, u skladu s kan. 728 § 2 CCEO-a, a u slučaju eventualne rezerve, s kan. 727, osim, kako je očito, za slučajeve navedene u kan. 728 §1; za vjernike Latinske Crkve, povlastice u skladu s kan. 508 § 1 CIC-a.

Ispovjednici, nakon što upozore vjernike na težinu grijeha kojima je pridržana rezerva ili cen-

⁸ KLEMENT VI., Bula *Unigenitus Dei Filius*, 27. siječnja 1343.

zura, odredit će prikladne sakramentalne pokore, takve da ih se, što je više moguće, dovede na čvrsto pokajanje i, ovisno o prirodi slučaja, naložiti im naknadu eventualnih skandala i šteta.

Pokorničarna toplo poziva preuzvišene biskupe, kao nositelje trostruke *službe (munus)* poučavanja, upravljanja i posvećivanja, da vode brigu o jasnom objašnjavanju ovdje iznijetih načela i odredbi za posvećivanje vjernika, na osobit način vodeći računa o okolnostima mjesta, kulture i tradicija. Kateheza prilagođena naravi svakoga pojedinog naroda, moći će jasnije i s većom živo-

šću predložiti razumu i čvršće i dublje ukorijeniti u srca želju za ovim jedinstvenim darom, postignutim po zaslugama posredovanja Crkve.

Ovaj Dekret ima valjanost jedino za *Godinu vjere*. Neovisno o bilo kakvoj protivnoj odredbi.

Dano u Rimu, u sjedištu Apostolske pokorničarne, 14. rujna 2012., na Uzvišenje Svetoga Križa.

Manuel kard. Monteiro de Castro

Veliki pokorničar

Mons. Krzysztof Nykiel

Regent

DJELO ZA DUHOVNA ZVANJA

Mostar, 21. studenoga 2012.;

Prot.: 1510/2012.

Župnim uredima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije redovničkim zajednicama na području hercegovačkih biskupija

Gospodin Isus, "Spasitelj svih ljudi, ponajpače vjernika" (1 Tim 4,10), evangelizirajući Izrael, izabrao je skupinu učenika nazvanih Apostolima da nastave njegovo djelo u izabranu narodu i u svemu čovječanstvu. Da to djelo dođe do kraja svijeta i vijeka, Apostoli se brinu za svoje nasljednike biskupe, a ovi za svoje prve suradnike svećenike. U takvoj Crkvi uvijek ima mjesta karizmama Duha Svetoga koje služe i osobnom i skupnom dobru crkvene zajednice. Da bi te crkvene službe i karizme imale uspjeha na njivi Gospodnjoj, potrebni su žeteoci i žetelice, koje sam Bog ne samo svojom voljom zove nego ih, i po našoj molitvi i žrtvi, odabire: da bude i mnogo zvanih, i što više odabranih.

U tu svrhu, potaknuti pastoralnim smjernicama Kongregacije za katolički odgoj biskupijama i redovničkim zajednicama s obzirom na promicanje duhovnih zvanja, od 25. ožujka 2012., u ovoj Godini vjere, osnivamo **Djelo za duhovna zvanja** pozivajući vjernike da se, kao molitelji i klanjatelji u Duhu i Istini, prijave župniku, učlane i tako pridonose toj Isusovoj žetvi.

Članovi Djela za duhovna zvanja, svjesni da ovim ne uzimaju nikakve obveze zavjeta u savjesti, nego živeći u svojoj kršćanskoj svakodnevici nastoje oko promicanja duhovnih zvanja primje-

njujući barem jedno od ovih **djela**, a najbolje čine ako ih mogu sve primijeniti:

svakodnevno mole Papinu molitvu za zvanja i barem deseticu svete krunice, po mogućnosti za vrijeme večernje molitve;

sudjeluju u klanjanju euharistijskom Isusu prema prigodama u župi ili zajednici;

petkom namjenjuju nemrs i druge pokore;

svakodnevno prikazuju Bogu svoja trpljenja i druge poteškoće;

pomažu materijalno, prema svojim mogućnostima, sjemenište i bogosloviju.

U kapelici Duha Svetoga na Biskupskom ordinarijatu svakoga prvog ponedjeljka u mjesecu slavi se sv. Misa Duhu Svetomu za sve članove

Djela za duhovna zvanja.

Svećenici, redovnici i redovnice formalno se ne učlanjuju u ovo Djelo zvanja jer se po sebi pretpostavlja da oni svojom molitvom i žrtvom svakodnevno rade na promicanju duhovnih zvanja. A tu će brigu osobito pokazati predvođeni takvo **djelo** u svojoj župnoj ili redovničkoj zajednici.

U prilogu Obrazloženje "Djela za duhovna zvanja", Pristupnica i Molitva Benedikta XVI. za duhovna zvanja.

Sve vas srdačno pozdravljam i zazivam na sve vas blagoslov Presvetoga Trojstva.

† Ratko Perić, biskup

OBRAZLOŽENJE "DJELA ZA DUHOVNA ZVANJA"

Biskupova zadaća. U govoru o službi posvećivanja, koncilski *Dekret o biskupima* nalaže voditeljima biskupija "neka promiču što im je više moguće svećenička i redovnička zvanja, a posebnu brigu neka obrate misijskim zvanjima" (CD, br. 15). Kroz sve vrijeme ove službe nastojali smo

prigodom dijeljenja sv. krizme govoriti o zvanjima,

slati poruke prigodom blagdana Dobroga Pastira, Svjetskoga dana molitve za svećenička i redovnička zvanja;

poticati na liturgijsku praksu euharistijskoga četvrtka za duhovna zvanja;

župnicima krajem školske godine slati upute za one koji se žele javiti u sjemeništa;

pratiti rad povjerenika za zvanja.

Razumije se da će biskup, svjestan da je uzet od ljudi i postavljen za ljude da prinosi darove i žrtve za grijehe svoje i svoga naroda, ne samo okružiti suradnicima za takav duhovni posao, utemeljiti centar za duhovna zvanja, uspostaviti aktivno povjerenstvo za pastoral zvanja, osnovati molitveno djelo za duhovna zvanja, nego će osobito uposliti i župnike u promicanju takvih djela na najprikladniji način: odobrenom molitvom i članskom pristupnicom. Uvijek se događa da iz župa gdje djeluju svećenici, zauzeti za raspoznavanje duhovnih poziva u molitvi i poticanju, ima svetih zvanja, bez obzira na broj vjernika samih župa i zajednica.

Molitva. Kao bitno sredstvo u promicanju duhovnih zvanja oduvijek je bila molitva Bogu Ocu kako je to Gospodin Isus, Sin Božji, izrekao u svojoj rečenici: "Žetva je velika, a radnika malo. Molite dakle Gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju" (Mt 9,37-38). Duhovne potrebe uvijek su nadilazile i nadilaze ponude u duhovnim zvanjima. Kršćanska molitva Trojedinomu Bogu otvara prostor gdje svatko može otkriti istinu o vlastitu biću i obrise osobna i neponovljiva poslanja. Takvo je zvanje uvijek bilo i ostalo najosobniji Božji poziv čovjeku. Bog poziva, čovjek se slobodno odaziva. I nema duhovnoga zvanja koje nije od Boga na neki izmoljeno!

Obitelj. Mi smo u ovoj našoj mjesnoj Crkvi katoličkoj obitelji, tomu "žarištu vjere", posvetili cijelu *Godinu vjere*. Ako roditelji donose dijete u crkvu na krštenje i ako po krštenju traže spasonosnu vjeru, onda je to molitveno, vjerničko,

liturgijsko-sakramentalno ozračje prvo u kojem će se probuditi zvanje darovano od Boga. Gdje se dječak prikladan za sjemenište ili djevojčica za samostan ne ustručava izraziti svoju želju najprije roditeljima koji će pokazati svu brigu da njihov sin ili kći ostvari poziv sreće koji Bog od njih želi, tu će se, u takvoj obiteljskoj sredini, sasvim spontano - u vjeri, nadi i ljubavi - razvijati osjećaj za duhovnu službu i konačna odluka poći tim putem. Sami će roditelji možda prvi prepoznati ima li u njihovu djetetu takva Božjega dara. U tom smislu obitelj djeluje kao "prvo sjemenište", kako koncilski *Dekret o odgoju i obrazovanju svećenika* (OT, 2) naziva obitelj! Ako roditelji, koji se izjašnjavaju katolicima, ne žele da se njihovo dijete posveti u duhovnom staležu, kako će oni očekivati od Boga pomoć u vlastitu izboru zvanja svoje djece. Dijete je Božji dar i valjalo bi misliti na uzdarje Bogu!

Župa. Druga sredina, gdje se razvijaju i očituju duhovna zvanja, jest župna zajednica. U prvome redu crkva, vjeronaučna kateheza, zatim sama blizina oltara, ministriranje pod sv. Misom, pripremanje misnih čitanja, pjevanje u zboru, predvođenje krunice, ne samo u svibanjskim i listopadskim pobožnostima, osobito župna karitativna djelatnost u korist siromašnih i potrebnih, kojih uvijek ima u preobilju u svakome mjestu. Ponegdje praksa prvopričesnika i krizmanika da svojim darčićem misle na najsiromašnije u župi. Gdje se ustrajno i usrdno moli i žrtvuje za duhovna zvanja, tu ima takvih odaziva. Bog ostaje vjeran svomu obećanju! Gdje se djeca i mladi redovito ispovijedaju i pohađaju sakrament sv. Euharistije, gdje dolaze na tjedno klanjanje Presvetomu Oltarskom Sakramentu, gdje obavljaju godišnje duhovne vježbe, tu Bog probuđuje i podupire takva srca da oduševljeno, bez žaljenja za ovozemnim vrijednostima, izabiru put odricanja i požrtvovnosti i ništa ih ne može spriječiti u ostvarenju njihova poziva.

Svećenički primjer. Bitan čimbenik u otkrivanju i ostvarenju duhovnih zvanja jest i samo svjedočanstvo koje svećenik u župnoj zajednici ili uopće neka duhovna osoba daje u svome poslu i životu. Dječaci i djevojčice, koji su po svojoj naravi skloni birati svoje uzore u pojedinim područjima života: u pjesmi, u športu, u poučavanju, u vođenju mladih, gledajući životni primjer svoga

župnika u pjevanju i moljenju, u slavlju sv. Mise, u ispovijedanju i propovijedanju, u provođenju karitativna djelovanja, i sami će pokazati zanimanje i zahvalnost za duhovno zvanje za koje ih Bog "odvoji već od majčine utrobe i pozva milošću svojom" (Gal 1,15).

Evandeoski zavjeti. U pojedinim sredinama, pa i u onim obiteljskim, dječacima i djevojčicama čak predškolske dobi nerijetko se tako nerazumno govori o ženidbi i udaji kao da su u 25. godini života! I to sve protiv posvećena celibata, zavjetovane čistoće, ismijavajući taj crkveni izabrani stalež. A kada takvi dođu u dob za sklapanje braka, onda se nerijetko odustaje i od ženidbe i od udaje. Znamo za takvu pošast neženidaba i neudaja, da joj ne navodimo tragičnih statistika. Tomu uvelike pridonose i suvremena medijska sredstva kao što je bezvjerska televizija, besramni filmovi, internetske stranice koje svojim sadržajima truju mladu dušu i u vidu zdrave ženidbe i u smislu Bogu posvećena života u svećeništvu ili redovništvu. Takvu praksu može pobijediti samo uporna obiteljska i župna molitva puna povjerenja u svemogućega Boga. Ne samo zavjetovana ili uzakonjena celibatarska čistoća, nego i posluš i siromaštvo na istoj su evandeoskoj ravni za sretno služenje Kristu i njegovoj Crkvi, kao što nam je on sam dao vlastiti primjer služenja Kraljevstvu nebeskomu.

S tom nakanom na Ordinarijatu u Mostaru priređen je program Djela za duhovna zvanja te će se konkretni sadržaji uputiti župnicima i redovničkim zajednicama, stavljajući sve ovo djelo pod zaštitu Blažene Djevice Marije i Svih Svetih Božjih, da nam Bog dadne što više svetih i vrijednih svećenika, redovnika i redovnica.

Članska pristupnica

Želim sudjelovati, prema svojim mogućnostima, u molitvi i žrtvi za duhovna zvanja, molim da me učlanite u Djelo za duhovna zvanja i uvrstite u Popis koji se vodi u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru.

Ime i prezime.....
Nadnevak rođenja.....
Mjesto rođenja.....
Adresa.....
Tel./e-mail.....
Župa.....
Nadnevak upisa.....
Vlastoručni potpis.....
Župnikov potpis.....

MOLITVA ZA DUHOVNA ZVANJA

Oče, potakni među kršćanima mnoga i sveta svećenička zvanja,

koja će vjeru držati živom i čuvati milosnu uspomenu na tvoga Sina Isusa:

propovijedanjem njegove riječi i dijeljenjem sakramenata

kojima stalno obnavljaš svoje vjernike.

Daj nam svetih službenika tvoga oltara

da budemo pozorni i gorljivi čuvari Euharistije, sakramenta vrhunskoga dara Kristova za otkupljenje svijeta.

Pozovi služitelje svoga milosrđa

da sakramentom pomirenja

šire radost tvoga oproštenja.

Daj, Oče, da Crkva s radošću prima

brojna nadahnuća Duha tvoga Sina

i, poučljiva njegovu naučavanju,

nastoji oko zvanja za svećeničku službu

i za posvećeni život.

Podrži biskupe, svećenike, đakone,

redovnike, redovnice i sve krštene u Kristu

da vjerno ispune svoje poslanje

u službi Evanđelja.

To te molimo po Kristu Gospodinu našem.

Amen.

Marijo, Kraljice Apostola, moli za nas!

Benedikt XVI. (2006.)

REĐENJA, SLUŽBE

Đakonat Josip Serđo Ćavar, Stanko Ćosić, Mario Ostojić, Ivan Bijakšić

Mostar, 26. prosinca 2012. - Drugoga dana Božića, na blagdan sv. Stjepana, prvomučenika i đakona, mostarski biskup Ratko Perić, u pratnji generalnoga vikara don Željka Majića, tajnika don Tomislava Ljubana, pohodio je franjevačku zajednicu i župu sv. Petra i Pavla u Mostaru. Za vrijeme večernje svete Mise, u kojoj su koncelebrirali generalni vikar don Željko, provincijal fra Ivan Sesar, gvardijan fra Iko Skoko, župnik fra Stjepan Marković te još tridesetak svećenika, biskup je podijelio sveti red đakonata trojici članova Hercegovačke franjevačke provincije, koji su se, nakon svečano položenih redovničkih doživotnih zavjeta te uredno završena filozofsko-teološkog studija s diplomom, odlučili za služenje Crkvi u svetom redu. Asistirali su franjevački bogoslovi; ceremonijari su bili tajnik don Ljuban te fra Stipan Klarić, a pjevao je župni zbor pod ravnanjem s. Slavice Filipović. Mnoštvo vjernika, među kojima su bili roditelji i rodbina ređenika, sabrano je pratilo i sudjelovalo u misnom slavlju i obredima.

Prije završnoga misnog blagoslova svima se obratio provincijal fra Ivan koji je izrazio radost i zahvalnost Bogu zbog tri nova đakona. Svoju zahvalnost uputio je i biskupu te roditeljima i rodbini novoređenika.

Ređenici. Kandidate za đakonat prozvao je i predstavio te o njihovoj prikladnosti za sveti red đakonata jamčio fra Bože Milić, tajnik Provincije.

- *Fra Josip Serđo Ćavar*, rođen 15. prosinca 1986. u Sarajevu od oca Marinka i majke Zorke r. Marijanović, kršten 2. siječnja 1987. u sarajevskoj župi sv. Josipa, sakrament potvrde primio 14. lipnja 2001. u Međugorju.

- *Fra Stanko Ćosić*, rođen 27. rujna 1984. u Zagrebu od oca Ivana i majke Mile r. Cvitanović, kršten 22. prosinca 1984. u Sesevskom Kraljevcu, sakrament potvrde primio 6. lipnja 1998. u Zürichu.

- *Fra Mario Ostojić*, rođen 8. rujna 1986. u Mostaru od oca Mire i majke Vinke r. Ostojić, kršten

8. listopada 1986. u Međugorju, gdje je primio i sakrament potvrde 14. lipnja 2001.

Sva trojica kandidata prošla su isti redovnički put te svećeničku pripravu. U Franjevački red stupili su 15. srpnja 2006. na Humcu primivši redovnički habit. Prve zavjete položili su 15. srpnja 2007. na Humcu. Pred provincijalom fra Ivanom Sesarom u Međugorju 18. rujna 2011. svečano su se obvezali da će doživotno živjeti u poslušnosti, čistoći i siromaštvu prema konstitucijama Franjevačkoga reda kao članovi HFP Uznesenja Bl. Djevice Marije. U Zagrebu su primili službu lektorata 3. studenoga 2007., a akolitata 18. listopada 2008. Diplomirali 2012. godine na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Đakonske duhovne vježbe obavili od 10. do 15. prosinca 2012. u Slanom, a ispovijest vjere i prisegu izrekli u Mostaru 19. prosinca 2012. godine. Na službeni molbu provincijalovu od 17. prosinca s obzirom na ređenje trojice đakona, biskup je pozitivno odgovorio 24. prosinca ove godine.

Dračevo, 17. ožujka 2013. - U župnoj crkvi Uznesenja BD Marije u Dračevu po rukama biskupa Ratka Perića zaređen je za đakona Mostarsko-duvanjske biskupije **Ivan Bijakšić**.

Đakon je posvećeni službenik prvoga stupnja sv. Reda, kojemu su na osobit način povjerena djela ljubavi - *caritas*. Na početku euharistijskoga slavlja dračevski župnik, don Vinko Raguž, uputio je pozdrave biskupu, kandidatu, svećenicima su-slaviteljima, šestorici đakona, bogoslovima, rodbini ređenika i svim vjernicima, te izrazio radost zbog ovoga crkvenog događaja. Uvodni obredi ređenja, pod vodstvom ceremonijara biskupova tajnika don Tomislava Ljubana, započeli su nakon Evandjelja koje je pjevao đakon Splitsko-makarske nadbiskupije don Toni Šinković, a povjerenik za duhovna zvanja don Ivan Štironja prozvao je kandidata i predstavio ga narodu, te zamolio biskupa

da ga zaredi za đakona. Biskupova pitanja odnose se na tri vrste đakonske službe: karitativnu, evangelizatorsku i liturgijsku, što ređenik prihvaća svojim "Hoću". Zatim je slijedio biskupov poziv na molitvu vjernih, tj. zaziv Litanija Svih Svetih, koje je pjevao đakon Šibenske biskupije don Ivan Soldo. Potom je biskup, u šutnji, položio ruke na glavu kandidata, kao što su to učinili Apostoli na prvu sedmoricu đakona (Dj 6,6), i odmah je izrekao posvetnu molitvu koja sadrži zazivanje imena Božjega, epiklezu i blagoslov. U završnom djelu obreda ređenja bio je čin oblačenja novoga ruha - đakonske štole i dalmatike. Msgr. Luka Pavlović, katedralni i đakonov župnik, te don Nikola Menalo, sudski vikar Biskupija, obukli su ređenika dok je zbor župe Dračevo pod vodstvom s. Mateje Krešić pjevao Ps 84 "Kako su mili stanovi tvoji", koji na poseban način naznačuje ulogu đakonske službe. Na kraju biskup je predao u ruke đakonu evanđelistar koji označuje liturgijsku đakonsku službu naviještanja riječi Božje. Obred je ređenja završio cjelovom mira koji označuje primanje novozaređenoga u red đakonata. U slavlju Euharistije novi je đakon don Ivan sudjelovao pripremom darova za posvetu.

Na svršetku sv. Mise otpjevan je himan "Tebe Boga hvalimo" u znak zahvalnosti za izbor pape Franje.

Poslije sv. Mise biskup, svećenici, đakoni, bogoslovi, sestre i don Ivanova rodbina, našli su se na zajedničkom objedu, koji je priredila župa. Javilo se više govornika s čestitkama i poticajima novomu služitelju Crkve.

- Don Ivan Bijakšić rođen je 1989. u Mostaru, gdje je primio prve sakramente, i završio osnovnu i srednju školu. Poziv za svećeništvo osjetio je kao ministrant. Na njegovu molbu biskup ga je Ratko godine 2007. primio u bogosloviju. Studij je pohađao u Sarajevu i Zagrebu, gdje je diplomirao na temu: "Liturgijski simbolički govor i geste u svetoj Misi", pod vodstvom o. Marijana Steinera, isusovca. Primio je potrebne službe za primanje svetoga reda đakonata: lektorat i akolit, i položio ispovijest vjere i prisege. Molbu za đakonat predao je biskupu 12. veljače a, nakon kanonskih izvida kod mjerodavnih ustanova i osoba, primio je od biskupa pozitivan odgovor 13. ožujka ove godine za primanje đakonata. Od studenoga prošle godine nalazi se na pastoralnoj praksi u župi Dračevo, gdje ostaje i kao đakon.

DIJECEZANSKIM SVEĆENICIMA Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Mostar, 29. ožujka 2013.
Prot.: 304/2013.

Poštovana braćo svećenici!

U ovoj **Godini vjere** (11. listopada 2012. do 24. studenoga 2013.), kao uostalom i svake godine, organiziramo dva termina Duhovnih vježbi za dijecezanske svećenike ovih biskupija. Pristojbu za boravak u Emausu podmiruje svaki pojedini svećenik, a za voditelja duhovnih vježbi brine se Ordinarijat.

Prvi turnus

Mjesto održavanja: Potoci, kuća susreta "Emaus".

Početak: u ponedjeljak 24. lipnja 2013. u 20 sati (večera u 19 sati).

Završetak: u četvrtak 27. lipnja nakon ručka.

Voditelj: pater dr. Nikola Stanković, DI.

Drugi turnus:

Mjesto održavanja: Potoci, kuća susreta "Emaus".

Početak: u srijedu 4. rujna 2013. u 20 sati (večera u 19 sati).

Završetak: u subotu 7. rujna nakon ručka.

Voditelj: msgr. dr. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup.

Svi su svećenici obvezni u savjesti obaviti godišnje Duhovne vježbe, u okviru ove Godine vjere pogotovo. Ako nekomu ne odgovaraju gore navedeni termini, slobodan je potražiti voditelja i vrijeme koje mu se čini prikladnijim.

Napose pozivam svećenike ređenike od 1992. godine naovamo da izaberu jedan od predloženih naših termina. Ili, ako se odluče za Duhovne vježbe na drugome mjestu, neka na Ordinarijat dostave potvrdu o tim obavljenim Duhovnim vježbama.

Želim svima sretne uskrasne blagdane.

† Ratko Perić, biskup

IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2012. GODINU

IZVJEŠĆE IZ ŽUPE SV. JURE U VIRU Župa Vir nakon preminuća župnika don Petra Vuletića

Vir, 10. siječnja 2013.

Da bih se prilagodio novoj sredini i župnome centru u Viru i da bi bio pastoral laganiji, jednostavniji i donekle učinkovitiji, bilo je potrebno najprije uraditi ove poslove koji su ovdje opisani.

1. Nadograđeni dio župnoga dvora. U ovome nadograđenom novom dijelu župnoga dvora nalazi se župni ured i iza njega manja prostorija u kojoj se smješten hidrofor za cijeli župni dvor, te tu je stubište koje vodi do prizemlja gdje se može ući u stari župni dvor, gdje i danas župnik prebiva. Ovaj dio je posve nedovršen i sav je u vlazi, koja je dobro sanirana. Osim toga, budući da je spomenuti nadograđeni dio na slabim temeljima, zidovi su se već razdvojili po sredini u vodoravnoj liniji, zapravo očito je da je ovaj dograđeni kompleks napola pukao od potresa ili pritiska zemlje od brda Kobilic, što je velika opasnost za stari župni dvor gdje je sada premješten župni ured s ostalim prostorijama stanovanja. Tu se nema što uraditi, jedino je potrebno sve to srušiti i osloboditi zgradu staroga župnog dvora da se oko nje može prolaziti i izvršiti zaštita zidova od vlage. No, unatoč svemu očišćen je sav taj prostor na tavanu, na katu, u prizemlju i u drugim dijelovima, zatim preuređena je strujna mreža u tome prostoru i skinut je oveći radijator te postavljen u novouradenu višenamjensku dvoranu u kojoj će ujedno biti i blagovaonica za veće skupine gostiju. Arhiv je premješten u prizemnu prostoriju staroga župnog dvora, a tu u bivšem župnom uredu stavljene su sve knjige u prikladne i za ovu zgodu priređene stalaže, kao i drugi potrebni predmeti i korisni materijali.

2. Stari župni dvor koji ima prizemlje, kat i potkrovlje posve je ometen, zidovi su okrečeni, za-

tim vrata, prozori i lamperija ofarbani prozirnim lakom i određenim prikladnim bojama, a sve drvle krova premazano drvcidom radi jake zaštite od crvotočine, promijeni su polomljeni crjepove i zakrpljene sve rupe kroz koje je ulazila voda i stvarala vlagu u pojedinim prostorijama župnoga dvora, sanitarni čvorovi dobro su urađeni i uređeni uz temeljitu promjenu cjevovoda, popravljena je telefonija i strujovodi, zatim svi predmeti kojima je vijek istrajavao izbačeni su i nabavljeni su novi tamo gdje su bili neophodni, kao što je nova kuhinja sa svim aparatima, stol i stolice i drugo za ugodno stanovanje i primanje gostiju.

Ovdje valja dodati da ovaj stari župni dvor ima predivan ulaz koji je bio posve zatvoren a predvorje obzidano i nadsvođeno kamenom služilo je za ostavu. Sada je sve to oslobođeno i ulaz je opet u svojoj funkciji, te stvara posve lijep dojam cijele zgrade i ulazak u zgradu župnoga dvora veoma je ugodan. Prozvao sam ga Glagoljašev prolaz jer pokazuje starinu i graditeljsku kamenu ljepotu, a zid sa strane Fratarskim zidom, jer su se ovdje u pastoralu nadmetali i nadopunjali svećenici glagoljaši i svećenici franjevci, zapravo svećenici istoga svetoga reda ali u različitim mantijama.

Ispred ovoga ulaza u župni dvor srušene su velike i dugačke betonske vaze s cvijećem koje su suzile prolaz stvorivši "usko grlo" automobilima u crkveno dvorište, te time i prometnu gužvu. Sve će to ispred ovoga impozantnoga ulaza u stari župni dvor biti popločano domaćim kamenom.

Na kamenoj fasadi staroga župnog dvora napravili smo nekoliko bitnih korekcija i dorada radi korisnosti i estetike. Prvo, skinuli smo betonsku vazu izlivenu uza zid između dvaju pri-

zemnih ulaza. Naime, tu su bile rupe za cvijeće u koje je ulazila voda koja je stvarala vlagu u prostorijama župnoga dvora i to je razlog skidanja te nazovi vaze podzide za cvijeće. Osim toga, postavili smo kamene ploče na mjesta sigurnosnih metalnih držača betonske deke u samoj zgradi koja dijeli prizemlje od kata. Te metalne šipke ukoso postavljene stvarale su ružan estetski doživljaj ove reprezentativne crkvene zgrade koja ima simboličku ulogu (vjersku i narodnosnu), a ne samo neku korisnosnu. Na jednoj toj ploči napisana je riječ MIR, na drugoj PAX, na trećoj uklesana Golubica mira i na četvrtoj ispisano je sljedeće: župni dvor i župni ured, Mejdan b.b., Vir. Time je stvorena posve nova vizija ovoga Dvora, koji je naš vjerski i narodni simbol.

3. Garaža pri ulazu u župni dvor poslužila je za smještaj postrojenja za nastambno grijanje. Nju smo djelomice izvana uredili zbog ulaska vode u garažu. Metalna garažna vrata smo ofarbali plavom bojom, kao i ulazna široka metalna vrata u župni dvor.

4. Bivša kuća časnih sestara posvema očišćena od tavana do prizemne dvorane. Nakon toga temeljitoga rada otkriveni su mnogi nedostaci te kuće, kao i njezino pucanje od pritiska brda s njezine gornje strane kao i od dotrajalosti. Po mom mnijenju nije više za stanarsku uporabu, a pogotovo ne za vjeronaučne susrete ili bilo koje druge susrete. U njoj su sada posložena iscijepana drva za ogrjev u donjem dijelu.

5. Župna štala je objekt koji je davno izvan bilo kakve uporabe, jedino što još uvijek služi za otpad. Sagrađen je vrlo loše, a neki dogradci su neukusi i tako stoje do dana današnjega. Od nje ga nema ništa, jedino se od kamena može napraviti neka stara naša kuća koja bi služila za Muzej i slično. Na ovome objektu nismo radili ništa, jedino što smo je napunili otpadnim materijalom koji pokatkad može dobro doći u ovoj ili onoj građevnoj situaciji.

6. Nova garaža je dobra ali je na nemjestu, te stvara dojam da je vrlo važan objekt u cijelom ovome sakralnom prostoru, što se može mjeriti s Gospinom špiljom, crkvom, župnim dvorom i sl. Ona veoma vlaži jer nije odvojena od brda. Kad kažem da je na nemjestu, onda mislim da je u centru pozornosti svih vjernika a ona bi trebala biti u zaklonici i vrlo diskretno smjestita. Bila je dupkom puna raznovrsnoga suvišnoga materijala i otpada koji je uklonjen i uglavnom odvezen na mjesno smetište.

7. Vanjski veceji su naslonjeni na novu garažu. Oni su očišćeni u ovoj akciji, ali nemaju vodu i niti odvod nečisti. Da bi bili u pravoj uporabi, potrebno je dovesti vodu i uraditi odvod do septičke rupe.

8. Gospina špilja je između nove garaže i crkve. U njoj je uglavnom sve uredno a nešto je počišćeno prije početka listopadskih pobožnosti. U narisu je mala dorada prostora oko nje i bolji raspored sadnje cvijeća i ukrasnoga bilja.

9. Župna crkva sv. Jure ima vrlo neobičan oblik, ali u njoj se nema zasada što raditi, jedino će uslijediti krećenje, zatim nove umjetničke postaje Križnoga puta, koje će raditi ak. slikar Ante Žaja, rodom iz Aržana a nastanjen u Zagrebu, zatim urađeni su novi sakristijski ormari, a stari inače novi ormari postavljeni su u višenamjensku dvoranu u starome župnom dvoru, premazano je sve drvlje na temeljito očišćenom tavanu drvo-cidom radi čuvanja od crvotočine i urađeni još neki manji ispravci (prebačena slika Krist Dobri Pastir s niskoga zida kod bočnog ulaza u nišu gdje je kip sv. Jure, iznesen je Raspeti iz prezbitarija u crkveno dvorište pokraj Špilje, uređen je tabernakul, okrećena sakristija, oprano crkveno ruho i posuđe, zamijenjen je preveliki ormar manjim i ljepšim za ministrantsku odjeću, skinuta su jedna vrata u sakristiji radi širine i komocije, sređivana je rasvjeta, razglas, pjevački kor, popravljena crkvena zvona, postavljeni su nova kamena postolja za kipove i dr.).

10. Korpus na drvetu pokraj župnoga dvora i samoga pristupnog puta u crkveni prostor premješten na mjesto pokraj bočnog dijela crkve gdje je bila i **oglasna ploča** koju smo premjestili kraj Gospine špilje da ne bi skrivala pogled na Raspetlo, djelo kipara Roberta Tomića.

11. Križni put na Kobiliću ima nedostataka koje bi valjalo s vremenom uraditi, primjerice, staviti nove i otpornije polureljefe postaja, popločati onaj put i očistiti korov i šipražje, dodati prave rukohvate i sl.

12. Kapelica, mrtvačnica i groblje u Viru u nadležnosti su Mjesne zajednice i Općine, ali dijelom ima određene poslove i mjesni župnik. Zasada nije ništa rađeno, jedino što se o groblju raspravljalo u više navrata i na sjednici Mjesne zajednice Vir na kojoj je sudjelovao i mjesni župnik.

13. Grobljanska crkva sv. Petra i groblje u Podbiljoj također su u nadležnosti Mjesne zajednice i Općine, ali i župnik ima određene poslove u svemu tome. Ovom zgodom očišćeno je sve cr-

kveno rublje i posuđe, te popravljeno električno zvono.

14. Grobljanska crkva sv. Ante i groblje u Zavelimu pripadaju Mjesnoj zajednici i Općini, ali ima i župnik određenih poslova. Ovom prigodom očišćeno je sve crkveno rublje i posuđe, preuređen prostor crkvice, zacrtane su preinake rasvjete u samoj crkvi, te popravljeno električno zvono kojemu je otpao bat i susljedni drugi kvarovi.

15. Sjeća rašeljke usred pristupnoga puta k crkvenim zgradama, kao i djelomično sređivanje pojedinih stabala u crkvenom dvorištu, dovoženje zemlje na pojedine površine, ravnanje, sijanje travom i sl. obavljeno je u ovoj sveopćoj akciji nakon preuzimanja župe.

16. Proširenje pristupnoga puta od centra sela do crkvenih objekata, kao i sređivanje šume i potpornih zidova, sve da bude lakše i jednostavnije doći do crkve nedjeljom i blagdanima, te da bude prostora za parkiranje i mimoilaženje kako se ne bi stvarale zbrke i zastoji u povodu većih svetkovina i blagdana.

Spomenuto je bilo nužno uraditi da se može ugodno živjeti, a neke krupnije zahvate radit

ćemo dogovorno i odgovorno kao što je i ovo urađeno i kasnije kada se obnovi uspostava Župnoga pastoralnog vijeća.

Svi ovi poslovi trajali su od polovice rujna do početka prosinca, a radili su ih po jedan dan 10 osoba, po 2 dana 5 osoba i cijeli mjesec dana 4 osobe.

U župi su se odvijali svi pastoralni programi prema ustaljenoj praksi. Župna kateheza za 180 vjeroučenika od 1. do 8. r. osnovne škole i za vjeroučenike srednjoškolce 1. i 2. r. bila je redovita, među kojima je 16 prvopričesnika i 50 krizmanika. Svi ovi vjeroučenici uključeni su u jednu od sedam sekcija prema modelu pastoralne djece i mladih s naslovom DUGA i BIOS.

U župi je u 2012. god. bilo 371 obitelj s 1520 vjernika, od kojih je na radu u inozemstvu 235; zatim rođeno je i kršteno 10 djece; pokopano je 30 pokojnika, od kojih je 3 iz mjesta u koja su se odselili; vjenčano je 10 parova, od kojih 2 ostaju u župi. Bogu hvala i slava! Pokojnom župniku don Petru Vuletiću, ml., kojega sam naslijedio biskupovim dekretom, neka je pokoj vječni i zahvala za sve dobro učinjeno u ovoj župi.

Don Ilija Drmić, župnik

IZVJEŠĆE IZ ŽUPE ROĐENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE RAVNO

U župi Ravno stalno živi 130 osoba, uglavnom starije dobi. Na cijelom prostoru župe živi sedmero djece. Od toga šestoro ih je u školi. Ove godine dvoje završava osnovnu školu, tko da će ih u školi ostati samo petero. U 2012. godini nije bilo krštenja, vjenčanja niti krizme. Pokopano je 13 pokojnih, uglavnom onih koji su živjeli izvan prostora župe.

Svake nedjelje slavimo dvije svete mise: jedna u župnoj crkvi, dok duga, naizmjenično, u Orahovu Dolu ili Kotezima. Broj misara ovisi o broju ljudi koji za vikend dođu iz Dubrovnika. Prosječno se okupi između 120 i 130 vjernika. Vjernici rado primaju i čitaju domaći mjesečnik *Crkvu na kamenu*. U prošloj godini bilo je 52 pretplatnika.

Od radova na crkvenim objektima izdvajamo:

- Na kapelici u Orahovu dolu promijenjena su ulazna vrata,

- Filijalna crkva na Belinićima uređena je iznutra, stavljen razglas te kamenim zidom ograđeno groblje.

- Uređena unutrašnjost filijalne crkve u Kotezima.

Nekih posebnosti nije bilo. Ljudi redovito dolaze na slavlje svetih misa i zaštitnika mjesta zajedno sa svojim prijateljima i gostima. U župi se na poseban i svečan način slavi patron župe, Rođenje BDM - Mala Gospa. Okupi se oko 500 vjernika. Vjernici se u velikom broju okupljaju na grobljima za svetkovinu Svih Svetih i Dušni dan.

Kao što se može vidjeti iz statistike, župa Ravno je u blagom izumiranju. Stanovništvo je uglavnom starije, djeca se ne rađaju, a stariji umiru. Ono što župu još uvijek drži živom jesu povremeni - vikend dolasci iseljenih župljana.

Don Pero Pavlović, župnik

IZVJEŠĆE O DJELOVANJU CARITASA

Mostar, 11. siječnja 2013.

Prot.: tak-14/2013.

Prema predviđanjima domaćih, europskih i svjetskih gospodarstvenih i financijskih stručnjaka Hrvatska će proživljavati vrlo tešku 2013. godinu. Ako su se tako crni oblaci nadvili nad Hrvatsku, koja će kako je najavljeno sredinom 2013. postati članicom EU, u kakvu li će "tamnu noć" ući ova jadna država BiH koju su već gotovo uništili crvi korupcije, političke inertnosti, zloraba nacionalne svijesti i pripadnosti u svrhu političkih inata i kaprica... Broj nezaposlenih u BiH sustiže brojku zaposlenih. Umirovljeničke mirovine stagniraju dok cijene divljaju. Obitelji s više djece čiji roditelji jedva uspijevaju svezati dva posljednja tjedna s prva dva sljedećega mjeseca žive na rubu siromaštva. Nažalost nisu samo beskućnici koji sve dublje zaviruju i pretražuju neispražnjene gradske kontejnere.

Entitetske statističke agencije potvrđuju ova crna predviđanja za BiH. Oko 20% stanovništva živi u dubokom siromaštvu, a 50% stanovnika BiH koji vise na rubu siromaštva vrlo se lako mogu strovaliti u ponor krajnjega siromaštva. Velikoj vojsci od 541.000 nezaposlenih u Federaciji BiH tijekom sljedeće godine će se pridružiti vrlo vjerojatno još koja tisuća nezaposlenika, jer poduzeća, ne samo mala nego i velika redom jedno za drugim propadaju.

Košarica osnovnih živežnih namirnica koštala je na svršetku 2012. četveročlanu be-ha obitelj 845,- KM mjesečno. Ukupna košarica u kojoj su zbrojeni svi mjesečni troškovi potrebni za život četveročlane obitelji premašila je 1600,- KM. Prosječna neto plaća u BiH u 2012. iznosila je 830,- KM.

"Sindikalna potrošačka korpa" za četveročlanu obitelj u Republici Srpskoj u studenom 2012. iznosila je 1.850,- KM, a prosječna neto plaća 819,- KM.

U odnosu na 2011. godinu statističari su izračunali da je život poskupio za 6,5%, a tendencija poskupljenja troškova života u predstojećoj 2013. godini je nezaustavljiva.

Nezaposlenost, pad standarda, poskupljenje troškova života, socijalna i zdravstvena nebrinutost najviše pogađaju siromašne. Tijekom protekle godine broj onih koji su u uredima Biskupijskoga Caritasa tražili pomoć znatno je porastao. Međutim, Caritas je sve manje u mogućnosti pomoći

sve većem broju potrebnika, jer presušuje sve više izvora pomoći naših dobročinitelja iz inozemstva.

Nažalost, država u kojoj živimo i realiziramo karitativne projekte na korist građana ovoga društva još uvijek nije u Caritasu prepoznala partnera koji se već dokazao u brojnim projektima i stoga zavrijedio da ga se strukturalno i namjenski financira.

Ipak raduje nas činjenica da u Hercegovini raste broj prijatelja Caritasa koji cijene naše djelovanje, naš rad te nas sukladno svojim mogućnostima pomažu na vidljiv i djelotvoran način. Na tome smo svim svojim dobročiniteljima duboko zahvalni i u svojim molitvama redovito ih preporučamo Gospodinu.

U protekloj su godini četiri događaja dala poseban pečat 2012. godini. Zato ćemo se u ovome izvješću ograničiti upravo na ove događaje. To naravno ne znači da su druge aktivnosti bile manje važne. Naprotiv, naše se djelovanje, Bogu hvala, uspješno odvijalo na svim razinama i projektima, ali ova su četiri događaja bila poseban ukras dajući cijeloj godini poseban sjaj.

Petnaestogodišnjak

Caritasov dječji vrtić "Sveti Josip" u Mostaru blagoslovljen je u prosincu 1996., a s radom je započeo prije petnaest godina, točnije nakon novogodišnjih blagdana 1997. Kroz proteklo razdoblje Caritasov je vrtić izrastao u respektabilnu odgojnu ustanovu koja je vrlo cijenjena u gradu Mostaru. Kroz petnaest godina djelovanja u vrtiću "Sv. Josip" predškolski je odgoj steklo preko tisuću djece.

Tijekom 2012. nije bilo nekog posebnog, slavljeničkog obilježavanja petnaestog rođendana i aktivnosti vrtića su se odvijale uobičajenim redoslijedom i ritmom.

Ravnateljstvo vrtića je ipak željelo na neki način obilježiti ovu obljetnicu te je organizirano hodočašće svih djelatnica vrtića u Rim od 1. do 6. kolovoza 2012. U Rimu su djelatnice bile smještene kod sestara ančela, a znamenitosti Rima i 4 rimske bazilike hodočasnice su pohodile uz pratnju don Željka Majića, vicedirektora Hrvatskoga zavoda sv. Jeronim.

U povodu obljetnice vrtića organizirani su također edukacijski seminari za odgojiteljice.

U protekloj 2012. Caritasov vrtić "Sv. Josip" u Mostaru pohađalo je 154 djece o kojima su skrbi- le 10 odgojiteljica, dvije djelatnice kuhinje, spre- mačica te ravnateljica.

Centar za djecu, mlade i obitelj

Od 1998. Caritas posjeduje u Zagrebačkoj br. 8 u Mostaru oko 90 m² korisnog prostora koji se proteklih godina višenamjenski koristio i iznaj- mljivao. Uz pomoć dobročinitelja uspjeli smo tijekom 2012. taj prostor planski renovirati s namjerom da otvorimo centar za djecu, mlade i obitelj po uzoru na slične centre u Hrvatskoj i u drugim zemljama u inozemstvu.

Obitelj jest prva, ali nije jedina i isključiva od- gojna zajednica. Čovjek ima pored obiteljske i Crkvenu i društvenu dimenziju što ga upućuje i usmjerava na sveobuhvatnije djelovanje i po pita- nju odgoja. Roditelji uz svoju otvorenost i spre- mnost na suradnju, sukladno uzrastu djeteta i obi- teljskim te društvenim okolnostima i propisima, povjeravaju svoju djecu odgojiteljima različitih državnih ili privatnih ustanova: jaslice, vrtići, ško- le... Sve su ove odgojne ustanove potrebne i svaka od njih sudjeluje u odgoju djeteta sukladno svojoj nadležnosti i vlastitom programu (usp. FC, 40).

Činjenica je da današnja obitelj u suvremenim društvenim okolnostima, nažalost, *sve manje odgaja*. Ali unatoč tome, obvezu i odgovornost roditelja za odgoj svoje djece nitko im ne može preuzeti. Oni su na prvom mjestu odgovorni, ako njihovo dijete najviše vremena provodi na ulici, pred TV, guglajući internetom ili igrajući do be- svijesti "igrice" ili "vježba svoje reflekse" na flipe- rima. Obveza je svih nas, cijeloga društva zaštititi djecu i mlade od negativnih utjecaja.

S iskrenom željom da pomognemo roditeljima u odgoju, ali prvenstveno da djeci i mladima, kroz nove odgojne metode, približimo i u njho- vu osobnost ugradimo one prave vrijednosti, Ca- ritas je 1. listopada 2012. otvorio *Centar za djecu, mlade i obitelj "SPES"*.

Tijekom protekla tri mjeseca "Spes" je pohađa- lo i u 5 različitih programa sudjelovalo 30 djece. Nakon potpisanog memoranduma s Fakultetom prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti 16 studenata volontira u Centru "Spes" i obavlja praktične studijske vježbe. Osim toga 6 gimnazi- jalaca pomaže također pučkoškolcima u učenju i

izradi domaćih uradaka. Organiziraju se također korisna predavanja za roditelje i tribine za mlade.

Iskreno se nadamo da će sve nade, naše zajed- ničke nade, a to su djeca, mladi, roditelji - obitelj, kroz djelovanje ovog Centra nade, biti opravdane, jer su djeca i mladi i zdrave obitelji, jedina prava nada i zalog budućnosti Crkve i naroda.

Zato što je započeo s radom u godini kada Ca- ritas slavi 30. obljetnicu postojanja i djelovanja "Spes" smo prozvali jednim od naših jubilarnih projekata. Osobito nas veseli što je ovaj Centar za djecu, mlade i obitelj otvoren u "Godini vjere" tijekom koje će pozornost vjerničkoga puka biti usmjerena na *obitelj kao žarište vjere*.

"Spes" je prvi ovakav centar u Mostaru i Her- cegovini. Zapravo je ovo pionirski posao i upra- vo zato što je pionirski, izloženiji je eventualnim pogriješcima i promašajima te kritikama. Ali s nadom u Boga, s molitvom na usnama i uz po- moć stručnog osoblja, koje hvala Bogu imamo, opravdano vjerujemo u uspješno djelovanje Cen- tra "SPES" - "Nade" što bi trebalo polučiti dobre rezultate za sve one kojima je "SPES" namijenjen.

Caritasov centar "Betanija" u Čapljini

Caritas je 15. prosinca 2011. od tvrtke Kon- struktor - Neretva d.o.o. Čapljina kupio građe- vinsku parcelu od 1.100 m² - na kojoj se nalazila nedovršena građevina - s namjerom izgradnje Ca- ritasovog pastoralno-socijalnog centra "Betanija".

Caritas je 18. siječnja 2012. s građevinskom tvrtkom "GP Barbarić" d.o.o. Mostar potpisao ugovor o izgradnji Caritasovog pastoralnog i so- cijalnog centra u Čapljini na lokalitetu Peline.

Uporabna dozvola dobivena je 31. listopada 2012., a njezina pravomoćnost nastupila je 16. studenog.

Biskup Ratko je 9. prosinca 2012. blagoslovio privremeni molitveni prostor čapljinske župe sv. Franje Asiškoga i sve druge odjele Caritasovog centra "Betanija": stan za svećenike, prostorije ra- dionice za osobe s posebnim potrebama "Betle- hem" te odjel u kojem će boraviti i biti njegovane stare i iznemogle osobe zajedno s terminalnim bolesnicima.

U pozdravnom govoru ravnatelj Caritasa je pojasnio zašto smo se opredijelili da ovaj Carita- sov pastoralno-socijalni centar nazovemo "Beta- nija":

Ovo smo zdanje nazvali "Betanija" po seoce- tu Betaniji u blizini Jeruzalema u koje je Isus rado

navraćao, jer je tu živio njegov prijatelj Lazar zajedno sa svojim sestrama Marijom i Martom.

U našu Betaniju u Čapljini na obali sedefasto zelene Neretve Isus neće povremeno navraćati nego će uvijek nazočan biti, u njoj stanovati i to: u tabernakulu molitvenog prostora u sakramentu Presvete Euharistije, u župnom uredu i katehetskim prostorijama po svećenicima poslanim od biskupa - apostola mjesne Crkve da vjernom puku župe sv. Franje Asiškoga u Čapljini navješćuju riječ Božju i dijele sakramente. Bit će Isus prisutan također i kroz djelotvornu ljubav što se iskazuje osobama s posebnim potrebama u radionici "Betlehem".... Isus će biti nazočan među nama i po bolesnicima koji će biti smješteni u hospicijskom odjeljenju "Betanije", gdje će se pružati cjelodnevna primarna medicinska skrb i svaka druga njega starim i nemoćnim osobama i posebice teškim bolesnicima bez obzira na dob, o kojima će s mnogo ljubavi skrbiti odabrano osoblje kako bi posljednje dane svoga ovozemaljskog života proživjeli na čovjeka dostojan način.

Nakon što je zahvalio najprije dobročiniteljima ali i svima drugima koji su na različite načine doprinijeli da Caritasov centar "Betanija" bude izgrađen, ravnatelj je svoje pozdravno slovo završio prošnjom:

Isus je u Betaniji uskrisio Lazara na novi ovozemaljski život. Neka, Gospodine, i mi po "Betaniji" na obali Neretve najprije tvojom sakramentalnom milošću ali također i po djelima ljubavi prema onima koji su najpotrebniji naše pažnje i djelotvorne ljubavi, uvijek iznova uskrišavamo iz svojih svakodnevnih slabosti na novi život koračajući tako stazom života sve do vječnosti kada ćeš otrti svaku suzu s našega oka i kada ćeš nas posjesti za stol vječne gozbe u nebu.

Izgradnjom centra "Betanija" Caritas je s dva značajna projekta - radionica "Betlehem" i hospicij "Betanija" - "izišao" iz Mostara gdje su skoncentrirani svi, odnosno gotovo svi Caritasovi projekti. Izgradnjom "Betanije" Caritas je također na djelotvoran način obilježio 30. obljetnicu svoga postojanja i djelovanja.

Vjera raste po ljubavi

Caritas je 30 godina institucionalnog djelovanja obilježavao i slavio tijekom cijele 2012. godine. Naravno, nije to bilo na bučan i pompozan način, nego smo se međusobno poticali na još zauzetiji karitativni rad koji je s vremena na vri-

jeme bio protkan skromnim isticanjem našeg 30. rođendana.

Na početku korizme ravnateljstvo Caritasa je u povodu 30. obljetnice preporučilo svojim djelatnicima koji si to mogu financijski priuštiti organizirano hodočašće u Svetu zemlju. U tu su svrhu 10 djelatnika-hodočasnika od Caritasa na dar dobili slobodne dane.

Najviše vremena smo utrošili u pripremi monografije o Caritasu u kojoj čitatelja nismo htjeli zamarati dugim tekstovima koji kad su pretrpani mnoštvom podataka i brojeva znaju ponekad biti naporni. Djelovanje Caritasa hercegovačkih biskupija, saželi smo i, namjerno izbjegavajući faktografski stil, obradili tematski one kategorije potrebnika o kojima Caritas u svojim projektima skrbi: *Dijete u središtu; Obitelj - zajednica života i ljubavi; Posljednja je riječ - ljubav; Mrtva je vjera bez djela; Župni Caritas i dragovoljnost; Ususret vječnoj ljubavi*. Potkrjepljujući sve ove teme slikama naša je monografija tako postala više slikopis, nego klasična monografija bremenita tekstem.

U Godini vjere Caritasova monografija je dobila naslov *Vjera raste po ljubavi!* Najvažnije Caritasove aktivnosti potkrijepili smo fotografijama iz svakodnevnog života dodjeljujući im naslove: *Ruka koja pomaže, Osmijeh koji hrabri, Srce koje vidi, Radost u srcu, Ljubav koja potiče, Zajedništvo u Kristu*.

Odlučeno je da centralnu proslavu Caritasove 30. obljetnice realiziramo 12. prosinca 2012. usred tjedna i bijela dana u 12 sati usred Mostara u Hrvatskome domu hercega Stjepana Kosače. Na skromnu akademiju smo u prvom redu željeli pozvati svoje vjerne, dugogodišnje *Prijatelje Caritasa* koji nas redovito pomažu. Naravno, na akademiju smo pozvali također oce biskupe, svećenike te predstavnike civilne vlasti.

Ravnatelj Caritasa je održao pozdravno slovo, biskup Ratko je predstavio novu Caritasovu monografiju, a predsjednik be-ha Biskupske konferencije i Caritasa mons. Franjo Komarica je izrekao čestitku i zahvalu Caritasu hercegovačkih biskupija na uspješnom djelovanju. Svoje čestitke izrekli su također dr. Mladen Bošković, ministar Ministarstva zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ te predstavnica gradonačelnika Mostara gđa. Radmila Komadina. Na akademiji je nastupila klapa "Krš", ali su najveći pljesak za svoje nastupe pobrala djeca iz Caritasova vrtića "Sveti Josip" te djeca s posebnim potrebama iz "Svete Obitelji". U "power point" prezentaciji koja je bila naslovljena kao i naša monografija nazoč-

nima smo predstavili ukratko najvažnije aktivnosti Caritasa.

Na svršetku akademije ravnatelj Caritasa je deseterici dugogodišnjih Caritasovih domaćih dobročinitelja predao skromne darove zahvalnosti: originalne crteže našega korisnika "Nazarećanina" Mirka Žigona.

Nakon akademije svi nazočni Prijatelji Caritasa dobili su na dar Caritasovu monografiju *Vjera raste po ljubavi* i knjigu *Staza u život*. Caritasove radionice za osobe s posebnim potrebama Nazaret, Emanuel i Betlehem izložile su rukotvorine svojih korisnika, djeca iz vrtića "Sveti Josip" napravila su izložbu slika i crteža "Moj grad", a umjetnik Mirko Žigon je bio spreman i raspoložen za crtanje portreta. Svi gosti i Prijatelji Caritasa pozvani su također na skromni domjenak.

Caritasov program za budućnost

Osvrćući se unatrag i prebirući sva previranja i promjene kroz minula tri desetljeća Caritasova djelovanja, valja priznati kako su to bila po mnogočemu teška, ali i lijepa vremena. Unatoč poteškoćama, bez imalo lažne skromnosti, želimo ipak naglasiti kako su doista brojni Caritasovi projekti u kojima smo bili pioniri: prvi poslijeratni dječji vrtić; prva kućna medicinska skrb, njega i pomoć starim i nemoćnim osobama; prva radionica za radno osposobljavanje osoba s posebnim potre-

bama; prva sigurna kuća - prihvatilište za žene i djecu žrtve nasilja; prvi centar za rehabilitaciju sa stacionarnim i edukacijsko rehabilitacijskim odjelom; prvo obiteljsko savjetovalište... Ove godine također dva prvijenca: centar za djecu, mlade i obitelj te hospicij... Možda će neki ove riječi okarakterizirati kao neskromne. Ali naša je prva zadaća i jedini cilj promicati i svjedočiti djelotvornu kršćansku ljubav. Doista, ljubav nas Kristova prožima, nadahnjuje i ohrabruje da odvažno, unatoč poteškoćama i rizicima, započnemo s projektima gdje god "očima srca" prepoznamo potrebu za karitativnim angažmanom.

Neka svemogući Bog, koji je izvor i svrha svake ljubavi, koji se iz ljubavi prema čovjeku nastanio među nama, postao čovjekom, neka nas on ispunja ljubavlju, neka nas vodi stazom života u ljubavi prema njemu i prema svakom čovjeku u potrebi. "Kršćaninov program - program milosrdnog Samarijanca, Isusov program - jest "srce koje vidi", riječi su to svetog oca Benedikta XVI. (*Deus caritas est*, 31). To je misija - poslanje Crkve, poslanje Caritasa i svakog kršćanina u ovome svijetu. Neka Bog Otac Caritas hercegovačkih biskupija u budućim desetljećima i uvijek obdaruje srcem koje vidi gdje je potrebna ljubav i neka uvijek sve svoje djelovanje uskladi s time i na veću slavu Božju, na dobrobit Crkve i svakog čovjeka u potrebi.

Dr. don Ante Komadina
ravnatelj Caritasa

IZVJEŠĆE O RADU CARITASOVA OBITELJSKOG SAVJETOVALIŠTA

Mostar, 15. veljače 2013.

Crkva se danas osjeća potaknutom da uza svoj dosadašnji rad preuzme i nove aktivnosti koje, više nego do sada, u obzir uzimaju psihološke i socijalne potrebe. To se osobito odnosi na podršku pojedincu, ženidbenim parovima, djeci i mladima, te cijeloj obitelji koji imaju poteškoća u psiho-socijalnoj prilagodbi na novonastalu situaciju. Upravo zbog toga Katolička Crkva u BiH razvija obiteljska savjetovališta koja na poseban način nadopunjuju pastoral obitelji i dosadašnji karitativni rad.

Stoga je Biskupska konferencija BiH povjerila zadaću razvoja profesionalnih obiteljskih savjetovališta Biskupijskim caritasima u Sarajevu,

Mostaru i Banjoj Luci. Tako je u siječnju 2006. godine započela edukacija za 11 novih obiteljskih savjetnika.

Projekt izobrazbe za obiteljske savjetnike koncipiran je po uzoru na slična crkvena obiteljska savjetovališta u inozemstvu gdje su takve ustanove aktivno uključene u obiteljski pastoral. Cilj je edukacije bio profesionalno osposobiti stručnjake za obitelj te kvalitetnom izobrazbom postaviti čvrst temelj razvoju crkvenih obiteljskih savjetovališta. Njihova zadaća u budućnosti trebala bi se sastojati u praćenju obiteljske problematike na području pojedine biskupije te na temelju otkrivenih potreba izrađivati i provoditi preventivne

programe kojima bi podržali obitelji za sretan i zdrav život.

Ovaj projekt izobrazbe obiteljskih savjetnika započeo je u siječnju 2006., a završio u prosincu 2007. godine u ukupnu trajanju od 470 sati. Svaka biskupija uključila je u projekt izobrazbe kandidate koji ispunjavaju nužne uvjete, a to znači završen fakultet društvenoga smjera, zainteresiranost za savjetodavni rad te po jednoga svećenika. Za rad u crkvenom obiteljskom savjetovalištu potrebne su najmanje dvije kvalificirane osobe od kojih je jedna svećenik.

Edukacija za obiteljskog savjetnika sastojala se iz tri dijela.

1. **Usvajanje stručne literature** iz područja psihodinamske teorije (svjesni i podsvjesni procesi koji se zbivaju unutar osobe), bihevioralno-kognitivne teorije (ponašajno -spoznajne) i sustavne teorije (proučavanje sustava u koje je osoba uključena - obiteljski, radni, okolinski sustav).

Tematske radionice (krizne intervencije, suicidalnost, PTSP, nasilje u obitelji, kontrola ljutnje i sl.) i vježbe na konkretnim slučajevima (igranje uloga klijenta i savjetnika) rade se usporedo s predavanjima tijekom dvogodišnje edukacije po tri dana mjesečno.

2. Drugi dio edukacije jest **rad na sebi**. Uz psihoterapeuta svaki budući obiteljski savjetnik mora poći od sebe. Upoznati se sa svojom osobnošću, kao i osjetiti kako je to biti u ulozi klijenta. Kako je iznositi nepoznatoj osobi svoje najintimnije osjećaje. Upoznati se sa svojim slabostima i naučiti kako se nositi s njima. Zatim prepoznati vlastite granice. Postoje problemi koji savjetnike previše emocionalno opterećuju pa nisu u stanju objektivno sagledati problem i kvalitetno pomoći. Također, kroz rad na sebi uvidjeti koje su to situacije kada klijentu treba reći da mu ne možemo pomoći i da preporučujemo nekoga drugog.

3. Treći dio edukacije jest **supervizija**. Pod vodstvom iskusnijeg psihoterapeuta iznose se slučajevi na kojima radimo, što je do sada postignuto, dileme kako dalje te osobne dileme. Radi se o tome da se savjetnik može konzultirati s drugom stručnom osobom o problemu na kojem radi i tako ima podršku i pomoć. Također, da bi se riješio efekta posredne traumatizacije. (To je onaj ružni osjećaj nakon razgovora s osobom koja ima izrazito težak problem, a koji se zna zadržati u nama i danima nakon razgovora).

4. Supervizor je obično osoba s dugotrajnim iskustvom i posebno usvojenim vještinama o superviziji u procesu savjetovanja i netko izvan matične ustanove.

Aktivnosti Obiteljskog savjetovališta

Aktivnosti vezane uz rad mostarskog obiteljskog savjetovališta su raznovrsne:

- Rad s klijentima (pojedincima, parovima i obiteljima u savjetovalištu).

- Suradnja sa župama, školama, Centrima za socijalni rad, bolnicama i drugim srodnim institucijama.

- Planiranje i pisanje preventivnih projekata (nastavak djelovanja obiteljskog savjetovališta, promocija usluga obiteljskog savjetovališta po župama, borba protiv trgovine ljudima, edukacija i razvoj župnog caritasa).

- Preventivni rad s mladima (planiranje i provođenje preventivnih programa u Centru za djecu, mlade i obitelj SPES, provođenje preventivnih projekata po župama, organiziranje susreta volontera župnog caritasa, organiziranje tematskih radionica za studente u Emausu).

- Planiranje i provođenje stručnih radionica za caritasove djelatnike (komunikacija, sagorijevanje na poslu, suočavanje sa stresom).

- Sudjelovanje na stručnim seminarima, edukacijama za posebne problematike kao npr. depresija, panični napadi, obiteljske konstelacije i dr., okruglim stolovima i konferencijama.

- Pisanje izvještaja, analiza i praćenje obiteljske problematike.

- Suradnja s medijima (radijske i tv emisije, novinski članci, izrada preventivnog materijala letci, brošure itd.).

Obiteljsko savjetovalište svojim djelovanjem želi dati skromni doprinos, putem stečenih znanja i iskustava, pojedincima, parovima i obiteljima u rastu i sazrijevanju kroz razvojne životne krize.

Poslovi koji se rade u obiteljskom savjetovalištu mogu se staviti u službu pastoralu obitelji. Na način da ga se koristi kao pomoć u radu s ljudima i obiteljima, konzultirati ga u stručnom smislu pri zaručničkim tečajevima, bračnim susretima, stručnim predavanjima i sl. Neke od tema koje su savjetnici posebno obrađivali: gubitak i žalovanje, psihosocijalna problematika, narušeni obiteljski odnosi, PTSP, samohrano roditeljstvo, alkoholi-

zam i druge ovisnosti, problemi u učenju, bračna problematika, narušeni obiteljski odnosi, krizne intervencije u izvanrednim životnim situacijama, nasilje u obitelji, bračni odnosi, duševna bolest u obitelji, adolescentska kriza itd.

Rad obiteljskoga savjetovališta, a ne smo njegovo formalno postojanje, je konkretni pokazatelj skrbi Crkve za obitelj posebice u vremenima ekonomske i političke opstojnosti u BiH gdje se svaki peti brak razvodi.

Crkva mora novom snagom poticati odgovornost liječnika, stručnjaka, bračnih savjetnika, koji mogu djelotvorno pomoći bračnim drugovima... (Familiaris consortio, br. 52).

Obiteljska savjetovališta su konkretan pokazatelj Crkve za obitelj, posebice u kriznim razdobljima pojedinih članova što onda posljedično djeluje ne samo na skladno obiteljsko zajedništvo nego i šire.

Podrži me po svome obećanju i živjet ću; nemoj da se u svojoj nadi postidim! (Ps 119,116).

Teme i statistika obiteljskog savjetovališta

Motivi zbog kojih netko odluči potražiti pomoć savjetnika raznoliki su i kreću se od nejasna osjećaja da nešto "nije u redu" do duboke životne krize uzrokovane bolešću, razvodom, gubitkom posla,

smrću bliske osobe i sl. Manji broj ljudi krene na savjetovanje s željom da nauči nešto o sebi i bolje razumije ono što im se događa. U svakom slučaju, ljudi koji dolaze na savjetovanje različite su dobi, spola i obrazovanja, ono što im je zajedničko jest da su na neki način došli do točke u kojoj ne mogu naprijed sami te im je potrebna pomoć i podrška, a ona koju dobivaju od bliskih ljudi nije im više dovoljna. Često se ljudi grčevito drže određene slike o sebi i ne žele je mijenjati. Suočene s raznim manjim ili većim promjenama u životu, te slike o sebi i drugima vremenom se raspadaju.

Godišnje statističko izvješće iz obiteljskog savjetovališta za 2012.

Statistika obiteljskog savjetovališta u zadnjih šest godina

Godina	Broj osoba	Spol	Broj razgovora
2006.	66	M - 11 Ž - 59	181
2007.	111	M - 35 Ž - 76	290
2008.	139	M - 43 Ž - 96	406
2009.	117	M - 31 Ž - 86	260
2010.	132	M - 46 Ž - 86	389
2011.	114	M - 42 Ž - 72	343
2012.	131	M - 52 Ž - 79	384

Don Tomislav Ljuban, obiteljski savjetnik

IZVJEŠĆE O RADU KATEHETSKOG UREDA

Mostar, 14. siječnja 2013.
Prot. br. 1/2013.

Osoblje i administracija KU: Kao i proteklih godina, administrativni poslovi Katehetskog ureda obavljaju se u tajništvu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru, susreti mostarskih vjeroučitelja u prostorijama Instituta, a godišnji stručni skup i duhovne vježbe vjeroučitelja u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju.

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima. U prošlogodišnjem izvješću donijeli smo podatke o broju osnovnih i srednjih škola, broju učenika koji pohađaju katolički vjeronauk, vje-

ronaučnoj satnici i drugo. U 2012. godini nema većih odstupanja od tih podataka, uz općenitu konstataciju da se stalno smanjuje broj djece u školama. Vjeronaučnu nastavu u školskoj godini 2012./2013. održava 164 vjeroučitelja: 7 dijecezanskih svećenika (2 preko pola norme, drugi od 6 sati do pola norme), 27 svećenika franjevcu (4 oko pune norme, 13 oko pola norme, 10 između 6 sati i pola norme), 26 časnih sestara (2 s pola norme, ostale s punim radnim vremenom) i 104 vjeroučitelja laika, od toga broja 7 vjeroučiteljica nalazi se na porodiljnom dopustu (njih 2 samo

prvo obrazovno razdoblje) i zamjenjuju ih druge vjeroučiteljice. Službu v. d. ravnatelja u Osnovnoj školi na Buni vrši vjeroučitelj prof. Saša Jarmanović, a službu zamjenika ravnatelja vrše vjeroučitelj prof. Mario Šimović u Srednjoj školi u Čapljini i Jozo Martinović u Osnovnoj školi Biogradi (u priloženom popisu navedeni su svi vjeroučitelji i vjeroučiteljice i škole u kojima održavaju nastavu vjeronauka).

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2012. godini:

Organiziranje, provođenje i unaprjeđivanje vjeronauka. KU je pratio, u suradnji sa Višim savjetnikom za vjeronauk u školi, županijskim ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, redovito izvođenje vjeronaučne nastave, pripravnčki staž i stručno usavršavanje vjeroučitelja. Na početku nove školske 2012./2013. godine KU je predložio biskupu Ordinariju podjeljivanje 19 kanonskih mandata, trajnih ili na godinu dana. Kako je u Katehetski ured prispjelo više zamolbi za vjeroučiteljsku službu u školama, osobito u župama i područjima u kojim su uglavnom popunjena vjeroučiteljska mjesta, održana je 28. kolovoza 2012. sjednica *Povjerenstva za mandate*, koje je, prema postojećim kriterijima, razmatralo prispjele zamolbe i Ordinarijatu prosljedili prijedloge za dodjelu mandata. Svi su predloženi vjeroučitelji dobili biskupov mandat. Katehetski je ured također u poslovima praćenja vjeronauka i namještanja vjeroučitelja po školama imao redovite službene kontakte sa županijskim ministrima prosvjete, ravnateljima osnovnih i srednjih škola te Zavodom za školstvo u Mostaru. Ravnatelj KU je od 21. do 27. kolovoza 2012. obišao svih deset dekanata hercegovačkih biskupija, susreo se sa svećenicima, redovnicama i vjeroučiteljima laicima, s njim izmijenio iskustva vjeronaučnoga rada u školi i župi, uredio pitanja rasporeda vjeroučitelja po školama te sve pozvao na suradnju. Posebno je govorio o pastoralnim programima i suradnji u Godini vjere, i pozvao vjeroučitelje da se još više angažiraju u župnoj katehezi i drugim pastoralnim aktivnostima na razini župe, dekanata i biskupije. Pohodio je i neke škole prigodom održavanja proslave Dana škole. U svim tim prigodama razgovarao je s većinom ravnatelja osnovnih i srednjih škola. Neki su ravnatelji, primjerice oni na Širokom Brijegu ili Posušju, istaknuli zauzet, odgovoran i kvalitetan rad vjeroučitelja koji služe

za primjer drugim učiteljima i nastavnicima. Ravnatelj je također morao rješavati i neke poteškoće, osobito oko organiziranja nastave vjeronauka u Zapadno-hercegovačkoj županiji u kojoj učenici prvoga razreda devetogodišnje škole počinju pohađati skraćenu nastavu početkom veljače 2013. godine pa se nekim stalnim vjeroučiteljima pojavio manjak nastavnih sati za punu normu. Ravnatelj KU je kao i proteklih godina, kao član Povjerenstva BK BiH za vjeronauk u školi i stalni član Koordinacije hrvatskih županijskih ministara prosvjete, sudjelovao na mjesečnim sastancima Koordinacije, na kojima su se, uz opća školska i obrazovna pitanja u BiH, uspješno rješavala i tekuća pitanja vjeronauka u školama. Kao član Višega za nastavne planove i programe i udžbeničku politiku, ravnatelj KU u ovom razdoblju radi na priređivanju novoga *Nastavnoga plana i programa za gimnazije na hrvatskome jeziku u BiH*.

Zavod za školstvo i rad Višeg savjetnika za katolički vjeronauk. Službu Višeg savjetnika i stručnog nadzornika kao i do sada vrši mr. don Ivan Perić. Kao predstavnik KU i Viši savjetnik Zavoda za školstvo, don Ivan vrši stručni nadzor nad održavanjem vjeronauka u školama i glavni je ispitivač u četveročlanoj Komisiji za stručne ispite vjeroučitelja. Tijekom 2012. godine imao samo 4 pohoda u osnovne škole u vidu stručnog nadzora, i to u osnovnim školama u Cimu i Rodoču. U Cimu je rješavao neke poteškoće koje su nastale u odnosu vjeroučiteljice i ravnateljice škole, i ne odnose se na kvalitetu njezina rada.

Kroz 2012. godinu stručni ispit su položili: Ivana Vlašić (Sovići), Marija Žulj (Grude), Milijana Barbarić (Klobuk), Ivana Vukoja (Rakitno), Mirjana Ivanković (Čapljina), Blaženka Kelava (Posušje), fra Goran Ćorluka (Posušje), fra Nikola Rosančić (Široki Brijeg), Mario Matoš (Široki Brijeg) i Antonija Jukić (Posušje). S. Branka Perković, koja dovršava pripravnčki staž u Osnovnoj školi Bartola Kašića u Rodoču, stručni će ispit polagati 13. siječnja 2013. Viši savjetnik u svom izvješću Katehetskom uredu navodi da ni kod jednoga kandidata za polaganje stručnoga ispita nije bila upitna prolaznost, a provjerava se znanje o ustavu BiH i školskom zakonodavstvu različitih razina, sve o školi, od njezina osnutka, organizacije, funkcioniranja i pedagoških standarda do mogućeg gašenja. Savjetnik za vrijeme ispita propituje teološko-katehetske i didaktičko-metodičke kompetencije pripravnika. Upozorio

je da u nekim školama postoji problem praćenja pripravnika i odugovlačenja polaganja stručnih ispita vjeroučitelja, što je odgovornost ravnatelja škole, a postoje i poteškoće oko plaćanja komisij-
skih troškova prilikom polaganja ispita.

Stručno usavršavanje vjeroučitelja. U 2012. godini nije bilo posebnoga stručnoga skupa vjeroučitelja na razini biskupije koji se redovito organizira u uskrsnom tjednu. Glavni razlog tomu je što su škole izgubile nekoliko radnih tjedana zbog snježnog nevremena u mjesecu veljači, pa se propuštena nastava morala nadoknaditi tako da su vjeroučitelji morali raditi sve slobodne dane i nije bilo moguće pronaći termin za stručni skup. Zato je Katehetski ured pozvao vjeroučitelje, koji to mogu, da se pridruže svećenicima na Pastoralnom danu koji je održan u Kući susreta "Emaus" u Poto-

cima s temom *Sakrament potvrde u župnoj praksi*.
Sudjelovalo je samo desetak vjeroučitelja.

4. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike održane su u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju od 20. do 22. travnja 2012. Sudjelovalo je 16 vjeroučitelja i vjeroučiteljica. Duhovne je vježbe vodio vlč. don Ivan Štironja s temom *Na putu s uskrsnulim Kristom*. On je, oslanjajući se novozavjetne tekstove, u povezanosti sa svakodnevnim iskustvima vjeroučiteljeva osobnoga i obiteljskoga života te vjerskoga odgojnog rada, sa sudionicima razmatrao teme o Kristu koji je Put, Istina i Život. Troškove duhovnih vježba sada popola snose sudionici i Katehetski ured.

Dr. don Ante Pavlović
ravnatelj Katehetskog ureda

IZVJEŠĆE O RADU TEOLOŠKO-KATEHETSKOG INSTITUTA U AKADEMSKOJ GODINI 2011./2012.

Mostar, 14. siječnja 2013.
Prot. br. 6/2013.

Uprava, tajništvo i profesori. U upravi i tajništvu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (TKIM) nema promjena u odnosu na prošlu godinu. Sveučilišnu nastavu održava 35 što stalnih, gostujućih ili honorarnih profesora i nastavnika koji u skladu s godišnjim studijskim planom i programom predaju pojedine kolegije. Nastavničkom kolegiju pridružili su se početkom akademske 2012./2013. godine mr. sc. Mile Vidić koji je stekao licencijat iz moralne teologije i mr. sc. Davor Berezovski s licencijatom iz dogmatske teologije. Mr. don Mile Vidić preuzeo je nastavu osnovne i posebne moralne teologije te engleskoga jezika, a mr. don Davor Berezovski dogmatske kolegije teološke antropologije i eshatologije. Drugi podatci o radu, programu studija i nastavnom osoblju TKIM- nalaze se na web stranici Instituta: www.tkim-mostar.com

Sporazum o akademskom odnosu s KBF-om i novi Statut Teološko-katehetskog instituta. Tijekom 2012. godine nastavljena je procedura oko izrade i donošenja novoga Statuta i preustroja TKIM-a u povezanosti s Katoličkim bogoslov-

nim fakultetom u Sarajevu (KBF) u skladu s *Naputkom* Kongregacije za katolički odgoj (2008.). Vijeće TKIM-a usvojilo je na redovitoj sjednici održanoj 11. listopada 2012. prijedlog *Sporazuma o akademskom odnosu i suradnji između Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu i Teološko-katehetskog instituta u Mostaru*, kao i prijedlog novoga *Statuta TKIM-a*, i te je dokumente, prema propisanoj proceduri, prosljedilo na usvajanje Fakultetskom vijeću KBF-a u Sarajevu. *Povjerenstvo za uređenje odnosa između KBF-a i TKIM-a*, koje je osnovano na zamolbu Biskupske konferencije BiH pri Fakultetskom vijeću KBF-a, usuglasilo je prijedlog *Sporazuma*. Fakultetsko vijeće KBF-a razmatralo i usvojilo prijedlog *Sporazuma* na redovitoj sjednici održanoj u Sarajevu 3. prosinca 2012. Na sjednici je razmatran i prijedlog novoga *Statuta TKIM-a* u kojega su unesene odredbe iz *Sporazuma*, pa je u tijeku i proces njegova usvajanja. Nakon toga slijedi daljnji proces konačna odobrenja *Sporazuma* i *Statuta TKIM-a* i njegovo upućivanje Kongregaciji za katolički odgoj na odobrenje, uz druge dokumente koje traži *Napu-*

tak Kongregacije. Usvojeni su također, u skladu s statutarnim odredbama KBF-a i TKIM-a, predlošci diplome prvostupnika (bakalaureata) nakon prvog trogodišnjega preddiplomskog ciklusa studija i diplome magistra (master) religijske pedagogije i katehetike nakon završena dvogodišnjega diplomskog ciklusa studija.

Studenti. U akademskoj godini 2011./2012. na Institutu je u oba ciklusa studija upisano 67 studenata: 55 redovitih studenata, 3 studenata su ponavljala godinu, jedan student je pohađao dopunski studij, i bilo je 9 apsolvenata koji su završavali magistarski ciklus studija. Trogodišnji ciklus studija s diplomom prvostupnika (bakalaureata) religijske pedagogije i katehetike do 1. listopada 2012. završilo je 9 studenata koji su potom nastavili dvogodišnji magistarski ciklus: Danijela Ostojić, Matija Begić, Marina Čubela, Katarina Kikić, Dijana Čosić, Tatjana Penava, Marina Probadalo, Donald Elez i Mateo Perić.

Proslava 25. obljetnice Teološko-katehetskog instituta i promocija diplomiranih vjerroučitelja. Na spomendan sv. Alberta Velikoga, zaštitnika TKIM-a, 15. studenoga 2012. obilježena je 25. obljetnica njegova osnutka i djelovanja (1987.-2012.). Zahvalno euharistijsko slavlje, uz koncelebraciju biskupa domaćina mons. dr. **Ratka Perića** i pomoćnog banjolučkog biskupa dr. **Marka Semrena**, te 28 svećenika profesora i drugih svećenika, uz sudionništvo 67 studenata Instituta i 23 studenata koji su primili diplome te preko 300 uzvanika, predvodio je uzoriti kardinal **Vinko Puljić**, vrhbosanski nadbiskup i Veliki kancelar Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu (KBF) kojemu je TKIM pridružen.

Na svečanoj akademiji, uz biskupe i profesore, bili su nazočni brojni uzvanici iz crkvenog, akademskog, kulturnog i društveno-političkog života Mostara i Hercegovine: generalni vikar mons. **Srećko Majić**, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije dr. fra **Ivan Sesar**, dekan KBF-a prof. dr. **Pavo Jurišić**, nacionalni ravnatelj Papinskih Misijskih Djela u BiH vlč. **Ivan Štironja**, provincijalna poglavarica sestra franjevačka s. **Franka Bagarić**, vicerector Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa vlč. **Stipe Gale**, rektor Sveučilišta u Mostaru prof. dr. **Vlado Majstorović**, predsjednik vlade Hercegovačko-neretvanske županije **Denis Lasić**, ministrica znanosti i obrazovanja u vladi Zapadno-hercegovačke županije prof. **Hele-**

na Lončar, gradonačelnik Mostara **Ljubo Bešlić**, generalni konzul Republike Hrvatske u Mostaru **Velimir Plješa**, predsjednik podružnice HKD Napredak u Mostaru prof. dr. **Miroslav Palameta** te drugi predstavnici crkvenih, obrazovnih i kulturnih ustanova grada i županije.

Tom prigodom održano je niz pozdravnih govora i kratko predavanje u kojima je osvijetljena uloga i djelovanje TKIM-a u ozračju povijesnih, društvenih i crkvenih okolnosti u kojima je on osnovan i vršio svoju crkvenu zadaću. Tako je kardinal **Vinko Puljić** posebno izdvojio doprinos Instituta za teološku i duhovnu formaciju vjernika laika u našoj Crkvi i društvu, ali i njegovu znanstveno-teološku zadaću povezivanja znanosti i vjere te pastoralnu zadaću evangeliziranja evangelizatora. Mons. dr. **Ratko Perić** zahvalio je u ime osnivača svima koju su sudjelovali u osnutku, djelovanju i napretku Instituta i pozvao studente u Godini vjere na temeljit studij Svetoga pisma i teologije na temelju crkvenih dokumenata i Katekizma Katoličke Crkve. Dekan KBF-a u Sarajevu prof. dr. **Pavo Jurišić** naglasio je da je Institut "odrastao u svakom pogledu", upozorio na neke poteškoće i pozvao na daljnji zauzet rad kako da ova visokoškolska ustanova u cijelosti odgovorila potrebama naše Crkve i društva. Rektor Sveučilišta u Mostaru prof. dr. **Vlado Majstorović** čestitao na obljetnici TKIM-a i zaželio, uz dosadašnju suradnju, još konkretnije oblike buduće suradnje. Prigodno predavanje s naslovom *Povijesni pregled djelovanja Teološko-katehetskog instituta u Mostaru*, održao je dr. **Ante Komadina** koji je biskupu Pavlu Žaniću 1986. izložio ideju pokretanju Teološkog instituta, svjedočeći posebno o komunističkoj zabrani njegova rada odmah nakon osnutka 1987. A predstojnik Instituta prof. dr. **Anti Pavlović** zahvalio je svima koji su svojom molitvom i materijalnom potporom pomagali ovu ustanovu, osobito profesorima, koji su kroz 25. godina svojim odgovornim i gotovo besplatnim radom te kvalitetnom sveučilišnom nastavom dali nemjerljiv prilog obrazovnom i odgojnom radu TKIM-a.

Na svečanoj akademiji promovirano je 19 studenata s diplomom sveučilišnih prvostupnika religijske pedagogije i katehetike koji su tu diplomu stekli akademske godine 2010./2011. i 2011./2012.: Danijela Bašić, Matija Begić, Dijana Čosić, Marina Čubela, Jelena Galić, Matea Glibić, Ana Ivanković, Katarina Kikić, Matea Knežević, Kristina Lugonja, s. Alena Muchova, Dani-

jela Ostojić, Mateo Perić, Vedran Perić, Kristina Petric, Marija Serdarušić, Donald Elez, Marija Dragun i Petra Sekelez. Diplomu magistra religijske pedagogije i katehetike dobili su Jozefina Baković, Klaudija Maj Jozić, Slađana Perić Teisler i Kristina Soldo.

Na kraju akademskog čina biskup dr. Ratko Perić podijelio je zahvalnice za teološki doprinos i nastavni rad profesorima Instituta dr. **Želimiru Puljiću**, bivšem profesoru i sadašnjem zadarskom nadbiskupu, dr. **Mati Zovkiću**, dr. **Anti Brajku**, dr. **Miji Bosankiću**, dr. **Vjeki Boži Jaraku**, mr. **Boži Odošiću** i dr. **Stanku Lasiću**. Zahvalnice su dodijeljene i ustanovama koje su materijalno pomagali rad Instituta: biskupija Linz iz Austrije, Vlada Hercegovačko-neretvanske županije, Sveučilište u Mostaru i katedralna župa u Mostaru. Svečanu akademiju prigodnim pjevanjem uljepšali su Mješoviti zbor studenata TKIM-a pod vodstvom prof. don Nike Luburića i *Koralisti* Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa iz Sarajeva pod ravnanjem prof. Marka Stanušića. Šira i kraća izvješća o proslavi obljetnice Instituta s popratnim fotografijama objavili su: Martina Arapović, 25. obljetnica Teološko-katehetskog instituta u Mostaru, Crkva na kamenu, 12/2012., od str. 21-23 (reportaža); Katolički tjednik, br. 27. od 25. 11. 2012., str. 5; Glas koncila, br. 48. od 2. 12. 2012., str. 27.; web portali pogled.ba i bljesak.info te *Dnevni list* od 16. 11. 2012.

Aktivnosti TKIM-a i profesora. Održane su tri sjednice Vijeća TKIM-a na kojima je posebno raspravljano i konačno 11. studenoga 2012. usvojeno dva dokumenta: prijedlog *Sporazuma o akademskom odnosu i suradnji između Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu i Teološko-katehetskog instituta u Mostaru* i prijedlog novoga *Statuta TKIM-a*. Dokumenti su proslijeđeni Fakultetskom vijeću KBF-a na usvajanje i daljnju proceduru. Na sjednicama je također razmatran i usvojen godišnji program studija i izvođenje nastave, donesen je radni kalendar, rješavane su studentske zamolbe i problematika polaganje ispita i dr. Predstojnik je zastupao TKIM na raznim službenim susretima, znanstvenim skupovima i svečanostima koje su organizirale crkvene, obrazovne i kulturne ustanove u gradu, županijama, BiH i RH. Sveučilište u Mostaru uobičajeno je u svom godišnjem "Redu predavanja" objavilo Program TKIM-a.

Tijekom 2012. godine neki su profesori sudjevali na domaćim i međunarodnim znanstvenim

skupovima i simpozijima, pastoralnim susretima, seminarima i katehetskim školama. Nove knjige objavili su:

RATKO PERIĆ, *Jobovi bolovi i Božji blagoslovi*. Duhovne vježbe, Crkva na kamenu, Mostar, 2012.; ANTE KOMADINA, *Staza u život*, Caritas biskupija Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan, Mostar, 2012., MILENKO KREŠIĆ, *Don Vidoje Maslač i trebinjsko-mrkanska biskupija (1795.-1862.)*, Humski zbornik, IVX, Trebinje, 2012. TOMO KNEŽEVIĆ, *Čajdraš u mom srcu*, Župa Srca Isusova Čajdraš, Zenica - Čajdraš, 2012.; ISTI (pripremio), *Direktorij za euharistijska slavlja i liturgiju časova za godinu 2012.-2013.* (za Vrhbosansku nadbiskupiju, Banjolučku i Kotorsku biskupiju te Vojni ordinarijat u BiH). Znanstvene i stručne članke objavili su:

RATKO PERIĆ, "Međugorske stranputice", *Službeni vjesnik* (SV), 1/2012., str. 97-102; "Sakrament potvrde u crkvenom nauku. Dogmatski i odgojni pristup", SV, 2/2012., str. 143-148; "Dr. don Vjeko Božo Jarak", SV, 2/2012., str. 232-240; "U povodu 100. obljetnice izbora provincijala Alojzija Stjepana Mišića za biskupa u Mostaru" (priredio), SV, 3/2012., str. 296-300.

TOMO VUKŠIĆ, "Mjesto brodoloma svetoga Pavla (Dj 27,27; 18,1): Malta, Kefalonija ili Mljet, *Vrhbosnensia*, 16(2012)2, str. 327-343;

ANTE PAVLOVIĆ, "Katolički vjeronauk i odgoj za demokraciju u pluralnoj i demokratskoj školi", *Katehetski glasnik*, Zagreb, 10(2012)1, str. 115-128.; "Hod u vjeri kroz godinu vjere. Prilozi za kateheze u župnoj zajednici", u: ŽELJKO MAJIĆ (priredio), *Obitelj - žarište vjere. Vodič kroz Godinu vjere*, Crkva na kamenu, Mostar, 2012., str. 131-184.

MARIO BERNADIĆ, "Ekleziološki i teološki aspekti pisma o uspostavi Papinskog vijeća za promicanje nove evangelizacije - 'UBICUMQUE ET SEMPER'", *Vrhbosnensia*, Sarajevo, 16(2012)1, str. 113 - 124.

IVICA MUSIĆ, "Egzistencijali u Andrićevoj Proketoj avliji", *Hum, časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. 8, Mostar, svibnja 2012., str. 288-302.

IVICA MUSIĆ - MATE BUNTIĆ, "Istinsko i lažno prosvjetiteljstvo", u: *Zbornik radova sa znanstvenog skupa "Mate Zoričić i prosvjetiteljstvo u redovničkim zajednicama tijekom 18. st."*, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2012., str. 219-230.

MLADEN ŠUTALO, "Prilozi za susrete mladih", u: ŽELJKO MAJIĆ (priredio), *Obitelj - žarište vjere*.

Vodič kroz Godinu vjere, Crkva na kamenu, Mostar, 2012., str. 187-199.

ANTE KOMADINA I DR., "Ljubav raste po ljubavi", u: ŽELJKO MAJIĆ (priredio), *Obitelj - žarište vjere. Vodič kroz Godinu vjere*, Crkva na kamenu, Mostar, 2012., str. 203-208.

MARKO ŠUTALO, "Prema novom pastoralno-katehetskom modelu pripreme za sakrament potvrde", SV, 2/2012., str. 154-157.

NIKO LUBURIĆ, "Povijest orgulja", *Povezanost*, Studenci, prosinac 2012., str. 81-84; "Prva tiškana pjesmarica u Hercegovini", *Sveta Cecilija*, 1-2/2012., str. 53-54; "Duhovne popijevke korizmenoga vremena iz Hercegovine", *Sveta Cecilija*, 1-2/2012., str. 40-41. i 3-4/2012., str. 42-43.

Neki su također profesori objavljivali kraće članke, priloge i recenzije u raznim stručnim časopisima, te biskupijskim i župnim listovima.

Pastoralni dan za svećenike. U Kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara održan je 11. travnja 2012. peti po redu Pastoralni dan svećenika u dušobrižništvu na području mostarsko-duvanjske i trebinjsko-mrkanske biskupije. Uz biskupa dr. Ratka Perića na susretu je bilo 123 sudionika, od toga 110 dijecezanskih svećenika i svećenika franjevac, tri časne sestre i 10 vjeroučitelja laika. Tema Pastoralnog dana, koju su predložili članovi Prezbiterskog vijeća, bila je *Sakrament potvrde u župnoj praksi*.

Prvo predavanje održao je biskup dr. Ratko Perić s naslovom *Sakrament potvrde u crkvenom nauku*. On je izložio biblijski korijene, temelje i nadahnuća sakramenta krštenja i sakramenta potvrde govoreći o njima kao o "dva činom zasebna i odijeljena sakramenta koja se dijele u istom

obredu". Obrazložio je također teološki i vjersko-odgojni pristup sakramentu potvrde u tradiciji Istočne i Zapadne Crkve, protumačio njegov otajstveni i sakramentalni biljeg, obredne znakove i način podjeljivanja vjernicima, od apostolskih vremena do sadašnje krizmaničke prakse. Drugo predavanje s naslovom *Pastoralno-katehetska iskustva pripreme i podjeljivanja sakramenta potvrde u hercegovačkim župama* izložio je fra **Gabrijel Mioč**. Polazeći od neposredne pastoralne prakse i vlastitog iskustva katehiziranja krizmanika, i na temelju okružnica i smjernica Biskupskog ordinarijata u Mostaru, prikazao je kako se u zadnjih pedesetak godina dob primanja sakramenta potvrde u hercegovačkim biskupijama pomicala od sedme godine života nadalje, odnosno od četvrtoga, petoga i šestoga razreda '70-ih godina prošloga stoljeća do osmoga razreda osnovne škole te prvoga i drugoga razreda srednje škole od 1998. godine. Obrazložio je da je glavni razlog te prakse što temeljitija priprema mladeži za sakrament potvrde i njihov odgoj za kršćansko svjedočenje i življenje vjere. Dr. don **Marko Šutalo**, obrazložio je teološko i pastoralno-katehetsko polazište "nove evangelizacije" i sudionicima predstavio trogodišnji programa pripreme za sakrament svete potvrde (pripravnik, kandidat, potvrđenik). U programu su razrađene katehetske teme u svjetlu sedam darova Duha Svetoga, traži se uključivanje roditelja i kumova, župnih kateheta, suradnika i animatora u cijeli projekt. Predavanja i nacrt katehetskog programa s Pastoralnog dana objavljeni su u: SV, 2/2012., str. 142-157.

Dr. don Ante Pavlović, predstojnik Instituta

IZVJEŠĆE O BOLNIČKOJ KAPELANIJI

Mostar, 10. siječnja 2013.

Posao bolničkog svećenika odvija se u mostarskim bolnicama koje su smještene na nekoliko lokacija. Iako je na Bijelom Brijegu 2009. godine otvorena suvremena Sveučilišna klinička bolnica sa 8 katova ipak je još bolnica ostalo na prijašnjim mjestima i u starim zgradama. U bivšoj Kirurgiji u gradu sada se nalaze ovi odjeli: Zarazno, Kožno i prizemlje je 2012. Preuređeno za Fizijatriju a stara Fizijatrija je u zgradi gdje je i bila dosada. U nekadašnjem Dispanzeru nalazi se Psihijatrija

gdje su bolesnici raspoređeni na 4 kata prema vrstama oboljenja. Na Bijelom Brijegu uz Sveučilišnu kliničku bolnicu nalazi se još bolnica za Interne bolesti, Pedijatrija i nova bolnica Onkologije koja je otvorena sredinom 2012. godine. Onkologiju nisam uvrstio u stalni raspored posjeta nego je posjećujem kad u njoj ima bolesnika.

Moj rad se sastojao uglavnom od obilaska bolesnika u bolnici. Na odjeljenja gdje su lakši bolesnici odlazio sam jedanput tjedno a tamo gdje su

teži bolesnici dva puta a u intenzivne njege tri puta tjedno i po pozivu bolesnika ili njihove rodbine. Prilikom pohoda ponudim im svete sakramente ili se zajedno pomolimo u sobama ili ih barem pozdravim i upoznam ih sa djelatnošću bolničkog svećenika. U bolnicu u Južnom logoru odlazim samo po pozivu jer tamo bude vrlo malo katolika.

U 2012. godini povećao se broj primatelja bolesničkog pomazanja. Čini mi se da je razlog povećanja veći broj bolesnika jer rodbina smješta u bolnice i bolesnike i svoje stare osobe koje su na smrtni nadajući se da će im bolnica produžiti život.

Broj ispovijedi i pričesti u 2012. bio je 885, a još 515 osoba se pričestilo u bolnici i bolničkoj kapelici.

Bolesničko pomazanje primilo je 1229 bolesnika (2011. godine bilo je 1208 bolesnika) i ako su mogli ispovjedili su se i pričestili.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam 12 djece (troje više nego prošle godine).

Broj posjetitelja svetih misa u kapelici nedjeljom je prilično dobar. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25 mjesta). Radnim danom je kako kada. Posjetitelji svetih misa u kapeli uglavnom su radno osoblje bolnice: čistačice, spremalice, medicinske sestre, pokoji liječnik(ca) i ponešto bolesnika. Ovom prilikom zahvaljujem se sestrama franjevkama (s. Mili) i milosrdnicama (s. Arkandeli) one su svake nedjelje i svetkovine naizmjenično dolazile i vodile liturgijsko pjevanje u kapelici.

Raspored posjeta bolnica za 2012. ostao je isti kao i prošle godine jer vidim da je bolje raspored ne mijenjati pa bolesnici lakše upamte kojim danom u koju bolnicu dolazi svećenik.

U bolnici dnevno provodim 3-5 sati zavisi od toga koju bolnicu obilazim. Mobitel je uvijek uz me, osim kad sam na svetoj misi, tako da me bolesnici ili njihova rodbina mogu pozvati za hitne slučajeve u svako doba dana i noći.

Ovo je dobro imati u vidu za sve one koji budu trebali bolničkog svećenika. U mostarskim bolnicama nalazi uvijek oko 700-800 bolesnika od toga je oko 80% katolika pa nije moguće na svaki poziv doći odmah, pogotovo ako je u jednom danu više poziva u različite bolnice.

Ako netko od rodbine želi svome bolesniku u bolnici pozvati svećenika, najprije pogledajte u bolesnikovu ladicu, u ormariću pored kreveta, ima li potvrdu jeli svećenik već bio jer svakom bolesniku kojem podijelim bolesničko pomazanje ostavim u ladici potvrdu o tome.

Ako me netko zove u vrijeme kad sam ja u bolnici, može se dogoditi da se ne javim na telefon, to je vjerojatno poziv u vrijeme dok ja nekoga ispovijedam, pa zato nazovite kroz nekoliko minuta opet, jer ja ne prekidam ispovijed radi telefona.

Ako ste u bolnici a ne znate broj svećenikova telefona, pogledajte onda na oglasnu ploču na ulaznom hodniku SKB ili pred kapelicom (kapelica je na katu -1 u novoj bolnici) ili slobodno zamolite bilo koju sestru na odjeljenju one će vam u tome pomoći jer sam na svakome odjeljenju ostavio broj svećenikova telefona.

Kad zovete svećenika bitno je navesti ove podatke: **ime i prezime bolesnika, bolnicu, odjeljenje bolnice, kat i broj sobe** a ne liječnika kod koga se liječi jer u bolnici ima nekoliko stotina liječnika a više je njih s istim prezimenom.

Rodbina je dužna da se brine ne samo za tjelesno zdravlje svojih bolesnika nego i za njihovo duševno spasenje. Medicinske sestre ako im ne reknete neće same pozvati svećenika za vaše bolesnike jer one ne znaju je li vaš bolesnik katolik, nevjernik ili pripadnik neke sekte.

Ovo je web stranica bolničkog kapelana u Mostaru **www.bolnickikapelan-mostar.webs.com** i na njoj se može pročitati raspored posjeta bolnicama ili neke druge obavijesti.

Neki mi svećenici govore da ne vodim brige o liječnicima i sestrama nego samo o bolesnicima. Naime ne organiziram nikakva stručna vjerska predavanja, seminare, sastanke za njih. Ja jedva stignem obaviti i ovo što sam naveo da radim. Na ovo radno mjesto ubuduće trebalo bi postaviti svećenika s nekom stručnijom naobrazbom i mlađih godina jer gotovo cijelo radno vrijeme provodi se stojeći i hodajući.

U ovoj godini neke osobe dale su neke darove za bolesnike koje izložim u kapelici da ih bolesnici mogu uzeti ili ih podijelim bolesnicima po sobama. To su: Crkva na kamenu od svakog broja više primjeraka lista Crkva na kamenu. Sestre milosrdnice i franjevke darovale su nekoliko paketića krunica i raznih svetih sličica. Sestre milosrdnice i anđele prale su i peglale misnu robu i opremu za oltar. Franjevačka galerija sa Širokog Brijega darovala je zidne kalendare. Župnik svetog Ivana u Mostaru darovao je sve hostije a Caritas misno vino. Neke medicinske sestre su povremeno donosile cvijeće i vaze u kapelicu da okite oltar. Hvala svim darovateljima.

Don Radoslav Zovko, bolnički svećenik

IZVJEŠĆE O RADU U CRKVI NA KAMENU

Mostar, 3. siječnja 2013.
Prot. br. 1/2013.

Kao i proteklih godina, *Crkva na kamenu* u 2012. godini izišla je 11 puta, na 44 stranice. Dvo-broj je bio za kolovoz - rujan. U prošloj godini u biblioteci Crkve na kamenu tiskali smo 5 knjiga:

ILIJA DRMIĆ, *Vinička baščina*;

RATKO PERIĆ, *Jobovi bolovi i Božji blagoslovi*;

STIPE JURIČ, *Božja riječ uporište i životna snaga*;

ŽELJKO MAJIĆ (prir.), *Obitelj - žarište vjere*;

IVICA ŠARAC, *Kultura selektivnoga sjećanja*.

Do sada je Crkva na kamenu tiskala 128 knjiga. Tijekom protekle godine, kako se već ustalilo, pripremili smo za tisak i tri broja biskupijskoga *Službenoga vjesnika*, kao i godišnjak *Stolačko kulturno proljeće*. Uz ovo, za tisak smo priredili i zbornik radova s naslovom *Mnogolikost vjere*, kojeg je izdao Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu.

U Crkvi na kamenu djeluje troje djelatnika: glavni urednik, tajnica koja radi i prijelom lista i knjiga, te lektorica. Suradnički kadar popunjavamo prema mogućnostima i potrebama. Nastojimo s vremena na vrijeme *Crkvu na kamenu* obogatiti kojim novim suradničkim imenom, što smo učinili i ove godine.

I prošle godine naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu, gdje prodamo pokoju knjigu, ali više tamo idemo radi pretplate.

Srdačno vas pozdravljamo, želeći vam obilje Božjeg blagoslova u 2013. godini.

Dr. don Božo Goluža
glavni urednik

OBLJETNICE

TRIDESET GODINA CARITASOVA DJELOVANJA U HERCEGOVINI

Mostar, 12. prosinca 2013. - U prigodi 30. obljetnice crkveno-organiziranoga karitativnog djelovanja u Hercegovini, Caritas Biskupijâ Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan u simboličan dan i sat, 12. 12. 2012. u 12 sati, upriličio je svečanu akademiju u Hrvatskom domu Herceg Stjepan Kosača. U akademiji su nastupili štíćenici i polaznici karitativnih ustanova iz Mostara: djeca iz vrtića "Sveti Josip", štíćenici iz centra za osobe s posebnim potrebama "Sveta Obitelj" te klapa *Krš* iz Mostara. U galerijskom prostoru Hrvatskoga doma mogla se razgledati i izložba pokušaja i radova: djece iz vrtića i štíćenika centara Sveta Obitelj, Nazaret, Emanuel i Betlehem, ali i pomoći rad Caritasu kupnjom njihovih uradaka. Točke je programa najavljivao Ante Bender, voditelj Caritasova centra za osobe s posebnim potrebama "Betlehem" u Čapljini, a djelatnice i djelatnici pokazali se izvrsnim domaćinima tako da se svatko od nazočnih osjećao ugodno među svojim i barem na kratko požalio što nije aktivan član ove crkvene ustanove i obitelji koju Bog na poseban način voli i blagoslivlje.

U pozdravnom je govoru don Ante Komadina, ravnatelj Caritasu slavljenika, pozdravio sve goste i djelatnike, a osobito one koji su srcu najbliži, štíćenike-korisnike Caritasovih ustanova, radi kojih Caritas postoji i djeluje. Među gostima na poseban je način pozdravio predsjednika BK BiH i predsjednika Caritasu BK BiH, banjalučkoga biskupa msgr. Franju Komaricu, mostarskoga biskupa i predsjednika Caritasu Biskupijâ Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan, msgr. Ratka Perića, ravnatelje Caritasu iz drugih biskupija Vrhbanske crkvene pokrajine kao i ravnatelja Caritasu BiH, predstavnike i predstavnice redovničkih za-

jednica, civilnih vlasti, diplomatskih, kulturnih i znanstvenih institucija u Mostaru i Hercegovini te dobrotvore i volontere bez čije pomoći i zauzimanja rad bi Caritasu bio vrlo otežan. U govoru ravnatelj don Ante spomenuo je utemeljitelja Caritasu, pokojnoga biskupa Pavla Žanića, te svoje predšasnika: don Krešu Puljića, pok. don Andriju Iličića, don Dragu Bevandu, don Božu Goluzu i don Antu Luburića. Iskrenu zahvalnost izrekao je svim dobročiniteljima i volonterima u domovini i inozemstvu. Jer njihova velikodušnost, nadahnuta vjerom i prožeta ljubavlju, omogućila je da budu ostvarena brojna djela konkretne, djelotvorne milosrdnosti prema ljudima u fizičkoj nevolji i duševnoj potrebi. Nekima od njih uručene su i simbolične zahvalnice, izvorna djela umjetnika i štíćenika centra za osobe s posebnim potrebama "Nazaret", Mirka Žigona.

Pozdrav i čestitku ravnatelju, kao i svim djelatnicima i korisnicima Caritasovih ustanova, uputili su nazočni biskupi Ratko i Franjo. U ime Vlade Hercegovačko-neretvanske županije i Ministarstva zdravstva, rada i socijalne skrbi govorio je ministar Mladen Bošković, a u ime poglavarstva grada Mostara gradonačelnikova savjetnica Radmila Komadina. Za ovu prigodu, 30. obljetnicu institucionalnoga djelovanja Biskupijskog Caritasu Mostar uprava je Caritasu tiskala monografiju pod naslovom: *Vjera raste po ljubavi*. Monografija, bogata riječju i slikom na 135 stranica, kao i dokumentarni film koji je prikazan na akademiji, svojevrstan su mozaik koji orisava najkarakterističnije i najupečatljivije crte karitativnoga djelovanja u proteklih 30 godina. Monografiju su uz ravnatelja don Antu uredili djelatnici: Radoslav Dodig, Mirjana Vlaho i Dijana Zelenika.

GOVOR DON ANTE KOMADINE, RAVNATELJA CARITASA:

Vjera raste po ljubavi

Preuzvišeni oci biskupi!
Cijenjeni i dragi prijatelji Caritasa!
Poštovani i dragi djelatnici i volonteri Caritasa!
I vi, našim srcima najbliži i najdraži korisnici Caritasa!

Naslov ove akademije u povodu 30. obljetnice postojanja i djelovanja Caritasa Biskupijâ Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan jest *Vjera raste po ljubavi*. To je naslov i tek otisnute Caritasove monografije.

Nemoguće je u ovakvu govoru sažeti sve ono što je naš Caritas u proteklih 30 godina doživljavao i ostvarivao. Želio bih da sve ono što danas ovdje bude rečeno, što čujemo i vidimo, bude također kratak osvrt na naše dosadašnje djelovanje, ali istodobno i provjera, odnosno preispitivanje: Je li Caritas Mostar kroz minula desetljeća ostvario svoje temeljno poslanje promicanja i provođenja djelotvorne kršćanske ljubavi prema osobama ne samo u materijalnoj nego i u svakoj drugoj potrebi? Prezentacija koju smo za večeras pripremili sadrži samo dio karitativnih aktivnosti, ali se i kroz taj djelomični prikaz nazrijevaju najvažnije crte lica Caritasa hercegovačkih biskupija.

Misao vodilja našega obljetničkog slavlja jest u tome da vjera raste po djelotvornoj ljubavi. U enciklici *Bog je ljubav* Sveti Otac Benedikt XVI. naglašava kako ljubav raste po ljubavi. Svaki je kršćanin od Boga pozvan da na konkretan i djelotvoran način očituje svoju ljubav prema svakomu čovjeku u materijalnoj i duhovnoj potrebi. Ali Bog je onaj koji nas obdaruje milošću i osposobljava nas za nesebičnu ljubav. Njegova je dobrohotnost u nama i "htjeti i djelovati" (Fil 2,13). Zato svakomu djelu ljubavi prethodi vjernički susret s Bogom, osobni čin vjere. Tek nakon toga počinjemo gledati ljude Kristovim očima i iz njegove perspektive. Tada počinjemo shvaćati dubinu i širinu Isusovih riječi: Tko primi ovoga malenoga, čovjeka u potrebi i nevolji, mene prima. Tako, naime, Kristov prijatelj postaje i moj prijatelj. Kristova ispružena ruka prema malenima i nevoljnima, sve više, i to iz dana u dan, postaje i naš, moj i tvoj konkretan čin ljubavi. Djelotvorna ljubav prema drugima istodobno nas osposobljava, otvara nam oči da uvidimo koliko Bog čini za nas i koliko nas ljubi. Eto, to je djelotvorna ljubav, koja se množi dijeleći, a raste razdajući se... I upravo po toj djelotvornoj ljubavi raste i naša vjera.

Radosni smo što se proslava 30. obljetnice Biskupijskoga Caritasa odvija u Godini vjere. Sve tri bogooblične krjeposti vjera, ufanje i ljubav imaju svoje izvorište u Bogu. One su poseban Božji milosni dar u ovoj suznoj dolini prognanih sinova Evinih na povratku prema Bogu. Apostol Pavao posvjedoči: *Sada ostaje vjera, ufanje i ljubav - to troje - ali je najveća među njima ljubav* (1 Kor 13,13).

Brojni su Caritasovi projekti u kojima smo bili tek pioniri: prvi poslijeratni dječji vrtić, kućna medicinska skrb, njega i pomoć starim i nemoćnim osobama, radionica za radno osposobljavanje osoba s posebnim potrebama, sigurna kuća - prihvatilište za žene i djecu žrtve nasilja, centar za rehabilitaciju sa stacionarnim i edukacijsko rehabilitacijskim odjelom, prvo obiteljsko savjetovalište... Možda će netko ove riječi okarakterizirati kao neskromne, iako to ne želimo. Naša je prva zadaća i jedini cilj promicati i svjedočiti djelotvornu kršćansku ljubav. Doista, ljubav nas Kristova prožima, nadahnjuje i ohrabruje da, unatoč svakovrsnim rizicima, odvažno započinjemo s projektima gdje god "očima srca" prepoznamo potrebu za karitativnim angažmanom.

Želeći biti što konkretniji i djelotvorniji, ovu smo Jubilarnu godinu okrunili s dva nova projekta, dvije nove ustanove, a to su: "Spes" - Nada, centar za djecu, mlade i obitelj u Mostaru te hospicij u novosagrađenom zdanju "Betanija" u Čapljini. Obje ove ustanove, zahvaljujući Providnosti Božjoj, prve su ove vrste na području hercegovačkih biskupija.

Djelovanje Caritasa Mostar bit će predstavljeno kroz slikopis što ćemo ga vidjeti, ali s naglaskom na ono što djelotvorna ljubav u čovjeku pobuđuje: da pomaže, ohrabruje, raduje se, djeluje, proživljava međusobno zajedništvo u Kristu...

Danas želimo, dakle, najprije zahvaliti dragomu Bogu, izvoru svake ljubavi, što nam je omogućio da budemo njegovo oruđe, navjestitelji i poslužnici ljubavi prema bližnjemu kroz minulih trideset ljeta.

Zahvalnost izričemo svim našim dobročiniteljima u inozemstvu koji su nas na različite načine pomagali i još uvijek pomažu ne samo financijski nego i svojim iskustvom u karitativnom radu. Međutim, njihova je pomoć na izmaku, jer oni očeku-

ju da naše društvene strukture preuzmu inicijativu i da nas u budućim desetljećima podupiru.

Iskreno smo zahvalni vama, "domaćima u vjeri" (Gal 6,10), plemenitim dobročiniteljima, poštovani i dragi prijatelji Caritas! Vi iz godine u godinu postajete naš sve čvršći oslonac. Neka vas Gospodin bogato nagradi za vašu dobrotu i velikodušnost! Neka vama osobno i vašim najmilijima udijeli svoj blagoslov uspjeh i zdravlja u životu i radu.

Svoj petorici svojih predšasnika želim također bratski zahvaliti za njihov trud i nesebičan rad u Caritasu: don Kreši Puljiću - prvi mandat, zatim don Boži Goluži, don Dragi Bevandi, pok. don Andriji Iličiću, don Anti Luburiću te don Krešimiru Puljiću - drugi mandat. Svatko je od njih dio sebe ugradio u temelje, zidove i krovove Caritasova doma.

Svoju duboku zahvalnost dugujem svim Caritasovim djelatnicama i djelatnicima. Njihova predanost i požrtvornost od neprocjenjive je vrijednosti, a zajedništvo koje živimo ne prepoznaje se samo u svakodnevnom profesionalnom radu, nego i u izgradnji autentična profila karitativnog djelatnika: i to u zajedničkoj edukaciji i kulturnoj aktivnosti, u duhovnim vježbama, misnim slavlja i molitvama te u zajedničkom druženju.

Obraćam se svim nesebičnim Caritasovim dragovoljnim suradnicima - volonterima, koji daruju svoje dragocjeno vrijeme i pomažu nam u pružanju manje zahtjevnih usluga našim korisni-

cima. Od srca hvala i neka vam, dragi volonteri, ne "dodija" (2 Sol 3,13) činiti dobro!

Biskupijski bi se Caritas brzo pretvorio u "hladno" administrativno tijelo kada bi zanemario svoju povezanost sa župama i svećenicima, odnosno sa župnim Caritasima. Prve informacije o potrebnicima primamo upravo od župnika i djelatnika župnoga Caritas, a potom preko njih nastojimo prosljediti pomoć. Zato želimo danas posebice zahvaliti župnicima, kapelanima i svim njihovim pomagačima na suradnji i na promicanju karitativnog djelovanja.

Poštovani i dragi prijatelji Caritas, i svi drugi sudionici ovoga Jubilarnog slavlja, neka Božji Sin, koji je izvor i konačan cilj svake autentične ljubavi, koji se po Očevu planu iz ljubavi prema čovjeku utjelovio i nastanio među nama, neka on naša srca ispuni svojim duhom ljubavi, neka nas vodi stazom života u ljubavi prema Bogu i prema svakom čovjeku u potrebi. "Kršćaninov program - program milosrdnog Samarijanca, Isusov program - jest "srce koje vidi", riječi su to Svetog Oca Benedikta XVI. (*Deus caritas est*, 31). To je misija - poslanje Crkve, poslanje Caritas, i svakoga kršćanina u ovome svijetu. Neka Bog, Otac milosrđa, Caritas hercegovačkih biskupija u budućim desetljećima uvijek obdaruje srcem koje vidi gdje je potrebna ljubav i neka uvijek sve naše djelovanje usklađuje na hvalu Slave svoje milosti (Ef 1,6), na diku svoje svete Crkve i na dobrobit svakoga čovjeka u potrebi.

POZDRAV I ČESTITKA BISKUPA FRANJE KOMARICE, PREDSJEDNIKA CARITASA BK BiH

Neka živi i cvjeta ovo Caritasovo stablo!

Dragi brate u biskupskoj službi Ratko, dragi direktore Caritas jubilarca don Ante, cijenjeni djelatnici i suradnici Caritas, poštovani uzvanici, braćo i sestre.

Zahvalan sam dobrom Bogu i iskreno radostan što sudjelujem danas na ovom jedinstvenom događaju u našoj domovinskoj Crkvi - obilježavanju 30 obljetnice od utemeljenja najstarije crkvene pastoralno-karitativne ustanove u jednoj od mjesnih Crkava naše zemlje - Caritas mostarsko-duvanjske i trebinjsko-mrkanske biskupije.

A vjerujem da ste i vi jednako radosni i Bogu zahvalni zbog mnogobrojnih darova njegove očinske ljubavi, koji su došli do izražaja neu-

mornim i nesebičnim djelovanjem i zalaganjem bezbrojnih ljudskih plemenitih srdaca. Ta srca su otkucavala jednakim ritmom djelotvorne ljudske i osobito kršćanske ljubavi u službi brata, čovjeka i njegovim duhovnim i tjelesnim potrebama.

U dramatičnom odrastanju i stasanju ovog dragocenog plodnog stabla u vrtu ove dvije blagoslovljene hercegovačke mjesne Crkve bilo je ne mali barijera i poteškoća. Osobno znadem dobro barem za jednu. Prije ravnih 25 godina, odmah po mome povratku sa Sinode biskupa u Rimu, došli su mi službeni predstavnici tadašnje državne uprave i odlučno mi dali do znanja, da neće dozvoliti ništa od onoga, što se u Rimu zaključio-

lo s obzirom na karitativno i odgojno djelovanje Crkve. Izrijekom su spomenuli neke karitativne akcije i projekte u Mostaru i Neumu te u Banjoj Luci, gdje je naš biskupijski Caritas tek bio započeo svoje djelovanje.

I ti ljudi i njihova jednostrana ideologija su u međuvremenu sišli s političke i društvene scene u našoj zemlji.

Krist, glava Crkve, omogućio je u međuvremenu, svojim živim udovima u našoj domovinskoj Crkvi, da pokažu na djelu kakvo bogatstvo čovjekoljublja nose u svojim srcima, koje On sam napunja uvijek iznova novom energijom ljubavi i dobrote. On sam se, osobito u bezbrojnim žrtvama nedavnog rata i poraća našao u koži izmrcvarenog, obespravljenog, zapostavljenog, prezrenog i beznadnog nevoljnika na putovima između ovdašnjih hercegovački "Jeruzalema i Jerihona". Opet je kao i prije dvije tisuće godina doživio da ga kao takvoga, nađe "Milosrdni Samaritanac" u osobama ne samo kompetentni, savjesni i požrtvovnih djelatnika unutar ovdašnjeg biskupijskog Caritasa, nego i u bezbrojnim osobama dobrovoljnih suradnika u ovdašnjim župnim zajednicama, ali i izvan njih.

Na tim istim putovima i danas kreću mnogi naši suvremenici, koji i ne htijući upadaju u šake ili mreže današnjih siledžija, bezočnika i egoi-

sta. Uvijek iznova čuje se njihov žalobni vapaj za pomoću, za utjehom, za podizanjem na noge, za ljudskom i kršćanskom blizinom. Biblijski Milosrdni Samaritanac je bio tuđinac, čak pripadnik neprijateljskog naroda. Caritas, ne samo kao organizirano djelovanje naše Crkve bilo na župnom, biskupijskom ili na nivou države, nego i kao temeljna nezaobilazna zadaća svakog kršćanina u njegovom svakodnevnom nasljedovanju Krista utjelovljenoga Boga, ima divnu mogućnost ali i nezaobilaznu zadaću da dragocjeno doprinosi istinskom i veoma potrebnom ozdravljenju kako mnogih pojedinaca tako i čitavog našeg društva.

Dok od svega srca čestitam ovaj 30 godišnji jubilej domaćeg Caritasa mome dragom bratu u biskupskoj službi biskupu Ratku, kao predsjedniku ovog Caritasa - Jubilarca, zatim neumornom direktoru Caritasa profesoru dr. don Anti Komadini i svim djelatnicima i podupirateljima ovog Caritasa, molim dobrog Boga da idućih - ne samo novih 30 godina - vodi, ravna i čini što plodnijim ovo divno dragocjeno stablo djelotvorne kršćanske ljubavi u blagoslovljenom vrtu hercegovačkih biskupija.

Neka živi, cvjeta i donosi obilne plodove ovdašnje Caritasovo stablo nakalamljeno na neuništivim korijenima utjelovljene Božanske Ljubavi!

OSVRT BISKUPA RATKA, PREDSEDNIKA BISKUPIJSKOG CARITASA

"Ljubav sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada i sve podnosi"

Pred sobom imamo bijelu monografiju "Vjera raste po ljubavi", koja se preksinoć pojavila u povodu 30. obljetnice Biskupijskoga caritasa u Mostaru u nakladi od 1.000 primjeraka istoga Caritasa, s uredništvom Ante i Raše, Mirjane i Dijane, s 15 članaka i sa 150 fotografija Arhiva, Damira, Korneliusza, Željka i Mate, sve troškom Caritasa Gornje Austrije. Svega 135 stranica, i to do 70. stranice, gdje su poredani tekstovi, u dnu su označene i stranice, a do 135. stranice, gdje je većinom slikopis, ne bijaše mjesta za oznake stranica zbog višebrojnih slika. Ako otvorite stranice 92-93, kojih nema, naći ćete "Hvalospjev ljubavi" sv. Pavla iz Prve Korinćanima. Na lijevoj stranici ima pet puta riječ "sve", odnosno: sve, sva, sve, svu, sav, i to: Kad bih **sve** jezike ljudske govorio,

i znao **sva** otajstva, i **sve** spoznanje, i imao **svu** vjeru, i razdao **sav** svoj imutak,

a ljubavi ne bih imao, sve bi to bio praporac što ječi i cimbal što zveči.

A na drugoj strani, onoj 93., četiri puta riječ "sve": Ljubav **sve** pokriva, **sve** vjeruje, **svemu** se nada, **sve** podnosi (1 Kor 13,7). Mi ćemo o ovome drugome "svemu":

1 - Ljubav "sve pokriva" - Ljubav pokriva sve pogrješke i zloće drugih kao što netko sam pokriva i sve svoje, ne da ih sakrije, nego da ih popravi, očisti, suzbije, da se čovjek njima ne hvali i još više ne kviri. Koje čeljade iznosi loše kućne obiteljske stvari na seoskim sijelima ili u gradskim klubovima? - Brat o sestri ili sestra o bratu, pa tako ni muž o ženi ili žena o mužu ne će javno

izvikivati privatne opačine i izvraćenosti, poput Noina prokletoga najmlađeg sina Hama (Post 9,25), nego će ih popravljati u četiri oka, tražiti lijeka i zavoja da zamota bolne rane. Lako je biti mahalaš, a još lakše mahaluša! Budi karitasovac, karitasovka koji sve pokriva, tj. sve popravlja, sve pomiruje, sve liječi - gdje je mržnja nosi ljubav; gdje je svađa nosi mir; gdje je glad nosi kruha; gdje je golotinja nosi haljine; gdje je led, nosi pokrivač. Doista ljubav ima toliko pokrivača kojima se sve može pokriti. Ljubav Biskupijskoga caritativa već 30 godina nastoji sve pokrivati što je nedodjeveno i golo, što je gladno i hladno, što može evanđeoski pokriti.

2 - Ljubav "sve vjeruje" - Koliko puta jedni drugima kažemo: Ne vjeruj nikomu, pa ni svomu ćaći. Svatko će te prevariti i prevesti žedna preko vode, vidiš li kakav je svijet. Pavao apostol misli na dvije stvari kada kaže da ljubav sve vjeruje.

Prvo, u odnosu na Boga: Onaj tko Boga ljubi, taj sve vjeruje Bogu. Vjeruje svim njegovim riječima i obećanjima, svakoj njegovoj zapovijedi. Bog nikada ne će prevariti, a ni prevaren biti. Ne znamo mi kako će to biti u drugom životu, ali znamo i vjerujemo da Otac naš na nebesima ima toliko božanskih kombinacija, izbora i domišljaja; takvih planova, darova i izraza očinske ljubavi, da mi nikada ni snu ne možemo sanjati, ni u mašti maštati, ni u glavi ni u srcu doživljavati što je Bog pripremio onima koji u njega vjeruju i koji njega ljube (usp. 1 Kor 1,9).

Drugo, vjera u odnosu na ljude. Tko ljubi, sve vjeruje s obzirom na dobro drugih! Vjeruje u dobre namjere drugih, u mogućnosti, u sposobnosti drugih. Ovdje se vjera ne poistovjećuje s "naivnošću", s bezazlenim golubom bez mudrosti zmije koja čuva glavu (usp. Mt 10,16), nego s čvrstim uvjerenjem da svaki čovjek ima dozu dobrote, samo je treba otpretati, aktivirati, pokazati. Koliko nekim kćerima treba dokazivati da ih njihove majke vole, sestrama da ih njihove poglavarice vole, svećenicima da ih njihovi biskupi i provincijali vole. Ne samo da ne vjeruju, nego ih oštro kritiziraju; da nije možda pitanje u njima, a ne u roditeljima i poglavarima? Ne vjeruju možda baš zato što nedostaje ljubavi. Ljubav sve vjeruje pa i to da roditelji vole svoje kćeri i sinove, ali ne tako da im sve dopuštaju i da na Božje zapovijedi udaraju! Možda će se kćeri posavjestiti tek kada same postanu majke i rode nove kćeri. Vidjet će kako "kasno pale", i koliko im treba vremena i hoda da dođu do pameti, životne pameti.

3 - Ljubav "svemu se nada" - Zrelost ljubavi očituje se u tome što se netko doista konkretno nada: uzda se u svoje mogućnosti, u plemenitosti drugih, ufa se u svemogućega Boga. Mi toliko puta u životu ne uspijevamo samo zato što nam nedostaje nade. Nada se svemu - dobru. Založi život svoj u - nadu. Od nade se živi. U nadi smo otkupljeni. Nadati se protiv nade. Eto to je ljubav. Pogledaj na stranici 90. - sestra drži maloga bracu koji ne može sjediti, nego samo ležati, i koji ne može očima gledati, nego se samo poluzatvorenih očiju smijati ali punim ustima i punim obrazima, jer se raduje životu. Duh je koji oživljuje, a tijelo ne koristi ništa: ni oči, ni uši, ni noge, ni ruke (Iv 6,63). Taj mali traži dnevno 24-sata samilosno Smiljino srce. Bože, što će biti od ovoga djeteta Aldina, i brata mu Eldina, od ovoga Slavka i Ivana, od ove Zorane? Kakve se nade u njih polažu. Eto tolike nade kolika je ljubav. A pogotovo što će biti od ovih odgajanika i šticećenika u vječnome životu za koji su rođeni i određeni?

4 - Ljubav "sve podnosi" - Ljubav sve trpi: i sebe sa svojim podrumom pogriješaka i kutijom vrlina, i podnosi druge s njihovim tjelesnim tegobama i duševnim tjeskobama. Ljubav podnosi život, makar bio sama praznina. Ljubav podnosi neuspjeh, slomove, smrt! Ljubav je jača od smrti, zato "sve podnosi".

Dvije su mi fotografije u monografiji osobito upale u oči: jedna na stranici 68., a druga na str. 109. Ova na stranici 68. na licu nema nijednoga milimetra gdje nema vijuge i brazde. I oči se gase: "*Gasnu ti oči, nabire lice, / Protkiva snijegom svaka se vlas, / Grče se kosti baš nemilice, / Gube se sile, mijenja se glas*", upravo onako kako pjeva vlč. Spiridion Petranović. A ova slika na str. 109. nema na licu nijednoga milimetra da ima nabora i bore. Ova 80-godišnja baka na 68. stranici bila je nekada na 109. stranici, a ove će tri djevojčice sa 109. stranice prijeći na 68. stranicu: sahne trava, vene cvijet; sahne trava vene cvijet, riječ je Božja preko proroka Izaije (40,7 i 8): "*Ah nema, nema na zemlji raja! / Ona je tuge i nevolje dol; / U Bogu tek je život bez kraja... / ... Vjekuje radost... umire bol!*" Samo ljubav Božja ostaje, jer ljubav nikada ne prestaje: sve će ostalo uminuti i umuknuti: i vjera i nada, i Europska Unija, i Sjedinjene Američke Države i Ujedinjene Nacije, samo će ostati Caritas! Sve će biti vrjednovano po ključu ljubavi, po sudu ljubavi, po mjeri ljubavi, po nakani ljubavi. Jesi li nešto učinilo ili učinila s ljubavlju prema čovjeku i prema Bogu? Dokažeš se da jesi!

- Pripada ti vječna sreća. Jesi li radio ili radila bez ljubavi? Dokaže se da jesi. - Pripada ti vječna neljubav, tj. nesreća.

Danas obilježujemo 30 godina sustavna, statutarna i institucionalizirana djelovanja Caritasa na razini hercegovačkih biskupija. Bog udijelio blagoslov svima koji su u tome Caritasu ili orga-

niziranoj Ljubavi sudjelovali: mišlju i riječju, darom i radom, davanjem i primanjem, pisanjem i čitanjem, suosjećanjem i radovanjem. Neka nam svima ljubav raste po vjeri a vjera po ljubavi te da nam bude vječna nagrada da, iziživši iz ovoga stanja zrcala i zagonetke, Boga gledamo licem u lice u vjekovječne vjekove.

PROPOVIJED NUNCIJA PEZZUTA U MOSTARSKOJ KATEDRALI NA SVETKOVINU SV. JOSIPA

Na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, 19. ožujka apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Luigi Pezzuto po prvi put je slavio Misu u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru u zajedništvu s biskupima Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine uoči njihova 57. redovnog zasjedanja. Propovijed nuncija Pezzuta prenosimo u cijelosti.

Draga braćo i sestre!

Iz malobrojnih elemenata, o kojima nam pripovijeda evanđelje o životu sv. Josipa, vidimo da se radi o osobi koja je vrlo bogata vrjednotama. Radi se o tolikim aspektima koji mogu nadahnuti naš kršćanski život; dimenziji rada i aspektu rada u životu sv. Josipa, raspoloživosti i spremnosti sv. Josipa da uvijek izvrši volju Božju. Mogli bismo razmišljati i o tolikim drugim aspektima.

Ali, danas se želim zaustaviti na jednom aspektu koji je Sveti Otac Franjo koji je, kao što znate službeno započeo svoju službu biskupa Rima i svoju službu pastira Opće Crkve. Danas sam pozorno slušao njegovu homiliju. Govoreći o sv. Josipu, Papa je želio posebice naglasiti globalno stanovište sv. Josipa utoliko ukoliko je čuvar, čuvar Svete Obitelji, čuvar Sina Božjega, i mi razumijemo danas, također, zaštitnik i čuvar cijele Crkve.

Ovo - biti čuvar - sa strane sv. Josipa uključuje njegovu otvorenost prema realnosti. Josip nije bio zatvorena duša koja se koncentrira samo na sebe. Ne samo da je bio otvoren prema Bogu Ocu i za nakanu koju je Otac želio ostvariti u Kristu, nego je bio otvoren također prema braći u osobi Marije i Isusa. Ova Josipova pozornost prema osobama koje su njemu bile najbliže, govori nam također o velikoj pozornosti koju je Josip imao prema svakom ljudskom biću, ali također prema kozmosu i prema svakom stvorenju.

Dakle, također i mi, u svjetlu ove dimenzije čuvara sv. Josipa, trebamo znati biti čuvari, čuvari svoje braće, čuvari posebice onih koji imaju veće potrebe, koji su siromašni, jednom riječju - znati izići iz sebe samih da bi se uvažavalo također potrebe i probleme drugih. Ne postojim samo ja osobno koji imam potrebe sa strane braće, nego

radi se i o braći koji također trebaju mene. Kad izgubimo ovaj stav pozornosti prema braći i njihovim potrebama, postajemo kao Kajin. Sjećate se Knjige Postanka: "Zar sam ja čuvar brata svoga?" (Post 4,9). Nakon grijeha Kajin se zatvara u sebe samoga i gubi osjećaj i dimenziju drugoga. To je ono što mi kao učenici Kristovi i kao nasljedovatelji sv. Josipa trebamo izbjeći. Ne smijemo se pretvoriti u tako brojne Kajine nego trebamo biti braća koji osjećamo stalno potrebe drugih; osobe koje osjećaju potrebu približiti se drugima.

Osim ovoga stava otvorenosti prema drugima, biti čuvari kao sv. Josip znači također biti čuvari stvorenja. Sva stvorenja izišla su iz Božje ruke i povjerena su našoj pameti, povjerena su našem radu kako bismo mogli upotpuniti, dovesti od savršenstva djelo stvaranja koje je započeo Bog. Moramo biti vrlo pozorni da poštujemo stvorenje. Sigurno, nadahnjujući se na sv. Josipu, možemo također razumjeti vrijednost materijalnih stvari, onu vrijednost materijalnih stvari koju treba razumjeti u svjetlu Božjem, materijalnih realnosti koje dolaze od Boga i koje su instrumenti da bismo se mi mogli vratiti Bogu. Ova stvorenja, koja su nam povjerena, koja je Bog smjestio u naše ruke, jednog dana mi trebamo vratiti Bogu ali uzrasla, zrela i usavršena, a ne razorena našim egoizmima i našim interesima.

S ovom nakanom - da budemo čuvari braće i čuvari stvaranja koja nam je Bog povjerio - mi danas tražimo od Boga Oca, po zagovoru sv. Josipa i cijele Svete Obitelji, da mognemo zaista ostvariti u punini svoje ljudsko i kršćansko zvanje osoba koje je projektirao i ostvario Bog kao one koje su otvorene ljubavi; osoba koje znaju dati ispravnu vrijednost i koje znaju usavršavati stvorenja. Neka tako bude!

BISKUPOVE HOMILIJE, GOVORI, PORUKE

BOŽIĆNA PORUKA

Mostar, 20. prosinca 2012. - biskup Ratko primio je predstavnike sredstava javnoga priopćavanja i preko njih uputio vjernicima Božićnu poruku i svim ljudima dobre volje zaželio blagoslovljenu Novu 2013. godinu.

Vjerenje - Marija iz Nazareta i Josip podrijetlom iz Betlehema, stanovnik Nazareta, jednoga su se dana zaručili pred dvojicom svjedoka. Josip je ponio najvrjedniji dar i u trenutku zaruka rekao Mariji: "Ti si po ovom zalogu moja zaručnica". Marija nije ništa odgovorila nego je zahvalno primila dar u znak pristanka na zaruke. Vrijeme je zaručništva trajalo obično oko godinu dana. Zaruke su imale iste pravne učinke kao ženidba osim zajedničkoga života. Da se razvrgnu, trebalo je povesti pravni postupak razvoda. Mariju su mogli zvati zaručnicom ili ženom Josipovom, a njega zaručnikom ili mužem Marijinim, kako ih Evanđelja naizmjenice i oslovljavaju. Kroz to vrijeme zaruka Marija je stanovala kod svojih, a Josip kod svojih, oboje svjesno da je dobrotu Božja nad onima što se njega boje.

Utjelovljenje - Nedugo nakon toga anđeo se Gabriel pojavi u kući Marijinoj i prenese joj Božju poruku i zaruku: Marijo, začet ćeš i roditi sina. On će se zvati Sin Svevišnjega! Marija, sva u strahu, upita: "Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?" (Lk 1,34). Ovo "muža ne poznajem" - *ándra ou ginósco* - u grčkom je trajni prezent koji se odnosi i na futur - ne poznajem muža i ne ću ga poznavati, kao kada hrvatski kažeš: Ja ne pijem, ne pušim, ne psujem, tj. ni sada i nikada - tako je i Marija, po nadahnuću Božjem, odgovorila da ne pozna i ne će poznavati muža, iako se s njime zaručila; iz čega se zaključuje da je kod zaruka posvetila Bogu svoje djevičanstvo. Anđeo joj odgovori: "Duh Sveti sići će na te i sila će te Svevišnjega osjeniti. Zato će to čedo i biti sveto, Sin Božji" (Lk 1,35), koji je uzeo ljudsko tijelo iz Djevice Marije, jedinstven i veličanstven misterij u svoj ljudskoj povijesti.

Služenje - U tom je razgovoru anđeo otkrio Mariji tajnu Ivanova začeca: "A evo tvoje rođakinje Elizabete: i ona, u starosti svojoj, začela sina... ovo joj je već šesti mjesec" (Lk 1,35-36). Marija, kao službenica Božja, potaknuta željom da posluži Elizabeti u njezinoj trudnoći i porođaju, sigurno sa znanjem Josipovim pohiti iz Nazareta u Ain Karim, 150 km. Elizabeta po Duhu Božjem prepoznaje Mariju kao Majku Gospodnju i naziva je ne samo blagoslovljenom među ženama, a blagoslovljenim plod utrobe njezine, nego i blaženom što je po anđelu odmah Bogu predano povjerovala.

Povjerenje u Boga - Marija, Josipova zaručnica, vrativši se iz Ain Karima, gdje je provela oko tri mjeseca kod Elizabete, koja je rodila Ivana, nije više mogla kriti da je i sama u drugom stanju, a vjerila se s Josipom prije nekoliko mjeseci. O anđelovu posjetu i poruci i o najuzvišenijem otajstvu Utjelovljenja Sina Božjega, osjenjenjem Duha Svetoga, nikomu nije riječi rekla. Uzdala se u Boga da će on to najbolje izvesti.

Dvoumljenje - Po Marijinu povratku u Nazaret, Josip, primijetivši da mu je zaručnica u drugom stanju, zapade u tešku krizu. Ne mogaše sebi doći da se dogodio taj nenadani čin i da je ona, njegova zakonita zaručnica i s djevičanstvom Bogu posvećenim, ostala potajice noseća prije nego što će se uopće sastati i početi živjeti pod istim krovom. Smišljaše bi li je tužio sudu ili bi je potajice otpustio. I dok je on to snovao, ukaže mu se u snu anđeo Gospodnji i reče mu da se ne boji uzeti Mariju, svoju zaručnicu: "Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga. Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus, jer će on spasiti narod

svoj od grijeha njegovih" (Mt 1,20-21). Josip je s Božjom pomoći pobijedio sumnje, povjerovao Bogu, uzeo je Mariju, prihvatio je njezino dijete, stavio se na put Božji.

Rođenje - Riješila se jedna životna poteškoća, eto odmah druge: puče glas iz Rima od cara Augusta da se učini popis svega svijeta i da svatko pođe na popis u svoj kraj: Josip u Betlehem! S njim će i Marija u visokoj trudnoći. U Betlehemu tada, kao i sada, samo čvrsta valuta otvara zaključana vrata. Josip nema ni valute ni kuće. I onda radost i drama: "I dok su bili ondje, navršilo joj se vrijeme da rodi. I porodi sina svoga, prvorođenca, povi ga i položi u jaslje, jer za njih ne bijaše mjesta u svratištu" (Lk 2,6).

Marija iz nepoznata Nazareta išla je u Ain Karim i vratila se praznih ruku. Josip je od drvodjelske zarade mogao Isusu napraviti kolijevku, ali kako će je nositi u Betlehem, 140 km od Nazareta. Vidjeli smo kako se snašao u Betlehemu - u štali! Najsiriromašniji među najsiriromašnjima. Cijelo je društvo šaka jada. Galileja je pod domaćim kraljem, Judeja pod protektoratom rimskoga cara. Vojske, carine, porezi, popisi, putarine, nekretnine, mita, korupcije... Pravde ni za lijeka, a pravoga mira još manje. Ipak dvoje Nazarećana bijaše najradosnije u duši dolaskom trećega člana unatoč svoj neimaštini.

Kako je u gradu Mostaru? Jedino mjesto u protektoratu gdje nije proveden "popis", odnosno lokalni izbori prošloga listopada. Još uvijek nema datuma kada će se održati ti izbori, niti se zna po kojim će se pravilima provesti; samo se zna: ako se ne poštuje istina, ne će biti ni pravde, a ako se ne poštuje pravda, ne će biti ni mira; živjet će se i dalje na lažima, s nepravdama, u nemirima. Gradskomu vijeću istekao mandat, novoga nema. Nema proračuna za 2013., niti se zna kada će biti donesen. Preko 700 bolesnika liječi si u nekoliko gradskih bolnica. U Mostaru 28.296 zaposlenih, a 15.411 nezaposlenih, od toga dobar dio već deve-

tu godinu na burzi rada; a ne računajući, naravno, starije osobe, djecu i učenike.

Inače u svim općinama na području hercegovačkih biskupija: nezaposlenih 39.945; a zaposlenih 61.271, još poraznija slika nego u samome gradu.

Čini se da najbolje rade kladionice - gdje god se nešto zatvori, kao da se kladionica otvori. Kažu da ih ima u Mostaru i okolici malo manje od dvjesto. Ljudi ulažu sigurni novac u nesigurni slučaj. I lakovjerno se nadaju sreći i blagostanju. I tako se cijele obitelji dodatno ugrožavaju.

Katolička Crkva upozorava da Isus svojim rođenjem nije mijenjao društvenih i političkih sustava; s političarima se susretao samo kada su ga priveli na suđenje!

Nije rješavao liste u uredima za zapošljavanje, nego je dokazao da se istinom može postići pravda, a pravdom trajan mir u duši i u društvu; siromaštvom se može postići pravo bogatstvo, a vjerom u Boga i ljudskim radom suze se pretvaraju u radost.

Nije došao da nas izbavi od križa nego samo prihvaćanjem križa; da se vjera kuša u vatri nevolje, a ljubav u odnosu na bližnjega svoga; da je trajna radost u mirnoj duši, a sreća u nesebičnosti srca i dlana.

Isus se rodio da nam kaže kako je duh onaj koji život daje, kako se isplati vjerovati i moliti, trpjeti i boriti; da nije sav život u 70-ak godina, nego postoji život vječni kojega treba biti dostojni; dokazao je da mu je već samo rođenje prigoda da se oda slava Bogu na visini, a da ljudi - miljenici Božji - zadobiju duševni mir na zemlji. Rodio se da spasi "narod svoj od grijeha njegovih" (Mt 1,21).

Ne okrećimo Božića po svojoj pameti i volji, nego svoju volju i pamet podložimo pravilima Božića. Onima koji ga primiše kako on hoće dade moć da postanu djeca Božja.

Na dobro vam došao Božić - Sveto Porođenje Isusovo!

I svima bila sretna Nova 2013. godina!

PROPOVIJED NA BOŽIĆNOJ POLNOČKI U KATEDRALI U MOSTARU

VRHUNSKA OBJAVA - DIJETE U JASLAMA

U svojoj neizmjerljivoj Mudrosti i Providnosti Bog je, od samoga čina stvaranja, pružao čovjeku dokaze svoje dobrohotnosti da mu pomogne u izgradnji njegove ljudskosti na ovome svijetu i da ga spasi za vječnost. Ali čovjek se, počevši od prvih ljudi, često otimao, također na različite načine: nije htio uvijek ni vjerovati kako mu Bog zapovijeda ni djelovati kako mu je objavljivan program Božje volje. Ljudi su tijekom vremena stali misliti i vladati se kako je vjera u Boga poniženje, a podvrgavanje slobode i pameti Svemogućemu ugrožavanje ljudskoga dostojanstva. Nažalost, od praoca Adama i pramajke Eve, koji su nasjeli na vražju zamku: "vi ćete biti kao bogovi" (Post 3,5), čovjek je sebi umišljao, pa i govorio, čak i pisao: ako postoji Bog, zašto to nisam ja? I onda su se redali brojni pokušaji da se ljudi svojim moćima i htijenjem oslobode Boga i sebe postave kao božanstvo. A Bog je na takve težnje odgovarao svojim mjerama. Prisjetimo se nekoliko biblijskih primjera. Neki se mogu povezati i s današnjim stanjem.

1. - Nad potopnim vodama. Biblija opisuje kako je Adam s Evom imao, osim Kaina i Abela, također i druge djece, među njima i sina Šeta. I onda se nakon Šeta navodi osam naraštaja. Budući da se čovječanstvo već u osmom naraštaju toliko iskvarilo da nije bilo nijednoga kutka u čovjekovu razumu i srcu a da nije bilo pokvareno i neobrativo, Bog odluči sve "izbrisati s lica zemlje" (Post 6,7). Noa jedini nađe milost u očima Gospodnjim, jer je bio "pravedan i neporočan u svom vremenu" i zato što je Božjim putem "hodio" (6,9). Samo se dakle Bogu smilio Noa i njegova obitelj, žena i tri mu sina s njihovim suprugama. Kada je Noa napravio lađu po Božjem nacrtu i kada je ušao u nju sa svime što mu je Bog naredio, rastvoriše se nebesa i udariše kiše kroz četrdeset dana i četrdeset noći.

- Noa sa svojima u lađi nad vodama potopnim plovio, a sve se okolno čovječanstvo u strahovitim poplavama topilo. Nou je spasila korablja ili lađa vjere, koju je sagradio na čuđenje i ruganje ostaloga svijeta. Onda je Bog sklopio savez s Noom. I odlučio da ne će više potopima rješavati odgoj cjelokupna čovječanstva.

2. - Nad babilonskom kulom. Nije prošlo puno vremena, a ni pisanja Bibliji, tek smo u 11. poglavlju knjige *Postanka*, ljudi su se do te mjere uzoholili da su htjeli doprijeti do neba: "Hajde da sebi podignemo grad i toranj s vrhom do neba! Pribavimo sebi ime, da se ne raspršimo po svoj zemlji!" (11,4). Zašto toranj do neba? Jedan od razloga mogao bi biti i to što su željeli da ih novi potop ne mogne ugroziti. Oni će se oteti Božjoj snazi i sami se pokušati popeti do neba. Njima nije spasenje Bog, nego će se oni sami svojim sposobnostima izvući iz ove suzne doline. Ne samo izbaviti od potopa, nego se približiti Svevišnjemu da se njemu izjednače. Možemo se čuditi što je tadašnjim ljudima palo na pamet da pođu u nebeske visine s pomoću nebodera. Ali bezbožna i ohola ljudska glava uvjeren je da može što god hoće. Dosta je htjeti da se sve odmah i ispuni. A mi ostali, vjernici, privezani uza zemlju, znamo da je od riječi do čina: trista aršina. A ako Gospodin grada ne gradi i ne čuva, uzalud se muče ljudski majstori i čuvari. Graditelji babilonskoga tornja žele pribaviti sebi ime koje će im ostati zauvijek. Oni se ne žele raspršiti po svijetu, nego zbiti se u Šinearsku dolinu, tu vjekovati i uz toranj svoje uznositosti uzlaziti na nebo i niz toranj silaziti na zemlju. Međutim, Bog ima svoj naum: "Hajde da siđemo i jezik im pobrkamo, da jedan drugome govora ne razumije." Tako ih Gospodin rasu po svoj zemlji, te ne sazidaše grada (Post 11,7-8).

- Nisu ovjekovječili svoga imena osim po ovoj ludosti, kojoj se sav svijet smije sve do dana današnjega.

3. - Nad Sodomom i Gomorom. Sveti pisac predstavlja grad Sodomu, u području današnjega Mrtvog mora, prije njezine propasti. Život se sastojao u izopačenosti ljudske naravi, svakovrsnoj bludnosti, a najviše onoj protuprirodnoj. Sve je počelo s glasnom građanskom manjinom koja je tijekom vremena i s pomoću senzacionalnih glasnika presvojila šutljivu većinu. Izglasani su protunaravni zakoni. Uvedena je i nastava o spolnom odgoju u škole. Nije se znalo potpadaju li škole pod odjeljenje kulture i športa ili pod odjeljenje zdravstva. Pročelnik je školstva sve to tumačio pojmom "zdravstvenoga odgoja". I svi su glasnici

ponavljali tu njegovu čarobnu krilaticu. U školi je bilo nekoliko predmeta u kojima se djecu i mlade učilo svakom obliku nećudoredna ponašanja. Svi su polagali obvezatnu "gender teoriju", po kojoj nema više muško i žensko, što je, po njima, društvo izmislilo, jer je na pomolu novo revolucionarno doba gdje individualac sam određuje sebi svoj "rod" kako on želi, protiv sve ljudske povijesti i tjelesne i duševne strukture. Nisu se držali Božje riječi po kojoj "muško i žensko stvori ih" (Post 1,27), nego su radije oni stvarali svoje "rodove" bez obzira na prirodni spol. Pristojan čovjek stidi se i nabrojiti ih kako su se već nazivali i izjašnjavali. Ako bi se javio koji razuman glas i upozoravao da se time razara čovjekova osoba i uništavaju cijeli gradovi, pročelnik bi upućivao oštre kritike tvrdeći da je sve lažno i zlonamjerno što se priča, i da se nedopustivo miješaju u njegove planove i programe "odgoja". Uostalom - branio se - on je glasovima građana zadobio pravo i dužnost da uvede takav odgoj u škole i poduzima sve što bude smatrao korisnim za zdravlje naroda. Razvratnost i nećudoređe smatrani su nečim normalnim i društveno poželjnim. I stvarno ne bijaše ih ni deset ćudoredno ispravnih, kako je Abraham očekivao i za njih molio da bi bili pošteđeni od iskorjenjenja (Post 18,16-32).

Sveti su pisci taj "zdravstveni odgoj" u Sodomi nazivali pravim imenom, tj. bezakonjem, a ljude "razularenicima" (2 Pt 2,7), koji "bijahu veoma opaki, sami grešnici protiv Gospodina" (Post 13,13). Kasnije će reći da je to bio "griješ pretežak" (18,21). Ne mogaše stoga Bog trpjeti tih ljudskih zloća i zaraza pa "zapljušti s neba na Sodomu i Gomoru sumpornim ognjem i uništi one gradove i svu onu ravnici, sve žitelje gradske i sve raslinstvo na zemlji" (19,24-25).

- Pokušana je eto i ta metoda nad sinovima i kćerima ljudskim, ali ni ona nije dala očekivana ploda kao opomena budućim pokoljenjima, jer svako toliko pojave se novi gomorski udžbenici pod krabuljom ljudskih prava, sloboda i zdravlja, želeći opet obnoviti sodomske promašaje i postaviti ih kao odgojne ideale.

4. - Nad Sinajem. Prigodom izlaska iz egipatskoga ropstva u zemlju obećanja na gori Sinaju prostrt leži vođa Mojsije na zemlji i sluša Božju objavu. I sav narod u podnožju Sinaja čuje nebeske gromove i munje. A Bog kroz tu grmljavinu izgovara riječi Dekaloga, zapovijed po zapovijed. Deset ih po redu. Zapovijedi izbija gromom u kamenu, kao da čovjeku nije dostatno ugrađena

u kameno srce. Treba je imati i pred očima, na čelu, na pragovima svojim. Stoga, Bog mu naređuje: slušaj moje zapovijedi koji te dajem: Ja sam Gospodin Bog tvoj! I odredi Bog svih deset svojih zapovijedi: neke pod De, drugi pod Ne.

Četrdeset dana i četrdeset noći sluša Mojsije Božje gromovne životne upute. Kroz to vrijeme narod traži lijeka svojoj nestrpljivosti i buntovnosti. "A narod videći gdje Mojsije dugo ne silazi s brda, okupi se oko Arona pa mu rekne: 'Ustaj! Napravi nam boga, pa neka on pred nama ide...' - 'Poskidajte zlatne naušnice pa ih meni donesite', veli narodu Aron, Mojsijev brat i veliki svećenik. Sav ženski svijet skide zlatne naušnice i donese ih Aronu. 'Primivši zlato iz njihovih ruku, rastopi kovinu u kalupu i načini saliveno tele. A oni poviču: 'Ovo je tvoj bog, Izraele, koji te izveo iz zemlje egipatske.' Vidjevši to Aron, sagradi pred njim žrtvenik a onda najavi: 'Sutra neka se priredi svečanost u čast Jahvi.' Sutradan rano ustanu i prinesu žrtve paljenice i donesu žrtve pričesnice. Onda svijet posjeda da jede i pije. Poslije toga ustade da se zabavlja" (Izl 32,1-6). Kao da nema ništa drugo iznad običnoga kruha, vina i igara.

Kada čovjek pravi boga na svoju sliku i prilik, onda taj novi stvor nije više sličan ni čovjeku, kamoli Bogu, nego ispadne tele, makar i zlatno. A kada Bog stvara čovjeka, stvara ga sebi na sliku i poziva ga da sukladno toj slici i živi, čime će očuvati i svoje ali i tuđe ljudsko dostojanstvo.

5. - Konačno - Dijete u jaslama. Svidje se, napokon, Bogu da odustane od starozavjetnih odgojnih mjera: općega potopa i od rušenja ljudskih kula, od sumpora po Sodomi i Gomori i od groma po sinajskom Horebu, te odluči spašavati čovječanstvo s pomoću novozavjetnoga Djeteta koje se čudesno, snagom Duha Svetoga, u Djevici Mariji začelo, a rodilo kao i sva ostala djeca, samo ovo ne u kući nego u štali: Djevica rodi sina te ga povi u pelenice i položi u jaslalice, u svratištu ne bijaše mjesta za njih (Lk 2,7).

Bijaše to u Betlehemu u početku novoga razdoblja nazvana upravo po ovome Djetetu: Kristovom erom.

Ali ljudi se još ne bijahu izvukli iz stareži sebe-ljublja i grijeha:

Nitko, naime, od betlehemskih građana tih dana Josipa ne zaustavi i ne prepozna, iako je otišao odatle prije nekoliko godina u Nazaret, a ostao mu komad zemlje u Betlehemu, niti ga inače itko upita bi li mu što trebalo. Štoviše, na njegove upite i molbe ima li igdje ikakva pristojna

skloništa za Novorodilju, odgovarahu mu: Nema mjesta! Nema mjesta!

Nitko da upita te "strance" treba li im prenoćište ili smještaj ili pomoć. Nitko od sugrađana da čuje plač Djeteta na betlehenskoj poljani, osim onih pastira koji "pod vedrim nebom čuvahu noćnu stražu kod svojih stada" (Lk 2,8). Ne bi se možda ni oni probudili da im anđeo Gospodnji ne pristupi i da ih slava Gospodnja ne obasja, te se silno prestrašiš. A anđeo ih osokoli: "Ne bojte se! Evo, javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod! Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj - Krist, Gospodin" (Lk 2,8-11). Pastiri su došli, najavljeni znak pronašli, povjerovali mu i stali Bogu zahvaljivati. "I odjednom se anđelu pridruži silna nebeska vojska hvaleći Boga slavo-spjevom: "Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis".

Ali kada to Dijete uzraste do punine savršena čovjeka, kada svojom poslušnošću nadvisi patnju i bude uzdignut sa zemlje na križ, kada preraste samu zemaljsku smrt i uskrsne od mrtvih, ljudi

će se i narodi početi obraćati jer će ih taj Raspeti i Uskrsli privlačiti k sebi.

Danas se dvije milijarde i dvjesto milijuna vjernika naziva kršćanima po Kristu rođenu u Betlehemu, a od kojih je više od polovice katolika, koji jedni drugima čestitaju rođendan Betlehenskog Djeteta i uzajamno žele najveću sreću i mir od Novorođenoga. Spasenje dolazi od toga Djetića, kojemu je upravo ime Ješuah - Isus - Spasitelj. Tomu se Djetetu klanjamo i njegovo Rođenje slavimo. Taj Novorođeni jest Jedinorođeni od Oca nebeskoga i jedino-rođeni od majke Marije, pun milosti i istine. Željeli bismo da i on doživi da je došao k svojim, da ga njegovi rado prime i da nam svima dadne moć da postanemo djeca Božja, da od njegove punine svi mi primimo, i to milost na milost, i mi i svi drugi, i sve obitelji i gradovi, i narodi i cijelo čovječanstvo. U tom ozračju čestitam svima:

Na dobro vam došao Božić - Sveto Porođenje Isusovo!

PROPOVIJED NA BOŽIĆNOJ DNEVNOJ MISI U KATEDRALI

KOJI JE ZAČET PO DUHU SVETOM, ROĐEN OD DJEVICE MARIJE

Mostar, 25. prosinca 2012. - Svečanu svetu Misu u 11 sati predvodio je biskup Ratko, koji je ovom prigodom, u ovoj Godini vjere, tumačio Otajstvo Božića, tj. kršćansku dogmu "Rođen od Djevice Marije" i s njom povezanu drugu vjersku istinu "Začet po Duhu Svetom". Naša vjera i liturgija jest razumno služenje Bogu, želimo razumjeti, koliko se može, u što vjerujemo, i zašto služimo.

Danas na svetkovinu Božića, odnosno na rođendan Isusa Krista, Sina Božjega, Svjetla od Svjetla i pravoga Boga od pravoga Boga, liturgijski slavimo veliku istinu naše svete vjere, koja je uobličena u članku nicejskoga i carigradskoga Vjerovanja: "Rođen od Djevice Marije." Ne možemo, razumije se, razmišljati samo o čudesnu rođenju, nego razmatramo i o čudesnu začecu Isusovu u Mariji Djevici. Nju častimo kao Djevicu prije poroda, u porodu i nakon poroda Isusova. Zato ujedno ističemo i drugi članak našega Vjerovanja, tj. da je Isus, Sin Božji, bio utjelovljen ili "začet po Duhu Svetom". Katekizam Katoličke Crkve o tim dogmama govori kroz više brojeva.¹

Razmišljamo o ovim dvjema vjerskim istinama, koje su međusobno tako povezane: ako u jednu posumnjamo, ni u drugu ne ćemo vjerovati; ili ako jednu prihvaćamo, i drugu trebamo usvojiti. Radi se o činjenicama iz samoga početka Novoga Zavjeta, o istinama našega spasenja, o kojima se nije govorilo do Gospina uznesenja na nebo. Sv. Luka kaže da je on sve pomno ispitao, razgovarao sa svjedocima, očevdjcima od početka i slugama Riječi (Lk 1,2-3). Razumljivo je da je nadasve razgovarao s Gospom od koje je mogao imati ove osobne i dragocjene podatke.

1. Začet po Duhu Svetom. - Uvijek je bilo onih koji su nijekali da je Marija Djevica začela

¹ KKC, Zagreb, 1994., br. 485-511.

svoga Sina po Duhu Božjem, bez udjela muža. Danas među kršćanima ima dosta protestantskih sljedbenika i zajednica koje to izričito niječu. Oni smatraju da se ovaj članak Vjerovanja ne smije uzimati doslovno, nego u nekom prenesenom smislu, slikovito. Oni kažu da ne niječu činjenice Isusova začeća, utjelovljenja, nego niječu način Isusova začeća. Zato vele: Onaj koji u taj način utjelovljenja vjeruje, može se smatrati pravovjernim; ali tko taj nauk odbacuje, ne smije ga se smatrati krivovjernim. Kakva je to logika? Kada netko niječe način Kristova začeća u Djevici Mariji, kako je to Bog odlučio i kako to opisuju evanđelisti, ubrzo će doći do toga da zaniječe i samu činjenicu čudesna začeća. Po tome stavu kršćaninom bi se mogao smatrati i onaj koji vjeruje i koji ne vjeruje u Isusovo utjelovljenje. Kakav je to tek pravi i opasni relativizam?

Međutim, mi katolici od početka i kroz pune dvije tisuće godina čvrstom vjerom vjerujemo da je Duh Sveti po svojoj božanskoj snazi i zahvatu učinio posve izlišnom naravnu ulogu muža, konkretno sv. Josipa, u trenutku utjelovljenja Sina Božjega u Djevici Mariji. Da je to bila poteškoća i za samo Gospino poimanje, vidi se i po tome što je Marija anđelu Gabrielu, navjestitelju rođenja, odmah postavila osobno pitanje: "Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?" Kako muža ne poznaje kada je "bila zaručena i po židovskom je zakonu već bila supruga, iako još nije stanovala kod svojega muža i bračno zajedništvo još nije bilo započeto"? veli Papa u svojoj posljednjoj knjizi, o Isusovu djetinjstvu, i nastavlja da tu poteškoću nije riješila ni povijesna ni suvremena egzegeza. Ali riješila je to sama Gospa. Anđeo joj je na pitanje smjesta odgovorio: To će biti djelo Duha Božjega! Gospa je u istom trenutku povjerovala anđelovoj riječi bez ikakva daljnijega propitkivanja i tumačenja. Dala je svoj "da", svoje srce, svoje tijelo Božjoj riječi.² Da su taj problem uočili i sami sveti evanđelisti, Matej i Luka, jasno nam pokazuje evanđeoska rečenica i anđeoski odgovor: "Bogu ništa nije nemoguće" (Lk 1,37). Bogu nije nemoguće da Sin Božji dođe i iz normalna ljudskog braka,³ ali svidjelo mu se da to učini na ovaj čudesan način, da uzdigne našu vjeru na viši stupanj. Ta se tvrdnja o Božjoj svemo-

gućnosti kasnije nalazi i na usnama Isusovim kada mu je bilo postavljeno pitanje spasenja ljudi. Isus je na to odgovarao: "Što je nemoguće ljudima, moguće je Bogu" (Lk 18,27 - v. Mt 19,26; Mk 10,27). Potrebno je povezati ovaj naš članak vjere s činjenicom našega spasa, jer Sin je Božji "radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebesa". I utjelovio se. I rođen. Nemoguće je dakle govoriti o nekim nemogućnostima kada je u pitanju Božja svemoć i njegov naum. Bogu ništa nije nemoguće, odnosno Bogu je sve moguće. Tu je i naš vjernički odgovor. I mi vjerujemo u Boga Svemogućega. A nama ljudima, čim je malo teže i napornije djelo, mi već kažemo: nemoguće! Pa čak i da u nešto povjerujemo - čini nam se nemoguće, a kamo li da s vjerom i djelom uvijek prihvatimo Božju volju!

2. Rođen od Djevice Marije. - Vraćamo se članku vjere koji je povezan s današnjom svetkovinom - Božićem. Ni na jednom sveopćem koncilu - od njih 21 - nije definirana vjerska istina o Marijinu djevičanstvu. To zapravo i ne treba posebno definirati, jer je to jasno istaknuto u Evanđeljima i u simbolima Vjerovanja od početka. Prema tomu, to je pra-dogma, temeljna istina Kristova utjelovljenja, učovječenja⁴ Na svakom ekumenskom koncilu, na kojem je god bilo govora o Isusovoj Majci, Mariju su koncilski oci uvijek oslovljavali Djevicom. Što nam o tome kaže Sveto Pismo? - Dva su mjesta na kojima se govori o djevičanskom Marijinu začeću Sina Božjega. Oba su vrlo važna i oba su istine našega vjerovanja.

Matejev izvještaj: "A rođenje Isusa Krista zbilo se ovako. Njegova majka Marija, zaručena s Josipom, prije nego se sastadoše, nađe se trudna po Duhu Svetom. A Josip, muž njezin, pravedan, ne htjede je izvrnuti sramoti, nego naumi da je potajice napusti. Dok je on to snovao, gle, anđeo mu se Gospodnji ukaza u snu i reče: "Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga" (Mt 1,18-20). U ova tri retka tri su nejasnoće:

Redak 18. kaže da je Marija *zaručnica*, i trudna po Duhu Svetom.

Redak 19. kaže da je Josip muž njezin i da je kani *otпустiti*, upravo zato što je uvjeren da Marijin plod nije i njegov plod.

² Usp. J. RATZINGER - BENEDIKT XVI., *Djetinjstvo Isusovo*, Split, 2012., str. 44-47.

³ "Isusovo Božje sinovstvo, prema vjeri Crkve, ne sastoji se u tome što Isus nije imao tjelesnog oca: nauka o Isusovu božanstvu opstala bi da je Isus proizašao i iz normalnog ljudskog braka", J. RATZINGER, *Uvod u kršćanstvo*, Zagreb, ⁵2002., str. 249.

⁴ Isto, str. 254.

I redak 20. Marija je Josipova žena. Kako razriješiti ove poteškoće: zaručnica, zaručnik; žena i muž; sastati se, otpusnica?

Postojale su u tadašnjih Židova tri faze udaje ili ženidbe.

Prvo je bio dogovor ili *ugovor*. Roditelji ugovoraju za svoju djecu, već iz djetinjstva. Ali taj ugovor nije po sebi obvezivao djecu na izvršenje, ako oni nisu željeli one koje su im roditelji ugovorili.

Drugi je čin *zaruke*: Kada bi djeca poodrasla i postala punoljetni članovi društva, mogle su se sklapati zaruke koje bi trajale po godinu i više dana. Za vrijeme zaruka zaručnici su se smatrali pravno kao muž i žena, tako da je trebala otpusnica ako ne bi željeli živjeti u bračnom zajedništvu nakon zaruka. Ali za vrijeme zaruka nije bilo ni pravno ni moralno dopušteno zaručnicima živjeti kao muž i žena i da se služe bračnim pravom.

Treći stadij - *ženidba*. Nakon godine dana slijedilo je bračno zajedništvo sa svim pravima i dužnostima. Josip i Marija bili su u drugom stadiju, tj. u zarukama, kada se dogodilo čudo Utjelovljenja. Zato nam je razumljiv Matejev tekst u kojem se govori o Josipu kao mužu i o Mariji kao ženi, a ipak se jasno i nedvosmisleno naglašava isključiva uloga Duha Svetoga prigodom Marijina začeća.

Lukin izvještaj: "U šestome mjesecu posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret k djevici zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija.(...). No anđeo joj reče: "Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga. *Evo, začeti ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus.* (...) Nato će Marija anđelu: "Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?" Anđeo joj odgovori: "Duh Sveti sići će na te i sila će te Svevišnjega osjeniti. Zato će to čedo i biti sveto, Sin Božji" (Lk 1,26.30-32.34-35). I ovdje se ponavljaju slični izrazi: djevica, zaručena, začeti, zaručnik, muža ne poznajem, a zaručena, Duh Sveti.

Imajući u vidu spomenute ženidbene običaje i stadije, u kojima se lako razrješuju navedene poteškoće, ovdje možemo samo naglasiti posve razgovijetnu ulogu Duha Svetoga u začeću Sina Božjega.

Crkvena je predaja od samoga početka jasna i nedvosmislena. Katolička Crkva vjeruje da je Marija bila uvijek Djevica, niti je imala djece prije Isusova rođenja, niti ih je imala nakon Isusova rođenja. Ona je Djevica i ujedno Majka Isusova.

Hijerarhija istina. - Koncil je u Dekretu o eku-
menizmu rekao da treba razlikovati vjerske istine
po nekom hijerarhijskom redu. Postoje istine pr-
voga reda, temeljne, bez kojih nema spasenja. A
postoje istine drugoga reda, koje nisu tako uvjet-
ne za spasenje. Na primjer: dogme o Presvetom
Trojstvu - o Ocu Stvoritelju, o Sinu Otkupitelju, o
Duhu Posvetitelju - jesu istine prvoga reda; Isuso-
va patnja, smrt i uskrsnuće, tj. Isusovo djelo Otku-
pljenja jesu glavne istine naše svete vjere. Međutim
prihvatanje Petrova i Papina primata mogla bi se
smatrati istinom drugoga reda. Ako bismo tu hi-
jerarhiju istina primijenili na članak vjere: "Koji je
začet po Duhu Svetom i rođen od Djevice Marije",
bi li to išlo u prvi ili u drugi red istina?

Na to nam odgovara sam Papa u svojoj knjizi
gdje kaže: "Ako Bog nema moć nad materijom
[tijelom], onda on i nije Bog. Međutim, on ima
ovu moć, a po začeću i uskrsnuću Isusa Krista za-
počeo je novo stvaranje. Tako je on Stvoritelj i naš
Otkupitelj. Zbog toga je Isusovo začeće i rođenje
od Djevice Marije temeljni element naše vjere i
svijetli znak nade".⁵

Nemamo drugih izvora, ni biblijskih ni izva-
nbiblijskih, osim Mateja i Luke, o Isusovu rođe-
nju u Betlehemu. Ali se oba izvora slažu da je
Marija Djevica bila iz Nazareta, i da je Josip mo-
rao ići u Betlehem, na popis. Sveti Otac veli: "Sli-
jedom toga smijemo pretpostaviti da je Josip iz
Davidove kuće raspolagao zemljišnim posjedom
u Betlehemu tako da je za ubiranje poreza morao
ići onamo".⁶

Na današnji dan ponavlja se ono vječno te-
meljno pitanje: "Što će biti od ovoga Djeteta". Isus,
kao Sin Božji, od samoga začeća u Djevici Mariji
pokazao je vrhunsku poslušnost Ocu nebesko-
mu da se utjelovi i rodi. Svi znamo što će biti od
njege, uzornoga Poslušnika i Siromaha. Došao je
po siromašnoj obitelji. Posudio je utrobu Djevice
Marije da se rodi. Nakon Betlehema i Egipta ži-
vio je siromašno u nepoznatu Nazaretu do svoje
tridesete godine. Kada je počeo javno nastupati,
obilazio je Palestinom čineći dobro i uklanjaju-
ći svaku vrsta zla. Ispravljaio je misli, riječi i djela
ljudi svoga vremena. Sve je poduzeo i ništa nije
propustio da pomogne i spasi čovjeka, osobito u
vidu vječnoga života, poštujući ljudsku slobodu
kao temeljni čovjekov dar. Jedni su mu se divili,

⁵ J. RATZINGER - BENEDIKT XVI., *Djetinjstvo Isusovo*, str. 68.

⁶ ISTO, str. 74.

a drugi su mu zavidjeli, i to neprijateljski. Iz zavisti su ga i predali Rimljanima koji su ga osudili na smrt, smrt na križu. Umro je najsramotnijom smrću ovoga svijeta. Ali nakon tri dana boravka u grobu, sve se okrenulo neočekivano. Nikomu nije uspjelo, ni prije njega ni nakon njega, svojom snagom ustati iz groba. Eto što j bilo od njega! Ona poslušnost od začeca do uskrsnuća postala mu je nagrada novom stvarnošću, opstojnošću i slavom. Ono se izabrano siromaštvo pretvorilo u najveće moguće darovano bogatstvo. Ona doslovna i trajna vjernost Božjemu planu i Očevoj

svetoj volji urodila je vječnom nagradom u krlu Očevu. Ono izmrcvareno tijelo proslavljeno je najvećom slavom i na zemlji i na nebesima.

Ako mi želimo spasiti samo svoje tijelo, i same sebe, izgubit ćemo i dušu i tijelo. A ako budemo ljudi za druge kao što je Krist bio, spasit ćemo i dušu i tijelo. Pitanje je što će biti od mene i od Tebe. Samo je jedan odgovor. Izvan Krista nema ništa. Drugoga puta nema izvan onoga od Betlehema do Jeruzalema. On i danas ispravlja naše misli, riječi i djela, okreće nas na put Deset Božjih zapovijedi.

PROPOVIJED NA ĐAKONSKOM REĐENJU FRA JOSIPA SERĐE ČAVARA, FRA STANKA ČOSIĆA I FRA MARIJA OSTOJIĆA

Mostar - crkva sv. Petra i Pavla, 26. prosinca 2012.

Naglasci iz propovijedi. Od trenutka kada je Isus počeo javno propovijedati i djelovati u Palestini, a ponekad i izvan Palestine, u njegovim su nastupima uočljiva tri božanska poziva ljudima: poziv na život, na vjeru i na službu, rekao je biskup na početku propovijedi.

Poziv na život. U Novom je Zavjetu riječ "život" spomenuta preko 200 puta. Očito temeljna tema u nauku Isusovu i njegove Crkve. Život je najveći Božji dar. Isus je došao na ovaj svijet da ljudi imaju život, pravi i trajni, i to da ga imaju u preobilju (Iv 10,10). Kakva je sudbina toga vječnog života, ovisi o tome što su ljudi učinili dobra ili zla u ovome smrtnom tijelu. Grijeh koji je smrt volje, smrt osjećaja i smrt najdraže miline, koji najveću ljepotu pretvara u odvratnost, ljubav u mržnju, znanje u oholost, a služenje u nakazu, uvukao se u život i razara ga. Uvijek smo u kušnji poći takvim putem da nam ime nešto znači u narodu, a da smo u sebi polumrtvi ili posve mrtvi, rekao je biskup i prosljedio: Biti Isusov sljedbenik, znači poznavati Isusa. Ako mi hodimo s Isusom u društvu, ako poznajemo Isusa i osjećamo njegovu nazočnost u svome životu, u nas ulazi neka životnost, obilje života. Samo kada živimo s Kristom, tu počinjemo živjeti u pravom smislu riječi. To znači imati život u preobilju.

Svih se nas osobito doimlju dva prizora iz Isusova davanja života. Jedan je na križu razbojniku koji se raskajao, molio ga za oprostjenje i kojemu

Isus odgovara: Danas ćeš biti sa mnom u raju (Lk 23,43). A drugi je današnji svetac, đakon Stjepan, koji u trenutku obrane svoje vjere u Isusa, reče: "Evo vidim nebasa otvorena i Sina čovječjega gdje stoji zdesna Bogu" (Dj 7,56). To je preobilje života koji Isus daruje već na ovome svijetu.

Poziv na vjeru. A pojam vjere i sve što je povezano s vjerom možemo naći na stotine mjesta u Novome Zavjetu. Zar nam to ne kazuje kako je vjera bitna, neizostavna i nezamjenljiva riječ u odnosu na Boga? Isus traži da apostoli, svi ljudi, povjeruju u Boga Oca i u njega Sina i u Duha Svetoga.

"Vjerujte u Boga!" (Iv 14,1). Čitavim se svojim bićem predajte Ocu nebeskomu! On sve vidi i sve vodi. Povjerite mu svoj um i srce! Predajte život i smrt u njegove ruke! Stoga, nema u našem životu tame koju on ne može rasvijetliti. Nema na našem zemaljskom putu besmisla koji on ne može osmisliti. Svemu zna uzroke i razloge, i sve može preokrenuti na dobro. Eto to je Bog kojega Isus navješćuje. Vjerujte u Boga kroz sve svoje mrakove! U njega ništa nije nemoguće. Mi ne možemo Oca zamisliti, ali Isus nam je u tome pomogao: Tko vidi mene, vidi i Oca, Filipe! (Iv 14,9). Kako Isus govori, tako i Otac govori. Kako Isus postupa, tako i Otac postupa.

"I u mene vjerujte!" (Iv 14,1). Isus nas poziva da i u njega vjerujemo. On je živi dokaz Božje-Očeve ljubavi ljudima: Istina, Put, Život, Uskrsnuće, Mir, Vrata, Pastir Dobri. On je postao čovjekom,

a ostao Bogom, da ga možemo vidjeti, s njim razgovarati. On je slika Boga nevidljivoga. Stoga je za spasenje nužno vjerovati i u Isusa. Kako možemo ne vjerovati u Oca i u Sina kad nas Isus uvjера da je to jedini put osmišljenja svih životnih pitanja, patnja i putanja. Izvan Krista nema ništa. On je jedini Spasitelj svijeta.

- Evo svjedoka i vjernika, služitelja - đakona, Stjepana, "muža puna vjere i Duha Svetoga" (Dj 6,5), kako nam ga opisuju Djela apostolska. I kojemu je Crkva blagdan stavila sutradan po Božiću: najveća radost od Boga ljudima jučer, i najveće svjedočanstvo vjere u Boga od ljudi danas.

Poziv na službu. "Gospodin Isus onih dana iziđe na goru. I proveđe noć moleći se Bogu. Kad se razdanilo" (Lk 6,12-13a), "pozove koje sam htjede. I dođoše k njemu. I ustanovi Dvanaesticu da budu s njim, pa da ih šalje propovijedati" (Mk 3,13-15).

Dva su cilja radi kojih Isus izabire svoje učenike: prvi, da budu s njim, da se uče od njega, u nje-

govnoj školi, da ispunjavaju svoje srce njegovom ljubavlju i svoj mozak njegovim znanjem. A drugi cilj: da ne budu s njim, tj. da ih šalje propovijedati, da navješćuju Kraljevstvo nebesko, da izgone đavolske utjecaje iz osoba i društva, da liječe svaku vrstu bolesti. Ali da se počesto navrate k Isusu: čim se umore da ih Isus okrijepi; čim ogladne, da ih Isus nahrani; čim učine nešto loše, da im Isus oprost; Isus je po svojoj naravi poveziatelj neba zemlje, Boga i čovjeka. I on to isto želi i od ljudi koje izabire.

Dragi pripravnici na đakonat: fra Josipe Serđo, fra Mario, fra Stanko! Bog vas je pozvao iz raznih mjesta. Pozvani ste da imadnete Isusova života u sebi u preobilju, da prakticirate vjeru u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga svakoga trenutka, da izvršite službu, danas đakonsku, koju vam Crkva povjeri. I da idete kamo vas odrede vaši poglavari. Bilo vam sa srećom i blagoslovom Božićnim, zaključio je biskup.

PROPOVIJED NA DAN BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Humac, 2. veljače 2013.

Biskup je u Homiliji govorio o Isusovu prikazanju u Hramu 40. dan nakon rođenja. Prevalivši desetak kilometara od Betlehema - "kuće kruha" do Jeruzalema - "grada mira", Marija i Josip donijeli su u Hram maloga Isusa, koji će biti božanski Kruh života i božanski Mir svemu svijetu. Sveti Luka ne donosi nijednoga imena nijednoga svećenika u Hramu, koji bi pozdravio Novorodilju i Novorođenče, nego samo imena dvoje stare čeljadi, dvoje laika, Šimuna i Ane, koje je Duh Sveti ispunio i u njihovu govoru i u njihovu djelovanju. Potaknut blagdanom Isusova prikazanja u Hramu, biskup je naveo i ostalih pet Isusovih pohoda jeruzalemskomu Hramu, slavi Izraelovoj.

Drugi put bio je u Hramu kada mu je bilo 12 godina, kada je postao punopravni član izrael-skoga naroda (Lk 2,41-51). S učiteljima raspravljao, pita i odgovora. "Svi koji ga slušahu bijahu zaneseni razumnošću i odgovorima njegovima". Kada je tako bilo s njim u njegovoj 12. godini, kako će tek biti u njegovim tridesetim godinama kada budu "visjeli" o njegovoj riječi?!

Treći je put Isus bio u Hramu kada je očistio Hram od trgovaca golubovima i stokom te od mje-

njača novca (Iv 2,13-25), o čemu govore i evanđelisti sinoptici u dva retka (Mt 21,12-13; Mk 11,15-17; Lk 19,45-46), samo što oni to smještaju u drugo vrijeme negoli Ivan. Možda je više puta čistio kuću Božju od prljavština ljudskih: "Nosite to odavde i ne pravite od kuće Oca mogega kuću trgovačku!" (Iv 2,16).

Četvrti Isusov posjet Jeruzalemu, blagdan Pashe, donio je zdravlje uzetomu u Bethzathi (Iv 5,1-18). Izliječeni od 38-godišnje bolesti otišao u Hram da zahvali Bogu. Isus ga tu nađe i reče mu da ne griješi više, da mu se ne bi što gore dogodilo. On to javi Židovima, a Židovi stadoše Isusa napadati što to radi subotom. Jesu li ga zapamtili od prošle godine kada je istjerao trgovce iz Hrama? On im na to oštroumno i pogađajući srca njihova mačem svoje riječi (Iv 5,17-47) govori o Sinovljevim djelima i o njihovoj nevjeri. U ovom odlomku sedam puta spominje vjeru i nevjeru! U Godini smo vjere! A ovo su njegove božanske rečenice/poruke:

- "Niti ste glasa njegova [Očeva] ikada čuli, niti ste lica njegova ikada vidjeli, a **ni riječ njegova ne prebiva u vama**, jer ne vjerujete onome koga on poslao" (Iv 5,37-38).

- "Ali vas dobro upoznah: **ljubavi Božje ne-mate u sebi**" (5,42). Ima li strahovitije riječi u Svetom Pismu? Ako nema u njima ljubavi Božje, onda je to pravi pakao!

- "Ta kako biste vi vjerovali kad tražite slavu jedni od drugih, a **slave od Boga jedinoga ne tražite**" (5,44).

Eto nemaju u sebi ni riječi, ni ljubavi ni slave Božje.

Peti put došao je Isus u Jeruzalem o blagdanu Sjenica (Iv 7,2-29). "Usred blagdana uzide Isus u Hram i stade naučavati. Židovi se u čudu pitahu: Kako ovaj znade Pisma, a nije učio?" (7,15). Nije ih učio kod Gamaliela, nego ih je nadahnjivao! A sada im kaže: "Nije li vam Mojsije dao Zakon. Pa ipak, **nitko od vas ne vrši Zakon**" Mnoštvo zagraja: "Đavla imaš". Isus im odgovori: "Ne sudite po vanjštini, nego sudite sudom pravednim!" (7,24). "A mnogi iz mnoštva povjerovali su u nj..." (7,31). Stoga "glavari svećenički i farizeji poslaše stražare da ga uhvate" (7,32), "... ali nitko ne stavi na nj ruke" (7,44), jer: "Nikada nitko nije ovako govorio" (7,46). Taj je "dijalog" završio tako da oni "pograbiše kamenje da bace na nj. No Isus se sakri te izide iz Hrama" (8,59). Jer nije došao njegov čas!

Potom odlazi u Pereju, područje iza Jerihona.

Šesti i posljednji put vraća se u Jeruzalem i, naravno, u Hram. Slijedi Veliki tjedan Euharistije, gorke Muke, Raspeća, Smrti i slavnoga Uskrsnuća. Upravo najviši predstavnici Hrama: Veliki svećenici Kajfa i punac mu Ana, bivši Veliki svećenik, zatim cio Sinedrij sa 72 člana glasuju za Isusovu smrtnu osudu, svi osim Josipa Arimatejca i Nikodema.

Isus je za sebe, za svoje tijelo rekao da je ono pravi Hram (Iv 2,19). Hram božanstva.

Sveti nam je Pavao poručio preko Korinćana: "Tijelo vaše hram je Duha Svetoga koji je u vama, koga imate od Boga, te niste svoji. Jer kupljeni ste otkupninom. Proslavite dakle Boga u tijelu svojem!" (1 Kor 6,19-20). To je najljepša poruka Bogu posvećenim osobama i danas i uvijek:

da uvijek držimo čistim svoj hram/tijelo od mjenjača novca i trgovaca ovoga svijeta;

da ispunimo svoj hram Božjom riječju, ljubavlju, slavom i zakonom;

da budemo spremni za spasenje sebe i drugih dati i svoje tijelo na muke i smrt, jer nas kao takve čeka uskrsnuće i život vječni!

PROPOVIJED NA MISI ZADUŠNICI ZA DON IVANA BARIŠIĆA

Drinovci, 16. veljače 2013.

Braćo svećenici, dragi vjernici!

Svakomu od nas dođe trenutak konačne opredio-be, nekada pet minuta prije dvanaest. A možda i Božje milosrđe tako uredi da nam još jednom priredi priliku da se vidi želimo li svjesno i slobodno poći na Božju desnu među blagoslovljene ili na njegovu lijevu stranu među neblagoslovljene. Želimo li od Boga čuti riječi vječne utjehe i uživati u gledanju njegova božanskog Lica ili doživjeti njegovu vječnu šutnju da nema nikakva posla s nama? Ako mislimo da smo na ovozemaljskom križu, ne zaboravimo da je Gospodin Isus između nas. U sredini. Nije samo uključen među nas ljude, nego je ubrojen među sve nas grješnike, koji se međusobno razlikujemo samo po tome - kajemo li se ili se ne kajemo. Hajdemo promatrati Isusa na križu i one grješnike s jedne i druge strane njegove.

Ne zaslužuje odgovora. S lijeve Isusove bio je na križu na Kalvariji razapet čovjek zvani **Gizma**. Kakav je to bio krvnik, vidljivo je i po njegovu držanju na križu. Psovao i grdio sve živo oko sebe, a najviše Isusa, nevina, Bogočovjeka, Spasitelja i Otkupitelja. Njemu se podruguje i pogrđuje ga: *Nisi li ti Krist? Spasi sebe i nas!* (Lk 23,39). A Isus upravo u tome trenutku Raspeća najviše izaruje svoje spasiteljske milosti onima koji tu milost prihvaćaju i usvajaju. Duboko vjerujemo da bi ovoga i ovakvoga odmetnika Gospodin Isus s radošću spasio da mu je naglasak bio samo malo drukčiji, ponizniji, molećiviji, a ne onako sarkastičan, ironičan i uvrjedljiv. Na te njegove nerazumne uvrjede, i to nekoliko minuta prije odlaska s ovoga svijeta, Isus mu mirno uzvraća - božanskom šutnjom. Božanskim neodgovorom. Nije zaslužio da mu Gospodin išta rekne. Njemu i nesretnomu

Herodu nije Isus odgovorio nijedne riječi. Ako hoće pravdu, evo mu pravde. Isus mu je želio udijeliti milosrđe, ljubav. Ali on se i Bogu ruga! Prepušta ga je Isus njemu samomu. Neka dobro razmisli i sam se opredijeli na koju će stranu: među blagoslovljene ili među neblagoslovljene. I kada se god Isusa na takav pogrdan način obezvrjeđuje i izruguje, on božanski dostojanstveno šuti. Tko će pogoditi što misli! Njegova je šutnja jača od sve neljudske galame ovoga svijeta. Poziva čovjeka da se slobodom od zla odvрати i da se slobodno i svjesno Bogu obrati. Imao je još malo vremena.

Ne znamo konačne sudbine toga Gizme. U rukama Božjim. Sveti Augustin o sudbinama ljudi na ovome svijetu veli: "Koji čovjek može presuditi o čovjeku? Sve je puno nepravednih sudova. O nekom, eno, očajismo, a on se obrati i bude najbolji. Od drugoga mnogo očekivismo, a on odjednom posrne i postane najgori. Niti nam je strah, a niti ljubav pouzdana" (Časoslov, IV., str. 194).

Ali znamo da je u ovom trenutku na Križu najviše došlo do izražaja Srce Gospodina našega Isusa Krista koji umrije za sve ljude: nepravedne suce i upravitelje, za sve velike i male svećenike, za sve Barabe i Gizme, prijestupnike i grješnike ovoga svijeta. Možda se negdje nekada i čulo da je netko umro za pravednika, kaže sv. Pavao (Rim 5,7-8). Ali ovo što je Gospodin učinio, nikada se nije ni prije ni poslije toga dogodilo, osim isključivo u Isusu Kristu, jedinom Spasitelju i Otkupitelju roda ljudskoga.

S desne Isusove bio je drugi grješnik, Dizma. Iako sv. Matej (27,44) i sv. Marko (15,32) pišu da Isusa vrijeđahu i oni koji bijahu s njime raspeti, ne razlikujući lijevoga od desnoga - možda su u početku bila obojica jednaka, ali se tijekom vremena razlučila - sv. Luka puno je pozorniji i obzirniji. On nam prenosi posljednju vjerodostojnu vijest s posljednje stranice Isusova ovozemnog smrtnog života da se ipak jedan od razapetih u posljednjem trenutku Isusu obratio osobno: ponizno i usmeno. Štoviše, najprije se obratio svom kolegi na križu, Gizmi, prekoravajući ga: *Zar se ne bojiš Boga ni ti, koji si pod istom osudom? Ali mi po pravdi, jer primamo što smo djelima zaslužili, a on - on ništa opako ne učini.* Stoga se Dizma okrene k Isusu, koliko mu je bilo moguće na križu, i zamoli ga: *Isuse, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje!*

Ovdje Isus više ne šuti, koliko god bio iznemogao u svojoj fizičkoj iscrpljenosti, nego se i on okrene tomu vjerniku i skrušenu raskajaniku i

na glas mu prozbori da su svi nazočni mogli jasno razlučiti - *Zaista, tebi kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju* (Lk 23,40-43).

Isus ovdje nije ostao šuteći, nego je prozborio, ganut do dna svoga božanskog Srca. I ne samo da raskajanu razbojniku sve zaboravlja i prašta, nego mu javno obećaje da će zajedno s njime, kao prvim plodom otkupljenja, toga istoga dana biti s Ocem u nebeskom raju. Izričito je spomenuta riječ "raj". Možemo misliti kako je Gospi bilo drago zbog te Isusove rečenice, jer vidi da će njezin Sin izravno s križa u raj, a i zbog razbojnikova obraćenja i ulaska u nebesku slavu.

Dizma, odnosno desni "dobri raskajani razbojnik", jest prvi svetac proglašen izravno od Isusa Krista. I to na križu na Golgoti. I to za svoga smrtnog života. Primio je i Božje oprostjenje i sve Božje oproste: nije ni vidio vremenitih kazna ni čistilišnih muka. Isus je bio siguran da se taj pokajani grješnik ne će više izopačivati, još je tu samo nekoliko minuta i doći će s njim pred prijestolje Oca nebeskoga. I reći će Bogu: "Evo, Oče, prvoga uroda moga otkupljenja kamo si me spremio i kako sam obećao ispuniti tvoju svetu volju. Doveo sam ti grješnika, ali grješnika pokajnika". Evanđelje poznaje i takve čudesne primjere!

Zaključno. Gizma je klasičan razbojnik koji je uhićen, proveden mu sudski postupak i osuđen na sramotnu smrt na križu. Ali ni zatvor, ni suđenje, ni osuda nisu mu nimalo umanjili zločina niti promijenili zlikovačkoga raspoloženja. Ostao je uporni zločinac do kraja: ružeći i rugajući se i kolegi s desne strane i pogotovo Isusu u sredi; onako bez ikakva razloga. Kakav život, takva mu smrt! On ne traži oprostjenja ni od ljudi ni od Boga. On je ogrezao u svojoj oholosti, u svome prosvjedu protiv pravila dobrote, istine i pravde. U konačnici protiv Boga. On se opredijelio za negaciju svega pozitivnoga. Svoju je ljudsku i svjesnu slobodu stavio na stranu uvrjede i smrti. Kako mu se može pomoći kada on ne želi nikakve pomoći?!

Dizma. I ovaj je čovjek zlikovac, ali se on nakon suđenja i pred samu zagonetnu smrt obratio u posve suprotnu smjeru. Okrenuo se od zla i pošao za dobrom, za svjetlom, za istinom, za milošću. On se kaje za sve ono što je dobra propustio a zla počinio. On bi volio da je bio drukčiji, dobar, bolji. Vjeruje u mogućnost preobražaja, pa ako ne na ovome a ono na drugome svijetu. Kori svoga kolegu na lijevoj strani, a ponizno se obraća Isusu u kojem vidi nešto veličanstveno, proročko,

božansko. I moli Gospodina da ga se sjeti kada dođe u nebeski raj. Čovjek vjeruje u drugi život. Moli zagovor za vlastito spasenje. Kako mu ne bi pomogao?! Isus mu odmah odgovara, podjeljuje mu potpuno oprostjenje od svih krivica i potpuni oprost od svih posljedica i vremenitih pokora, i obećaje mu vječno blaženstvo u stanovima koje je pripremio Otac na nebesima.

Crkva poziva na obraćenje, osobito u ovo korizmeno vrijeme. Vjeruje da se čovjek može obratiti u svaka doba. Zato mu pomaže, potiče ga, moli za nj, mise za nj prikazuje, propovijeda mu, navodi dobre primjere. To joj je zadaća. Raj je pun nekadašnjih grješnika, ali dostatno raskajanih.

Mi ovu svetu Misu prikazujemo za dušu našega subrata **don Ivana** koji je 37 godina bio vjeran i vrijedan službenik oltara i Crkve, i u Hercegovini i u njemačkoj hrvatskoj pastvi. Hvala mu za njegovu vjerno svećenikovanje, koje je u poštovanju

pokazivao i prema svojim kolegama svećenicima i prema svojim crkvenim poglavarima. Hvala mu za njegovu odanost i svećeničku poslušnost. On je u ovih trideset i sedam godina slavio oko 13.500 sv. Misa, i u početku svake sv. Mise rekao je zajedno s Božjim pukom: "Ispovijedam se Bogu svemogućemu i vama braćo, da sagriješih vrlo mnogo mišlju, riječju, djelom i propustom. Zato molim blaženu Mariju vazda Djevicu..." Po zagovoru Blažene Gospe i svih svetaca molimo Isusa Krista, Sina Božjega, kojemu je svećenik don Ivan služio vjerno i ustrajno, liturgijski i sakramentalno, u domovini devet godina i u inozemstvu tri puta više, dušobrižnički i molitveno, da snagom Duha Božjega bude još danas u raju božanskoga milosrđa. Da čuje riječi vječnoga Suca: "Slugo dobri i vjerni! Uđi u radost Gospodara svoga!" U dom Oca istine i života, Oca svetosti i milosti, Oca pravde, ljubavi i mira. Amen.

PROPOVIJED NA SPROVODNOJ MISI ZA DON IVANA PAVLOVIĆA

Gradac, 23. ožujka 2013.

Braćo svećenici, dragi vjernici!

Danas nam je don Ivanov sprovod sveo lica na ozbiljnost i otužnost, ali nije i naša srca, jer nas je Isus osokolio da se ne uznemiruju srca naša: "Vjerujte u Boga i u mene vjerujte! U kući Oca mojega ima mnogo stanova. Da nema, zar bih vam rekao: 'Idem pripremiti vam mjesto'? Kad odem i pripravim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi da i vi budete gdje sam ja" (Iv 14,1-4). Don Ivan je vjerovao u Boga Oca i u Sina njegova Isusa Krista, i u Duha Svetoga koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi. Isus je dosljedan svojim riječima: Vjerujemo da je pripremio mjesto za našega don Ivana. Vidimo da je ponovno došao uzeti ga k sebi da don Ivan bude gdje je i Krist. Mi ovom sv. Misom preporučujemo don Ivanovu dušu da joj Bog bude milostiv i da mu Krist, vječni svećenik, udijeli ono pripravljeno mjesto. A tijelo će mu u ovo pripravljeno mjesto pred crkvom.

Prije 35 godina, 29. lipnja 1978. - eto tri mjeseca manje - don Ivan je na svećeničkom ređenju ležao pred ovom gradačkom crkvom, zajedno s dvojicom svojih kolega, don Rajkom i don Blažom, na tepihu pred oltarom, okrenuti licem prema zemlji, dok su

se nad njima pjevale Litanije Svih Svetih. To njihovo ležanje - prostracija označuje gestu Crkve pred Križem Kristovim, čin zaprepaštenja ali i klanjanja. Čin kojim se želi prionuti uza zemlju, uz prašinu, iz koje smo izvučeni: Sjeti se, čovječe, da si prah, i da ćeš se u prah pretvoriti, tim smo riječima otpočeli i ovu sv. korizmu. Takvim ređeničkim ležanjem pred oltarom svi se osjećamo satrti pred tolikom Božjom ljubavi, moći i sjajem. A sve u znaku poniznosti, nezaslužnosti Božjega dara i zahvalnosti Bogu na svemu što nam je darovao.

Danas, samo don Ivan leži ovdje pred gradačkom crkvom Velike Gospe, i to okrenut licem ne prema zemlji, nego prema nebu, Bogu, od kojega očekuje očinske riječi utjehe i nagrade za svoje svećeničko djelovanje, a dvojica ga njegovih spomenutih kolega dopratiše i pozdraviše.

Istinite je riječi izabrao za svoje svećeničko mladomisničko geslo: *Dobri Bog darova mi po svetom Redu milost sudioništva na Kristovu svećeništvu.*

Boga je uvijek doživljavao kao dobrog, jedinoga Dobroga, kako bi Isus rekao (Mk 10,18). Mnogo je puta zapjevao psalmistove riječi: *Dobrota i milost pratit će mene sve dane života moga* (Ps 23,6) ili one

iz *Magnificata*: Dobrota je njegova nad onima što se njega boje (Lk 1,50). Tu je Božju dobrotu jednako tako doživljavao i kroz sve posljednje godine, napose nakon što se počeo liječiti operacijama i kemoterapijama. Nije mu nikada ponestalo vjere u Krista Gospodina, zahvalnosti Duhu Svetomu i predanja u Očeve ruke.

Svećeništvo je doživljavao kao nezaslužen Božji dar, besplatan, ničim uvjetovan, čistu milost Božju. Darovano sudioništvu na jedinom i vječnom svećeništvu Kristovu.

Kada sam ga, 2000. godine, nakon što je proveo 12 godina u Gorici-Strugama i podigao župnu kuću i župnu crkvu sv. Petra i Pavla, kao župnika pitao prihvaća li Domanoviće, on je odgovorio: "Biskupe, ja sam prihvatio Domanoviće i svaku drugu svećeničku službu na Petrovdan 1978. godine kada sam držao svoje ruke sklopljene među rukama biskupa Čule i bio pitan: 'Obećavaš li meni i mojim nasljednicima poštovanje i poslušnost?' Tada sam odgovorio: Obećavam. I kod toga sam uvijek stajao i sada stojim. Stoga me ne pitajte, nego pišite dekret kako mislite da je najbolje za Crkvu i za duše." Hvala mu za vjerno svećeničko služenje: propovijedanje i katehiziranje, dijeljenje sakramenta i crkveno upravljanje u Gabeli, u Ravnu, u Gorici-Strugama i u Domanovićima, kao i za vjerno trpljenje u Splitu, u Zagrebu, u Mostaru.

Mi svećenici godišnje vodimo i po više sproveda drugima, a dočekamo dan da i drugi prisustvuje našem ispraćaju ovozemnih ostataka. Isus nas svojim ozbiljnim evanđeoskim riječima, koje čusmo u pročitano odlomku Lukina Evanđelja (12,35-40), poziva na budnost, spremnost, pripravu.

Isus govori o svome Drugom povratku, ne samo onom o Sudnjem danu, nego i o ovom, rekli bismo, privatnom pohodu, o tzv. "srednjoj eshatologiji". Samo nas zovne: "Ustaj! Spremi se na put! Zapravo na sud. U Dom ti je Gospodnji". Od nas traži i očekuje da nam bokovi budu opasani, svjetiljke upaljene, a mi u duhu čekanja Gospodara koji dolazi kada on vidi i kada mu se sviđa. Svatko od nas zna da će sigurno umrijeti, i nitko od nas na ovome svijetu ne zna kada će umrijeti, kada će Gospodar života i smrti sići iz vječnosti u vrijeme i kada će stići cjeloviti Božji računi na životnu naplatu. Mi bismo željeli da nas Gospodar nađe - kakve, u kakvu moralnom stanju i duševnom raspoloženju?

Prvo, htjeli bismo da nas Bog nađe **s ispunjenim** zadatkom. Mnogi između nas nikada ne dovrše što započnu. Pokušaju pa prekinu. Postave cilj pa odustanu. Ima stvari koje se stalno događaju, umjesto

da se događaju. Gospodin Isus reče jednu veliku riječ o tome i o sebi na Posljednjoj večeri: Oče, "ja te proslavih na zemlji, dovršivši djelo koje si mi dao izvršiti" (Iv 17,4). A još veću na Kalvariji kada je izgovorio u svojoj 33. godini: "Dovršeno je". Ispunjeno, *consummatum est* (Iv 19,30). Stavljena je točka na sve ovozemno djelo. Kako je sretno započelo utjelovljenjem u Nazaretu, tako je sretno dovršeno trpljenjem i otkupljenjem na Golgoti. Tko ne bi od nas, koji sudjelujemo na Kristovu svećeništvu, svetim krštenjem ili svetim redom, volio na kraju svoga života reći ovu i ovakvu rečenicu:

Bio sam svećenik i ispunio svaki svećenički zadatak.

Bio sam biskup i poduzimao sam i dovršio sve što je bilo u mojoj moći i službi.

Bila sam redovnica i opslužila sam sve što sam obećala i što je od mene Crkva željela.

Bio sam otac i izvršio sam očinsku dužnost prema svojoj kući.

Bila sam majka i nisam ništa propustila učiniti što sam trebala prema svojoj obitelji.

Blago takvim slugama i sluškinjama koji tako nešto mogu reći i u svojoj 33. i u svojoj 62. i u 85. godini života. Svećenik je izvršio svoju zadaću onoga trenutka kada je napisao svoju Oporuku i svojim pogledao obuhvatio vrijeme i vječnost.

Drugo, htjeli bismo da nas Bog nađe **u miru sa svima**, s našim ukućanima, susjedima, suradnicima, bližnjima, pa i s našim neprijateljima, sa svim ljudima, koliko je do nas, rekao bi sv. Pavao Rimljanima (12,18): *Ako je moguće, koliko je do vas, u miru budite sa svim ljudima!* Neka je tvoja ruka uvijek ispružena na pozdrav, na pomirenje, a to što drugi ne će nazvati ni faljenice, ni čestitati Božića ni Uskrsa, kamoli čestitati na maturi ili diplomi tvomu sinu ili kćeri, to je njegovo ili njezino zgrčeno srce i zaklopljeno oko, njegova zatvorena usta i stisnuta ruka! Neka ne zađe sunce nad vašom srdžbom, poručuje sv. Pavao Efežanima (4,26). A pogotovo sunce života. I nikada ne znamo koja će nam biti posljednja zraka sunca, i posljednji zalazak. Zato pomirenje još za vida, za svjetla! Da se ne umrača.

Treće, htjeli bismo da nas Bog nađe **pomirene sa samim sobom**. Bitna je razlika osjećamo li se kao da idemo nekomu nepoznatom strancu ili čak neprijatelju u kuću, ili idemo u naručaj Oca nebeskoga u kojega smo sinovski vjerovali, kojega smo uvijek iskreno voljeli i istinski strahopoštovali. Željeli bismo da nas Bog zatekne pomirene sa samim Sobom, uvijek budne u molitvi i raspejvane Njemu na slavu.

Don Ivana je mudri i dobrotivi Bog u svome milosrđu pohodio prije godinu i pol dana. Imao je prilike za sve pripreme: opasati bokove, upaliti svjetiljku i spremi se i u molitvi i u šutnji, kao što rekoše sestre u Svećeničkom domu u Zagrebu. Opremljen svetim pomazanjem, završno Gospodin pokuca na vrata njegova svećeničkog života i pozva ga da ga postavi za stol vječnoga Oca. Za onaj stol kojemu je on ovdje na zemlji u sakramentalnom smislu kroz 35 godina svakodnevno pristupao, kajući se, klanjajući se, hraneći se Božjom riječi, osobito Isusovim Tijelom i Krvlju. Neka mu taj božanski Presveti sakrament bude zalog vječnoga blagovanja. Čuo Kristove riječi: Više te ne zovem slugom, nego prijateljem svojim! A na vratima Očeva doma dočekao ga njegov otac Marijan i majka Ruža.

Neka mu tijelo mirno počiva na ovoj gradačkoj grudi. Duša mu se nauživala sreće i blaženstva do Sudnjega dana, a onda i s blaženom dušom i s preobraženim tijelom vjekovao u Kristovu Kraljevstvu kojemu ne će biti kraja.

"Pozdravit ćeš sv. Ivana Krstitelja, svoga imenjaka, sv. Josipa, zaštitnika svete i sretne smrti, i osobito pozdravi Gospu uz koju si vezan od svoga rođenja: u ovoj si Gospinoj crkvi kršten, prvoispovjeden, propriješćen, krizman, zaređen i evo sada ćeš pokraj ove crkve biti i pokopan! Neka ti Djevica Marija svojim moćnim zagovorom bude majka - odvjetnica pred sudom vječnoga Oca".

Počivao u miru Božjemu!

BISKUPOVA UVODNA RIJEČ NA STUDIJSKOM DANU OVIM ZNAKOM POBIJEDI - HOC VINCE!

Mostar, 13. ožujka 2013.

Godine 308. u Rimskom je carstvu šest careva koji, svi, nose vrhovni naslov *Augustus*. Na Istoku tri: **Galerije, Licinije i Maksimin Daja**, i na Zapadu tri: **Maksimijan**, sin mu **Maksencije** i **Konstantin**, zvani **Veliki**.

Na Zapadu trojicu careva nagoni politička ambicija da povećaju svoju moć i teritorij. Maksimijan, koji je galske vojnike potaknuo protiv Konstantina, da izbjegne njegovu osvetu, objesio se u Marseju 310. godine. Galerije umire 311. Očeva smrt Maksenciju je povod da zarati protiv Konstantina. Zato se povezuje s Maksiminom Dajom, a Konstantin s Licinijem s Istoka. Nema dakle nikakve religiozne želje za oslobođenjem kršćana od progona, nego isključiva borba između Maksencija i Konstantina za političku prevlast na Zapadu. Oba cara, i Maksencije i Konstantin, ponašaju se tolerantno prema kršćanima. Ali kada su se povezali Maksimin s Istoka, koji je bio krvni neprijatelj kršćana, i Maksencije sa Zapada, bilo je očito, ako pobijedi Konstantin, bit će dobro za Crkvu, a ako pobijedi Maksencije, njegov će sudrug Maksimin nametnuti novi i krvaviji progon

protiv kršćana i na Zapadu. Kršćani su, naravno, željeli Konstantinovu pobjedu.

Car se Konstantin upušta u bitku oslonjen na nadu u potpun uspjeh. Inače ne bi se nikada usudio sa svojih 20.000 vojnika udariti na sedmerostruko jaču vojsku svojih neprijatelja, koji su brojili oko 150.000 vojnika. Konstantin svom brzinom iz Galije sa svojom vojskom upada u Italiju i primiče se Rimu, gdje caruje Maksencije, okružen poganskim žrecima, vračarima i čarobnjacima i njihovim proroštvima i žrtvama. U to je vrijeme, po svemu sudeći, Konstantin još uvijek rimski poganin koji se obraća raznim bogovima, zaštitnicima Carstva. Ali tijekom bitke protiv Maksencija svoj duh okreće prema kršćanskomu Bogu. Prema dvojici povjesničara: Euzebiju Cezarejskom i Laktanciju, Konstantin prima neki božanski predznak buduće pobjede.

Laktancije 314. godine piše da je "Konstantin opomenut u snu, da nebeski znak Božji označi na štitovima i tako započne boj. Čini kako mu je naređeno i slovom X poprijeko, s presavijenim vrhom, označuje Krista na štitovima".¹ Pitanje

¹ LAKTANCIJE, *De mortibus persecutorum*, gl. 44,5: "commonitus est in quiete Constantinus, ut caeleste signum Dei notaret in scutis atque ita proelium committeret. Facit ut jussus est, et traversa X littera, summo capite circumflexo,

je kako se sve to moglo izvesti u noći prije same bitke.

Euzebij Cezarejski, pozivajući se na prisegnuto svjedočanstvo cara Konstantina, pripovijeda da car prije bitke ima dnevno viđenje i noćno ukazanje. U dnevnom viđenju on i svi vojnici koji su bili s njime, zaprepaštena duha vide "dok je sunce išlo k zapadu, znak križa na nebu svjetlošću obasjan, jači od sunca... s ovim natpisom: Hoc vince, grčki: *τὸυτο νικᾷ* - Ovim pobijedi! U noćnom ukazanju, u neposredno sljedećoj noći 'Krist se Božji usnivaču ukazuje s onim znakom koji se pokazao na nebu, i naređuje mu da se vojničkim znakom poput onoga koji je bio na nebu, služi njime kao spasonosnom zaštitom u bojevima".²

I doista 28. listopada 312. Konstantin je blizu Milvijskoga mosta u Rimu, nanio strahovit poraz Maksencijevoj vojsci. Neočekivanu pobjedu nad brojnijim neprijateljem prvi Konstantin pripisuje ne sebi nego kršćanskomu Bogu. Tako tvrdi Euzebij u *Povijesti Crkve*, 315. godine, i ne spominje viđenja u snu, nego samo da je u Rimu podignut spomenik caru koji u desnici drži "znak Gospodnje muke".³

Milanska konvencija između Konstantina i Licinija u veljači 313. godine i edikt (ukaz, sanctio-odluka) poslan prefektu Nikomedije u srpnju iste godine sadrži tri odluke važne za kršćanstvo u cjelini:

2/ - **Kršćani imaju slobodu prakticirati svoj religiju**: "Kada smo se ja, Konstantin August, i ja, Licinije August, sretno susreli u Milanu, te raspravili o svemu što je do javnog dobra i sigurnosti, učinilo nam se da, među stvarima koje bi mogle koristiti mnogim ljudima, štovanje koje se prinosi Božanstvu zaslužuje našu prvotnu pozornost,

te da je pravedno kršćanima i svima ostalima dati slobodu da slijede religiju koju tko hoće; tako da onaj Bog, koji sjedi na nebu, mogne biti dobrotiv i naklonjen nama i svima koji su pod našom vlašću."

3/ - **I drugi imaju slobodu prakticirati kršćanstvo ako hoće**: "Stoga držimo da je dobra i pravična mjera, i u skladu s ispravnom prosudbom, da nijednom čovjeku ne bude zabranjena mogućnost pristajanja uz obrede kršćanstva ili koje druge religije kojoj bi ga odveo njegov um, te je sebi prihvatljivom osjeća, tako da nas vrhovno božanstvo, čijem se štovanju slobodno posvećujemo, mogne u svemu nastaviti obasipati dobrostivošću i naklonošću".⁴

7/ - **Vratiti kršćanima sakralne prostore bez naknade**: "Usto, koliko je do kršćana, u prošlosti smo dali određene zapovijedi koje se odnose na mjesta kojima su se oni služili za svoje vjerske skupove. Sada je naša želja da sve osobe koje su došle u posjed sličnih mjesta, od carske blagajne ili od bilo koga drugoga, ta mjesta vrate kršćanima, ne tražeći za to novac ili drugu cijenu, te da to bude učinjeno bez odgađanja ili dvojbi".⁵

I onda je počela epopeja s križem Gospodinovim: Od najveće sramote postala je najveća slava, trijumf. Čak se kaže da je pronađen križ Gospodinov na Kalvariji. Križ se stavlja na sarkofage, na vrhove crkava i katedrala, na oltare i iznad oltara; na prsa crkvenih predstojnika, i osoblje pojedinih redova, na stjegove. Križ postaje najznačajniji kršćanski simbol. Eto o njemu ćemo danas slušati predavanja pod raznim vidovima: biblijskim, antropološkim, katoličkim, pravoslavnim, duhovnim, popularnim. Nikomu ne bilo na "skandal" i "ludost"! Bilo svima nama na spasenje!

Christum in scutis notat". F. Callaey, *Praelectiones Historiae Ecclesiasticae Antiquae*, I., Rim, 1962., str. 157. Od 312. do 325., kada je Konstantin pričao Euzebiju prošlo je 13 godina, a od 325. do 337., kada je izišao Konstantinov život, prošlo je daljnjih dvanaest godina.

² Euzebij Cezarejski, *Vita Constantini*, nr. 459-460: "... sole in occasum vergente, crucis tropaeum in coelo ex luce conflatum, soli superpositum... cum hujusmodi inscriptione: Hoc vince, graece: *Touto nika*. In apparitione nocturna, nocte immediate sequenti 'Christus Dei dormienti apparuit cum signo illo quod in coelo ostensum fuerat, praecepitque, ut militari sino ad similitudinem ejus quod in coelo vidisset fabricato, eo tanquam salutari praesidio in praeliis uteretur"; F. Callaey, *nav. dj.*, str. 157.

³ Natpis na slavlolu: "IMP[eratori] · CAES[ari] · FL[avio] · CONSTANTINO · MAXIMO · P[ro] · F[elici] · AVGUSTO · S[enatus] · P[ro] · Q[ue] · R[omanus] · QVOD · INSTINCTV · DIVINITATIS · MENTIS · MAGNITVDINE · CVM · EXERCITV · SVO · TAM · DE · TYRANNO · QVAM · DE · OMNI · EIVS · FACTIONE · VNO · TEMPORE · IVSTIS · REM-PUBLICAM · VLTVS · EST · ARMIS · ARCVM · TRIVMPHIS · INSIGNEM · DICAUIT" = Caru Cezaru Konstantinu Najvećemu, Pobožnomu, sretnomu Augustu, Senat i Rimski narod, jer po božanskom nadahnuću veličinom svoga duha svojom vojskom oslobodi pravednim oružjem Državu i od tiranina i, ujedno, od svake njegove stranke ovaj slavluluk znamenit trijumfima posvećuje.

⁴ LAKTANCIJE, *De mortibus persecutorum*, 48.

⁵ Prijevod s Interneta, *Milanski edikt*, Donatus.

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

PRORADIO PASTORALNI CENTAR U ČAPLJINI

Čapljina, 9. prosinca 2012. - U kolovozu ove godine biskup je Ratko imenovao dvojicu novih dušobrižnika u župi Čapljini: don Ivana Kordića župnikom i don Dragana Filipovića voditeljem zbora i župnim vikarom. Oni su tek ovih dana ušli u nove župne prostorije.

U drugu nedjelju Došašća, u dogovoru sa župnikom don Ivanom i ravnateljem Biskupijskoga caritasa don Antom Komadinom, biskup je u zdanju prozvanu "Betanija" blagoslovio crkvenu dvoranu koja je prava crkva, i uveo novoga župnika u njegovu službu. Dvorana puna vjernika. Župni pjevački zbor spreman za pratnju sv. Mise i liturgiju blagoslova. Sedam-osam ministranata samo čekaju da pobožno prihvate mitru, štap, škropionicu ili dodaju vino i vodu. U koncelecijaciji su s biskupom novi župnik don Ivan, ravnatelj Caritasa don Ante, bivši čapljinski župnici don Ivica Boras i don Ivan Turudić, bivši generalni vikar don Srećko Majić i nedavno imenovani don Željko Majić, don Ivan Štironja iz Sarajeva i ceremonijar don Tomislav Ljuban. Zajedničko poklecanje pred Presvetim. S novoga ambona don Ante upućuje svoj zahvalan pozdrav koji donosimo u cijelosti na kraju ovoga izvješća.

Biskup počinje misno slavlje iskazujući slavu Presvetomu Trojstvu, čast Blaženoj Gospi i sv. Franji zaštitniku čapljinske župe. Predmoli blagoslovnu molitvu nad vodom kojom škropi narod i zidove nove prostrane dvorane koja će od sada služiti kao župna crkva.

Župnik don Ivan potom izgovara *Ispovijest vjere* s dodatkom: "Čvrstom vjerom vjerujem i sve što je sadržano u pisanoj i predanoj Božjoj riječi i što Crkva kao od Boga objavljeno vjerovati predlaže bilo svečanim pravorijekom bilo redovnim i sveopćim Učiteljstvom..."

Držeći ruku na današnjem Evanđelju župnik izgovara *Prisegu*: "Ja, don Ivan Kordić, primajući

službu župnika župe sv. Franje, koju mi je mjesni Biskup povjerio, izjavljujem i obećavam da ću dobro i vjerno, obdržavajući norme općega i partikularnoga crkvenog prava, upravljati svim materijalnim dobrima ove povjerene mi župne zajednice. Tako mi pomogao Bog i sveta Božja Evanđelja, kojih se svojom rukom dotičem."

Biskup je uz popratne riječi dao župniku crkveni ključ: "kao simbol ove župne zajednice koju sada povjeravam tvojoj pastirskoj brizi. Nastoj svoju župničku službu vršiti vjerno i revno u uskom zajedništvu s Biskupom i ostalom braćom svećenicima. Isus Krist vrhovni pastir duša bio ti uvijek uzor i pomoć u tvom pastirskom radu, a Djevica Marija Majka Crkve, bila ti moćna zagovornica."

Ravnatelj i župnik s ministrantima idu blagosloviti prostorije: don Ante one koje su namijenjene socijalnoj, a don Ivan one koje su namijenjene pastoralnoj skrbi župe.

Nedjeljna čitanja čitale su Tomislava i Paulina. Evanđelje je navijestio župnik don Ivan. A molitvu vjernika vjeroučiteljica Darija.

Biskup je u propovijedi počeo s običajem starih Rimljana koji su, kada bi pokorili jedan narod, uzeli i bogove - kumire toga naroda i donijeli bi ih u Rim, u Pantheon, veliki hram bogova. Tu je u neka doba po policama bilo oko 3.400 kipova bogova iz svega Rimskog Carstva. Rimski su carevi tražili i kršćanskoga Boga, ali su mu kršćani rekli: "Ne, naš Bog ne može s vašima, jer je naš Bog jedan-jedini, pravi-pravcati. U vas su napravljeni od gline, od kamena, od drveta. Naš je Bog - Bog živih! Naš ne ide u stalaže, nego u Svetohranište".

A Grci su opet u svojoj mitologiji imali ovakvu nakaznu priču: Jedan od titana, nižih bogova, Prometej, ukrao je vatru glavnomu bogu Zeusu i iz samilosti dao je ljudima da se njome služe.

Za kaznu je bio prikovan uz pećinu u Kavkazu da mu orlovi jetru kljuju, a ona bi opet narasla...

A mi vjerujemo u jednoga i pravoga Boga, koji je Otac naš na nebesima, koji je poslao Sina svojega Jedinorođenoga da nam donese vatru ljubavi i zapali je u srcima našim. Toga je Sina navijestio prorok Ivan. Sv. Luka navodi da je Ivanov glas jeknuo iz pustinje za vrijeme pet tadašnjih vladara: rimskoga cara Tiberija, judejskoga upravitelja Poncija Pilata, galilejskoga Heroda Antipe, iturejskoga četverovlasnika Heroda Filipa i abilenskoga tetrarha Lizanije. I za vrijeme dvojice židovskih velikih svećenika Ane i Kajfe. Evanđelist je uokvirio u povijesne i zemljopisne koordinate tu veliku Božju poruku koju je proglasio Krstitelj, pozivajući se na 700 godina starijega proroka Izaiju: "Pripravite put Gospodinu, poravnite mu staze! Svaka dolina neka se ispuni, svaka gora i brežuljak neka se slegne! Što je krivudavo, neka se izravna, a hrapavi putovi neka se izglađe! I svako će tijelo vidjeti spasenje Božje" (Lk 3,4-6).

Ova predivna slika iz prirode uzeta je iz tadašnjega javnog života. Kada bi koji kralj pošao posjetiti koje mjesto ili kraj, obično bi poslao ispred sebe glasnike da zovu narod neka poravna hrapave staze da se kraljevska kola ne prevale. U prenesenom smislu, poravnati staze, znači upotrijebiti svu potrebnu duševnu snagu, strpljivost i dobrotu za izgladivanje vlastitoga temperamenta. Ispuniti doline, znači obogatiti svoje srce krjepostima, iskrenošću, odlučnošću, razborom, a povrh svega pouzdanjem u Božju providnost. Po-

zivom: neka se brežuljci slegnu, Izaija, odnosno Ivan želi reći: ljudi, odstranite od sebe naopaku uznositost, okanite se preuzetnosti, priznajte svoju nemoć, tražite Božju pomoć. Eto to je obraćenje, radikalno djelo koje neprestano iscjeljuje našu ranjenu i požudnu narav. Takvom svojom pripremom idemo u susret Gospodinu, koji se i danas želi roditi u našem srcu. Slušajući Ivana glasnika, slušamo riječ Božju. Ovdje se na zemlji od nas zahtijeva mukotrpna priprava, a sutra nas na nebesima čeka obećana i neprolazna slava!

Prije prinosa darova biskup je izrekao blagoslovnu molitvu nad novim oltarom koji se potom priredio za sv. Žrtvu.

Na kraju sv. Mise župnik je don Ivan, osim uobičajenih oglasa, izrekao i slovo zahvale: "Hvala Trojednom Bogu na njegovoj milosti da se danas, i ubuduće, ovdje možemo na molitvu sastajati, na vjeronauku mlade o Njemu poučavati, sakramente slaviti i župne - uredske poslove obavljati! Hvala biskupu Ratku na njegovoj brizi i zalaganju da ova župa može bolje funkcionirati! Hvala dr. Anti Komadini, direktoru Biskupijskog caritasa, koji je sa svojim suradnicima, koje je spomenuo na početku sv. Mise, izveo ovo veliko djelo za našu župu, za grad Čaplinu i okolicu! Hvala svima onima koji su na bilo koji način pridonijeli da mi ovdje možemo Boga slaviti i Bogu se moliti..."

Na zajednički domjenak bili su pozvani brojni gosti zaslužni za ovo pastoralno i socijalno djelo u Čaplini.

DUHOVNA OBNOVA BOGOSLOVIMA

Sarajevo, 14. prosinca 2013. - Duhovnik Vrhbosanska bogoslovije don Žarko Ošap pozvao je biskupa iz Mostara Ratka Perića da 13. prosinca popodne održi predbožićnu duhovnu obnovu bogoslovima kojih ima četrdesetak na broju. Najavivši se kardinalu Vinku, koji je držao duhovne vježbe u Ljubljani slovenskim biskupima, i pozdravivši rektora Bogoslovije prečasnoga Marka Zubaka, biskup je, u skladu s Papinom preporukom u ovoj Godini vjere, rasklopio koncilski dekret o odgoju i izobrazbi kandidata na svećeništvo, *Optatam totius*, br. 8-10, i obrazlagao vidove duhovnosti prema kojima su svećenički pripravnici mogli ispitivati svoju savjest.

Duhovni odgoj. Počelo je u 15,30 o odgoju duha. Odgajati duh znači priopćavati odgajaniku

motive duhovnih vrijednosti. Postoje materijalne vrijednosti kao što su zdravlje, tijelo, novac. Postoje kulturne: umjetnička djela, znanost, tehnologija. I one moralne: poštenje, dobrota, pravednost. Postoje napokon duhovne vrijednosti: vjera, nada, ljubav, mudrost. Odgajanje duha jest uvjeravanje mladih u smisao i motive ovih najuzvišenijih vrijednosti u čovjekovu životu.

Duh se pitomaca odgaja ako se navikavaju u vjeri živjeti u stalnu zajedništvu s Ocem nebeskim po njegovu Sinu Isusu Kristu u Duhu Svetome. Eto **trojstvenoga** vida života. I potrebe nadnaravne krjeposti vjere, nade, ljubavi, bogobožnosti.

A u tome je napose bitan susret u vjeri i ljubavi s Isusom, Sinom Božjim, koji se utjelovio i rodio radi nas ljudi i radi našega spasenja. Isus nam se

u životu predstavlja kao prijatelj i On svoje učenike naziva prijateljima, a ne slugama. U taj je vid uključen pashalni misterij ili vazmeno otajstvo: Isusova muka, smrt i uskrsnuće. Eto **kristološkoga** vida. Neka se kandidati poučavaju tražiti Krista u razmatranju Božje riječi - meditacija, u djelotvornu sudjelovanju u svetim otajstvima, napose u sv. ispovijedi i Euharistiji, i u božanskom časoslovu ili brevijaru. Eto **molitveno-meditativnoga** vida.

Tražiti zatim Krista, s jedne strane, u biskupu koji svećenika šalje - eto **hijerarhijskoga** vida, a onda i vidjeti Krista u Božjem narodu kojemu ga je biskup poslao, osobito u siromasima, djeci, bolesnima, grješnicima i nevjernicima. Eto **pastoralnoga** vida. Pastor = pastir obuhvaća sve ono što ulazi u duhovnu brigu pastira duša.

Koncil napose preporučuje ljubav i čašćenje Blažene Gospe koju je Isus na križu predao svomu učeniku za majku, a učenika njoj za sina - eto **marijanskoga** vida pobožnosti i **mariološkoga** proučavanja vjerskih istina o Blaženoj Djevici Mariji.

Koncil govori i o vježbama pobožnosti, ne spominjući nijedne posebno, nego općenito one koje su vrijedne poštovanja iz iskustva Crkve. A to su svakako: križni put, krunica, poklon Presvetom oltarskom sakramentu... Upozorava na dvije opasnosti: prvo, kandidati se ne smiju vladati kao da je sav duhovni život samo u tim vježbama. Ali jest i u tome. Drugo, neka bogoslovi ne očekuju neki religiozni osjećaj, čuvstvo, sentiment, koji doduše nije suvišan, ali nije ni kriterij vjere i doživljaja Boga. Uzor evanđelja - Krist. Jačati u vjeri, nadi i ljubavi. Takvim prakticiranjem duhovnosti pripravnici stječu duh molitve, snagu i sigurnost u zvanju, zrelost krjeposti i porast u revnosti.

Nakon toga bogoslovi su imali prigodu za sv. ispovijed.

Crkveni odgoj. U 18 sati - pod sv. Misom bio je govor o odgoju duha crkvenosti, *Optatam totius*, br. 9. Koncil i s njime sva Crkva očekuje da se svećenički kandidati prožimaju, "natapaju", otajstvom Crkve kako ga predstavlja koncilski konstitucija *Lumen gentium*. Najprije Otajstvo Crkve u Bogu (br. 1-8); zatim Narod Božji kroz povijest (9-17); pa Hijerarhija s biskupima i Papom na čelu (18-29); Laici (30-38); Opći poziv na svetost (39-42); Redovnici (43-47); Eshatološki značaj (48-51) i konačno Gospa, čak sa 17 brojeva (52-69) kao najuzvišeniji član Crkve. Bogoslovi se odgajaju da biskupu budu vjerni suradnici, zajedno s braćom svećenicima, kako bi što više ljudi privukli Kristu.

Ekleziološki vid uključuje bogoslovski interes ne samo za vlastitu biskupiju, nego i za partikularnu Crkvu u BiH, u hrvatskom narodu, među Hrvatima u svijetu, u općoj Crkvi koja se tijekom vremena stalno borila i danas se bori da bude **slobodna**: slobodna Crkva u slobodnoj državi, **čista**: u svojim beženim biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama; **univerzalna**: dopirući u sve puke i jezike.

Biskup je napose naglašavao, slijedeći koncilске smjernice, da se bogoslovi ne zanose idejom vlasti i časti - karijerizmom, nego služenjem braći ljudima, a to je opet najveća čast. Kada je Isus oprao učenicima noge, rekao im je: "Vi me zovete Učiteljem i Gospodinom. Pravo velite, jer to jesam. Ako, dakle, ja - Gospodin i Učitelj - vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih" (Iv 13,13-15). I nakon pranja nogu opet je, dakle, ostao i Učitelj i Gospodin, što dva puta naglašava, a pokazao je najdomaćiji izraz služenja.

Crkva od ovakvih pripravnika očekuje vježbanje u "svećeničkom posluhu" u kojem i ne moraju uvijek vidjeti svih razloga poglavara; pozvani su da prakticiraju "siromašan život" koji evanđelje postavlja kao ideal, i vježbati se u "duhu samoodricanja": neka se odreknu i onoga što doduše nije štetno, ali nije ni korisno. Toličke emisije, sportske priredbe itd.

Poglavari su i duhovnici pozvani da bogoslove upozoravaju i upoznaju s poteškoćama i opasnostima u svećeničkom životu. "Nikoga u bogosloviji ne zavaravamo. I nitko se ne smije osjetiti prevaren. Sve se radi otvoreno, jasno, transparentno!"

Odgoj na celibat. Poslije večere, u 20,30, pod polusatnim klanjanjem, koje je predvodio duhovnik, biskup je govorio o odgoju na svećeničku čistoću, OT, 10. Čistoća, celibatarska na koju se bogoslovi odgajaju, dragocjen je dar koji treba od Boga isprositi, veli Koncil. Taj dar nije dan svim ljudima, kako kaže Gospodin (Mt 19,11), zato ga i ne razumiju svi ljudi, pa ni vjernici. Dan je rijetkima, pa ga uvijek ne razumiju ni ti rijetki. Biskup je napose govorio o određenim pogibeljima koje prijete suvremenom pripravniku na beženi svećenički život, upozoravajući na riskantna prijateljstva: "Lakše se brani od neprijatelja nego od prijatelja i prijateljica!"

Božji put. Sutradan, 14. prosinca, biskup je s poglavarima i bogoslovima bio na zornici u 6,30 u katedrali, koja je bila puna vjernika, među nji-

ma i konviktorci-učenici Katoličkoga školskog centra. Govorio je o Izaijinu odlomku dnevnoga misnog čitanja: Tko se drži Božjega puta i njegovih zapovijedi, sreća će mu biti kao bujna rijeka, a pravda kao morsko valovlje; ime će mu biti svijetlo i slavno. A na klevete i ocrnjivanja kojih ima na svakom koraku, o čemu Evanđelje govori (Mt 11,16-19), ne treba se osvrutati, jer "mudrost

se opravdava svojim djelima", ne tuđim riječima, a najmanje zlogovorima! Ako postiš kao Ivan Krstitelj - ono mu je od šejitana! A ako jedeš i piješ kao Isus s grješnicima - a gle izjelice i pijanice! "Kada bih se osvrtao na tolike besmislene klevete, ne bih smio izići iz kuće i progovoriti jedne riječi!" zaključio je biskup.

TRI NOVA ZVONA U SLAVU PRESVETOGA TROJSTVA

Stolac, 16. prosinca 2012. - Salijevanje. U ljevaonici zvona "Grassmayr" u Innsbrucku, najstarije obiteljske tvrtke u Austriji, čija je tajna izrade zvona od 1599. godine pozorno čuvana, a znanje se radom prenosi s oca na sina, kroz 14 generacija, izrađena su i tri zvona za zvonik Duhovno-pastoralnog centra Trebinjske biskupije u Stocu. Dana 16. studenoga ove godine prigodom salijevanja zvona priređen je blagoslov kovine i samoga čina što je obavio don Ante Luburić, mostarski kancelar i nevesinjski župnik, zadužen za gradnju centra u Stocu, u nazočnosti stolačkoga župnika don Rajka Markovića i dobrotvora zvonika i zvona Boška Bokana Perutine pokojnoga Mate iz Aladinića.

Sveta Misa. Na poziv župnika don Rajka, biskup Ratko iz Mostara došao je u 3. nedjelju Došašća, i Caritasa, 16. prosinca, u Stolac, gdje su pred župnom crkvom postavljena sva tri zvona na postolju, a srednje je bilo toliko uzdignuto da se moglo i zazvoniti. U koncelebraciji s biskupom sudjeluju don Ante, don Rajko i don Tomislav Ljuban, a u pratnji ima preko 30 ministranata.

Župnik u zahvalnosti Bogu za radostan dan koji je osvanuo gradu, župi i biskupiji, pozdravlja biskupa, svećenike i narod te najavljuje blagoslov zvona na svršetku sv. Mise.

Izabrani su čitači dvaju biblijskih čitanja, a čak šestorica petoškolaca pred mikrofonom pjevaju 23. psalam "Gospodin je pastir moj", koji je 1.000 godina prije Krista spjevao David kralj, nekoć i sam pastir, i koji se sjeća "poljana zelenih" i "voda tihanih", a ne boji se ni "doline smrti" jer s njime je Bog, Dobri Pastir. I zato ni u čem on ne oskudijeva. Psalam je jedan od najpjevanijih i najuniverzalnijih ne samo po tome što ga jednako pjevaju židovi, katolici, pravoslavci, anglikanci, protestanti, nego i zato što se jednako pjeva i na svadbama i na sprovodima, a pogotovo u liturgijama. Ugodan glas maloga petoškolca iz Poprati:

"Dobrota i milost pratit će mene sve dane života moga.

U Gospodnjem ću domu prebivati kroz dane mnoge!"

i još ugodniji i potresniji odgovor cijele crkve, vapaj pun nade u Boga:

"Gospodin je Pastir moj, zla se ne bojim, jer On je sa mnom!"

Propovijed. Biskup je u homiliji na temu nedjeljnoga evanđelja govorio o Ivanu Krstitelju kojemu su došli razni slojevi naroda i svi pitaju isto: "Što nam je činiti?" Ivan svakomu odgovara posebno i pogodeno.

Zainteresiranu mnoštvu: "Tko ima dvije haljine, neka podijeli s onim koji nema. U koga ima hrane, neka učini isto tako" (Lk 3,11). Eto Caritasa! Božji se glasnik raspalio protiv ljudske sebičnosti, koja je razlivena po mnoštvu, uvjetovana doduše ljudskim potrebama, ali isto tako hranjena naravnom pohlepom i nebrigom za druge. Plućima sebičnosti diše svaki čovjek i svako mnoštvo. "Daj ti meni, a ti se snađi kako znaš!" Nasuprot tomu naopakom načelu, Ivan ističe da je pravi vjernik, miljenik Božji, onaj koji dijeli svoje sa svojim bližnjima, i haljinu i hranu. Ne može se kršćaninom zvati tko se svojim egoizmom hvali! To je vapaj istinske ljubavi koja se to više razmnaža što se više razdaje i dijeli. To je smisao Došašća, i Nedjelje Caritasa.

I carinici se obraćaju Ivanu s pitanjem što oni trebaju raditi. Ivan im uzvikuje: Budite pravedni i poštenu! Ako je itko u ono doba bio rado neviđen, to su bili carinici - kao domaći izdajnici - u službi poganskoga okupatora. Zanimljivo je da Ivan ne govori carinicima da prestanu biti carinici. Nego, neka oni ostanu u službi, ali neka ne budu lopovi i gulikože. Neka ne utjeruju poreza više nego što je određeno. Pred Bogom nije važno jesi li car ili sluga, carinik ili poljoprivrednik. Važno je da si u

svojoj službi vjeran, u najmanjim stvarima pravedan, na svome mjestu pošten. Zadatak je pravoga kršćanina zauzeti se za društvenu i narodnu pravdu, svima u korist.

Ivan odgovara i vojnicima, koji su vjerojatno bili najamnici u službi utjerivanja poreza i carina, neka vrsta policije, zaštitara. U svojoj su službi imali veću mogućnost zloporabe nego sami carinici. Stoga ih Preteča upozorava: Nikomu ne činite nasilja, niko ga krivo ne prijavljujte. Budite zadovoljni svojom plaćom! (Lk 3,14). Tko je tada bio zadovoljan plaćom?! Tko li je zadovoljan od tada do sada!? Što ljudi veću plaću imaju, to za većom čeznu. Znati se zadovoljiti onim što imaš i što radiš, nije nikada ni lako ni jednostavno. Uvijek misliš da si više zaradio, da si zakinut, pretpostavljaš da će na drugom mjestu biti bolje. Ali kada čovjek želi steći na grbači drugoga, kada nema milosrđa i razumijevanja prema drugima, kada se služi nasiljem da postigne "svoju pravdu", onda ne radi samo protiv pravde, nego radi na vlastitu propast!

Župni je zbor s kora pjesmama Došašća pratio misno slavlje. Djeca su kao kućno cvijeće okitila prostor oko oltara, samo ih je s. Alojzija malo stavila u red pred sv. Pričest.

Župnik je pročitao oglase, zahvalio i pozvao narod da izađe na crkveno dvorište. Biskup je s asistencijom došao pred zvona. Don Ante je izmolio propisane prošnje, a narod odgovarao. Biskup je izgovorio blagoslovnu molitvu, poškropio vodom i pokadio tamjanom. Darovatelj Boka prvi je zazvonio srednjim zvonom.

Nakon euharistijskoga slavlja u crkvi i liturgijskoga obreda pred crkvom slijedilo je don Rajkovo čašćenje u župnoj kući. A do malo je Bog sve zalio obilnom kišom.

Na zvonima su latinski natpisi, koje ovdje prevodimo u zagradi:

gornje: Angelus DOMINI nuntiavit Mariae - [Anđeo Gospodnji navijestio Mariji]

srednje: Et concepit de SPIRITU SANCTO - [I ona je začela po Duhu Svetom]

donje: VERBUM caro factum est - [Riječ je tijelom postala].

Svako je zvono ukrašeno likom koji predstavlja Presveto Trojstvo, hrvatskim pleterom, grbom austrijske ljevaonice, grbom grada Stoca, godinom izrade, tj. Godinom vjere 2012./2013. i imenom darovatelja. Zvona će se uskoro montirati u zvonik na posebno željezno postolje, jedno iznad drugoga. Bit će elektrificirana i opskrbljena posebnom vlastitom mehaničkom i automatskom opremom. Zvonik će biti opremljen toranjskim satom s mehanizmima za otkucavanje vremena.

Prvo zvono težine 450 kg, promjera u bazi Ø 905mm koje će davati ton a/1.

Drugo zvono težine 255 kg promjera u bazi Ø 745mm koje će davati ton cis-des/2.

Treće zvono težine 130 kg promjera u bazi Ø 605mm koje će davati ton e/2.

MISIONARSKI KRIŽ NOVOM MISIONARU

Rotimlja, 13. siječnja 2013. - Na blagdan Krštenja Gospodinova, u župi sv. Petra i Pavla u Rotimlji bilo je vrlo svečano. Misu u 11 sati predvodio je don **Bernard Marijanović**, svećenik Trebinjsko-mrkanske biskupije rodom iz te župe, koji je primio misionarski križ prije svoga odlaska u afričke misije u Tanzaniju. U koncelecijaciji s novim misionarom našao se mjesni župnik don Damjan Raguž, nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela u BiH don Ivan Štironja, biskupov tajnik i dijecezanski ravnatelj PMD don Tomislav Ljuban te dugogodišnji svećenik u inozemnoj pastvi don Mile Miljko. Velik broj vjernika, prepuna crkva, pobožnom molitvom i skladnom pjesmom koju je predvodio župni zbor uz pratnju tamburaškog orkestra, sudjelovao je u tom euharistijskom slavlju i tomu nesvakidašnjem događaju predavanja križa novom misionaru.

Nacionalni ravnatelj PMD don Ivan okupljenom je mnoštvu uputio propovijed o značenju blagdana Krštenja Gospodnjega, kao i o važnosti Papinskih misijskih djela i misija Crkve. Kao što "narod bijaše u iščekivanju" (Lk 3,15) u Isusovo vrijeme, to isto se iščekivanje nastavlja do dana današnjega. Svi mi, kao pojedinci i kao zajednice, u svakodnevnom smo iščekivanju, ponajprije mesijanske utjehe o kojoj govori prorok Izaija. Bog je najveća utjeha, On je najbolji tješitelj. Stoga je naše iščekivanje spasenja koje dolazi od Boga najkvalitetnije iščekivanje. No posebno je opravdano iščekivanje naroda koji još nisu čuli za Isusovu radosnu vijest spasenja. Crkva ima

posebnu brigu prema tim narodima koji iščekuju istinu o ljubavi Božjoj i o milosrđu nebeskoga Oca prema svakomu čovjeku. Svoju brigu za sve te narode Crkva pruža preko Papinskih misijskih djela i misionara, naglasio je don Ivan. Potom je naveo sva četiri misijska djela: Djelo za širenje vjere, Djelo svetoga Djetinjstva, Djelo sv. Petra Apostola i Misijsku zajednicu. Ukratko je objasnio čime se bave i kada se obilježavaju Dani pojedinih djela. Posebno je naglasio da ta djela, iako se zovu "papinska", nije osnovao Papa u Rimu, nego je, nakon njihova potvrđena uspješna djelovanja na općem planu Crkve, Papa iza njih stao svojim papinskim auktoritetom i preporučio ih kao institucije koja će pri rimskoj Kongregaciji za evangelizaciju naroda pomno i organizirano pratiti evangeliziranje svijeta.

Nacionalni je ravnatelj na osobit način zahvalio župljanima župe Rotimlja na misijskoj svijesti i zauzetosti koja je očita u toj župi. Prisjetivši se njihova pokojnog župnika (2001.-2003.), 25-godišnjega misionara don **Boška Obradovića** (+2007.), pozvao ih je da nastave duhovno i materijalno pratiti i svoga domaćeg sina svećenika don Bernarda. Na putu ostvarenja odgovorne misijske zadaće, koju svaki vjernik prima po krštenju, stoji divan primjer utemeljiteljice Djela za širenje vjere, službenice Božje Marije Pauline Jaricot koja se kao 16-godišnja djevojka oduševila za misije. Jednostavno je okupljala svoje vršnjake i vršnjakinje, prijatelje i prijateljice i oduševljavala ih za pomoć misijama i misionarima. Bila je to molitvena i materijalna potpora. Dnevno se molila živa krunica a tjedno se i mjesečno darivao najsitniji novčić za pomoć misijama.

Don Ivan je naglasio da su naši hrvatski misionari i misionarke, kojih imamo stotinjak, potrebni upravo takve potpore. Zato je pozvao sve prisutne da se uključe u molitveni lanac za uspjeh misija. Svi oni koji žele dnevno moliti jednu desetku krunice za don Bernarda i ostale naše misionare i misionarke don Ivan je pozvao da se jave župniku don Damjanu, koji će im darovati misijsku kronicu. Don Bernardu je pak darovao kronicu izrađenu od ebanovine, crnoga afričkog drveta, koja je stigla upravo iz Tanzanije, pozvavši ga da bude istinski zaljubljenik u Isusa koji će kao misionar, pravi kršćanin, svjedočiti ljubav Božju među afričkim narodima, osobito među onima koji još nisu upoznali Krista.

Na kraju svoje propovijedi nacionalni je ravnatelj predao novomu misionaru križ izrađen od

maslinova drveta, naglasivši da je ta gesta znak da misionar ne odlazi po svomu osobnu nahodaču nego ga šalje mjesna Crkva; on je dar te Crkve općoj Crkvi te na taj se način potvrđuje da se mjesne Crkve nisu zatvorile u sebe nego su otvorene prema potrebama mladih Crkava za koje se, prema koncilsko-crkvenim dokumentima, treba brinuti svaki biskup. Zaželio je novomu misionaru Božji blagoslov u misijskom djelovanju, kao i radosno oduševljenje i milosnu snagu Duha Božjega da u tom afričkom dijelu svijeta gradi ozračje Betlehema koji je postao znakom Božje prisutnosti među ljudima i Božjega mira itekako potrebna svijetu.

Na kraju sv. Mise sve je prisutne pozdravio župnik don Damjan i zahvalio svima na sudjelovanju, osobito ravnateljima misija, a novomu misionaru obećao duhovnu i materijalnu potporu rodne župe te mu zaželio sretan put i Božji blagoslov.

Novi misionar, don Bernard, zahvalio je župniku, svećenicima, i svemu Božjem puku na obećanoj duhovnoj i materijalnoj potpori. Svima je zahvalio i za kršćansku sućut i ljudsku blizinu koju su mnogi uputili njemu i njegovoj obitelji prigodom nedavne iznenadne smrti njegova mlađega brata Zdravka.

Nakon Mise našla se skupina vjernika koji su željeli stiskom ruke pozdraviti novoga misionara. Među njima je bilo i desetak župljana župe Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna, u kojoj je don Bernard do nedavno djelovao.

Novi misionar, don Bernard Marijanović, rođen je 12. kolovoza 1972. u Stocu kao drugo od petero djece u svojim roditelja Ante i Mare rođ. Šimunović iz Ljutaca. Osnovnu je školu završio u Hodovu (1979.-87.), srednju u Zagrebu (1987.-91.) a filozofsko-teološki studij u Sarajevskoj bogosloviji (1991.-1998.) koja je u vrijeme ratnoga vihora bila smještena u Bolu na Braču. Vojnu je obvezu odslužio u Čapljini (1996./97.). Zareden je za đakona 30. studenoga 1997., a za svećenika 29. lipnja 1998. u Mostaru po rukama biskupa Ratka Perića. Mladomisničko mu je geslo: "Puno Tvoje milosti i malo moje slobode". Isti mu je biskup svojim pismom od 22. lipnja 2012. dao dopuštenje da se na neko vrijeme pridruži don Velimiru Tomiću u Tanzaniji, u novoosnovanoj misiji Kisongo u biskupiji Arusha kamo kani otputovati 21. siječnja, ako Bog da. Svojim ga zagovorom pratila Kraljica apostola, a Gospodin mu udijelio puno milosti na njegovim misijskim putovima.

DAN BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Humac, 2. veljače 2013. - Počevši od 1997. godine, kada je papa Ivan Pavao II., blaženi, proglasio Svijećnicu "Danom Bogu posvećenih osoba", u Crkvi u Hercegovini taj se blagdan, 2. veljače, svečano slavi u mostarskoj katedrali. U ovoj Godini vjere organizatori liturgijskih i drugih slavlja predložili su da se ovaj Dan proslavi na Humcu. Tako se na Svijećnicu u 15 sati u staroj crkvi sv. Ante Padovanskoga sastale redovnice raznih Družbi i redovnici - franjevci i karmelićani - koji djeluju na području hercegovačkih biskupija. Sudjelovale su 94 časne sestre, 28 svećenika redovnika, 3 brata laika, 5 franjevačkih novaka i 7 postulanata.

Najprije je bilo pokorničko bogoslužje koje je animirao fra Mate Logara, župni vikar u Drinovcima. Potom mogućnost sv. ispovijedi. Oko 16 sati sv. Misu predvodio je biskup Ratko Perić u konce-

lebraciji s franjevačkim provincijalom fra Ivanom dvadesetak svećenika, s karmelićaninom Jakovom Mamićem, generalnim vikarom Vojnoga ordinarijata u Hrvatskoj, i ostalih 15 svećenika redovnika. U početku Mise biskup je blagoslovio svijeće koje su bile podijeljene sudionicima. Svijeće su bile zapaljene u rukama nakon Molitve vjernika kada su redovnici i redovnice izgovarali svoj obrazac obnove zavjeta čistoće, siromaštva i poslušnosti. Pod Misom su pjevali franjevački novaci i postulanti, nepromjenjive dijelove Mise na latinskom.

Poslije svete Mise misari su imali prigode posjetiti bogati muzej "Majka" - zbirku umjetnina Franjevačkoga samostana na Humcu.

Gvardijan fra Velimir Mandić kao dobar domaćin, koji iz svoje spremnice iznosi novo i staro, sve je sudionike svečanoga Dana pozvao i veliku ugodu u samostanskom refektoriju.

ZAVRŠETAK PUČKIH MISIJA U ŽUPI BLAGAJ-BUNA

Buna, 10. veljače 2013. - U ovoj Godini vjere više je župa (Blagaj-Buna, Sveti Matej u Mostaru, Aladinići, Stolac...) odlučilo organizirati Pučke misije. Tako je od 3. do 10. veljače don Nikola Menalo, župnik župe Presvetoga Trojstva pozvao dvojicu župnika, don Marka Kutlešu iz Gabele Polja i don Damjana Raguža iz Rotimlje da održe Misije u župi. Programom ispunjen dan i tjedan i obuhvaćeni svi uzrasti i slojevi vjernika: djeca, mladež, ženidbeni parovi, starije osobe, osobito pohodi bolesnicima, nepokretnima po župi Blagaj-Buna koja broji oko 2.500 vjernika, prošle godine bilo je 11 sklopljenih ženidaba, 22 prvopričesnika, 25 pokojnika, 34 krštenika i 56 krizmanika.

Za svršetak Pučkih misija župnik je pozvao biskupa Ratka iz Mostara da u nedjelju, 10. veljače, slavi koncelebriranu sv. Misu. S biskupom i župnikom koncelebrirala su oba misionara, don Ivan Štironja, ravnatelj PMD iz Sarajeva, don Mile Vidić iz katedrale i don Tomislav Ljuban, tajnik. Pjevao je župni zbor. Novoizgrađena, još nedovršena crkva puna vjernika od oltara do kora. U početku župnikov pozdrav i zahvala Bogu, misionarima i župljanima za obavljene Misije.

Biskup je u homiliji govorio o nedjeljnoj evanđeoskoj poruci iz Lukina Evanđelja (5,1-11).

Četvorica ribara, Šimun-Petar i brat mu Andrija, Jakov i brat mu Ivan, čitavu noć ribarili na Genezaretu. Lovili i ništa ne ulovili, a ribari prve klase. Teško razočaranje. Vrate se k obali neobavljena posla. Na obali je Genezaretskoga ili Tiberijadskog jezera mnoštvo naroda koje Isus ne može obuhvatiti ni pogledom ni glasom. Ljudi došli da "čuju riječ Božju", guraju se u valovima. Isus spazi dvije lađe i zamoli Šimuna da mu posudi svoju lađu, da je "malo otisne od kraja" i da s nje propovijeda narodu. Šimun je rado ustupio. Evanđelist ne reče o čemu je "iz lađe poučavao mnoštvo". O Kraljevstvu Božjem, o ribarima koji su ulovili mnoštvo riba pa ih na obali dijele, na dobre i loše. Tako će biti na kraju svijeta. Veliki Sudac svijeta razdijelit će dobre duše/ljude za raja i loše za pakla... Eto o čemu je pričao. Doprivši pouku Isus reče Šimunu da on izveze na pučinu i da svi bace mreže za lov. Nema šanse! Svu noć su lovili, trudili se, ni jedne ni za lijeka. Kako ćemo ih po danu uloviti kada nismo mogli noćas? čude se noćni ribari. Ali ipak "na tvoju riječ bacit ću mreže", poslušao Šimun. I "uhvatiše veoma mnogo riba; mreže im se gotovo razdirale". Tako je to kada se na Isusovu riječ bacaju mreže. - I vi ste, pučki misionari, ovih dana bacali mreže po ovoj

župi na Isusovu riječ. I samo nas može radovati činjenica da su mnoge duše rado dolazile u ovu župnu crkvu, da su se rado ispovijedale, rado slušale riječ Božju, da su vas župljani rado primali u svoje kuće, da ste pohodili brojne bolesnike i nemoćnike i utjehu im pružili. Eto tako je to kada se radi u ime Božje, na Božju riječ.

Biskup je završio propovijed ističući da je Šimun sa svojim kolegama ribarima bio izvan sebe zbog takva ulova ribe. I nije znao što bi od sebe, nego "pade do nogu Isusovih" i reče mu: "Idi od mene! Grješan sam ja čovjek, Gospodine!" Isus mu odgovori: Šimune, takav mi trebaš, ponizan i raskajan, sada znam što s tobom mogu učiniti. "Ne boj se! Od sada ćeš ljude loviti". I oni ostaviše lađe, podijeliše ribu narodu i pođoše za Isusom. Veličanstveno čudo posluha, suradnje, ulova, zadivljenja, poniznosti, ohrabrenja, poziva i odaziva u ribare ljudi. Kao što je Isus imao svoj poseban plan s Ribarom s Tiberijadskoga jezera do rimskoga Tibra, tako ima svoj plan sa svakim od nas.

Tako je Bog imao plan i s današnjim blaženikom kardinalom Alojzijem Stepincem (1898.-1960.) kojega ova župa danas posebno slavi i kojemu je posvećen Pastoralni centar ovdje na Buni. Bog je pozvao Alojzija iz Krašića na studij u Rim gdje je 1930. zaređen za svećenika. Neko vrijeme bio ceremonijar zagrebačkoga nadbiskupa da bi 1934., u svojoj 36. godini života, izabran za nadbiskupa koadjutora, a 1937. naslijedio nadbiskupa Antuna Bauera na zagrebačkoj stolici. Hrabar propovjednik istine i pravde za vrijeme rata, još hrabriji nakon rata zbog čega je osuđen na 16 godina robije i dodatnih pet godina gubitka svih prava. Ali i kada je bio u zatvoru, on je za Crkvu uvijek bio zagrebački nadbiskup "sede impedita" ("stolica spriječena"), glasnije propovijedajući kao zatvorenik iz Lepoglave i zatočenik iz Krašića nego da je bio na Kaptolu.

Župnik je nakon sv. Mise ugostio više od tri deset svećenika i redovnica, koji su došli izraziti čestitke za slavlje Stepinčeva i na svršetak uspješnih misija.

SVEĆENIČKA DUHOVNA OBNOVA Mostar - Pepelnica, 13. veljače 2013.

Svjesni poziva Crkve da sve što druge poučavaju i na što svoje vjernike pozivaju da to isto i sami proživljavaju, svećenici hercegovačkih biskupija, dijecezanski i redovnički, na početku svetoga korizmenog vremena - na Čistu srijedu, 13. veljače - okupili su se na poziv biskupa Ratka na korizmenu duhovnu obnovu. Obnova je održana u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

Već je ustaljena praksa da duhovni nagovor drži jedan od dekana. Ove godine bio je to don Ante Luburić, trebinjski dekan te kancelar i ekonom ovih biskupija. Nakon don Antina nagovora bilo je pokorničko bogoslužje koje je predvodio provincijal Hercegovačke franjevačke provincije, mnogopoštovani fra Ivan Sesar. Vrijeme osobnoga razmatranja i odmora svećenici su iskoristili i za osobnu ispovijed. Potom je obavljen Križni put koji su iz knjižice "Oče, oprosti nam" predmolili fra Josip Vlašić i don Pero Miličević. Sveto misno slavlje s obredom pepeljanja predvodio je biskup Ratko. U koncelecijaciji su sudjelovala 62 svećenika. Nakon svete Mise sve je prisutne posnim ručkom počastio katedralni župnik don Luka Pavlović. Mnogi su svećenici dali i svoj osobni

prilog za Djelo sv. Petra, za duhovni pomladak u misijskim zemljama te od djelatnika Biskupijskoga caritasa preuzeli korizmene kasice.

Duhovni nagovor. Na prvi dan Korizme ove 2013. godine - Godine vjere - okupili smo se ovdje u katedralni župni centar da u tišini ovih sakralnih prostora pogledamo nutrinu svoga svećeničkoga i redovničkoga srca, s namjerom da se u našem svakodnevnom postojanju i nastojanju međusobno ojačamo na putu prema uzvišenijim razinama duhovnoga života u Bogu. Sve to u konkretnom našem svećeničkom pastoralnom poslu koji nam je Crkva povjerila. U tom hodu i radu svatko od nas ima svoja 'borenja'. Stoga, pokušajmo danas vidjeti gdje smo pod tim *vertikalnim i horizontalnim* vidom, rekao je na početku don Ante te naglasio kako živimo u vremenu mnogih i raznih prekretnica koje imaju itekako veliki utjecaj na svagdanji svećenički i vjernički život te na pastoralni rad.

No, novo doba obilježeno je procvatom znanosti, što je, dakako, dobro, ali nije dobro što je znanstveni razvoj dao prednost tehnici, a znanstvena istraživanja podredio neposrednoj kori-

sti. Zamrlo je više-manje cjelovito promatranje čovjeka, posebice srži njegova bića i smisla njegova postojanja. Štoviše, čovjekovo se djelovanje veže uz korisnost njegova rada i podvrgava neposredno korisnim (ovozemaljskim) ciljevima pa je hotice i nehotice tomu podvrgnuta i moralna strana čovjekova bića. Posljedica takva postupka očitovala se u padu zanimanja za temeljne ljudske vrijednosti: istinu, pravdu, dobrotu, ljubav, a sve se jače ističe korist koju treba ostvariti, čak i po cijenu temeljnih ljudskih vrijednosti.

Ovo novo doba itekako se odražava i na svećenički i redovnički život. Uz to što nas je iz godine u godinu sve manje (više umrlih nego zaređenih) postavlja se pitanje autentičnosti našega svećeništva u svagdanjem životu u odnosu prema samomu svećeništvu ali i u odnosu na potrebe vjernika kojima smo poslani. Iako se svake nedjelje u Hercegovini služi više od 230 svetih Misa, ako pogledamo neke naše katoličke obrede u svojoj cjelini, a to znači obrede i popratna slavlja, onda se moramo upitati: jesu li ta slavlja vidljiv i uvjerljiv znak jezgre kršćanskoga vjerovanja, ili to stvarno odgovara izjavi jednoga starog fratra, koji reče: "a mi, jadni fratri, polomišmo se po oltarima!"

Zato, na ovom zajedničkom pokorničkom susretu u Godini vjere, možemo se i moramo pitati: jesmo li međusobno djeca Božja, braća u Kristu, u svom svakodnevnom svećeničkom životu, radu, nastojanju, iste misli, iste riječi i istoga djela istoga Isusa Krista i iste Njegove Crkve na ovoj i ovakvoj njivi Gospodnjoj u Hercegovini?

Pitamo li se: gladuje li netko među nama kruha i ruha? Žeda li tko za Istinom Života vječnoga i znanja ovozemaljskoga? Ima li koje dijete u mojoj župi koje roditelji ne mogu školovati, a ja imam i za nepotrebno ruho s oznakom skupocjene marke ovozemaljske umjesto da me resi moja halja svećenička, redovnička...? Imam vremena i za ljetno morsko kupanje i za zimsko planinarenje, neki i za kruzersko putovanje? Gdje je ona zorna i uvjerljiva jezgra moje kršćanske vjere i moga svećeničkog - redovničkog života?

Što nam je činiti, braćo? - pitali su slušatelji Petra kad im je govorio o Isusu Kristu. I nama bi Petar danas rekao isto ono što je rekao ondašnjim svojim slušateljima: "Obratite se ... da vam se oprostite grijesi i primit ćete dar, Duha Svetoga..." I mnogim je drugim riječima još svjedočio i hrabrio ih: "Spasite se od naraštaja ovog opakog!" (Dj 2,38-40).

Samo naš vjerodostojan svećenički i redovnički život i rad, koji će u svim svojim pojavama,

bez medijske buke, reklame i želje za samopromocijom, siliti ljude među kojima živimo, gdje se pojavljujemo, s kojima se susrećemo - da se zamisle - pogotovo one koji su nas otpisali ili nas otpisuju, koji će narod u cjelini gledano učiniti zadivljenim i tako ga povesti da još više uzljubi Krista i Njegovu Crkvu. To je dugotrajan, mukotrpan, ozbiljan i dug put! Ali drugog puta nema, zaključio je don Ante.

Pokorničko bogoslužje. Temeljeći svoje razmišljanje na 1 Iv 1,5-10;1-2: "Ako kažemo da grijeha nemamo, sami sebe varamo", fra Ivan je upozorio na opasnosti da zbog dobra dojma možemo upasti u napast da upadnemo u "igru skrivača" s vlastitom krivnjom koja nas ne će osloboditi od krivnje. Svi izgovori i isprike ne oslobađaju nas grijeha. Pogled ljubavi Božje nas jedino može spasiti. "Ako nas i naše srce osuđuje, Bog je veći od našega srca. On nas ne osuđuje nego nam daruje svoje milosrđe" (1 Iv 3,20) Pravo je pitanje: Jesam li spreman priznati svoje grijeha upravo onako kako sam ih počinio? Imam li hrabrosti za ozbiljno i iskreno kajanje? Pokajanje nije neki plačljivi osjećaj, nije puko izricanje "oprosti". Želim se promijeniti. Petar i Juda su učinili gotovo isto, izdali su Gospodina. Juda se zbog toga objesio. A Petar je izašao van i gorko zaplakao. Pokajanje nas čini sposobnima za pokretanje i preobrazbu ondje gdje smo u opasnosti zakržljati i okameniti se. Stoga, pozvao je fra Ivan, probudimo vjeru u Božje oprostjenje! Ne igrajmo se skrivača nego iziđimo na put obraćenja! Jer obratiti se znači: vratiti se u kuću Očevu, naći milosrdnoga Oca. Pogled ljubavi će nas spasiti, zaključio je fra Ivan.

Propovijed. Biskup je pod sv. Misom u prigodnoj riječi govorio o svećeničkom identitetu kako su ga apostoli otkrivali u Učiteljevu pozivu. Dvojica učenika stoje kraj puta, a Isus prolazi. "Učitelju, gdje stanuješ?" - "Dođite i vidjet ćete" (Iv 1,38-39). Proživite sa mnom neko vrijeme, govori im Gospodin. Gdje budem radio ja, radit ćete i vi; gdje budem blagovao ja, jest ćete i vi; gdje budem trpio ja, trpjet ćete i vi!

U svećenički identitet ulazi **suživljenost s Kristom**, i to ontološki: *alter Christus*; funkcionalno i sakramentalno: *in persona Christi*.

Zatim mu dovedoše Natanaela ili Bartola iz Kane Galilejske koji za Isusa prije toga reče kada je čuo iz kojega je mjesta: "Iz Nazareta da može biti što dobro?" A kada ga Isus ugleda, reče mu: "Evo istinitog Izraelca u kome nema prijevara!" (Iv 1,47). Ne hvali Isus njegova suda o Nazaretu,

razumije se, nego njegovu iskrenost: što misli, to i kaže. Naučit će ga Isus da pravo misli pa onda i da pravo kaže. Isus zna što je u Natanaelovu srcu, Bog čita našu knjigu i njemu nije ništa skriveno, pa ni ono što skriveno radimo pod vlastitom "smokvom" (1,48).

U naš identitet ulazi **iskrenost, istinitost** koja je identična s Kristom kao Istinom.

Zato se Petar Šimun na lađi bacio Isusu do nogu i rekao mu da je on "grješan čovjek" (Lk 5,8), i da On ide od njega. A Isus je upravo do-

šao radi njega i ostalih ljudi koji se ne prave da su pravednici. On dolazi bolesnima da ih ozdravi, nepravednicima da ih ispravi i opravda.

U naš identitet ulazi naša **ljudska grješnost i priznanje** te grješnosti.

Konačno zove Mateja s carinarnice. Matej se odmah odaziva. Ostavlja sve, carinarnicu, novce, službu i slijedi Gospodina (Lk 5,28).

U svećenički identitet ulazi naše **udaljavanje od standarda svijeta**, od svijeta novca, trgovine - daj caru carevo, a Bogu Božje!

STUDIJSKI DAN O KRISTOVU KRIŽU

Mostar, 13. ožujka 2013. - Studijski dan pod naslovom: *U tom ćeš znaku pobijediti, tj. o Kristovu križu*, održan u velikoj katedralnoj dvorani u Mostaru, 13. ožujka 2013., u organizaciji Biskupskog ordinarijata, prema mišljenju i izjavama sudionika bio je ne samo teološki govor o križu nego i prava kršćanska meditacija i hvalospjev Križu Gospodinovu u kome je spas, život i uskrsnuće naše.

Otvarajući Studijski dan, don **Željko Majić**, generalni vikar i moderator jutarnjega dijela, u ime organizatora istaknuo je kako Crkva u Hercegovini, potaknuta Božjom snagom i ljubavlju vjerničkoga puka prema Kristovu križu - znaku našega spasenja, u milosnom korizmenom vremenu, slavlju Godine vjere te kao podsjećanje na povijesnu pobjedu koju je u znaku Kristova križa izvojevao car Konstantin prije 1.700 godina nakon čega je dao kršćanima slobodu, želi u središte ljudskoga i kršćanskoga promišljanja staviti Kristov križ, Božju mudrost, Božju snagu i Božju ljubav.

Biskup **Ratko Perić**, domaćin Studijskoga dana, u uvodnom pozdravu, podsjetivši na povijesni događaj od prije 17 stoljeća, kada je car Konstantin sa svojih 20.000 vojnika porazio nadmoćnijega cara Maksencija koji je brojio oko 150.000 vojnika, naglasio je kako je s tom pobjedom započela vanjska epopeja s Križem Gospodinovim: od najveće sramote postala je najveća slava, pravi trijumf. Križ se stavlja na sarkofage, na vrhove crkava i katedrala, na oltare i iznad oltara; na prsa crkvenih predstojnika, i osoblje pojedinih redova, na gradske i nacionalne stjegove. Križ postaje najznačajniji kršćanski simbol. Kristov križ nikomu ne smije biti "skandal" ni "ludost"!

Među sudionicima, uz veći broj svećenika, redovnika i redovnica, među njima i provincijal

Hercegovačke franjevačke provincije dr. fra Ivan Sesar, bili su i studenti Teološko-katehetskog instituta u Mostaru, kao da su na satu kristologije. Svima nazočnima, u ime dekana Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu, dr. Pave Jurišića, te Teološkog instituta u Mostaru obratio se i dr. don **Ante Pavlović**, predstojnik instituta. Studijski dan svojom su nazočnošću počastili episkop Zahumsko-hercegovački i primorski preosvećeni vladika Grigorije Durić, koji je održao i predavanje, te Ljubo Bešlić, gradonačelnik Mostara, kao i nekoliko profesora sa Sveučilišta u Mostaru. Pozdrav Danu uputio je i uзорiti kardinal Vinko Puljić koji se nalazi u Vatikanu u konklavama u izboru novoga Pape te mons. Franjo Komarica, banjalučki biskup i predsjednik BK BiH. U pismu biskupu Ratku Kardinal između ostalog piše: "Križ je knjiga koja nikada nije dočitana. To nije samo znak nego i sadržaj vjerničkog života. S tim mislima pridružujem se ovom studijskom danu i sve pozdravljam, te na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova."

U radnom dijelu nastupilo je osam izlagača - četiri prije podne, četiri poslije podne - i to s raznih aspekata: biblijskoga, antropološkoga, katoličkoga, pravoslavnoga, duhovnoga, pastoralnoga i pučko-religioznoga. A u 12.30 biskup je predvodio koncelebriranu sv. Misu u mjesnoj katedrali, koja je 1980. posvećena na blagdan Uzvišenja svetoga Križa.

Prvo izlaganje na temu: Križ Isusov u Novom Zavjetu kao izraz prihvaćanja nasilne smrti održao je dr. **Mato Zovkić**, profesor emeritus Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu. Dr. Zovkić svoje je predavanje iznio u tri dijela: 1. Isus je poslušan do smrti na križu, 2. Prema sv. Luki Isus

je na križu strpljivi i uzorni Pravednik te 3. Križ je "uzdignuće Isusa", kako to naglašava sv. Ivan. Prva je Crkva stupnjevito dolazila do spasenjskoga značenja Isusove smrti na križu. Stoga trebamo uvažavati pluralnost novozavjetnih pisaca i prve Crkve u gledanju na Isusov križ.

Dr. fra **Ivan Ivanda**, hercegovački franjevac i župni vikar u Čerinu, predstavio je Teologiju križa Benedikta XVI., naglasivši neke vidove teologije križa kod teologa Ratzingera, pape Benedikta: Križ i nova estetika vjere, Križ kao ljubav i istina, Križ i euharistija, Križ kao zadovoljština. Križ poziva na nasljedovanje i štovanje, rekao je dr. Ivanda te zaključio: Križ bi bio puka teorija kada ne bi našao odraza u kršćaninovu životu kao nasljedovanje i štovanje, dopuštanje da Raspeti određuje našu egzistenciju. Gledati Probodenoga jest i krajnji cilj duhovne kristologije Benedikta XVI.

Vladika **Grigoriје Durić**, episkop zahumsko-hercegovački i primorski, progovorio je na temu: Euharistijsko eshatološki karakter križa u kršćanstvu te se tako malo odmaknuo od zadane teme: Čašćenje svetoga Krsta u Pravoslavnoj Crkvi, jer - kako reče - ako bi se zadržao na predloženoj tematici, onda bi trebale stotine sati da se izloži u čemu je jedinstvo čašćenja, a onda isto toliko i za različitost, a on želi govoriti o Krstu/križu - zastavi Crkve; Krstu koji nekoć bijaše kazna a sada je znak poštovanja; nekada osuda, a sada spasenje. Objava križa poziva na svetost. Znak križa postavljen u centar služenja kršćanske zajednice postaje poziv naprijed, naglasio je vladika Grigoriје. Kako u Pravoslavnoj tako i u Katoličkoj Crkvi postoje opasnost da se dogodi previd povezanosti žrtvenoga karaktera Euharistije s dolaskom Kraljevstva Božjega, krsno-vaskršni misterij. Krist je svoje riječi na posljednjoj večeri zapečatio svojom krvlju. Krst/križ znak je slobode. Konstantin 313. godine, upoznavši križ, preko križa Kristova došao je do osobnog oslobođenja i shvatio da netko postaje slobodan tek po davanju slobode drugomu.

Dr. don **Edvard Punda**, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije i duhovnik u Bogoslovnom sjemeništu u Splitu, govorio je o Antropologiji križa. Cjelovito razumijevanje križa vezano je uz razumijevanje čovjeka u cjelini. Križ ne pripada prošlosti niti se zaustavlja samo na trenutačnosti; križ je jedini u stanju baciti svjetlo na stvarnost i na kraj vidljivoga, na ono što možemo zvati konačna sudbina čovjekova. Izvrsno to sažima kar-

dinal J. H. Newman kada kaže da nam je u križu "ishod objavljen i sastoji se u ovome: naše izmirenje s Bogom, iskupljenje naših grijeha te novo stvaranje u svetosti". Čovjekovo konačno ostvarenje jest izmirenje s Bogom, novi život, svetost. Križ je u svojoj najdubljoj biti izričaj ljubavi. Isusov je križ objava bezuvjetne ljubavi prema Ocu i prema neprijateljima. U tome je, preko križa, očitovano poslanje čovjeka, a to je ljubav, zaključio je dr. Punda.

Dr. **Miroslav Palameta**, profesor na Sveučilištu u Mostaru, govorio je o Križu na stećcima u Hercegovini. U Srednjem vijeku, koji je i u vremenskoj određenosti i u promatranju podložan raznim tumačenjima, kršćanstvo je bilo osnovni svjetonazor. Na to nas upozoravaju mnoge činjenice pa i spomenici iz toga doba koji su evidentno kršćanski. Tako i stećci, kojima je matično područje u trokutu: od Tuzle i Srebrenice do Cetine i Trilja te do izvorišta Trebišnjice, po svom likovnom izričaju pokazuju nam kršćanski karakter. Ornamentika stećaka, koji na našim prostorima svoju originalnost, nije nikada profana, ona je uvijek prođuhovljena. Na primjer: na stećcima često vidimo uklesan mač i križ. Analizom se vidi kako se ručka mača ispod štita pojavljuje kao križ. On je tako isklesan i uprisutnjuje kršćanski poziv: mač istine i štit vjere. Križ na stećcima pojavljuje se u više varijanti: križ uz natpise i zapise. Taj križ ima semantičku vrijednost zazivanja Imena Božjega, križ kao zamjena za najkraću molitvu. Uz križ imamo i zapisana imena svetaca, koji su očito bili pokojnikovi nebeski zaštitnici: sv. Ivan, sv. Dimitrije... Križ je također i likovni motiv koji se u kompoziciji najčešće nalazi na središnjem mjestu. Križ stoji i iznad čela, gdje mu je i mjesto, na zapadnom pročelju jer su pokojnici polagani s glavom na zapadu i nogama prema istoku, pogled prema istoku. Na kompozicijama stećaka i mnogi su drugi likovi ali sve što se kreće usmjereno je prema križu. Križ je središte, zaključio je predavač.

O križu kao odgojnom sredstvu u ljudskom i kršćanskom životu govorio je mr. don **Bože Radoš**, svećenik Đakovačko-osječke nadbiskupije i duhovnik u Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu. On je pošao od Isusa Krista kao prvotnog Odgojitelja ljudi u patnji i križu. Svoje odgojiteljske sposobnosti i uspjehe pokazao je na dva primjera, na jednom "redovnom" učeniku, sv. Petru, i na jednom "izvanrednom", obraćenom razbojniku na križu. Prema jednomu drugomu učeniku Isus pokazuje svoje veliko milosrđe.

Mr. don **Mile Vidić**, svećenik Trebinjske biskupije i župni vikar u mostarskoj stolnici, govorio je na temu: Spremnost na križ za vjeru - domaći mučenici. Kada obuhvatimo pogledom krvlju natopljenu povijest hrvatskoga naroda na ovim prostorima, dolazimo do zaključka da je križ i mučeništvo njegova glavna egzistencijalna oznaka. Najteža progonstva događala su se u vremenu turske okupacije (1643.-1878.) te u razdoblju komunističkoga režima (1945.-1991.), podsjetio je predavač. Svoje je izlaganje ograničio na noviju povijest, progon Crkve i naroda u doba komunističke diktature, ističući kako je na području Hercegovine u tom razmaku, osobito u ratu i neposrednu poraću, stradalo više od 10% ukupna broja hrvatskoga katoličkog puka. Ubijeni su, mučeni i proganjani zato što se nisu odrekli vjerskoga i nacionalnog identiteta. Svjedočanstvo je to da im je život bio prožet vjerom i ljubavlju prema Isusu Kristu i prema domovini te se smisao njihova mučeništva zasniva na Isusovoj žrtvi i smrti, a sve u nadi uskrsnuća. Križ je izraz najveće Kristove ljubavi prema čovjeku, a mučeništvo je najveći izraz čovjekove ljubavi prema Kristu, zaključio je don Mile.

Posljednje izlaganje na Studijskome danu na temu: Ljubav puka prema križu, održao je don **Željko Majić**, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije. Potaknut velikim osiromašenjem riječi ljubav kao i prijezirom i bijegom od križa te ljudski gledajući kontradikcijom u sebi da se ljubav

uvezuje sa svojom negacijom, don Željko je na početku izlaganja objasnio što bi to bila prava ljubav i koji je smisao i poruka križa. Crkva u Hercegovini, obilježena križem, želi se prepoznati u Kristovu križu, a životnim nadanjima snagu crpi u slabosti i drhtanju onoga koji se uzda samo u "snagu Božju". Tu prepoznatljivost iskazivala je i iskazuje kroz onomastiku i toponimiju, zatim posvećivanjem crkvenih prostora Kristovu križu, podizanjem križeva i kalvarija na brdima, uzvisinama, poljima i drugim prostorima, a posebno na onaj najintimniji - najdublji vjernički način predanja i zaranjanja u Kristovu muku moleći i meditirajući postaje Isusova Križnog puta, ali i raznim drugim izričajima duha, srca i intelekta. Svjesni da je u križu Kristova ljubav poprimila svoje puno ostvarenje, vjernici se tomu križu klanjaju, njega časte. Stoga se vjerni puk Hercegovine s križem suživio te kroz razne izričaje gradi i svjedoči ono što je među prvim molitvama od starijih naučio: *Križem se križam, s križem ligam, križ me čuva s večera d'osvita, Bog i Gospa do vika.*

Studijski je dan završio plodnom diskusijom koju je moderirao, kao i poslijepodnevni dio rada don Ante Pavlović. Dotaknuti su problemi: Koje je značenje Isusove patnje i ljubavi? Je li netko intenzivnije patio od Isusa? Koja je patnja spasonosna? Razlika u vrijeđanju Božjega i ljudskog dostojanstva? Organizator kani tiskati zbornik radova sa Studijskoga dana.

Bilo svima nama na spasenje!

PROPOVIJEDI, NAGOVORI, POZDRAVI

POZDRAVNI GOVOR RAVNATELJA BISKUPIJSKOGA CARITASA MOSTAR, DR. DON ANTE KOMADINE NA OTVARANJU CARITASOVA PASTORALNO-SOCIJALNOG CENTRA "BETANIJA"

Čapljina, 9. prosinca 2012.

Preuzvišeni oče biskupe Ratko!

Velečasni dušobrižnici čapljinske župe don Ivane i don Dragane, i ostala subraća svećenici!

Cijenjeni predstavnici gradskoga poglavarstva i općinskih ureda s načelnikom općine dr. Vidićem!

Braća i sestre!

Sve vas od srca pozdravljam. Misli i srce, ne samo moje, ispunjeno je zahvalnošću Bogu i radošću koju želim prenijeti na sve ovdje nazočne što smo dočekali ovaj dan blagoslova pastoralno-socijalnog centra "Betanija" u Čapljini, koji nam učini Gospodin.

Ovo smo zdanje nazvali "Betanija" po istoimеноm seocetu u blizini Jeruzalema u koje je Isus rado navraćao, jer je tu živio njegov prijatelj Lazar, koji se iznenada razbolio i umro prije nego su njegove sestre, Marta i Marija, dozvale Gospodina. Ali je Isus svojom božanskom snagom uskrisio Lazara od mrtvih i nakon četiri dana njegova boravka u grobu!

U našu Betaniju u Čapljini na obali zelene Neretve Isus ne će povremeno navraćati nego će trajno biti nazočan, u njoj boraviti, i to: u sveto-hraništu molitvenog prostora u sakramentu Presvete Euharistije, u katehetskim prostorijama po svećenicima poslanim od biskupa - predstojnika mjesne Crkve - da vjernom puku župe sv. Franje Asiškoga u Čapljini navješćuju riječ Božju i dijele sakramente spasenja. Bit će Isus prisutan također i kroz djelotvornu ljubav što se iskazuje osobama s posebnim potrebama u radionici "Betlehem" koja je do sada djelovala u iznajmljenim prostorijama, a sada smo radosni da naši "Betlehemci" u Betaniji imaju svoje prostrane i ukusno opremljene

prostorije. Isus će biti nazočan među nama i po bolesnicima koji će biti smješteni u hospicijskom odjeljenju "Betanije", gdje će se pružati cjelodnevna primarna medicinska skrb i svaka druga njega starim i nemoćnim osobama i posebice teškim bolesnicima bez obzira na dob, o kojima će s ljudskom i kršćanskom ljubavlju skrbiti osposobljeno osoblje kako bi posljednje dane svoga ovozemaljskog života proživjeli na čovjeka dostojan način. Eto to je Betanija: prisutnost Božja među nama na trostruk način: u naviještanju riječi Božje, u liturgijskom slavlju i u činima djelotvorne ljubavi prema osobama s posebnim potrebama i prema teško bolesnima, starima i nemoćnima. Gospodine, ostani uvijek s nama i to upravo po djelovanju ove naše "Betanije" u Čapljini, jer ovdje će biti puno tvojih prijatelja poput onoga biblijskog Lazara.

Ovdje izričem iskrenu i duboku zahvalnost svima koji su svojim nesebičnim zauzimanjem i radom pridonijeli da ovaj pastoralno-socijalni centar bude izgrađen. Zahvaljujem gosp. Marinu Musi, koji je kao Caritasov nadzorni inženjer ne samo savjesno nadzirao izgradnju ovog objekta, nego je vodio i svekoliko projektiranje ovoga zdanja. Hvala također gosp. Željku Barbariću, vlasniku građevinske tvrtke "Barbarić d.o.o." koja je stručno i solidno obavila građevinske i sve druge radove zajedno s kooperantima.

Zahvalnost dugujemo također i poglavarstvu grada Čapljine: načelniku općine dr. Smiljanu Vidiću sa suradnicima. Također pomoćnici čapljinskoga načelnika, Ireni Bakalar-Bulum iz Službe prostornog uređenja i graditeljstva sa svim dje-

latnicima. Hvala također službenicima drugih gradskih ureda i ustanova na njihovoj susretljivosti i ekspeditivnosti. Popis svih onih koji su na svoj način pomogli da ovaj socijalno-pastoralni centar bude dovršen znatno je veći i zato, jednom riječju, svima iskazujemo iskrenu zahvalnost.

Da nije bilo Caritasovih dobročinitelja, ne bismo mogli ni sanjati a kamoli pribaviti već postojeće gradilište te započeti i dovršiti ovu financijski vrlo zahtjevnu građevinu. Ovdje posebice želimo zahvaliti "Renovabisu", dobrotvornom tijelu Biskupske konferencije Njemačke i njemačkih katolika, zatim fondaciji "Kirche in Not" iz Königsteina, biskupiji Eichstätt i drugima. Neka im Gospodin stotruko uzvrat i nagradi ih za njihovu velikodušnu i nesebičnu ljubav koju prema nama očituju.

Rekosmo da je Isus u Betaniji svoga prijatelja Lazara ponovno dozvao iz smrti u život. Molimo Oca nebeskoga da i mi po crkveno-karitativnom služenju ove "Betanije" po Kristovoj sakramentalnoj milosti i po djelima kršćanske ljubavi u Duhu Svetomu pružamo uvijek novu snagu svim potrebnicima i za ovaj zemaljski život i za vječno spasenje.

Oče Biskupe, molimo Vas da nas uvedete u misno otajstvo i zazovete Božji blagoslov na sve nas i na prostorije pastoralno-socijalnog centra "Betanija" kao i na sve one koji će ovdje svoje dane provoditi, raditi i moliti.

POZDRAVNI GOVOR DON NIKOLE MENALA, ŽUPNIKA ŽUPE BLAGAJ-BUNA NA ZAVRŠETKU MISIJA

Poštovani gospodine biskupe Ratko, cijenjeni kolege svećenici; između vas posebice pozdravljam naše pučke misionare don Damjana i don Marka, koji su s nama boravili prošlih 7 dana držeći naše oči uperene u dragoga Boga.

Dragi vjernici!

Prije 23 godine pošao sam u sjemenište i gimnaziju na zagrebačku Šalatu. Tada su nam oci isusovci, koji su upravljali i sjemeništem i Nadbiskupskom klasičnom gimnazijom, dodijelili razrednicu našega 1a razreda prof. Nevenku Nekić, koja nas je pratila kroz četiri ratne godine našega srednjoškolskog odgoja. I danas se sjećam njezinih živopisnih predavanja u tada slobodnoj nam Domovini. Kojim je samo zanosom pripovijedala! Kao da je iz nje izlazilo sve ono što nije mogla izreći generacijama prije nas. Ono što je na mene ostavilo snažan dojam bio je govor o novijoj hrvatskoj povijesti za koju do tada nismo ni znali.

Ovih dana u ruke mi je došla jedna njezina knjiga koja nosi naslov "Susret u Emausu". Početak radnje smješten je u mali gradić pokraj Jeruzalema gdje je uskrsli Krist susreo dvojicu učenika, koji su se razočarani vraćali s mjesta Isusova stradanja. U susretu s Uskrslim shvatili su da će Kristova žrtva ostati trajna u Novome svijetu, nastalom njegovim rođenjem i uskrsnućem. Njegova pobjeda nad vlašću smrti otpočela je novu povijest ljudskoga roda. U tom malom gradiću našao se nadbiskup zagrebački Alojzije Stepinac 1937. god. prilikom hrvatskoga nacionalnog ho-

dočašća u Svetu Zemlju, očito zbog činjenice što su gimnaziju u tome mjestu pohađala četvorica dječaka iz Hrvatske, a među njima i dva brata iz bračke obitelji Brizić. Jednomu od njih, Ivi, nadbiskup je položio ruke na glavu, što je zabilježio fotoaparat. Očuvana je nadbiskupova fotografija s oba dječaka i autorica ih je stavila u knjigu. Kasnije se opet njih dvojica susreću kao uznici u zatvoru u Lepoglavi. Njihovi su se životni putovi opet dotaknuli. Simbolizam Emausa tada je došao do punog izražaja. Alojzije i Ivo ostaju nepokolebljivi do kraja života, snažni kao hrastovi koje ni bure ne mogu iščupati.

U čitatelju se prelamaju razni osjećaji posebno kroz likove Ive i Alojzija, ali i kroz druge likove romana, koji proživljavaju propast svoje države i katastrofe svoga naroda. Samo je u Hercegovini poginulo, uglavnom u poraću preko 16 tisuća Hrvata, nestala je četvrtina puka Trebinjske biskupije... No, nije tu bio kraj, zasjalo je USKR-SNUĆE i našem narodu. Iako su spalili veliko Kardinalovo srce, ono je nastavilo kucati za Boga, braću ljude i Hrvatsku.

Papa je najglasnije progovorio u obranu nevinih žrtava kada je proglasio blaženim mučenika kardinala Alojzija Stepinca, kojega slavimo kao našega blaženika i zaštitnika našega pastoralnog centra na Buni.

Svijetli lik dragog nam Kardinala neka svijetli i svima nama u ovoj Godini vjere, koja je u našim biskupijama posvećena obitelji, a simbol joj je svi-

jeća, koja je zapaljena na Alojziju krštenju kada su mu nadjenuli ime Alojzije Viktor. Ovo drugo ime pokazalo se važno poslije duga vremena, ono je značilo Pobjednik. Osim velikoga Kardinala, kako se ne sjetiti i našega mučenika i velikana ove Crkve msgr. dr. Petra Čule, koji je jednako

svijetlio na časnoj mostarskoj biskupskoj stolici! Ova dva velikana naše Crkve i Domovine pozivaju nas na početku sv. Mise da se u zajedništvu s našim mjesnim Pastirom zaputimo u duhovni Emaus gdje ćemo susresti Krista i prepoznati ga u lomljenju kruha.

NAGOVOR DON ANTE LUBURIĆA, TREBINJSKOG DEKANA SVEĆENICIMA NA DAN PEPELNICE

13. veljače 2013.

BRAĆO, ŠTO NAM JE ČINITI?

Poštovana braćo svećenici!

Danas, na prvi dan Korizme ove 2013. godine - Godine vjere - okupili smo se ovdje u katedralni župni centar da u tišini ovih sakralnih prostora pogledamo nutrinu svoga svećeničkoga i redovničkoga srca, s namjerom da se u našem svakodnevnom postojanju i nastojanju međusobno ojačamo na putu prema **uzvišenijim razinama duhovnoga života u Bogu**. Sve to u konkretnom našem svećeničkom pastoralnom poslu koji nam je Crkva povjerila. U tom hodu i radu svatko od nas ima svoje "borenje".

Danas pokušajmo vidjeti gdje smo pod tim **vertikalnim i horizontalnim vidom!**

ZNAKOVI VREMENA. Općenito je poznato kako je promatranje **stvarnoga stanja** u kojem živimo poprilično jednostrano i površno. Tako se donose prosudbe, kojih smo česti i sami autori, koje nisu dobro utemeljene, te postavljaju ciljevi koji ne donose rješenja prijepornih pitanja.

To je promatranje stvarnosti bilo sporno i u Isusovo doba, pa je Isus upozoravao svoje suvremenike kako imaju krivu procjenu događaja koji se zbivaju pred njihovim očima. Tako čitamo:

Pristupe k njemu farizeji i saduceji. Iskušavajući ga, zatraže da im pokaže kakav znak s neba.

On im odgovori: "Uvečer govorite: 'Bit će vedro, nebo se žari.' A ujutro: 'Danas će nevrijeme, nebo se tamno zacrvenjelo.' Lice neba znadete rasuditi, a znakove vremena ne znate.

Naraštaj opak i preljubnički znak traži, ali mu se znak neće dati doli znak Jonin." Tada ih ostavi i ode (Mt 16,1-4).

Treba reći da živimo u vrijeme velikih prekretnica. Jedne takve prekretnice u životu naše Crkve

svjedoci smo upravo ovih dana. To našem, ali ozbiljnom i utemeljenom, promatranju stanja i razmišljanju daje još veću hitnost i važnost.

U dugom razdoblju prevladavalo je uvjerenje kako su za čovjeka značajne tri njegove moći: **volja, razum i osjećaji**.

Što je volja?

1. U doba kada su rimski carevi progonili kršćane, u dvorištu pretorija, u Imoli (40 km od Bologne), u Italiji, odigravao se ovaj prizor:

Neki starac, dobroćudna srca i časna izgleda, stajao je polugol privezan za stup, a oko njega skupina bezosjećajnih dječaka tukla ga šakama, a metalnim šiljcima kojima su se u školi služili za pisanje, krvavo su ga ubadali u tijelo. Taj mučeni starac zvao se KASIJAN (240.-305.), koji je došao u taj grad propovijedati Kristovo evanđelje. To je činio tako da je otvorio privatnu školu i učio djecu čitati i pisati, da budu dobri i poštteni.

Poučavajući ih u tim životnim vještinama, istodobno im je govorio i o Spasitelju Isusu Kristu. Tako se brzo doznalo da je on kršćanin. Carski upravitelj Imole osudio ga je na smrt. I baš su mu ti **njegovi učenici** na ovdje izneseni način zadali smrt, a **dobri je učitelj** samo samilosno gledao svoje okrutne učenike.

Gledaj volje i osjećaja u sv. Kasijana, a gledaj volje i osjećaja u njegovih učenika!

2. Nedaleko od istoga grada - stoji u životopisu bl. Ivana Colombinija (1304.-1367.), tisuću godina kasnije, dogodio se drugačiji prizor. Blaženi Ivan, putujući sa svojim prvim učenicima, odmarao se u jednom polju - punom cvijeća. Njegovi učenici u zanosu poletješe u polje i svaki nabra po pun naramak cvijeća, kojim obasuse svoga učitelja da se on

ispod cvijeća za čas nije ni vidio. Kada je odgrnuo cvijeće i provirila mu glava, lice mu je žarilo od miline zbog tolike ljubavi njegovih učenika.

Ovdje se poistovjetila dobra volja i učitelja i učenika.

Slušajući opise ovih događaja: kod prvoga se sigurno u nama budio neugodan osjećaj protiv Kasijanovih učenika, a u drugom se sigurno u nama budilo ugodno raspoloženje prema učenicima bl. Ivana Colombinija.

Možda je koji između nas kao vjeroučitelj u svom radu od svojih učenika doživljavao i jedno i drugo.

S pomoću ova dva primjera možemo lakše protumačiti da je **volja** moć duše iz koje se rađa **osjećaj**, **čuvstvo** kojim mrzimo nemoralno zlo i bježimo od njega, i ujedno **osjećaj**, **čuvstvo** kojim ljubimo moralno dobro i želimo ga slijediti i postići.

Volja je dakle moć naše razumne duše, koja ne voli zlo, a voli dobro!

A razum? Naša je volja, kažu filozofi, slijepa, ako nema svjetla razuma. Ona uza svu svoju slobodu radije ide onamo kamo je razum vodi - gdje joj je bolje osvijetljeno. Ali nije uvijek tako.

Ovo je neophodno imati u vidu kada se radi o odgoju i oplemenjivanju naše volje u čemu nam može pomoći, uz Svetopisamsku, čitanje i proučavanje prave duhovne crkvene, **svetootačke** literature, te slušanje poučnih predavanja.

Novo doba obilježeno je procvatom znanosti, što je, dakako, dobro, ali je znanstveni razvoj dao prednost tehnici, a znanstvena istraživanja podredio neposrednoj koristi. Zamrlo je više-manje cjelovito promatranje čovjeka, posebice srži njegova bića i smisla njegova postojanja.

Štoviše, čovjekovo se djelovanje veže uz korisnost njegova rada i podvrgava neposredno korisnim (ovozemaljskim) ciljevima pa je hotice i nehotice tomu podvrgnuta i moralna strana čovjekova bića. Posljedica takva postupka očitovala se u padu zanimanja za temeljne ljudske vrijednosti: istinu, pravdu, dobrotu, ljubav, a sve se jače ističe **korist** koju treba ostvariti, čak i po cijenu temeljnih ljudskih vrijednosti.

To se stanje nepovoljno odrazilo na cjelokupnu čovjekovu civilizaciju, posebno ovu europsku, na njegov moralni i vjerski život.

Potisnuto je pitanje ljudskoga dostojanstva i **odgovorne** slobode, a vrata su, putem sredstava javnog priopćavanja (tiska, televizije, radija - a posebno interneta) širom otvorena više-manje **neodgovornu udovoljavanju tjelesnim i materijalnim prohtjevima.**

S time je dobrim dijelom nastupila stanovitak poplava neodgovorna korištenja materijalnih sredstava, kao i očito štetna uporaba alkohola, droga te seksualna razvrata, kocke, interneta. Kao jedna od prvih posljedica uslijedila je navala raznih duševno-tjelesnih oboljenja.

Među teže pojave treba ubrojiti poremećaje kao što je osjećaj praznine i besmisla, te - dosljedno tomu - povećan broj samoubojstava (2011 = 17; 2012 = 16).

S obzirom na stanje u našem narodu, kojemu pripadamo i u kojem djelujemo, treba imati u vidu i reći:

1. Nas je u nedavnoj prošlosti zatekao grozan rat, i to nespremnosti od kojeg će oporavak biti težak. Prava je sreća što smo se kao narod uspješli oduprijeti i uz nemale žrtve ostvariti, barem u RH, samostalnost i slobodu. Dakako, naša je Hercegovina dala svoj veliki doprinos, a 'plodovi' koji su nju dopali nisu ni blizu adekvatni žrtvama. Pa ipak, treba reći, za naš narod u cjelini gledano dobit je nemjeriva! U tom smislu naše je iseljništvo pokazalo domoljublje kako je to malo koji narod učinio. Bilo bi stoga prijeko potrebno usuglašeno i dogovorno raditi na ponovnom uspostavljanju pokidanih i pojačavanju još postojećih veza s našim iseljništvom i u ovdašnjim prostorima gdje živimo kao i po svijetu gdje smo raspršeni.

Mi sada, osobito nakon haaških oslobađajućih presuda, možemo odahnuti i reći kako je pravda pobijedila. To je točno. Ali ne smijemo zaboraviti kako je taj optuživački "zao duh" našem narodu nanio veliku štetu. To optuživanje trajat će još dugo!

2. Glavni narodni problem i zadatak: rađanja i odgajanje djece. Mi smo narod koji, općenito gledajući, izumire: više nas umire nego nas se rađa. Evo nekoliko statističkih podataka na temelju župničkih izvješća samo dvije posljednje godine u našim Biskupijama u Hercegovini (bez "okupiranih" župa i područja):

Godina	2011.	2012.
Svećenika s dekretom	147	141
		- 6
Kršteno	2.183	2.348
		+165
Crkvenih brakova	1.111	1.086
		- 25
Umrli	2.040	2.265
		+225
Odnos kršteni i umrli	+ 144	+ 83

3. Studij i stipendije. Kako su god mnoge crkvene osobe i ustanove u proteklm godinama nastojale, uključujući različite vrste lobiranja, da se kao župni projekti predstavljaju izgradnje objekata i nabave opreme za kojekakva kulturna i športska društva i druge ne-toliko crkvene svrhe, ne toliko bitne za opstanak našega naroda i Crkve u njemu, tako bi se u vremenu pred nama na isti način trebalo pokušati pokrenuti zajednički napor kako bismo pomogli mlade obitelji i kvalitetan odgoj djece u njima. Komu će služiti objekti koje obnavljamo i gradimo, ako naroda i vjernika ne bude da ih koriste.

Treba nam najprije dobar i pouzdan uvid: koliko mladeži iz naših župa ide na daljnji studij, na više škole, fakultete, gdje i kako studiraju. Imamo li kao pastoralni radnici uopće kontakta sa studentima iz naših župa koji negdje studiraju? Kako smo god mi za naš studij i formaciju trebali pomoć i potporu, tako je isto stanje i danas, ako ne i teže. Ipak najviše naše brige trebaju djeca siromašnih roditelja, posebno ona koja su u takvim obiteljima za nešto posebno nadarena.

4. Koliki su naši svećenici, dijecezanski i redovnički, kad je Crkva i narod, u ne tako davnoj prošlosti, bio u težim životnim nevoljama i stanjima, na takav način bili probrani, upućivani i podupirani od strane ondašnjih župnika i seoskih učitelja - koji su osjećali životne potrebe naroda i Crkve u budućnosti koja je bila pred njima - pa su iz ondašnjih siromašnih seoskih sredina slali nadarene čak u ondašnje odgojno-obrazovne ustanove gdje su stjecali izvanredna znanja i vještine, pronoseći tako slavu svojih učitelja i ustanova.

Bez visoke i dobre škole najviših dometa teško će biti opstati u suvremenom i nadolazećem svijetu koji je pred nama. Zato je svako darovito i marljivo dijete nužno potrebno poticati i pomagati da završi studij najviše klase. Za uvid i odabir posebnu mogućnost imaju oni svećenici i katehete koji rade u današnjem školskom sustavu kao vjeroučitelji.

Eto ispita vlastite savjesti! Eto osobite prigode za dobru volju o kojoj govorimo!

NE SAMO VISOKE DIPLOME, NEGO I VISOKA STRUČNOST. Mi svećenici, kad razmišljamo i govorimo o životu naše Crkve, držimo da treba imati na umu ono njezino djelovanje pod komunističkom vlašću: ono bijaše ograničavano, sputavano, onemogućavano. To je bila naša velika ne-

volja, koja se osjeća do danas. Mnogi se svećenici nisu usavršavali u svom teološkom i pastoralnom studiju, naprotiv, gubili su vrijednosti svoje stečene teološke formacije. Ali ljubavi i osjećaja za svoj narod i Crkvu, uglavnom nije nedostajalo!

Danas u našem narodu i društvu postoje vrhunski stručnjaci, recimo, za medicinu, informatiku... i druge znanosti, ali malo je stručnjaka u javnosti za vrhunske znanstvene domete teologije i teološku obranu Crkve i vjere. Danas su za sve "stručnjaci" neki svećenici, koje se naziva i predstavlja 'teolozima', koji uopće ne govore ni u ime Crkve, ni za dobro Crkve...

Još kao bogoslov sjećam se razgovora ondašnjih svećenika koji su s posebnim poštovanjem i sjećanjem izgovarali imena: Bakšić, Kuničić, Gahs, Kozelj, svećenika-profesora duha i glasa Crkve.

Tko se od današnjih profesora s naših bogoslovnih fakulteta: Zagreba, Đakova, Splita, Rijeke, Sarajeva upustio u sustavnu raspravu i obranu naše djece i mladih od podmukla i neznanstvena projekta Zdravstvenog odgoja u školama u kojemu su, kako u otvorenom pismu, vjernik laik, prof. Vukasović, 9. siječnja 2013. piše ministru (da mu ime ne spominjem): "sve teze koje branite neistinite su, a problematika je izuzetno važna jer je u pitanju **duhovnost, svjetonazor, moral i biološki opstanak hrvatskoga naroda**".

Ili primjer šezdesetak profesora i predavača splitskoga Medicinskog fakulteta, kojima je na čelo stao prof. dr. Ilica Grković, pročelnik Katedre za anatomiju istog fakulteta, koji su ovih dana uputili otvoreno pismo ministru (da mu ime ne spominjem) tražeći uvažavanje mišljenja struke.¹ A sam prof. Grković napisao:

- To što govore pristaše ovakvog "spolnog odgoja" ne da nije znanost, nego je protivno svim aspektima znanosti. Znanstveni podaci koji opovrgavaju sve što stoji u kurikulumu su zatajeni, a ne postoji ni jedna znanstvena činjenica koja govori u prilog njihovim tvrdnjama. Kako se javnosti može reći da se program zasniva na znanosti kad se zapravo temelji na knjizi znanstvenog anonymusa Amira Hodžića, koju je objavila udruga "Nastranost"?! Zato pozivam znanstvenu javnost, a posebice HAZU, da reagira na ovu jezičnu sramotu koja ponižava zdrav razum i znanost - zaključuje prof. dr. Marušić te poziva na javno sučeljavanje sve koji misle da je ovaj program dobar i zasnovan na znanosti, posebno dr. Aleksan-

¹ <http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/201796/Default.aspx>

dra Štulhofera, dr. Ivana Grubišića i akademika Vlatka Silobričića.

(- Kao otac troje djece, bio sam na roditeljskim sastancima na kojima se o ovom raspravljalo i uložio sam puno vremena proučavajući cijeli kurikulum i uz njega vezane nastavne materijale i literaturu. Moram reći da sam zgranut kao odgovoran roditelj, znanstvenik i akademski građanin, i to kako sadržajem, tako i formom cijelog "projekta".)

Kada se u našim redovima spoji osrednja izobrazba i zapostavljanje redovitog i sustavnog usavršavanja, imamo kao posljedicu: dosta svećenika i redovnika ima diplomu visokoga učilišta, ali se ne raspolaže s jednakom visokom stručnošću da bi se moglo odgovoriti izazovima tema i problema vremena u kojem živimo.

Kako možemo očekivati da ćemo kao takvi danas, javno, nekoga oduševiti za Krista i za svećeničko-redovnički poziv?

Vjerski-katolički tisak! Imamo ga kvantitativno, možda i svojim župskim listovima (i listićima) toj kvantiteti doprinosimo i mi. A kako je kvalitativno? To stanje treba istinski upoznati i spoznaje priznati. Tek tada možemo napraviti dobre prijedloge, izabrati pravi put kojim u ovom vremenu treba ići. Po našem tisku drugi nazrijevaju i našu religioznost shvaćenu i po VJERI i po RELIGIJI.

Pod **VJEROM** razumijemo čovjekovo unutarnje uvjerenje da postoji Bog i da mu treba iskazivati dostojno štovanje. Krist, Bogočovjek i Sin Božji, jedini otkupitelj čovjeka, bio je beskrajno odan Bogu Ocu pa je svojim slušateljima upravo tako navijestao: **Bog je beskrajno dobri Otac koji nam objavljuje svoju ljubav - Filipe, tko vidi mene, vidi i Oca** (Iv 14,9).

Isus je nudio oprostjenje i zajedništvo u svojoj ljubavi te odvažno pouzdanje u uskrsnuće, i to tijekom ovog života i na njegovu kraju.

Tko prihvaća Kristovo evanđelje može u Božjoj snazi trgnuti se i "uskrsnuti" iz stanja grijeha u stanje djeteta Božjega, i to uvijek i u svemu. Na taj način može u nadi iščekivati svoje spasenje na kraju svoga života kao i na kraju povijesti. To je jezgra kršćanskoga vjerovanja!

Ona može i treba poprimiti **vidljivo** izvanjsko ruho - to bi bila **RELIGIJA** - može se vani očitovati u raznim oblicima religijskoga slavlja - nekrvne žrtve - u Misi, u sakramentima i raznim vjerskim obredima.

Bez dvojbe, ta je praksa kod nas raširena i njegovana. Pitanje nastaje: koliko nam ta religijska praksa **vidljivo i uvjerljivo** naviješta gore spomenutu

jezgru vjere!? U našim biskupijama, sa Sv. Misama, imamo u prošloj godini, ovakvu situaciju:

- na 5 župa služi se jedna nedjeljna Misa	5
- na 32 župe služe se dvije nedjeljne Mise	64
- na 23 župe služe se tri nedjeljne Mise	69
- na 3 župe služe se četiri nedjeljne Mise	12
- na 4 župe služi se pet nedjeljnih Misa	20
- na 9 župa služi se više od pet nedjeljnih Misa	60

Svake nedjelje u Hercegovini se služi više od 230 Misa

A ako pogledamo neke naše katoličke obrede u svojoj cjelini, a to znači obrede i popratna slavlja, onda se moramo upitati: jesu li ta **slavlja vidljiv i uvjerljiv** znak jezgre kršćanskoga vjerovanja, ili to stvarno odgovara izjavi jednoga starog fratra, koji reče: **"a mi, jadni fratri, polomišmo se po oltarima"** (žureći od oltara do oltara po, uglavnom samovoljno formiranim filijalama koje danas treba opsluživati kao matice, te se u zadnje vrijeme sve više čuju glasovi, tiši i glasniji da filijale treba zatvarati)!

Zato, na ovom zajedničkom pokorničkom susretu na Pepelnicu 2013. u Godini vjere, možemo se i moramo pitati: jesmo li međusobno djeca Božja, braća u Kristu, u svom svakodnevnom svećeničkom životu, radu, nastojanju, iste **misli**, iste **riječi** i istoga **djela** istog Isusa Krista i iste Njegove Crkve na ovoj i ovakvoj njivi Gospodnjoj u Hercegovini?

Pitamo li se: gladije li netko među nama kruha i ruha? Žeđa li tko za Istinom Života vječnoga i znanja ovozemaljskoga? Ima li koje dijete u mojoj župi koje roditelji ne mogu školovati, a ja imam i za nepotrebno ruho s oznakom skupocjene marke ovozemaljske umjesto da me resi moja halja svećenička, redovnička...? Imam vremena i za ljetno morsko kupanje i za zimsko planinarenje, neki i za kruzersko putovanje? **Gdje je ona zorna i uvjerljiva jezgra moje kršćanske vjere i moga svećeničkog - redovničkog života?**

Na ovom nam pitanju tek predstoji veliki posao oko kršćanskoga naviještanja, odnosno kršćanske svećeničke prakse.

Jedan se svećenik nedavno izjasnio kako bi zasada trebalo dokinuti zajedničko krizmanje po župama, jer su običaji popratnoga slavlja **ugušili** kršćansku poruku toga sakramenta.

Zašto ukidati zajedničku krizmu? Zašto ne ukinuti poganska "slavlja" koja guše svetu krizmu - svetost liturgijsku i sakramentalnu?

Izdvojimo li sada dva prijepona pitanja - **kommunističko naslijeđe** koje je duboko ubrizgano u naš život i u pojedine ljude kojih se broj praktično ne smanjuje, i u raznim oblicima neopisivo i nasrtljivo djelatno to naše **uključivanje u Europu**, koja je već dugo vremena **otvorena** utjecajima, u kojima je snažna struja usmjerena na istrjebljivanje kršćanstva u njoj, onda se moramo zamisliti: **pogibao koja nam prijeti nije utvara nego stvarnost** - Europa i naše okruženje u kojem živimo svakim danom postaje sve manje kršćanska!

Postajemo li i mi u njoj i s njom manje kršćani?

Iz ovoga sada izlazi ključno pitanje za nas: govori se s pohvalom

- mi još uvijek imamo svećeničkih zvanja! Ali kakvih:

- dorašlih svomu pozivu i poslu? - trudimo li se dostatno u svome poslu? - izvršavamo li barem dnevnu osmosatnu radnu normu?

Uz ova pitanje, važno je pitanje: u kojoj se životnoj dobi sada kao kler u Hercegovini nalazimo?

Srednja životna dob dijecezanskih svećenika (svega 97): 58 godina i 2 mjeseca, a franjevac Provincije OFM-Mostar (189): 57 godina i 6 mjeseci.

A stanje s našim duhovnim pomlatkom u Hercegovini:

Dijecezanska strana: 22 sjemeništara i bogoslova.

Provincijska strana: 27 sjemeništara i bogoslova + 12 postulanata i novaka.

Zar nas ovi podaci i činjenice ne pozivaju na duboku zamišljenost, zabrinutost i ne pozivaju na ozbiljnost? Baš danas, na Pepelnicu - na početku korizmenog vremena u Godini vjere 2013.

Zaključak. Što nam je činiti, braćo? - pitali su slušatelji Petra kad im je govorio o Isusu Kristu. I nama bi Petar danas rekao isto ono što je rekao ondašnjim svojim slušateljima: "**Obratite se...** da vam se oprostite grijesi i primit ćete dar, Duha Svetoga..." I mnogim je drugim riječima još svjedočio i hrabrio ih: "**Spasite se od naraštaja ovog opakog!**" (Dj 2, 38-40).

Samo naš vjerodostojan svećenički i redovnički život i rad, koji će u svim svojim pojavama, **bez medijske buke, reklame, i želje za samopromocijom**, siliti ljude među kojima živimo, gdje se pojavljujemo, s kojima se susrećemo - da se zamisle - pogotovo one koji su nas otpisali ili nas otpisuju, koji će narod u cjelini gledano učiniti zadivljenim i tako ga povesti da još više uzljubi Krista i njegovu Crkvu.

To je dugotrajan, mukotrpan, ozbiljan i dug put! Ali drugog puta nema!

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

DON IVAN BARIŠIĆ

Uoči Pepelnice, 12. veljače 2013., preminuo je don Ivan Barišić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, voditelj Hrvatske katoličke misije u Kasselu u Njemačkoj. Preminuo je u kasselskoj bolnici nakon višemjesečnoga liječenja. Još od prije Božića zamjenjivao ga je na župi naš svećenik don Milivoj Galić i dopratio ga jučer u Drinovicima. Hvala i don Milivoju, i don Ivici Komadini, koordinatoru hrvatskih svećenika u Njemačkoj, i svima koji su don Ivana posjećivali i molili za nj u ovim njegovim posljednjim mjesecima bolesti.

Don Ivan je najstarije dijete u obitelji od pet braće i jedne sestre u oca Ante i majke Zore r. Šimić. Rođen je 10. kolovoza 1950. ovdje u Drinovicima, gdje je polazio osmogodišnju školu (1957.-1965.), a sjemenišnu gimnaziju u Subotici (1965.-1969.). Vojnu je obvezu služio u Karlovcu (1969.-1971.), filozofsko-teološki studij pohađao u Sarajevu (1971.-1977.).

Đakonski je red primio u Sarajevu 15. lipnja 1975., a red mu je prezbiterata podijelio mostar-

ski biskup Petar Čule u Jarama, 29. lipnja 1976. (zajedno s don Zdravkom Petkovićem, koji je preminuo 1995. godine).

Mladu je Misu proslavio ovdje u Drinovicima 1. kolovoza 1976. (propovjednik mu je bio don Ante Kutleša).

Svećeničke službe: Od 1977. do 1985. djelovao je u Buhovu, Grabovici, Rotimlju, Gracu i Gabeli Polju u Hercegovini, a onda je poslan u hrvatsku inozemnu pastvu u Njemačku. Djelovao je na više mjesta do 1991., a samostalno je radio u Hrvatskoj katoličkoj zajednici u Kasselu posljednje 22 godine do smrti. Neka mu pred Bogom njegovo svećeničko služenje i trpljenje bude залог vječnoga spasenja!

Sveta Misa zadušnica slavljenja je pred kapelicom na groblju Bartuluša u Drinovicima, u subotu, 16. veljače 2013. u 13 sati.

Počivao u miru Božjemu!

DON IVAN PAVLOVIĆ

Dana 20. ožujka 2013. umro je don Ivan Pavlović, svećenik Trebinjsko-mrkanske biskupije, župnik župe sv. Josipa Radnika Domanovići, Stolački dekanat. Don Ivan je preminuo u Svećeničkom domu u Zagrebu nakon višemjesečnoga liječenja.

Najstarije dijete u obitelji s dvije sestre i dva brata u oca Marijana i majke Ruže r. Pavlović, Ivan je rođen 21. lipnja 1951. u Žukovicama, župa Gradac kod Neuma, gdje je pohađao četiri osnovne od 1959. do 1963., zatim druga četiri osmogodišnje od 1963. do 1967., a sjemenišnu gimnaziju u Dubrovniku od 1967. do 1971. Vojnu je obvezu služio u Ljubovo-Dužima kod Trebinja, 1971.-1973., filozofsko-teološki studij pohađao u Sarajevu, 1973.-1979.

Đakonsko je ređenje primio u Sarajevu 10. travnja 1978., a red mu je prezbiterata podijelio

biskup Petar Čule u Gracu, 29. lipnja 1978. Mladu je Misu slavio u Gracu, 30. srpnja 1978. Kao svećeničko geslo uzeo je riječi: "Dobri Bog darova mi po svetom Redu milost sudioništva na Kristovu svećeništvu".

Svećeničke službe: kao kapelan djelovao je u Gabeli od 1979. do 1985., a kao župnik u Ravnu od 1985. do 1988., u Gorici-Strugama od 1988. do 2000., gdje je podigao župnu kuću i župnu crkvu, te u Domanovićima od 2000. do 2013. godine, gdje je pribavio zemljište za gradnju filijalne crkve na Modriču.

Misa zadušnica slavljenja je najprije u župnoj crkvi na Domanovićima u subotu, 23. ožujka u 10 sati, a sprovodna Misa u Gracu poslije podne u 14 sati.

Počivao u miru Božjemu!

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

PROSINAC 2012.

7. prosinca u katedrali nastavio s Misama zornicama i kratkom homilijom nad čitanjima iz Staroga Zavjeta.

8. prosinca slavio sv. Misu u čast Bezgrješne Djevice Marije na Ordinarijatu.

9. prosinca, 2. nedjelja Došašća, pod sv. Misom uveo u župničku službu don Ivana Kordića u Čapljini. Blagoslovio prostorije Caritasova doma "Betanija" s pastoralnim centrom za župu Čaplinu.

11. prosinca ugostio banjalučkoga biskupa msgr. Franju Komaricu koji je došao na proslavu Caritasove 30. obljetnice.

12. prosinca, na poziv don Ante Komadine, ravnatelja Biskupijskoga caritasa, pozdravio uzvanike na svečanoj akademiji i predstavio Caritasovu knjigu "Vjera raste u ljubavi" u povodu 30. obljetnice sustavna karitativnog djelovanja u Hercegovini.

13. prosinca predsjedao prvoj sjednici Konzultorskoga zbora u novom sastavu.

- Na poziv rektora bogoslovije preč. Marka Zubaka i duhovnika don Žarka Ošapa održao duhovnu obnovu bogoslovima u Sarajevu: duhovnu egzortu, sv. Misu s propovijedu i klanjanje s nagovorom. Sve prema brojevima 8-10 koncilskoga dekreta *Optatam totius* o odgoju kandidata za svećeništvo.

14. prosinca slavio sv. Misu zornicu u 6.30 s propovijedu u sarajevskoj katedrali.

15. prosinca slavio sv. Misu u katedrali za sestre "ančele", koje slave blagdan sv. Krucifikse, utemeljiteljice svoje Družbe.

16. prosinca, 3. nedjelja Došašća, u dogovoru sa župnikom don Rajkom Markovićem na kraju sv. Mise blagoslovio tri zvona namijenjena za Duhovno-kulturni centar Trebinjsko-mrkanske biskupije u Stocu.

17. prosinca slavio Misu zornicu u katedrali.

18. prosinca slavio Misu zornicu u katedrali.

19. prosinca slavio Misu zornicu u katedrali.

20. prosinca priredio Božićno čestitanje za svećenike, redovnike i redovnice hercegovačkih biskupija.

- Poslije podne predstavnicima medija dao Božićnu čestitku.

21. prosinca primio iz Uprave Croatia osiguranja iz Ljubuškoga Mladena Markotića, Viktora Zadru i Ivana Luburića.

24./25. prosinca, Badnjak/Božić, predvodio koncelebriranu Polnoćku u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

25. prosinca, Božić, predvodio poldanju sv. Misu u katedrali i potom razmijenio čestitke s pukom Božjim u katedralnoj dvorani.

26. prosinca u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru zaredio trojicu bogoslova Hercegovačke franjevačke provincije za đakone: fra Josipa Serđu Čavara, fra Stanka Ćosića i fra Marija Ostojića.

27. prosinca primio dr. Ninu Raspudića, profesora talijanistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

29. prosinca slavio sv. Misu u Caritasovu Rehabilitacijskom centru u Mostaru.

30. prosinca, nedjelja Svete Obitelji, u dogovoru sa župnikom don Ivicom Puljićem slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Neumu i propovijedao o obitelji.

31. prosinca, Stara godina, susreo se s kandidatima na svećeništvo (deset sjemeništara i dvanaest bogoslova). Zadao im zadaću: "Što sam učinio i što kanim učiniti za duhovna zvanja?" Slavio za njih sv. Misu u kapelici i zadržao se s njima u razgovoru za ručkom.

- Uvečer slavio Misu zahvalnicu u katedrali.

Godina 2013.

SIJEČANJ 2013.

1. siječnja, Bogorodica, Nova godina, slavio večernju sv. Misu s propovijedu u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

2. siječnja posjetio u Bjelušinama gospodina Grigorija Durića, arhijereja Zahumsko-hercegovačke i primorske eparhije, i čestitao Krsnu slavu njemu i cijeloj Eparhiji. Susreo se s crnogorsko-primorskim mitropolitom Amfilohijem Radovićem.

5. siječnja u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima iz Gruda i Čapljine.

6. siječnja, nedjelja, Bogojavljenje, slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali.

13. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali.

14.-18. siječnja, zajedno s generalnim vikarom don Željkom Majićem, primao na Ordinarijatu župnike koji su podnosili godišnje izvješće o župama.

18. siječnja primio franjevačke đakone i uručio im đakonske dekrete: fra Stanko Čosić za Međugorje, fra Josip Serdo Čavar za Posušje, fra Mario Ostojić za Široki Brijeg.

19. siječnja popodne dovezao se s don Tomislavom Ljubanom u Zadar. Posjetio nadbiskupa msgr. Želimira Puljića. Susret s rektorom msgr. Čedomilom Šupraham i prefektom don Rolandom Jelićem. Slavio koncelebriranu sv. Misu u 18 sati za poglavare, profesore i sjemeništare. Podijelio sjemeništarcima duhovnih knjiga.

20. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu s nadbiskupom Želimirom u nadbiskupskoj kapelici. Zajedno putovali u Zagreb. Pohodio don Ivana Pavlovića, domanovičkoga župnika, u Svećeničkom domu na Kaptolu. Poslije podne došao na Jordanovac i odsjeo kod otaca isusovaca. Pozdravio oca dr. Ivana Macana, isusovca, rektora Kolegija. Susret s mostarskim bogoslovima Antom Čarapinom i Marinom Skenderom, studentima V. i IV. godine teologije.

21. siječnja slavio sv. Misu u 7 sati bogoslovi- ma, kojih ima dvanaest. U 9 sati početak zajedničkoga zasjedanja dviju Biskupskih konferencija na Kaptolu.

22.-24. siječnja obavio godišnje medicinske pretrage na Rebru. Nalazi uredni.

24. siječnja u kapelici Kolegija slavio sv. Misu bogoslovima. Susreo se s Damirom Pažinom iz Stoca, koji se poslije Božića iz karmelićana vratio kao bogoslov u Trebinjsku biskupiju. Pohađa V. tečaj teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, a boravi u isusovačkom Kolegiju zajedno s dvojicom drugih hercegovačkih bogoslova.

25. siječnja vratio se u Mostar.

VELJAČA 2013.

1. veljače, zajedno s generalnim vikarom, sudjelovao u primanju koje je u povodu Nove godine priredio mostarski gradonačelnik Ljubo Beš-

lić za predstavnike svih vjerskih zajednica grada Mostara.

2. veljače, Svijećnica, predvodio koncelebrirano misno slavlje za Dan Bogu posvećenih osoba u staroj crkvi na Humcu. Bilo preko 130 redovnika i redovnica.

Delegirao don Željka Majića, generalnoga vikara, da sudjeluje na liturgijskoj i gradskoj proslavi sv. Vlaha, biskupa i mučenika, u Dubrovniku.

3. veljače sudjelovao u slavlju sv. Tripuna, mučenika, u kotorskoj katedrali. Misno slavlje predvodio msgr. Zef Gashi, barski nadbiskup, a koncelebrirao, osim mjesnoga biskupa msgr. Ilije Janjića, i msgr. Angelo Masafra, skadarski nadbiskup, i petnaest svećenika.

5. veljače predvodio Misu zadušnicu za pokojnu Cviju Vučina, rođ. Perić, na groblju na Pobrđu u Rotimlju.

7. veljače, u Tajništvu BK BiH u Sarajevu vodio sjednicu Vijeća za katehezu prvi BK BiH.

10. veljače, nedjelja, slavio sv. Misu i održao propovijed u župnoj crkvi na Buni na svršetku tjednih Pučkih misija u župi. Voditelji misija: župnici don Damjan Raguž iz Rotimlje i don Marko Kutleša iz Gabele Polja.

11. veljače, spomendan Gospe Lurdske, na poziv župnika don Ilije Drmića, predvodio misno slavlje u župnoj crkvi sv. Jure u Viru.

12. veljače preporučio dušu don Ivana Barišića, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije i voditelja Hrvatske katoličke misije, koji je preminuo u Kasselu u Njemačkoj.

13. veljače, Čista srijeda, sudjelovao u Danu pokore s oko 70 svećenika u katedrali u Mostaru. Predvodio koncelebrirano misno slavlje i održao prigodnu riječ.

14.-21. veljače vodio duhovne vježbe bogoslovu Ivanu Bijakšiću, kandidatu za đakonat.

16. veljače, subota, u 13 sati predvodio Misu zadušnicu za pokojnoga don Ivana Barišića u Drinovcima.

Uvečer sudjelovao na primanju koje je za članove BK BiH priredio novi nuncij msgr. Luigi Pezzuto.

17. veljače, slavio sv. Misu u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu. Na poziv čapljinskoga dekana don Ivana Kordića održao večernje predavanje zaručnicima u Čapljini.

18. veljače, na poziv glavne sestre u Hrvatskoj bolnici u Novoj Bili, franjevke Ankice Tomas, u 15 sati održao predavanje bolničkom personalu na temu: "O prirodnom spolu i neprirodnom 'rodu'". Slavio sv. Misu u bolničkoj kapelici sv.

Luke za sve pacijente i zaposlenike i zadržao se u razgovoru s ravnateljem bolnice dr. Velimirom Valjanom.

18.-21. veljače, na poziv kardinala Vinka Puljića, vrhbosanskoga nadbiskupa, održao duhovne vježbe u bogosloviji biskupijskim svećenicima.

21. veljače poslije podne vodio sjednicu Vijeća za kler u prostorijama Tajništva BK BiH.

22. veljače primio školskoga kolegu don Andriju Vranu koji je držao "kursiljo" u Mostaru.

23. veljače u "Emausu" u Bijelom Polju održao duhovni nagovor nositeljima političke vlasti. Tema: *Ljubav prema ukućanima i prema narodu* (Lk 7,1-10).

24. veljače, na poziv don Ivice Borasa, župnika Svetoga Mateja u Mostaru, predvodio misno slavlje u povodu početka tjednih Pučkih misija u župi. Voditelji: don Marko Kutleša i don Damjan Raguž.

26. veljače - 1. ožujka, na poziv bjelovarsko-križevačkoga biskupa msgr. Vjekoslava Huzjaka u Križevcima održao duhovne vježbe biskupijskim svećenicima.

28. veljače, na dan odreknuća Benedikta XVI. od papinske službe koncelebrirao s biskupom Huzjakom i 20-ak svećenika u katedrali sv. Terezije u Bjelovaru i održao prigodnu propovijed.

OŽUJAK 2013.

1.-4. ožujka, na poziv msgr. Anđelka Košćaka, rektora Bogoslovnoga sjemeništa u Zagrebu, održao u franjevačkom samostanu na Košljunu zagrebačkim bogoslovima I. i II. godine godišnje trodnevne duhovne vježbe.

3. ožujka javio se i pozdravio krčkoga biskupa msgr. Valtera Župana.

4.-5. ožujka, nakon povratka iz Križevaca i Košljuna, susreo se s msgr. Josipom Mrzljakom, varaždinskim biskupom, koji je predvodio misno slavlje u Stocu, 3. ožujka, u povodu otvaranja Tjedna solidarnosti Caritasa HBK s Crkvom i ljudima u BiH. S biskupom Mrzljakom bio je i zajednički školski kolega msgr. Stjepan Večković, kancelar Zagrebačke nadbiskupije.

7. ožujka primio Veselka Koromana, hrvatskoga književnika.

9. ožujka, subota, u Mostaru u katedralnoj kripti podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima iz Gruda, Čapljine i drugih župa. Bila 32 kandidata.

Na poziv don Damjana Raguža, župnika, održao u Rotimlju, zajedno s don Tomislavom Ljubanom, savjetnikom u Caritasovu obiteljskom savjetovalištu, predavanje zaručničkim parovima iz Stolačkoga dekanata. Bilo 46 zaručnika i zaručnica.

10. ožujka slavio sv. Misu u katedrali i propovijedao.

13. ožujka sudjelovao u Studijskom danu o Kristovu križu koji je organiziran u mostarskoj katedralnoj dvorani. Sudjelovalo osam predavača. U podne slavio sv. Misu u katedrali, koja je 1980. posvećena Mariji Majci Crkve na blagdan Uzvišenja Svetoga Križa.

14. ožujka, na poziv župnoga upravitelja don Marka Šutala održao predavanje u župnoj crkvi u Aladinićima i pozdravio dominikance o. Ivu Plenkovića i o. Jozu Čirku, pučke misionare u župi.

15. ožujka, na poziv župnika don Rajka Markovića, održao predavanje u župnoj crkvi u Stocu i pozdravio iste dominikance, pučke misionare u župi.

17. ožujka, u dogovoru sa župnikom don Vincom Ragužom, u župnoj crkvi u Dračevu zaredio bogoslova Ivana Bijakšića za đakona Mostarsko-duvanjske biskupije.

Na poziv dr. don Stanka Lasića, župnika, uvečer slavio sv. Misu i propovijedao u katedrali Naše Gospe u Dubrovniku. Bio je nazočan i biskup Mate Uzinić i generalni vikar Petar Palić.

18. ožujka održao predavanje o smislu rada i slobode učenicima Klasične gimnazije u Dubrovniku. Bilo ih preko 120.

Uvečer slavio sv. Misu i propovijedao u katedrali u Dubrovniku.

19. ožujka sudjelovao u koncelebriranoj sv. Misi koju je predvodio i propovijedao novi nuncij u BiH msgr. Luigi Pezzuto. Sudjelovala još sedmorica drugih biskupa.

20. ožujka preporučio dušu don Ivana Pavlovića, svećenika Trebinjsko-mrkanske biskupije i župnika župe Svetoga Josipa Radnika Domanovići, koji je preminuo u Zagrebu.

20.-21. ožujka ugostio članove BK BiH i delegate Hrvatske, Talijanske i Međunarodne biskupske konferencije sa sjedištem u Beogradu na 57. zasjedanju u Mostaru.

U dogovoru sa župnikom don Ivicom Borasom, slavio sv. Misu u župi Svetoga Mateja u Mostaru i potom u župnoj dvorani održao predavanje mladima o "rodnoj" ideologiji.

24. ožujka predvodio obrede Cvjetnice i slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali.

